

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ BİLİM DALI

TÜRK BASININDA KORE SAVAŞI
(1950-1952)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
H. Hakan ÖZATEŞ

Tez Danışmanı
Doç.Dr. Mustafa EKİNCİKLİ

Ankara- 2010

ÖNSÖZ

Tezin konusu Türk Basınında Kore Savaşı'dır. Konu içeriğine uygun olarak Türkiye'nin 1950 yılında çıkan Kore Savaşı'na neden, hangi amaçla, hangi koşullarda asker gönderdiği araştırılacaktır. Araştırma sırasında gazetelerimizin Kore Savaşı'nı ve Türk hükümetinin Kore'ye asker gönderme kararını nasıl değerlendirdiği irdelenmeye çalışılacak; Türkiye'nin, bu savaşı NATO'ya girmek için bir araç olarak nasıl kullandığı üzerinde durulacaktır.

Çalışma için seçilen gazetelerden Cumhuriyet gazetesinin seçilme nedeni dönemin iktidarına muhalif olacağı, Akşam ve Hürriyet gazetelerinin merkezî düşünceye bağlı kalacağı düşünülmüştür. Yeni Asır gazetesi de bölgesel bir gazetenin Kore Savaşı'na nasıl yaklaştığının merak edilmesi dolayısıyla seçilmiştir. Gazetelerin, bu savaşla ilgili konularda iktidarla çok ters düşmedikleri görülmüştür. Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararına ilişkin ciddi bir muhalefetle karşılaşılmamıştır. Savaşın henüz başlangıç döneminde Akşam gazetesi başyazarı Necmeddin Sadak ve Cumhuriyet gazetesi başyazarı Nadir Nadi, Türkiye'nin Kore'ye asker gönderecek gücünün bulunmadığına ilişkin görüşlerini köşelerinde dile getirmişler; ancak bu savaşa asker gönderme kararı alındıktan sonra karara sürekli karşı çıkmak gibi bir yol izlememişlerdir. Muhalefet partilerinin karşı çıkma nedenlerini yansıtırken dahi muhalefete yakın görünmemeye özen göstermişlerdir.

Köşe yazarlarının tüm yazıları incelenip bir köşe yazısının bütününde anlatılan düşünceler özetlenerek bu yazıların yorumları yapılmıştır. Köşe yazarlarının genel tutumları, yeri geldikçe karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

İrdelenen gazetelerden aynı gün ya da döneme ait haberlerin üst üste verildiği bölümlerde gazete haberleri ve tarihleri tek dipnotta toplanmış, haber sırasına göre dipnotta da sıralanmıştır.

Bu dönem gazetelerinde görülen ortak özelliklerden bazıları şöyledir: Gazete haberlerinin önemli bir kısmı nesnel olmaktan uzaktır. Bu özellikteki

haberler, haber yorum niteliği taşımaktadır. Muhabirler verdikleri haberlerde neredeyse kişisel görüşlerini gizleme gereği duymamaktadırlar. Günümüz gazetelerinde görülen düzenli köşe yazarlığı da bu dönemde pek görülmemekte; başyazarlar, kendilerince önemli gördükleri konularda düşüncelerini belirten yazılar yazmaktadırlar.

Çalışmaya başlarken Millî Kütüphane’de araştırma yapılmış, seçilen dört gazetenin -Akşam, Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeni Asır- tüm sayılarının Kore Savaşı ile ilgili sayfalarının mikrofilmleri alınmıştır. Akşam gazetesinden 1008, Cumhuriyet gazetesinden 1044, Hürriyet gazetesinden 1047, Yeni Asır gazetesinden 1293 sayfa olmak üzere toplam 4392 sayfa incelenmiştir. Bu mikrofilmler, gazete adlarıyla ay ay bölünerek farklı klasörler halinde dosyalanmış; aynı tarihlere ait savaş haberleri bilgisayara gün gün kaydedilmiş; önce haber başlıkları world dosyasına teker teker fişlenmiş; bölümler ve alt başlıklar oluşturulurken aynı konuya ilişkin haberler, çalışma dosyalarında toplanmış; bu dosyalardan elde edilen ortak özellikler ve bilgiler, genelleme yapmakta kullanılmıştır. Ana başlıklarda üzerinde durulan olaylarla ilgili bölüm başlıkları oluşturulmuş, bu başlıkların bir kısmı kullanılmış, bir kısmı da daha sonra konumuzla doğrudan ilgili görülmediği için kullanma gereği duyulmamıştır. World dosyasına yazılan gazete haberleri 202 sayfa, kitap ve dergilerle ilgili fişler ise 55 sayfa tutmuştur.

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölüm, Kore Savaşı’nın Başlaması ve Türk Basını; ikinci bölüm ise Kore Savaşının İlerleyen Safhaları ve Sonucunun Türk Basınına Yansımaları adını taşımaktadır. Her iki bölümde de Kore Savaşı’nın basınıma nasıl yansıdığı taranmış ve diğer kaynaklarla bütünleştirilerek irdelenmeye çalışılmıştır. Alt başlıklar, gazete sayfalarının yoğunlaştıkları konulara göre kendiliğinden ortaya çıkmıştır.

Kore Savaşı ile ilgili araştırmalar, Türkiye-Amerika, Türkiye - NATO ilişkisini ele alan kaynaklar, Birleşmiş Milletler ve Güvenlik Konseyi’nin işleyişini anlatan kaynaklar irdelenmiş; Kore sorununun uluslararası arenada nasıl algılandığı daha geniş çerçeveden -Gazetelerimizin sadece o dönemde yansıttıklarıyla yetinilmemiş.- görülmeye çalışılmıştır.

Askerî Hava Dergisi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası, İktisadî Coğrafya gibi dergiler incelenmiş; savaş sürecinde yayımlanan bu dergilerden, Kore Savaşı'nın askerî, toplumsal ve ekonomik boyutu hakkında bilgi edinilmiş; savaş sürecinde yapılan analizlerden yararlanılmıştır.

Bu tezde 1950, 1951, 1952 yıllarına ait Akşam, Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeni Asır gazetelerinin tüm sayıları gözden geçirilmiştir. Ayrıca Kore Savaşı üzerine yayımlanmış araştırmaların büyük çoğunluğu, özellikle Türkçe yayınlar, gözden geçirilmiştir. Özellikle giriş bölümünde uluslararası örgütler ve onları kuruluş yapıları anlatılırken, konunun uzmanlarından yararlanılmıştır.

Tezin teknik yapısının ve akademik içeriğinin oluşturulmasındaki desteklerinden dolayı tez danışmanım, Doç. Dr. Mustafa Ekincikli'ye teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iv
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

KORE SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI VE TÜRK BASINI

A. KORE SAVAŞI'NIN BAŞINDA TÜRK BASINI	
1. Amerika İçin Kore'nin Önemi.....	11
2. Amerika'nın Kore'ye Fiilî Müdahalesi ve Kore Savaşı.....	19
3. Çin Ordusunun (Milislerinin) Kore Savaşına Girişi.....	64
4. Savaşın Başlangıç Döneminde Türkiye'ye Etkileri.....	82
B. KORE SAVAŞI'NIN DÜNYAYA YAYILMA İHTİMALİ VE TÜRK BASINI	
1. Kore Savaşı'nın Yarattığı Üçüncü Dünya Savaşı Endişesi	86
2. Atom Bombası Kullanma Düşüncesi.....	97
3. Kore Savaşı'nın Getirdiği Silahlanma Yarışı.....	103
4. Ateşkes / Barış Girişimleri ve Anlaşma Önerileri.....	104

İkinci Bölüm

KORE SAVAŞI'NIN İLERLEYEN SAFHALARI VE SONUCUNUN TÜRK BASININA YANSIMALARI

A. TÜRKİYE'NİN KORE'YE ASKER GÖNDERMESİ VE TÜRK BASININDAKİ YANSIMALARI	
1. İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Türkiye'nin Siyasal	

Yönelimi.....	126
2. Türkiye'nin Savaşa Katılması.....	131
a) Türkiye'nin Kore'ye Asker Gönderme Sebepleri.....	131
b) Türkiye'nin Kore'ye Asker Gönderme Kararı ve Bu Kararın Etkileri.....	133
c) Kore'ye Gönderilecek Birliğin Oluşumu ve Bu Birlikler Hakkındaki Haberler.....	141
d) Muhalefetin, Savaş Kararı ile İlgili Görüşü.....	147
e) Türk Askerinin Savaşa Fiili Olarak Girişi.....	151
f) Kunuri Savaşı.....	155
g) Kunuri Savaşı'nın Yankıları.....	186
3. Türkiye'nin Kore Savaşı'na Katılmasının Dış Basındaki Yankıları.....	194
 B. TÜRKİYE'NİN NATO'YA GİRMESİNDE MEHMETÇİĞİN ROLÜ VE TÜRK BASININA YANSIMALARI	
1. Türk Birliğinin Kunuri Savaşında Gösterdiği Kahramanlıkların Yansımaları.....	201
2. Kore Savaşı'na İlişkin Yoğun Haberler ve Özel Mektupların Yayımlandığı Özel Ekler.....	211
3. Türkiye'nin NATO'ya Girme İsteği, Girişimleri ve Kabulü.....	216
 SONUÇ	240
Kaynakça	247
Türkçe Özet	254
İngilizce Özet	256

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nın nedenlerini ve olayların başlangıcını, Birinci Dünya Savaşı'nın çözülmeden bıraktığı veya getirdiği yeni sorunlar ile bunların da neden olduğu gelişmeler teşkil etmektedir. 1930'lardan itibaren Avrupa güçler dengesinde yeni gelişmeler meydana gelmiş, statükocu devletlerle statükonun değişmesini isteyen devletler arasında siyasi, ekonomik ve askeri çekişmeler başlamıştır. Bunlar arasındaki çatışma da İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olmuştur.¹

Milletler Cemiyeti'nin iki savaş arası dönemde yaşanan barış ve güvenlik karştı gelişmelere müdahalede etkisiz kalması ve eskisinden çok daha büyük ve geniş kapsamlı ikinci bir dünya savaşını önleyememesi, savaş sonunda evrensel barış ve düzen kurmada çok daha etkili bir örgütün oluşturulması lüzumunu ortaya çıkarmıştır.²

İkinci Dünya Savaşı sırasında büyük devletlerin Almanya'ya karşı birleşmiş olmaları, ilk kez Birleşmiş Milletler örgütünün düşünce aşamasına ışık tutar. 14 Ağustos 1941 yılında ABD Başkanı Roosevelt ve İngiltere Başbakanı Churchill Atlantik Şartı'nı imzalarlar. 1 Ocak 1942 yılında ise İngiltere, Amerika ve Sovyetler Birliği temsilcileri, Washington'da Birleşmiş Milletler'in teşkilatlanmasını hazırlayan Moskova Bildirisi'ni imzalayarak Birleşmiş Milletler'in oluşum sürecini hızlandırır. 1944 sonbaharında ABD'de toplanan bu üç ülke ve Çin temsilcileri, teşkilatın planını tamamlarlar. 11 Şubat 1945'te Yalta'da toplanan Roosevelt, Churchill ve Stalin, bu planı gözden geçirirler ve sadece Mihver devletleriyle savaşta olan devletlerin katılımıyla Birleşmiş Milletler Konferansı'nın 25 Nisan 1945'te San Francisco'da toplanmasını kararlaştırırlar.³

San Francisco Konferansı 26 Haziran 1945'te Birleşmiş Milletler Şartı'nın tüm katılımcı devletlerce imzalanmasıyla sona erer. Birleşmiş Milletler

¹ Rifat Uçarol, **Siyasi Tarih**, İstanbul 1982, s.509.

² Mehmet Hasgüler, Mehmet B. Uludağ, **Uluslararası Örgütler**, Ankara 2007, s. 90.

³ Nevzat Mutlu, Şahap Tuncer, Tayfun Uraz, **Avrupa'nın Yeni Kimliği**, İstanbul 1993, s. 49-50.

Şartı'nın 110. maddesinde belirtilen usule uygun olarak beş büyük devlet dâhil öteki imzacı devletlerin çoğunluğunun ki bunların sayısı yirmi dördttür, anlaşmayı kendi iç hukuklarına göre onaylayarak onay belgelerini ABD Hükümeti'ne teslim etmeleriyle BM Şartı 24 Ekim 1945 tarihinde yürürlüğe girer. Türkiye de anlaşmayı öncelikli olarak onaylayan devletler arasında olur.⁴

Örgütün amaçları dört grupta tarif edilmiştir: Dünya barışını ve uluslararası güvenliği korumak, saldırı eylemlerine ve barışı bozacak başka girişimlere karşı bertaraf edici etkin ortak önlemler almak, uluslararası sorunların adalet ve hukuk ilkelerine uygun barışçı çözümü için çalışmak; milletler arasında eşitlik ve kendi kaderini tayin hakkı temelinde dostane ilişkileri geliştirmek; herkesin ırk, cins, dil, din farkı gözetmeksizin sahip olduğu insan haklarına ve temel hürriyetlere saygıyı geliştirmek, iktisadi, toplumsal, düşünsel ve insani uluslararası sorunları çözmek; ilk üç gruptaki amaçları gerçekleştirmek için çabalayan milletlerin emeklerinin uyumlulaştırıldığı bir merkez olmak.⁵

Birleşmiş Milletler örgütü ve üyeleri, bu amaçlara ulaşmak için aşağıdaki ilkelere uyarak hareket edeceklerdir: (Madde 2)

1. Örgütün tüm üyeleri egemen ve eşittirler.
2. Üyeler, antlaşmadan doğan yükümlülüklerini iyi niyetle yerine getireceklerdir.
3. Üyeler arasındaki anlaşmazlıklar barışçı yollardan çözülecektir.
4. Üyeler, diğer ülkelerin ülke bütünlüğü ve siyasal bağımsızlığına karşı güç kullanmaktan ve tehditten kaçınacaklardır.
5. Üyeler, örgütün gelişimini destekleyeceklerdir.
6. Örgüte üye olmayanlar da barış ve güvenliğin gerektirdiği ölçüde antlaşma ilkelerine uymaya zorlanacaklardır.
7. Örgüt, özü bakımından bir devletin yetki alanına giren işlere karışmayacaktır.⁶

Birleşmiş Milletler'in kurulduğu koşullara bakıldığında özellikle savaşın dünya insanlığı açısından en önemli tehdit olduğu gerçektir. Böylesi bir

⁴ HASGÜLER, ULUDAĞ, Uluslararası... , s. 101.

⁵ HASGÜLER, ULUDAĞ, Uluslararası... , s. 101-102.

⁶ **Uluslararası İlişkiler Sözlüğü**, Derleyen: Faruk Sönmezoğlu, İstanbul 2000, s. 158-159.

hassas duruma elbette büyük devletler de seyirci kalmamak durumundadırlar. Barışın dünya insanlığı açısından en zaruri ve ihtiyaç haline geldiği koşullarda, Birleşmiş Milletler, elbette bir barışı koruma örgütü olarak tüm insanlığın ve halkların hizmetinde olacaktır. Lakin bu bakış açısına ek olarak büyük devletlerin barış konusunda ilkeler ve amaçlar kısmının diline kadar yansıtmakta olan aslında bir başka gerçek daha vardır. Bu ilkeler ve amaçlar, ancak büyük devletlerin isteği ve rızası olursa gerçekleşecektir. Bu büyük devletlerin kurguladığı ilkeler, aslında Birleşmiş Milletler tipinde bir örgüt açısından istenildiği zaman başka yönlerle kolaylıkla çekilebilecek bir biçimde yazılmıştır.⁷

Her üyenin bir oy sahibi bulunduğu genel kurul, Birleşmiş Milletler'in bütün üyelerinden meydana gelen bir tartışma organıdır. Milletlerarası barış ve güvenliğin korunması, Güvenlik Konseyi'nin daimi olmayan üyelerinin seçimi, ekonomik ve toplumsal konsey üyelerinin seçimi, örgüte yeni üye alınması, üyelik hakkının durdurulması ve üyelikten çıkarılma, bütçe meseleleri gibi önemli konularda üçte iki oy çokluğuyla karar alır. Diğer konularda salt çoğunluk yeterlidir. Genel Kurulun yıllık bir olağan toplantısı vardır. Ayrıca çağrı üzerine olağanüstü toplanabilir. Genel Kurul devletlere tavsiyelerde bulunabileceği gibi uyulması zorunlu kararlar da alabilir. Üyeliğe alınıp, üyelikten çıkarılıp, bütçe onaylanması, atamalar bunlar arasındadır. Birleşmiş Milletler yasası çerçevesinde her konu tartışılabilir.⁸

Güvenlik Konseyi, örgütün barış ve güvenliğin korunmasından sorumlu organıdır. Güvenlik Konseyi'nin yetki ve görevleri, anlaşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesi, savaş ve saldırıların önlenmesi konularına ilişkindir. Barışın tehdit edilmesi durumunda çeşitli zorlayıcı önlemler alabilir.

Konsey'de kararlar 3/5 oy çokluğuyla alınır. Konsey üyesi olan beş ülke (ABD, Çin, Fransa, İngiltere, Rusya) daimi üyedir. Diğerleri ise coğrafya bakımından bir dağılım da göz önünde tutularak iki yıl için Genel Kurul tarafından seçilirler. Kararlarda daimi üyelerin olumsuz oyları bulunmamak kay-

⁷ HASGÜLER, ULUDAĞ, Uluslararası... , s. 103.

⁸ MUTLU, TUNCER, URAZ, Avrupa'nın Yeni..., s. 51.

dıyla dokuz olumlu oy aranır. Daimi üyelerden herhangi birinin ret oyu kullanması, veto anlamına gelmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan güçlenerek çıkan devletler, Amerika ve Sovyet Rusya olmuştur. Sovyetler, özellikle 1947'den sonra Doğu Bloku ülkelerinde, Stalin politikalarıyla, kendine bağımlı hükümetler oluşturmaya başlar. "Sovyetler Birliği, 1945'ten 1948 yılına kadar Doğu Avrupa'da kendi nüfuz alanı içindeki devletlerle bir dizi ikili antlaşmalar imzalamak suretiyle onları kendisine bağlamıştı. Stalin, daha sonra bütün dünyaya yaymak düşüncesiyle, Doğu Bloku arasında işbirliğini sağlamaya yönelik bir sosyalist topluluk oluşturmaya amaçlamış idi."⁹ SSCB, önce Kominform, sonra da COMECON¹⁰ ile Doğu Bloku'nu oluşturur. Bunun karşısında ABD, 'kapitalist blok'un yeni temsilcisi, lideri olarak sahnedeki yerini alır. Sovyet Rusya, Doğu Avrupa'da; Amerika da Batı Avrupa'da önemli nüfuz alanları edinirler. Hatta nüfuz alanından da öte kendi sistemlerini korumak, daha da güçlendirmek, karşı sisteme nüfuz alanı kaptırmamak için mücadele içine girerler.

Amerika, Sovyetler Birliği'nin ekonomik ve siyasal etki alanını genişletme yönelimine karşı koymayı, daha 1946 yılında, kendi çıkarları açısından önemsemektedir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru ABD'li bazı devlet adamları, Stalin'in davranış ve konuşmalarından onun, Türkiye'yi yayılma alanı seçtiği sonucunu çıkarıyorlardı ki, bunların başında Amerikan Donanma Bakanı Forrestal geliyordu.¹¹

Batı Avrupa ülkeleri arasında Rus yayılmasını engellemek amacıyla yapılan ilk teşebbüs, 4 Mart 1947 tarihinde İngiltere ile Fransa arasında elli yıllık bir süre için imzalanmış olan Dunkirk Antlaşması'dır. Antlaşmanın Al-

⁹ Mustafa Ekincikli, **İnönü-Bayar Dönemleri Türk Dış Siyaseti**, Ankara 2002, s. 151.

¹⁰ Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi demektir. Doğu Bloku'nun 'Ortak Pazarı' olarak nitelendirilmiştir. Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Romanya ve Çekoslovakya arasında Moskova'da toplanan ekonomik konferanstan sonra, 25 Ocak 1949'da yayınlanan ortak bir bildiriyle kuruldu. Kuruluşundan kısa bir süre sonra Arnavutluk, Demokratik Almanya Cumhuriyeti örgüte üye olmuştur. Daha sonra Çin Halk Cumhuriyeti, Kuzey Kore, Vietnam, Moğolistan gözlemci olarak katılmış, Küba 1972'de, Vietnam 1978'de örgüte üye olmuştur. Batı Avrupa'daki Marshall Planı'na ve onun kurduğu bütün organ ve kurumlara bir tepki mahiyetinde doğmuştur. (HASGÜLER-ULUDAĞ "Uluslararası"... s.354.)

¹¹ Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Ankara 2004, s.418.

manya'ya karşı yapıldığı ileri sürülmüşse de gerçekte Sovyet Rusya'dan gelebilecek tehditlere karşı koymak üzere yapıldığı açıktır.¹² Amerika da Batı Avrupa'ya yönelik komünizm tehdidini önemli bir tehlike olarak görüyordu. Bu durumun sonucu, 12 Mart 1947'de Başkan Truman'ın adıyla anılan bir doktrin ortaya çıktı. Truman Doktrini¹³ Amerika'nın eski siyasetine dönemeyeceği, komünizmin ortaya çıkardığı evrensel tehlike üzerinde şekillendi. Sovyet Rusya'nın üç ana istikamette (İran üzerinden Ortadoğu petroleri, Basra körfezi ile Hint Okyanusu, Türkiye ve Yunanistan üzerinden Boğazlar, Ege Denizi ve Doğu Akdeniz, yine Yunanistan üzerinden Doğu Akdeniz) yayılma çabalarına girmesi, Amerika'nın yepyeni bir politikaya yönelmesine neden oldu.¹⁴

Amerika başkanı Harry S. Truman 12 Mart 1947'de Türkiye ile Yunanistan'ın Ruslara karşı savunmasına yardım için Kongre'ye bir askerî ve ekonomik yardım tasarısı sundu. Tasarı, Amerika'nın güvenliğini sağlamak için Sovyet emperyalizmine karşı direnmeyi sağlamak üzere oluşturulan Truman Doktrini'nin bir parçasıydı. Amerikan Kongresi'nin istenen yardımı onaylama kararı, Amerika'nın Türk güvenliği ve ekonomik gelişmesine müdahalesinin başlangıcı oldu ve bundan sonraki otuz yıl içinde iki ülkenin politikalarında temel unsur haline geldi. Türkiye, 1948'den başlayarak askerî araç gereç ve ulaştırma düzeni için yardım aldı. Türk ordusu kısa sürede büyük bir askerî güç haline geldi.¹⁵ Bu doktrinden hemen sonra da Avrupa'nın içinde bulunduğu durumdan kurtarılmasına yönelik olarak Marshall Yardımı¹⁶ devreye

¹² EKİNCİKLİ, İnönü-Bayar Dönemleri..., s. 152.

¹³ ABD'de yönetimde bulunanların sahip oldukları genel kaniye göre 'Sovyetler Birliği ve uydularının İkinci Dünya Savaşı sırasında ve hemen sonrasında savunmasız devletlere totaliter sosyalist rejim ihraç ederek, dünya barışı ve uluslarının özgürlüğünü tehdit etme niyetleri' ortaya çıkmıştır. ABD'deki Truman iktidarı, duruma müdahale etme ve engelleme ihtiyacı hissetmiştir. Bu amaçla, Sovyetler Birliği'nin yoğun baskısı altında bulunan Yunanistan ve Türkiye'ye finansal ve moral destek, İran'a da diplomatik destek verme kararı almıştır. Çünkü Sovyetler Birliği savaş sonrası düzende, ABD'nin Ortadoğu ve Avrupa'daki yaşamsal çıkarlarını tehdit etmekteydi. Bu amaçla Truman yönetimi, Türkiye ve İran üzerindeki Sovyet baskılarını engellemeyi ve Yunanistan'daki komünist ayaklanmacıların Yunan hükümetini devirmelerini önlemeyi hedeflemiştir. (Muharrem Gürkaynak, **Avrupa'da Savunma ve Güvenlik**, Ankara, 2004, s. 37.)

¹⁴ Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi**, 4. Baskı, Ankara 1987, s. 441

¹⁵ Stanford Shaw-Ezel Kural Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, 2. Cilt, İstanbul 1983, s. 473.

¹⁶ 5 Haziran 1947'de ABD Dışişleri Bakanı Marshall, Harvard Üniversitesinde yaptığı bir konuşmasında, Avrupa'nın kalkınması için bir program yapılması gerektiği düşüncesini dile getirmiştir. ABD'nin Avrupa'ya yardım etmesini ve Avrupa devletlerinin ekonomik ihtiyaçları konusunda aralarında anlaşarak, tamamının olmasa bile bir kısmının onayını alan bir program oluşturmalarını öneriyordu.

girer. Böylece Avrupa'nın yeniden imarına ilişkin ekonomik yardımlar yapılır. ABD, çeşitli devletlerle ikili ilişkiler yerine bölgesel ilişkiler kurma politikası izlemeye başlar. Ayrıca bu yardımı engellemeye yönelik çalışmalara karşı da sert bir uyarıda bulunur. 5 Haziran 1947'de ilan edilen Marshall Planı ve Türkiye'nin Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü'ne alınması Birleşik Devletler'le olan ekonomik bağlarını güçlendirir, iki ülke arasında imzalanan ekonomik anlaşma, ilişkilerinin dayandığı ikinci destek olur.¹⁷ Sözü edilen gelişmeler sonrasında Doğu ile Batı arasındaki mücadele, İkinci Dünya Savaşı'ndan birkaç yıl sonra doruk noktasına ulaşır ve bundan sonra Soğuk Savaş¹⁸ diye adlandırılır.

1948 yılında Belçika, Fransa, Hollanda, Lüksemburg ve İngiltere arasında imzalanan Brüksel Antlaşması ile Batı Avrupa, Sovyet tehdidine karşı bölgesel önlem anlayışını devreye sokmuştur. Amerika, gelişmelere kayıtsız kalamayacağını Truman Doktrini ve Marshall Planı'yla göstermiştir. 4 Nisan 1949 yılında Washington'da yeni bir antlaşma yapılır. Antlaşma ile bu devletlere Danimarka, İzlanda, İtalya, Norveç, Portekiz, ABD ve Kanada da katılır. Böylece antlaşmanın kapsamı, Kuzey Atlantik bölgesini içine alacak şekilde genişletilir ve NATO kısa adıyla bilinen savunma ittifakı kurulmuş olur. İttifaka Türkiye ve Yunanistan 1952 yılında Kore Savaşı sürecinde alınır. 1955 yılında Federal Almanya, 1982 yılında da İspanya katılır. Sovyetlerin yıkılışından sonra da eski Doğu Bloku ülkelerinin çoğu bu ittifaka katılacaktır.¹⁹

NATO, Amerikan tarihinde, barış zamanında yapılan ilk askerî ittifaktır. Kurulmasının yakın nedeni, 1948 Şubat'ında komünistlerin Çekoslovakya'da yaptıkları darbedir. Marshall Planı açıklandıktan sonra Stalin, Doğu Avrupa'daki komünist kontrolüne hız kazandırır. Çekoslovakya'da komünistler, hür seçimlerden en kuvvetli parti olarak çıkmışlardır ve hükümeti kontrol etmek-

Yaptığı konuşmada bu programın herhangi bir ülkeye veya rejime değil; açlığa, sefalete, ümitsizliğe ve kargaşaya karşı çıkmak amacını gütmesi gerektiğini belirtiyordu. (GÜRKAYNAK, Avrupa'da... s. 42.)

¹⁷ SHAW-KURAL SHAW, Osmanlı İmparatorluğu..., s. 473.

¹⁸ İki kutuplu sistem döneminde ABD ve SSCB'nin liderliklerindeki Batı ve Doğu Blokları arasında, sürekli gerginlik ve kısmî çatışma biçiminde sürdürülen mücadele. (SÖNMEZOĞLU, Uluslararası İlişkiler... s. 624.)

¹⁹ MUTLU, TUNCER, URAZ, Avrupa'nın Yeni..., s. 227-228

tedirler. Stalin için bu yeterli değildir. Seçimle gelen hükümet devrilir ve komünist olmayan dışişleri bakanı Jan Masaryk, komünist tarafından çalışma odasının penceresinden atılarak öldürülür. Prag'da bir komünist diktatörlük kurulmuştur. Çek hükümet darbesinin yapılış şeklindeki acımasızlık, Sovyetlerin buna benzer başka darbeler yapabileceği korkusunu tekrar uyandırır. Böylece 1948 Nisan'ında birkaç Avrupa ülkesi, demokratik hükümetleri kuvvet kullanmak yoluyla devirmek girişimlerini önlemek için savunma amaçlı bir pakt olan Brüksel Paktı'nı kurar. Ancak kuvvetlerin kıyaslanması konusunda yapılan bütün analizler, Batı Avrupa'nın bir Sovyet saldırısını püskürtecek yeterli güce sahip olmadığını göstermiştir. Bu suretle Batı Avrupa savunmasına Amerika'yı da katmanın yolu olarak Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü doğmuştur. NATO, Amerikan politikasında benzeri görülmemiş bir farklılık sağlar. Amerika ve Kanada birlikleri, Uluslararası NATO Komutanlığı altında Avrupa orduları ile birleşir. Sonuçta Orta Avrupa'daki iki tarafı bölen çizgi boyunca iki nüfuz küresi ve iki askerî ittifak karşı karşıya gelmiş olur.²⁰

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 51. Maddesi, ortaklaşa güvenliği sağlamaya yönelik düzenlemeler öngörmektedir. NATO da uluslararası anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesini, askeri kuvvet ve tehdide başvur-maktan kaçınılmasını; üyeler arasında toplumsal ve ekonomik işbirliğinin geliştirilmesini; tecavüze karşı savunma gücünün ortak çaba ve karşılıklı yardımlaşma yoluyla takviyesini; taraflardan birinin tehdit edilmesi halinde üyeler arasında danışmalar yapılmasını; taraflardan birinin tecavüze uğraması halinde, bunun tüm üyelere yapılmış sayılmasını, bu konuda karşılıklı yardım ve dayanışmanın sağlanmasını amaçlanmaktadır.²¹

Yakındoğu ve Ortadoğu'da komünizmin yayılmasına engel olmaya çalışan ABD, Uzakdoğu'da da benzer sorunlarla karşı karşıyadır. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden beri çözilemeyen bir sorun vardır ki adı Kore sorunudur.

Yalta Konferansı'nda SSCB ve Amerika Birleşik Devletleri arasında görüş birliğine varılan ve üzerinde uzlaşa sağlanan Kore yarımadasında aske-

²⁰ Henry Kissinger, **Diplomasi**, (Çeviren: İbrahim H. Kurt), İstanbul 2008, s.438-439.

²¹ MUTLU- TUNCER- URAZ, Avrupa'nın Yeni..., s. 227.

ri birlik bulundurulmaması kararı, Postdam Görüşmesi'nde rafa kaldırılmıştı. Bu görüşmelerde Amerika Birleşik Devletleri ve SSCB, kendi hava ve deniz kuvvetlerinin askeri operasyon yapması için yarımada kendilerine ait hareket alanları oluşturdular. Ancak yarımada gönderilecek askeri birlikler içerisinde kara kuvvetleri konusunda herhangi bir ibarenin olmaması dikkat çekiciydi. Postdam Konferansı'nda Sovyetler Birliği, Uzakdoğu'da muhtemel bir savaşın çıkması durumunda savaşa katılmayacağını kabul etmiş, bunun neticesinde de Amerikan ve Sovyetler tarafları, yarımada 38. paralelin her iki tarafında kendileri için hareket bölgeleri oluşturmuşlardı.²²

İkinci Dünya Savaşı bitiminde Japonya'nın teslim şartlarını saptayan Postdam Deklarasyonu'nda ABD, Birleşik Krallık ve Çin, Kore'nin bağımsızlığına yönelik olarak 1943 yılında yapılmış bulunan Kahire Deklarasyonu'nu onaylarlar. Sovyetler Birliği, 8 Ağustos 1945'te Japonya'ya savaş ilan ederken Postdam Deklarasyonu'na bağlı kalacağını belirtir. Aralık 1945'te de Kore'yle ilgili olarak Moskova'da ABD, Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve daha sonra Çin'in de katıldığı ayrıntılı bir anlaşma yapılır. Bu anlaşmada özetle şu kararlar alınır:

—Kore bağımsız bir devlet haline getirilecektir. Demokratik kurallara uygun olarak Kore'nin gelişimi için uygun koşullar yaratılacaktır. Demokratik bir hükümet kurulması, Kore'nin ekonomik, tarımsal ve kültürel gelişmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

—Geçici bir Kore hükümetinin kurulması için güneydeki Amerikan, kuzeydeki Sovyet komutanlıklarının temsilcilerinden oluşan karma komisyon oluşturulacaktır.

—Karma komisyon Kore'nin ulusal bağımsızlığını sağlayacak tedbirleri alacaktır.²³

Bundan sonra da Kore sorununun çözümü için çeşitli toplantılar yapılmıştır. Konu daha sonra Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na geldi, ayrıntılı inceleme ve çözüm için alt komisyonlar oluşturulmuş; fakat bir anlaşmaya varılamadığından çözüm bulunamamıştır. 1949 yılında Birleşmiş Milletler Ko-

²² Ömer E. Kürkçüoğlu, **Kore Savaşı'nın Nedenleri ve Sonuçları**, Ankara, 1974, s. 388

²³ Edip Çelik, **Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası**, Temmuz-Ağustos 1950, S. 22-23, s.450-451.

re Komisyonu adında yeni bir komisyon kurulmuş; bu komisyon, Kore sorununa bir çözüm getirmekte başarısız olmuştur. Bu komisyon 2 Şubat 1949'da başladığı görevini çözümsüzlük dolayısıyla, 28 Temmuz 1949'da noktalamıştır.²⁴

Kore, bu gelişmeler sonunda kuzeyi Sovyetler, güneyi Amerikan işgali altında olmak üzere fiilen ikiye bölünmüştü. İki farklı ideolojinin etkisinde kalan Kore, 38. paralelin kuzeyi ve güneyinde iki ayrı devlet olarak tarih sahnesinde yerini aldı. Amerika, 10 Mayıs 1948'de Güney Kore'de seçimler yaptı. Seçimler sonucunda Syngman Rhee'nin başkanlığında Güney Kore Cumhuriyeti kuruldu.²⁵

Kore, Asya'nın stratejik bir bölgesiydi. Asya'ya ayak basmak için gayet avantajlı bir trampelen durumundaydı. Güney Kore'de ve Japonya'da Amerikan kuvvetlerinin bulunduğu göz önüne alınınca, Amerika'nın stratejik bakımdan kuvvetli bir durumda olduğu açıktı. Sovyetler, komünistler Çin'de hâkim oluncaya kadar bu duruma tahammül gösterdiler. Fakat Çin 1948 sonunda komünist rejimin idaresi altına girince, Sovyetlerin Asya'daki kuvvet pozisyonları iyice güçlenmiş oluyordu. Sovyetlere göre, Amerika'yı Asya kıtasından atmak zamanı gelmişti. Hem bu yapıldığı takdirde, Amerika'nın Japonya'dan atılması da kolaylaşırdı.²⁶

Kore'nin ikiye bölünmesinden sonra da Kuzey ile Güney Kore sınırında sık sık gerginlikler, çatışmalar ve çete sızmaları yaşandı. 25 Haziran 1950 tarihinde Kuzey Kore ordularının 38. paraleli geçmesiyle de Kore Savaşı başlamış oldu.²⁷

Henry Kissinger'in de belirttiği gibi Kore Savaşı, belki de karşılıklı yanlış anlamalar sonucu çıkmıştır.

Birleşmiş Milletler, bu gelişmeler üzerine üye devletleri acil toplantıya çağırdı. ABD'nin, Güney Kore'ye yardım talebi oylandı. Tartışmalar sonucunda Birleşmiş Milletler'e üye devletlerin Güney Kore'ye askerî yardımda bu-

²⁴ ÇELİK, Sosyal Hukuk ve İktisat... s. 452-453

²⁵ ARMAOĞLU, 20. Yüzyıl Siyasi..., s. 454.

²⁶ ARMAOĞLU, 20. Yüzyıl Siyasi..., s. 454-455.

²⁷ M. Ertan Gökmen, **Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma Kore Savaşı**, 2008, s.117

lunması kararı açıklanmıştır. Sonuçta Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler'e üye bütün devletleri Güney Kore'ye yardım etmeye davet etmiştir.

Bu dönemde Sovyetler Birliği delegesi, Birleşmiş Milletler ve Güvenlik Konseyi'nde Komünist Çin'in temsil edilmemesi nedeniyle Birleşmiş Milletler'i boykot etmektedir.

Birinci Bölüm

KORE SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI VE TÜRK BASINI

A. KORE SAVAŞI'NIN BAŞINDA TÜRK BASINI

1. Amerika İçin Kore'nin Önemi

Kore'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bölünmesi, yapay bir biçimde gerçekleşmiştir. Savaşın bitiminden sonra Amerika da Sovyet Rusya da Kore'nin birleştirilmesi gerekliliğini ileri sürmektedirler. İki süper devlet, bunun gerçekleşmesi için anlaşmaya varır.²⁸ Ancak bu birleşmenin ne şekilde, nasıl ve hangi koşullarda gerçekleşeceği konusunda anlaşmazlık vardır. Basını-mızda yer alan haberlere göre Kore'nin, Amerika için pek önemli olmadığı sonucuna ulaşabiliriz. Amerika'nın Kore'ye müdahalesinin bir iki nedeni vardır: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya üzerinde kazandığı saygınlığını korumak, Sovyetlerin Uzakdoğu'da ve Pasifik'te yayılmasını engellemek, komünizm tehlikesinin önünü kesmektir.

Truman'ın Kore'de ödün vermeme yönündeki cesur kararı, Amerikan liderlerinin bir yıl önce söyledikleri ile taban tabana zıttı.²⁹ Kore'de savaşın başlamasından hemen sonra Amerikalı yöneticiler, Sovyetlerin Pasifik'te yayılmacı bir politika izlediklerini belirterek kendilerinin bu durumu engelleyecekleri yolunda açıklamalar yaptılar. Amerika'nın, Rusya'ya bir nota vererek bu ülkenin Kore Harbi'ni durdurmasını istediği yolunda haberler yayınlanır.³⁰ Bu haberler, savaşın ilk günlerinden itibaren asıl sorumluluğun Sovyet yöneticilerine ait olduğu görüşünü ortaya koymaktadır. Bu görüş yalnızca haberlerde değil, makalelerde de sık sık işlenir.

²⁸ Ağustos 1945'te Sovyetler Birliği, Japonya'ya savaş ilan ederken Postdam Deklarasyonuna sadık kalacağını yeniden belirtir. Aralık 1945'te Moskova'da Dışişleri Bakanları Konseyi toplanır. Bu toplantıya Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık temsilcileri katılır. (ÇELİK, Sosyal Hukuk..., s. 450.)

²⁹ KISSINGER, Diplomasi..., s. 456.

³⁰ **Akşam**, 28 Haziran 1950, s.1.

Şevket Bilgin, Yeni Asır gazetesinin 19 Temmuz 1950 tarihli yazısında Kore Savaşı'ndan çok, Sovyetlerin politikasını ve amacının ne olabileceğini sorgular. Komünist yayılcılığın Asya, Balkanlar, Ortadoğu ve Avrupa için büyük bir tehdit ve tehlike olduğunu, Türkiye'nin de boğazlar dolayısıyla aynı saldırı endişesiyle karşı karşıya bulunduğunu belirtir.

Amerikalı liderler, geleneksel diplomasi ile stratejiye ayrı etkinlikler olarak bakmaktadırlar. Amerika'nın askerî kesiminin geleneksel görüşüne göre önce onlar sonucu alır, sonra diplomasi devreye girerdi; hiçbir taraf diğerine hedeflerine nasıl erişeceğini söylemezdi. Sınırlı bir savaşta askerî ve politik amaçlar, başlangıçtan itibaren uyumlaştırılmazsa yapılan işin dozunun kaçırılması veya yeter dozda yapılmaması tehlikesi daima vardır. Dozun kaçırılması veya askerî kanadın her şeye egemen olması, büyük bir savaşın sınırını belirsizleştirir ve düşmanı ortaya konanları artırmaya iter. Dozun yeterli olmaması ve diplomatik kanadın egemen olması, görüşme taktikleri içinde savaşın amacının ortadan kalkması sonucunu doğurur ve çözüm bulma eğilimini tehlikeye sokar. Amerika, Kore'de bu her iki tuzağa da düştü. Arkadaşlarının tersine Mac Arthur, Amerika'nın benimsediği yıpratma stratejisine taraftar değildir; İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa'da 'savaş alanı'na öncelik verilmesine karşılık o, 'adadan adaya sıçrama' stratejisini geliştirir. Mac Arthur, şimdi aynı stratejiyi Kore'de uygulamaktadır. Bu uygulamanın sonucu Kuzey Kore ordusu çöker ve kuzeye giden yol açılır.³¹ Kissinger, Amerika'nın Kore'ye müdahale gerekçelerini, savaşın ilk zamanlarındaki Amerikan tutumunu, ilerlemesinin nedenlerini somut bir şekilde ortaya koymakta; Amerikan diplomatik çevreleriyle askerî çevrelerinin farklı bakış açılarını sorgulamaktadır. Mac Arthur'un savaş meydanında gösterdiği başarıyı Amerikalı diplomatların iyi kullanamaması sonucu Kore Savaşı beklenenden/planlanandan uzun sürecektir. Kissinger, burada Amerikalıların yaptığı türden bir diplomatik hatanın Çin tarafından da yapıldığını belirtir.

Amerika'nın Güney Kore'yi pek önemsemediği izlenimi, Kore Savaşı'nın başlamasından bir yıl öncesi için doğrudur. 1949 yılının Mart'ında, Ameri-

³¹ KISSINGER, Diplomasi... , s. 460-461.

ka'nın Pasifik Kuvvetleri Komutanı General Douglas Mac Arthur, bir gazeteye verdiği demeçte, Kore'yi açık bir şekilde Amerikan savunma alanı dışında tutmuştu. 12 Ocak 1950 tarihinde Ulusal Basın Kulübü'nde yaptığı bir konuşmada, Dışişleri Bakanı Dean Acheson daha da ileri gitti. Kore'nin Amerikan savunma alanı dışında olduğunu belirtmekle kalmadı; Asya kıtası ana toprakları üzerinde bulunan bölgeleri güvence altına almak gibi bir niyetleri olmadığını özellikle vurguladı. 1949'da Truman, genelkurmayın önerisine uyarak Kore'den bütün askerî kuvvetlerini çekmişti. Güney Kore ordusu, donatım ve eğitim bakımından, ancak polis fonksiyonunu yapacak kadar yeterliydi. Çünkü Washington, Güney Kore'nin, kendisine en küçük olanak verilirse, ülkesini kuvvet yoluyla birleştirmeye girişeceğinden korkmaktaydı.³² Kissinger'in son cümlesi, Amerikan politikalarını haklı çıkarmaya yönelik olsa gerek. Çünkü hem yaptığı değerlendirmenin başlangıç kısmındaki gerçeklikle uyuşmuyor, hem de Amerikan ve müttefik ordusunun savaşta uyguladığı politika ile örtüşmüyor. Kissinger'in bu görüşü doğru olsaydı Mac Arthur'un 38. paralelin kuzeyine geçmesine izin verilmez; Güney Kore'nin yapacağı düşünülen eylemi Amerikan ordusu üstlenmiş olmazdı.

Savaşın başlamasından önce Amerika'nın yaklaşımı, yukarıda anlatıldığı gibiyken komünist saldırısından hemen sonra bu yaklaşım biçimi tamamen değişir. Amerika, Kore'yi ve Kore Savaşı'nı çok ciddi bir durum olarak görmeye, algılamaya başlar. Öncelikle Güvenlik Konseyi'nden Güney Kore'ye askerî yardım kararı çıkmasını sağlamak için çok önemli kulis çalışmaları yapar. Bu davada, Sovyet Rusya'yla karşı karşıya kalmamak ve haklı olduğunu bütün dünya kamuoyuna göstermek için Güvenlik Konseyi'nde ve Birleşmiş Milletler'de, Kuzey Kore ve Sovyet Rusya'ya gözdağı niteliğinde ortak karar alınması gerekliliğinin farkındadır. ABD'nin Kore meselesini artık ciddiye aldığıнын bir başka göstergesi, Kore'ye askerî yardımın acilen başlatılmasının yanı sıra, Başkan Truman'ın tüm yetkileri elinde toplaması (yetkilerinin kapsamını genişleten meclis kararı aldırması), on sekiz - yirmi beş yaş

³² KISSINGER, Diplomasi... , s. 456-457.

arasındaki gençleri silah altına alması; Kore'ye hızla asker (ilk parti on beş bin olmak üzere), mühimmat ve lojistik destek göndermesidir.

Necmeddin Sadak'ın bu günlerdeki gelişmeler hakkındaki yorumu şöyledir: Kore Savaşı'nın birinci safhası, herhangi bir tecavüze derhal karşı konması bakımından gelecek için cesaret vericidir. İkinci aşama daha ümit vericidir. Amerika, kongre kararına gerek duymadan, Başkan Truman'ın emriyle Kore'ye hava ve deniz kuvveti gönderme kararı almıştır. Amerikan uçaklarının bombardımanına rağmen komünistlerin ilerlemesi sürmektedir. Demek ki durum vahimdir. Amerikan devlet adamlarının bir avuç haydut dedikleri Kuzey komünistleri, Birleşmiş Milletler ve Amerika'nın müdahalesine rağmen galip gelirlerse bunun komünist mütecavizler üzerinde yapacağı moral destek ve demokrasi âleminde yaratacağı hazin etkiler elem vericidir.³³

2 Temmuz 1950 tarihine gelindiğinde Kore'ye Amerikan askeri nakledilmeye devam eder. On beş bin asker süratle bir müdafaa hattı kurmak üzere Güney Kore'ye gönderilir.³⁴ Böylece Amerika Kore'yi önemseydiğini göstermiş olur. Amerikalı liderlerin bu sorunu ciddiye almaya başlamalarının nedenini Kissinger da şöyle açıklar: "Mac Arthur ve Acheson, Amerikan stratejisinden söz ederken, Sovyetler Birliği ile genel savaşı düşünüyorlardı; Amerikan liderlerinin düşündükleri tek savaş buydu. Böyle bir savaşta Kore, gerçekten de Amerikan savunma alanı dışında kalacak ve sonucu belirleyecek olan savaşlar başka bir yerlerde olacaktı. Amerikan liderleri, yalnızca Kore'ye veya benzer bir yere yöneltilmiş bir saldırı karşısında nasıl hareket edeceklerini hiç düşünmemişlerdi. Berlin ablukası, Çin hükümet darbesi ve Çin'deki komünist zaferinden sonra gelen böyle bir durumla karşılaşınca bunu, komünizmin her yerde ilerleme halinde olduğu ve strateji bazından önce, prensip bazında durdurulması gerektiği kanısına vardılar. Truman'ın Kore'de direnme kararı, geleneksel ulusal çıkar kavramları bakımından da sağlam bir temele sahipti. Yayılmacı komünizm, savaş sonrasında geçen her yılda meydan okumasını tırmandırmaktaydı. 1948'de bir iç hükümet darbesiyle Çekoslovakya'da başarılı olmuştu. 1949'da Çin'de bir iç savaşta iktidarı ele geçirmişti.

³³ **Akşam**, 2 Temmuz 1950, s.1

³⁴ **Akşam**, 2 Temmuz 1950, s.1.

Şimdi komünist orduları uluslararası tanınan sınırları çiğneyerek ilerleyebilir-se; dünya, savaş öncesi şartlara dönecekti. Karşı konulmayan bir komünist yayılması, Asya'nın blok halinde komünist olması tehdidini bir kâbus gibi bölge üzerine çökertecek ve Japonya'nın Batı taraftarı eğiliminin altını oyacaktır.³⁵

Amerika, Kore meselesine ulusal çıkarlar açısından değil, evrensel ilkelere savunulması açısından baktığını her fırsatta belirtmektedir. Truman'ın, uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanılmasına dönüşü, çok geniş çaplı sonuçlar yaratır. Birleşik Devletler, hukukun üstünlüğünü savunmaya devam edecektir, açıklamasını yapar. Bu açıklamanın yorumlamasını Henry Kissinger şöyle yapar: "Sorun bir kez güç politikasının ötesinde bir şey olarak sunulunca, savaşın pratik amaçlarını belirlemek olağanüstü zor hale geldi. Amerika'nın stratejik doktrininin öngördüğü şekilde genel bir savaşta amaç, tıpkı İkinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi toptan zafer ve düşmanın kayıtsız şartsız teslimiydi. Ama sınırlı bir savaşın politik amacı neydi? En basit ve en kolay anlaşılabilir savaş hedefi, Güvenlik Konseyi kararlarının harfiyen uygulanması, yani Kuzey Kore güçlerinin başlangıç noktası olan 38. paralele geri itilmesi olabilirdi. Fakat saldırıya ceza verilmeyecekse, gelecek saldırılar nasıl caydırılacaktı? Saldırganlar, en kötü olasılığın *staus quo ante* olduğunu anlarılarsa, sınırlandırma politikası, Lippmann'ın öne sürdüğü gibi bitmez tükenmez sınırlı savaşlarla Amerika'nın gücünü tüketebilirdi."³⁶

25 Nisan 1951 tarihli Yeni Asır gazetesinde Kore Savaşı'yla ilgili olduğuna ilişkin hiçbir belirtinin bulunmadığı, bağımsız bir haber yer alır: "Ham-maddelerin azlığı yüzünden İngiltere silahlanamayacak mı? İstifa eden ba-kanlar Amerika'nın hammaddelerden sadece kendisi istifade etmek istediğini söylüyorlar. İngiliz Çalışma Bakanı Bevan, Ticaret Bakanı Vilson, Donatım Bakanlığı parlamento sekreteri John Friman, Amerikan ekonomik siyasetinin, stratejik hammadde stoku için hammadde fiyatlarının devamlı olarak yüksel-mesine sebep olmakla suçlayarak görevlerinden istifa ederler. Friman'a göre

³⁵ KISSINGER, *Diplomasi...*, s. 457.

³⁶ KISSINGER, *Diplomasi...*, s. 459.

İngiltere'nin silahlanma programı, dünyadaki silahlanma yarışı yüzünden meydana gelen hammadde kıtlığı dolayısıyla gerçekleşemez."³⁷

İngiliz yetkililer, dünya pazarlarındaki hammadde fiyatlarını sürekli yükseltmesi sebebiyle Amerika'yı suçlarlar. Ancak aynı zamanda İngiltere'nin çıkarlarını koruması gereken kişilerin kendileri olduğu, kendilerinin de bunu başaramadığını düşündüklerinden, görevlerinden istifa ederler. Dünyada, özellikle Amerika ve Rusya arasında, hızlı bir silahlanma yarışı mevcuttur. İngiltere'nin bu silahlanma yarışında kendine yaraşır bir konumda bulunması gerekliliğini düşünen devlet adamları ve bürokratlar, bu yarışta önemli bir yara aldıklarını düşünmektedirler. Çünkü hammadde fiyatlarının yapay olarak yükseltilmesi karşısında, kendilerini çaresiz hissederler. Amerika'yla daha önce yaptıkları anlaşma gereğince ucuz hammadde eşit olarak aralarında paylaşılacaktır. "Vilson, sözlerine şöyle devam etmiştir: İngiltere, bu planın tatbikine, Birleşik Amerika ile yaptığı bir anlaşma üzerine karar vermiştir. Yani dünyadaki hammaddelerin eşitlikle taksimi suretiyle bu plan tatbik edilecekti. Fakat Amerika, bu hammaddelerden sadece kendisi istifade etmek durumunu meydana getirmiştir. Bunun neticesinde İngiliz sanayii kısmen felce uğramak tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir."³⁸

Burada İngiltere ile Amerika arasında çıkar çatışmasının olduğu görülmektedir. Bu haberden çıkarılacak yargılardan biri de ikili anlaşmaların çoğu zaman hangi koşullarda ve nasıl yapıldığının uluslararası kamuoyunca pek bilinmemesidir. Burada İngiltere'nin amacı, yapılan ikili anlaşmayı tek taraflı olarak açıklayarak Amerika'yı, Kore Savaşı'nda yalnız bırakabileceği, siyasi ve askeri desteğini çekebileceği tehdidiyle ikili anlaşmaya uymaya zorlamak olabilir.

Yukarıdaki haberin kaynağı BBC, haberi ortada hiçbir neden yokken mi verdi? İngiliz yöneticiler, neden 1951 yılının ortalarında, böyle bir açıklama yapma zorunluluğu duydular? İkinci Dünya Savaşı'nda sömürgelerini ve nüfuz alanlarını kaybettikleri zaman, bu kadar yakınmışlar mıydı? Belki de evet. Fakat her ne olursa olsun; bu haber, ortada hiçbir neden yokken yayımlan-

³⁷ **Yeni Asır**, 25 Nisan 1951, s.5.

³⁸ **Yeni Asır**, 25 Nisan 1951, s.5.

mamıştır. Amerika'nın, dünyanın diğer coğrafyalarında olduğu gibi Mançurya'da da hammadde kaynaklarını ele geçirmek amacıyla harekete geçmesi, İngiltere'yi çok fazla kaygılandırmaktadır. Kissinger'in belirtmiş olduğu, Amerikalı yöneticilerin Güney Kore'yi önemsememe, askeri gücünün önemli bir kısmını geri çekme nedeni, bu anlamda pek doğru olmasa gerektir. Amerikan yönetimi, Güney Kore'de önemseneyecek yer altı ve yerüstü kaynağı bulunmadığı için askerini çekme kararı almışken Kuzey Kore'nin tecavüzü, Mançurya'ya girmek, buradaki kaynaklara sahip olmak adına bulunmaz bir fırsat olmuştur. Savaşın ilerleyen dönemlerinde Mac Arthur'un Mançurya sınırına ilerlemesinin önüne geçilmemesinin temel nedenlerinden biri bu olsa gerektir.

Kore Savaşı'nın büyük bir hızla devam ettiği günlerde bile İngiltere, Komünist Çin'le ticarî ilişkilerine devam etmektedir. Ayrıca İngiliz delegesi, Birleşmiş Milletler'de Çin'i temsil hakkının Pekin'de olduğunu belirtir ki bu yaklaşım, Amerika'nın Komünist Çin'e karşı tutumuyla çelişir. Bu yaklaşım farklılığını doğuran Amerika ile İngiltere arasındaki çıkar çatışmasıdır. Gerek Kuzey Kore, gerekse Çin, komünist yönetimler eline geçse de bu ülkelerde, İngiltere'nin ve İngiliz şirketlerinin yatırımları ve ekonomik ayrıcalıkları devam etmektedir. Bu çıkar çatışmasının bir başka yansıması da şu haberde karşımıza çıkmaktadır: Kore Savaşı'nın üçüncü yılında Kuzey Kore'deki elektrik santrallerinin bombalanması, tartışmalara yol açar. İngiltere Dışişleri Bakanı Eden, bu konuda İngiltere'ye danışılmamış olmasına teessüf eder.³⁹ Bu elektrik santrallerinde İngiliz şirketlerinin herhangi bir payı olmasa, İngiltere hükümeti, Amerika'ya elektrik santrallerinin bombalanmasından dolayı neden teessüf etsin? Mademki bir savaş var ortada, değil mi ki savaşta düşmanı etkisiz kılmak mubahtır; o halde düşmanın en önemli ekonomik ve stratejik destekleri neden vurulmasın? Bu gerçekleri çok iyi bilen en yakın müttefik devlet (İngiltere), neden yapılan taarruza karşı çıksın? Bu durumu açıklayacak gerekçelerden biri, o tavrı geliştiren devletin ekonomik çıkarı olabilir.

³⁹ **Hürriyet**, 26 Haziran 1952, s.1.

Hammadde elde edilecek coğrafyalar üzerinde her devletin gözü olduğu bilinen bir gerçektir. Amerika, İngiltere, Rusya, Çin ve Fransa gibi devletlerin bu konudaki tutumu da az çok bilinir. Tüm bu güçlerin, Mançurya'daki demir, kömür madenine, su enerjisine, tarım ve orman ürünlerine sahip olmak için Mançurya'ya hâkim olmayı planladıkları da bir gerçektir. Yine bu güçler için belirlenebilecek bir başka saptama da savaş ekonomisinin, bu ülkelerin kalkınmasının temel dayanaklarından biri olduğudur. Bu gerçeği ortaya koyan önemli haberlerden biri 12 Ağustos'ta Akşam gazetesinde yayımlanır: "Kore Harbi iktisadî faaliyeti artırdı. Amerika'da yeni fabrikalar açılıyor, üretim her tarafta arttı. Özellikle demir ve çelik sanayisinde işçi ücretleri iki katına çıktı."⁴⁰ Bu haberin, Kore'nin ABD için önemli olup olmadığıyla ilgisi var mıdır? Elbette vardır; ancak doğrudan değil, dolaylı yoldan ilgilidir. Savaş ekonomisinin ülke ekonomisine katkıları açısından önemlidir. Demir ve çelik sanayisinin gelişimi; üretim ve istihdam artışını sağlar, toplumsal barışa yol açar. Dolayısıyla savaş ekonomisi, dünya imparatorluğuna soyunan devlet için yurt içinde de avantajlar yaratır.

Gazetelerimizde Rusya'nın, Amerika'yı Çin ile savaşa tutuşturarak Amerika'yı Uzakdoğu'da meşgul ederken kendisinin Avrupa'yı rahatça istila etmek istediğine yönelik öngörüler de vardır. Avrupa'da ilgili hükümetler, ani bir Rus taarruzunu zamanında önleyebilmek maksadıyla tedbirler almaktadırlar.⁴¹ Böylesi bir tehlikenin farkında olan Amerika, Avrupa devletlerinin silahlanmasına da yardım eder. Çünkü Amerika için Kore'den daha önemli olan Batı Avrupa'dır. "Başkan Truman, hür memleketleri silahlandırmak için 4 milyar dolarlık ödenek istemiştir. Türkiye, Yunanistan ve İran'a askeri yardım için 193 milyon dolar ayrılmıştır."⁴²

Amerika'nın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra süper güç olarak ortaya çıkması, dünya konjonktürü üzerinde söz sahibi olmasını da beraberinde getirir. Bir tarafta Sovyet Rusya'nın başını çektiği komünist kamp, diğer tarafta Amerika'nın başını çektiği kapitalist kamp, dünya ülkelerinin bugününü ve

⁴⁰ Akşam, 13 Ağustos 1950, s.4.

⁴¹ Akşam, 26 Haziran 1950, s.4.

⁴² Akşam, 2 Ağustos 1950, s.2.

geleceğini belirlemektedir. İşte Kore'de de bu gerçekliğin bir parçası karşımıza çıkmaktadır.

2. Amerika'nın Kore'ye Fiilî Müdahalesi ve Kore Savaşı

Savaşın başlamasından yaklaşık bir yıl öncesinde yarımadanın politik ve askeri konumu hakkında görüşmeler başlamış ve özellikle SSCB'ye doğru bilgi akışı hızlanmıştır. Kuzey Kore, 38. paralelin kuzeyinde yer alan Ongyin yarımadasındaki, o zaman için çok önemli olan ve başlıca çimento fabrikalarının yer aldığı belli merkezlerin bombalanacağından ve bunun ardından da güneylilerin saldırılarının artarak devam edeceğinden endişe duymaktadır. Bu ve benzeri olası saldırıların önüne geçmek için yapılması gereken, Güney'in saldırısını beklemeden, Güney'e Ongjin yarımadası üzerinden, özellikle Kaesong'a kadar bir saldırı düzenlemektir.⁴³

Kuzey Kore devlet başkanı, Güney'in hızlı bir saldırı ile en fazla iki aylık bir mücadele ile işgal edilebileceğini, kendi deyimiyle komünistleştirilebileceğini düşünür. Zaman geçirmeden saldırarak ve Kore yarımadasını tamamen komünist idare altına alacaktır. Ancak SSCB ve özellikle Stalin, kendisine engel olmakta ve olası bir başarısızlığın ideolojilerine darbe vuracağı yönündeki düşüncelerini dile getirmektedir.

Stalin, elbette Sovyet ideolojisinin mümkün olduğu kadar geniş kitlelere yayılmasından yanadır; ancak bunun için atılacak en küçük zamansız ve yanlış bir adım, umulmadık zararları da beraberinde getirebilir. Bunun için taktik açıdan doğru zamanın beklenmesi daha doğru olacaktır.

Zaman ilerledikçe Güney'de çatışmaya katılan gerillaların hem daha iyi eğitilmiş, hem de gün geçtikçe daha donanımlı oldukları dikkatlerden kaçmaz. Amaçları Kuzeyli gerillalarla birleşerek daha güçlü bir ordu oluşturmak, Güney içinde serbestçe hareket edebilecekleri bir alan yaratmaktır. Ancak bu aşamada komünistlerin bu hedefleri boşa çıkarılır. Gerillalarla girişilen çatış-

⁴³ GÖKMEN, Soğuk Savaşta... , s.102-103

malarda Güney Kore Kara Kuvvetleri başarılı operasyonlar yapar.⁴⁴ 1950 yılının ortalarına gelindiğinde Kuzey Kore ile Güney Kore'nin durumu yukarıda belirtildiği gibidir. Bu bilgiler, savaşın ilerleyen dönemlerinde ortaya çıkan ve gazetelerimizde 'çeteciler' olarak adlandırılan gerilla grupları ve faaliyetleri hakkında aydınlatıcı bilgilerdir. Bunlar, gazetelerimizden edinilen bilgilerdeki boşluğu doldurmaktadır.

1950 yılının Haziran ayında artış gösteren bu tür eylemlerin sonrasında Kuzey Kore orduları, 25 Haziran 1950 sabahından itibaren Güney Kore'ye karşı saldırıya geçer. Saldırının bütün sınır boyunca yapılması, her şeyin önceden planlandığını gösteriyordu.⁴⁵ Böylece Kore Savaşı resmen başlamış olur. Ancak savaşın başlatılması konusunda her iki taraf da birbirini suçlamaktadır. Tüm Batı dünyasında olduğu gibi bizim gazetelerimizde de komünistlerin saldırıya geçtiği biçiminde yer alan haberin Doğu bloku ülkelerinde de tam tersi biçimde yer aldığı görülmektedir. Bu durumu gösteren açıklamalardan biri de Akşam gazetesinde yer alan tek cümlelik bir ifadedir. Haber aynen şöyledir: "Mac Arthur Sovyet iddialarını reddetti."⁴⁶ Reddedildiğine göre ortada bir suçlama da var demektir. Bu suçlama Sovyetler tarafından geldiği için de suçlanan taraf Amerika ve Mac Arthur'dur. Bu haberden on gün sonra Necmeddin Sadak da yukarıdaki habere benzer haberler veren Rus gazetelerini ve haberlerini değerlendirir. Pravda'nın yazdığına göre Komünist Kore, Kore'nin barışçı yollardan birleştirilmesini Güney Kore'ye teklif etmiş; fakat Güney Kore bu teklife karşı tecavüze geçmiştir. Moskova'nın ilan ettiğine göre tecavüz Güney'den başlamıştır; Komünist Kore ise savunma halindedir. Aynı haberin devamında Amerika'nın da bu tecavüzde yer aldığı, Birleşmiş Milletler yasasını ayaklar altına aldığı belirtilmiştir. Bu resmi yayın gösteriyor ki Sovyetler, Kore'deki tecavüz hareketini gizlemek zorunda kalıyor. Bu çok önemlidir. Çünkü böyle bir durum, komünist ülke halklarının tecavüz savaşlarına taraftar olmadığını göstermektedir.⁴⁷

⁴⁴ GÖKMEN, Soğuk Savaşta... , s.104-105.

⁴⁵ ARMAOĞLU, 20. Yüzyıl Siyasi..., s. 455.

⁴⁶ Akşam, 26 Haziran 1950, s.1.

⁴⁷ Akşam, 6 Temmuz 1950, s.1

Sadak'ın bu yazısı, komünist ülkelerde de Güney Kore ve Amerika'nın suçlandığını gösteren haberlere bağlı yorum olarak önem taşımaktadır. Çünkü diğer gazetelerde ya da makalelerde böyle bir habere bağlı yorum yer almamaktadır. Bu konuda dikkat çekici önemli nokta diğer gazetelerde komünistlerin Amerika ve müttefikleri suçladıklarına ilişkin ne bir haber, ne bir makale yayınlanmış olmasıdır.

Kuzey Kore ordusunun güneye doğru hareketi Washington'da ve Birleşmiş Milletler' de şok etkisi yaratır. Seul'de bulunan Birleşmiş Milletler Kore komisyonu başkanı, Birleşmiş Milletler genel sekreteri Tyrgve Lie'ye başlayan Kuzey Kore taarruzunun hakiki bir harp niteliği taşıdığını, uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye soktuğunu⁴⁸ bildirir. Güney Kore'deki Amerikan büyükelçisi, Washington'a yolladığı mesajda taarruzun yapılış şeklinden, bunun Güney Kore Cumhuriyeti'ne karşı topyekûn bir saldırı olduğunun anlaşılmakta olduğu⁴⁹ haberi verilir. Güney Kore Dışişleri Bakanı da bir açıklama yapar: Milli Savunma bakanlığı 25 Haziran sabahı saat dört ile beş arasında Kuzey Kore komünist kuvvetlerinin tahrik olmaksızın, müdafaa mevzilerine karşı haksız taarruza geçtiklerini bildirir.⁵⁰

Haber Washington'a ulaştığı sırada, Washington'un Uzakdoğu politikasındaki belirsizlik devam etmektedir. Kissinger bu belirsizliği şu şekilde açıklamaktadır: “Amerika, Washington'un savunma alanı dışında ilan ettiği ve bir önceki yıl bütün kuvvetlerini geri çektiği bölgedeki bir ülkeye bir komünist devleti tarafından yapılan bir saldırıyla karşılaşınca, birdenbire sınırlandırma politikasının belirsizlikleriyle karşı karşıya kaldı. Saldırgan Kuzey Kore, kurban ise Güney Kore'ydı. Kuzey Kore saldırısından sonraki birkaç gün içinde Truman, Amerikan planlamasında veya Kongre'ye yapılan açıklamalarda, öngörülmemiş bir bölgesel savunma stratejisi uygulamak üzere acele Japonya'daki iyi eğitim görmemiş işgal birliklerinden, bir öncü kuvvet oluşturdu. Amerika'nın savaş sonrası politik ve stratejik doktrini, bu tür bir saldırı olasılığını hiç hesaba katmamıştı. Amerikalı liderler, bir savaş için iki olası neden

⁴⁸ **Yeni Asır**, 26 Haziran 1950, s.1.

⁴⁹ **Yeni Asır**, 26 Haziran 1950, s.2.

⁵⁰ **Yeni Asır**, 26 Haziran 1950, s.2.

belirlemişlerdi: Birleşik Devletler'e bir sürpriz Sovyet saldırısı veya Batı Avrupa'nın Kızıl Ordu tarafından istilası."⁵¹ Amerika'nın politik ve stratejik doktrinindeki aksaklığı bu şekilde ifade eden Kissinger, Amerikalı uzmanların Avrupa'yı daha çok önemsemekten, Sovyet saldırısını Avrupa'da beklemekten kaynaklanan yanılgılarını ortaya koymaktadır.

26 Haziran 1950 gecesi, Uzakdoğu Ordu Komutanı General Mac Arthur'a, 'Gecikmeksizin Güney Kore'ye silah, cephane ve araç gereç yardımına başlaması, bunları ulaştıracak kara, deniz desteğini sağlaması' emri verilir. Ayrıca Pasifik Okyanusu'ndaki 7. Amerikan Deniz Filosu, Japonya'ya doğru harekete geçirilir.

Necmeddin Sadak, Dönüm Noktası başlıklı yazısında şunları belirtir: Kuzey Kore, Birleşmiş Milletler'in uyarısını dikkate almadığı için Amerika harekete geçmiş; deniz ve hava kuvvetlerine Güney Kore'ye yardım etme emrini vermiştir. Kore'ye Amerikan askeri gitmemekle beraber bu, önemli bir karardır.⁵² Savaşın henüz başındayken verilen bu karar, Güney Kore'nin savunulması için yetebileceği düşünülen kuvvetlere işaret etmektedir. Kısa bir süre sonra Mac Arthur'un da etkisiyle karacılar da bu savaşa iştirak edecek, Mac Arthur'un askeri yeteneğine övgüler yağdırılacaktır.

26 Haziran 1950 tarihli gazetelerimizin tümünde 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore'nin, Güney Kore'ye girdiği haberi manşetlerde yer alır. Yine aynı günkü gazeteler, Güvenlik Konseyi'nin alelacele toplantıya çağrıldığını, Amerika'nın Güney Kore'ye silah yardımına başladığını da ilk sayfalarından duyurur. "Uzakdoğu'da dün yeni bir harp başladı. Komünistler taarruza geçtiler, Demokrat Güney Kore'yi istila ediyorlar. Komünistler, Güney Kore'nin merkezine yaklaştılar. Demokrat Koreliler, Amerika'dan yardım ve acele silah istedikler. Yeni komünist tecavüzü karşısında Güvenlik Konseyi dün alelacele toplandı. Amerika, tecavüzün Rusya tarafından desteklendiğini bildirdi ve Konsey tarafından takibini istedi. Savaş devam ediyor. Amerika Kore'ye silah yardımına başladı. Güvenlik Konseyi barışın tehlikeye düştüğüne, harbin

⁵¹ KISSINGER, Diplomasi... , s. 455.

⁵² **Akşam**, 29 Haziran 1950, s.1

durdurulmasına ve mütecaviz kuvvetlerin geri çekilmesine karar verdi.”⁵³ “Kore’de dün sabah harp başladı.”⁵⁴ İncelenen gazetelerin tümünde Kore’de bir savaşın başladığı, sekiz sütuna manşet olarak yer almıştır. Bu haberler Türkiye’nin Kore’ye asker gönderme kararının alındığı dönemde daha çok yer alacak, özel haberler yapılacak, özel sayfalar düzenlenecektir.

Sovyetler tarafından desteklenen Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti, Güney Kore Cumhuriyeti’ne harp ilan etmiş ve şafakla komünist birlikler Güney Kore hududunu muhtelif noktalardan aşarak tecavüz hareketlerine başlamışlardır. Güney Kore başkenti Seul’den gelen ilk haberler, komünist ordularının tanklar ve topçu kuvveti ile desteklendiğini bildirir. Rusların bu tecavüz hareketini desteklediğini gösteren bir başka emare de Güney Kore’nin tek beynelmilel hava alanı olan Teupol’ün üç Rus bombardıman uçağı tarafından taarruza uğramasıdır. Komünist birlikler ilk hamlede elli kilometre kadar Güney Kore topraklarına girer ve önemli bir demiryolu merkezini işgal ederler. Güney Kore Dışişleri Bakanı, orduların şiddetle mukavemete devam ettiğini açıklar.

Saldırının başlaması üzerine Güney Kore Hükümeti, acil olarak General Mac Arthur’dan yardım ister, bunun üzerine generalin askeri danışmanları, uçakla Seul’e giderler. İlk taarruzun şiddeti geçtikten sonra savaşlar biraz yavaşlamasına rağmen durum henüz karışıklığını korumaktadır.

Güney Kore’nin Washington’daki büyükelçisi, Amerika Uzakdoğu İşler Uzmanı Dean Ausk ile görüşmüştür. Bunun üzerine büyükelçi, yaptığı bir beyanatta, bu saldırının gerisinde Sovyetler Birliği’nin bulunduğunu açıklamıştır.

Amerikalı yetkililer, Güney Kore’deki Amerikan memurlarının eşleriyle çocuklarını acilen İnchon Limanı’ndan gemiyle tahliye etmeye başlarlar.

Amerikan askerî çevrelerine göre Güney Kore ve Kuzey Kore orduları, aşağı yukarı birbirine denktir. Her iki ordu da yüz bin kişi kadardır. Güney Kore ordusunun daha iyi eğitim gördüğü ve bir ölçüde daha iyi teçhiz edilmiş

⁵³ **Yeni Asır**, 26 Haziran 1950, s.1. / **Akşam**, 26 Haziran 1950, s.1.

⁵⁴ **Cumhuriyet**, **Hürriyet**, 26 Haziran 1950, Haber, iki gazete de benzer biçimde verilmektedir.

bulundukları; ancak Kuzey Kore ordusunun zırhlı ve hava kuvvetleri bakımından biraz daha üstün olduğunu tahmin etmektedirler.⁵⁵

Hürriyet, okuyucularına şu bilgileri vermektedir: "Amerika, esasen Güney Kore'ye silah göndermekte idi; fakat şimdi bu sevkiyat, Japonya'daki stoklardan da yapılacak ve gerekirse silah nakli için uçaklar kullanılacak. Diğer taraftan General Mac Arthur'un emrinde şimdi yüz yirmi üç bin asker mevcuttur. Uzakdoğu sularındaki Amerikan Deniz Kuvvetleri, Boxer uçak gemisiyle iki kruvazör, on muhrip ve bir miktar ufak gemiyi ihtiva etmektedir. Hava kuvvetleri ise Japonya'daki nakliye ve avcı birliklerinden ayrı olarak Guam adasına beş avcı grubu yerleştirmiştir."⁵⁶ Henüz savaşın başındayken verilen bu haberde dikkat çeken noktalardan bazıları şunlardır: Öncelikle Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırısından Sovyetler Birliği sorumlu tutulmaktadır. Kuzeylilerin, Güney Kore içlerinde hızla ilerlemeleri de bu duruma kaynaklık oluşturmaktadır. Amerika, kendi yurttaşlarının güvenliğini sağlamak konusunda oldukça hassas davranmaktadır. Aynı hassasiyeti daha sonra başka coğrafyalardaki savaşlarda da gösterecektir. Kuzeylilerin zırhlı kuvvetleri ve hava kuvvetleri bakımından Güneylilerden biraz daha üstün oldukları yönündeki bilgi, hava kuvvetlerinin karşılaştırmasını yapan Barnes Wykeham'ın ifadeleriyle çelişmektedir. Çünkü Wykeham özellikle hava kuvvetleri bakımından Kuzeylilerin yetersiz olduklarını belirtmekte, Kuzeylilerin savaş uçaklarının uzun zaman Kuzeylilerin kara kuvvetlerine destek oluşturmadığını ayrıntılı olarak anlatmaktadır.⁵⁷

Komünistlerin saldırılarına rağmen durduruldukları, Akşam gazetesinde son dakika haberi olarak "Taarruz durduruldu" başlığıyla verilir. Haber ayrıntısında Kuzey Kore kuvvetlerinin Güney Kore'ye saldırdığı, buna karşın Güneylilerin saldırıyı durdurduğu, hatta geri püskürttüğü, kısmen de hava koşullarının Kuzeylileri engellediği bildirildikten sonra bazı Amerikan kuvvetlerinin Kuzey Kore sınırını geçtiği, bazı köylerin silah ve teçhizatı ile ele geçirildiği belirtilir. Bu önemli haberin iç sayfadaki devamında, Amerika Başkanı

⁵⁵ Hürriyet, 26 Haziran 1950, s.4.

⁵⁶ Hürriyet, 26 Haziran 1950, s.4.

⁵⁷ Barnes Wykeham; "Kore Harbi'nde Bilhassa Hava Gücümüzün Kullanılması ile İlgili Güçlükler", (Makale), (Çeviren: Tufan Akkoç), Askeri Hava Dergisi, Eskişehir, Haziran 1952, s.65.

Truman'ın tatilini yarıda bırakıp bakanlarını toplantıya çağırdığı da yer alır. Ayrıca Amerikalıların Kuzey Kore'nin dış yardım almadan Güney Kore'ye saldıramayacağı fikrinde oldukları aktarılır.⁵⁸

Aynı günlerde Necmeddin Sadak, makalesinde Kore'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra iki devlete bölünüş macerasını anlattıktan sonra, Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırısının asıl sorumlusu olarak Sovyetleri görür. Hemen arkasından Sovyetlerin işgal kuvvetlerini Kuzey Kore'den çektiği; fakat Kuzey'i askeri açıdan iyice silahlandığı görüşünü ekler. Güney Kore'de de Amerikan askeri heyeti bulunduğunu; komünistlerin Rusya ve Çin'den muazzam askeri destek gördüğünü, Güney Kore'nin Kuzey'den gelen saldırıyı tek başına durdurmasının mümkün olmadığını, Birleşmiş Milletler ya da Amerikan yardımı olmazsa komünistlerin eline geçmesinin kesinlik kazana- cağını dile getirir.⁵⁹ Kuzey Kore ile Güney Kore'nin askeri gücü, bu güçlerin birbiriyle savaşının sonucu gibi konularda Necmeddin Sadak'ın tahminlerinin, Amerikan yöneticilerinin tahminlerinden daha isabetli olduğu görülür. Hâlbuki Sadak'ın haber kaynakları da Amerikalı ya da Avrupalı gazetecilerdir. Ayrıca makalenin yayınlanış tarihine bakılınca Sadak'ın yorumunun özgün olduğunu da saptamak mümkündür.

İlk zamanlarda Kuzey Kore kuvvetleri, Güney Kore'de kırk kilometre kadar ilerler. Japonya'daki Amerikan kara, deniz ve hava kuvvetlerinin başında bulunan Mac Arthur'un karargâhında toplantı yapılır ve acil müdahale kararı alınır. "Kore tecavüzüne karşı konulacak. Truman ve Attlee, Birleşmiş Milletler'in kararlarının destekleneceğini ilan ettiler."⁶⁰ Hâlbuki Birleşmiş Milletler, Amerikalıların isteği doğrultusunda karar almıştır. Burada ise Birleşmiş Milletler, Amerika'dan bağımsız bir karar almış gibi bir hava yaratılmak istenmiştir. "Güvenlik Konseyi, dün yaptığı toplantıda Birleşik Amerika tarafından vaki olan talebi kabul ederek Birleşmiş Milletler'e dâhil olan bütün devletleri Güney Kore'ye yardımda bulunmaya davet etmiştir."⁶¹ 28 Haziran 1950 tarihli Akşam gazetesinde yayımlanan bu haber, yukarıdaki 27 Haziran 1950

⁵⁸ Akşam, 26 Haziran 1950, s.2.

⁵⁹ Akşam, 27 Haziran 1950, s.1

⁶⁰ Cumhuriyet, 27 Haziran 1950, s.1.

⁶¹ Akşam, 28 Haziran 1950, s.1.

tarihli Cumhuriyet gazetesi haberiyle oluşturulmak istenen havayı tersine çevirmeye yönelik olmasa da olay, farklı bir açıdan yansıtılmaktadır. Ayrıca Güvenlik Konseyi kararında Güney Kore'ye yapılan tecavüzün, barışı ihlal ettiği de kaydedilmektedir. Güney Kore'nin Amerikalılardan acil yardım talebinde bulunduğu da verilen haberler arasındadır. Pasifik'teki Amerikan uçaklarına "Hazır ol!" emri verilir. Çok geçmeden de Amerika Kore'ye müdahalede bulunur. Amerika'nın Kore harbine karıştığı haberi sekiz sütuna manşet olur. Aslında daha ilk günden Amerikan askeri olaya müdahale etmiş; yalnız Güney Kore'deki askerî gücünün önemli bir kısmını geri çektiği için Kuzeylilerin ani saldırısı karşısında etkili olamamışlardır.

Amerika, Kore'deki tecavüzün asıl suçlusu olarak Sovyet Rusya'yı gördüğü için Rusya'ya bir nota vererek Kore Harbi'ni hemen durdurmasını ister. Diğer taraftan da Amerikan uçak ve deniz kuvvetleri, komünist kuvvetlerini bombalamaya devam eder. Bu bombardımanın 38. arz dairesinin güneyine yönelik olduğu, müstevlilerin Seul'ün on iki kilometre kuzeyine atıldığı bildirilir.⁶²

Necmeddin Sadak, Sovyet Rusya'nın bu savaştaki sorumluluğuna ilişkin şunları belirtmektedir: "Sovyet Rusya, hiçbir kararını uygulamayacağından emin olduğu Birleşmiş Milletler'in kudretsizliğine, Amerika'nın savaştan kaçınmak istemesine dayanarak planlarını büyük ölçüde gerçekleştirmişti. Özellikle Asya'da koskoca Çin'in, komünistlerin ellerine teslim edilmiş olması, Kore'nin yarısı için daha fazla ilgi gösterilmeyeceği düşüncesine yol açmıştı. Batı dünyasında son zamanlarda baş gösteren ayrılıklar da bu cesareti artıran durumlardan olmuştu. Bu defa da Birleşmiş Milletler ve Amerika kayıtsız kalsaydı, tecavüz fikri alıp yürüyecekti."⁶³

İki kutuplu bir dünyada sistem farklılığından doğan bir mücadele dolaısıyla tarafların gerçekleştirdiği her olumsuz eylemden karşı sistemi ve onun en güçlü temsilcisini suçlaması doğaldır. Batı dünyası, olumsuzluklardan komünizmi ve Sovyet Rusya'yı suçlarken; komünist dünya da kapitalizmi ve Amerika'yı suçlar. Necmeddin Sadak'ın daha önce Pravda gazetesinin habe-

⁶² Akşam, 28 Haziran 1950, s.1.

⁶³ Akşam, 29 Haziran 1950, s.1.

rine dayanarak yaptığı yorumlar da böyle bir suçlamayla ilgilidir. Sadak, komünizmin Avrupa'da ve Uzakdoğu'da yayılmasından duyduğu rahatsızlığı da bu yazısında dile getirmiştir. Aynı kaygılar, tüm Batı dünyasını ve Amerika'yı sürekli rahatsız etmektedir. Çin gibi büyük bir devletin, komünist yönetim eline geçmiş olması, komünist tehlikenin boyutlarını Amerika'ya ve Avrupa'ya göstermiş bulunmaktadır.

Amerikan kongresi, Başkan Truman'a Komünist Kore'ye karşı savaşa girme yetkisi verir. Savaşa fiilen karışan Amerikan kuvvetlerine, komünistleri eski yerlerine atma görevi verilir. Kore'ye Amerikan askerinin nakline devam edilir ve Kore'deki Amerikan asker sayısı on beş bine çıkarılır. Böylece Güney Kore'de savaş, giderek daha da sertleşir. Radyoların da sık sık savaş tebliğleri vermeleri, Amerikan halkında gergin bir hava yaratır. Amerikalılar, bir büyük savaş daha yeni bitmişken, yeni birinin başlamasından endişelenirler. Belki de Amerikan kamuoyu, basında sürekli verilen savaş haberleri dolayısıyla tedirgin edilmeye çalışılır. Kore'deki gelişmelere taraf olmak gerekliliğini benimseterek bu ülkeye asker gönderme kararının kamuoyunca sorgulanması engellenmeye çalışılır. Çünkü "Kore meselesi, yalnızca Korelileri ilgilendirir, bizim çocuklarımızın Kore'de ne işi var?" gibi itirazların yapılmasının ve muhalif hareketlerin gelişmesinin önü kesilmek istenir.

Cumhuriyet gazetesinde de Komünist Kore kuvvetlerinin Müstakil Kore'ye savaş ilan ederek Güney Kore'ye girdikleri⁶⁴ ilk sayfa haberi olarak verilir. "Komünistler dün gece Seul'a girdiler. 900 Amerikalı şehri terk etti, diğerleri de harekete hazırlanıyor. Amerika Kore harbine karıştı."⁶⁵ Seul'ü terk eden Amerikalıların tümü sivillerdir. Bazı gazeteler, bu sayının 2000 olduğunu belirtir. Sivil Amerikalıların Güney Kore'den çıkışları sırasında Kuzey Kore savaş uçaklarıyla Amerikan savaş uçakları arasında çarpışmalar olur ve üç Kuzey Kore uçağı düşürülür.

28 Haziran 1950'de ABD Genelkurmay Başkanlığı'ndan Tokyo'ya, Uzakdoğu Başkomutanı General Mac Arthur'a ikinci bir emir ulaşır. Buna göre Mac Arthur:

⁶⁴ Cumhuriyet, 26 Haziran 1950, s.1.

⁶⁵ Akşam, 27 Haziran 1950, s.1. / Akşam, 28 Haziran 1950, s.1.

- “Güney Kore ordusunun ikmali için Amerikan hizmet birliklerini kullanabilecek,
- Pusan ve çevresindeki hava ve deniz üslerinin elde bulundurulması için askerî birlikleri kullanabilecek, (Oysa o günlerde Pusan limanı, cephenin yüzlerce kilometre uzağındaydı.)
- Hava ve deniz kuvvetlerini -Sovyet ve Çin hudutlarına yaklaşılmaması koşuluyla- Kuzey Kore askerî hedeflerine karşı kullanabilecek,
- Güney Kore ordusunun silah, araç, gereç gereksinimlerinin bütünlemesine devam edecekti.”⁶⁶

Kore’de komünistlerin hızla ilerlediği tarihte, Kore Savaşı ile ilgili ayrıntılı bilgilerden biri de 28 Haziran tarihli Akşam gazetesinde verilir. Gelişmelerle ilgili haber şöyle aktarılır: "Amerika Rusya'ya bir nota vererek Kore Harbi'ni durdurmasını istedi. Güvenlik Konseyi, dün yaptığı toplantıda Birleşik Amerika tarafından vaki olan talebi kabul ederek Birleşmiş Milletler'e dâhil olan bütün devletleri Güney Kore'ye yardımda bulunmaya davet etmeye karar vermiştir. Kararda Güney Kore'ye yapılan tecavüzün barışı ihlal ettiği kaydedilmektedir. Güvenlik Konseyi'nde üye olan devletlerden yedisi karar lehine oy vermiştir. Yalnız Yugoslavya bu karara muhalefet etmiş, Mısır ile Hindistan da çekimser kalmışlardır. Rus delegesi Konseyi boykot ettiği için toplantıda bulunmamıştır. Birleşik Amerika, Rusya'ya doğrudan doğruya müracaatla Kore Savaşı'nın durdurulması için nüfuzunu kullanmasını talep etmiştir. Notada ayrıca Rusya, Birleşik Amerika'nın barışı korumak yolunda aldığı tedbirlerden haberdar edilmektedir. Rusya'nın Komünist Kore hükümeti nezdinde gereken teşebbüslerde bulunması talep edilmektedir. Yetkili çevrelerde kaydedildiğine göre bu nota, Kuzey Korelilere herhangi bir şekilde yardım etmemesi için ihtar mahiyeti taşımaktadır." ⁶⁷ Bu haberde yer alan Kore Savaşı'nın durdurulması için Rusya'nın nüfuzunu kullanması talebi, Amerikan ve Batı siyaseti açısından oldukça önemlidir. Çünkü Kuzey Kore'nin tek başına böyle bir saldırıya cesaret edemeyeceği varsayımından hareketle, Kuzey Kore'nin Rusya'dan destek ya da en azından cesaret almakta olduğu düşünülür. O

⁶⁶ İbrahim Artuç, **Kore Savaşlarında Mehmetçik**, İstanbul 1990, s.39.

⁶⁷ **Akşam**, 28 Haziran 1950, s.1.

halde bu gücü durduracak olan da Sovyet Rusya'dır. Verilen notada kullanılan diplomatik dil, gazetecilerimizin kullandığı dilden daha özenlidir. Sovyetlere doğrudan, savaşı durdurun, biçiminde bir ifade kullanılmamaktadır. Nazik bir ifadeyle, asıl sorumlunun Kuzey Kore olduğu, bu devlet üzerinde nüfuzu bulunması dolayısıyla da Sovyet Rusya'ya görev düştüğü belirtilmek istenir. Haberin devamında, barışı korumak yolunda Amerika'nın aldığı tedbirlerden Sovyetlerin haberdar edildiği de aktarılmaktadır. Amerikan notasındaki bu ifadeler, savaşı durdurmak için Amerika'nın Güney Kore üzerindeki nüfuzunu kullandığı ve onları kontrol altında tuttuğu anlamını taşımaktadır. Amerikalılar aynı özveriyi Sovyet yönetiminden de beklemektedir.

Yukarıdaki haberde de diğer gazetelerde de Kuzey Kore'nin, Sovyetler Birliği'nden cesaret alarak ya da doğrudan desteğiyle Güney Kore'ye saldırdığı düşüncesi ağır basmaktadır. Savaşın henüz başlarındaki bu gelişmeler, gazetelerin başyazarlarında da komünist saldırısının dünyanın farklı coğrafyalarında görülebileceği endişesini yaratmıştır. Necmeddin Sadak, Rusya'nın komünist politikalarının Asya'da, Uzakdoğu'da yarattığı tehlikelere değindikten sonra Amerikan yönetiminin kaygısının nedenleri üzerinde durur. Amerika'nın ilk kez bir komünist saldırısını önlemek amacıyla harekete geçtiğini, bunun nedeninin beş yıldır sürdürülen yatıştırma politikasının işe yaramaması olduğunu dile getirir. Çünkü komünist saldırı, Çin'den sonra Asya-Pasifik ülkelerini de etkilemeye başlamıştır. Sovyet Rusya, Birleşmiş Milletler'in etkisizliğinden, Amerikan halkının/kamuoyunun savaştan kaçınma duygusundan yararlanarak saldırgan politikalarla komünizmi Asya-Pasifik'te yaymaya başlamıştır. Kore'nin, komünistlerin etkisine açık bırakılması, Birleşmiş Milletler'in ve Amerika'nın dünyada kurmaya çalıştığı emniyet ve güvenlik sisteminin tam anlamıyla çökmesi olacaktır. Bu nedenle Amerika, Birleşmiş Milletler'i en etkili şekilde işletmiş ve Kore meselesinde müdahil olmuştur.⁶⁸ Sadak'ın savaşın başlangıç döneminde ifade ettiği bu görüşler, Kissinger'in daha sonraları önemle üzerinde duracağı 'sınırlandırma politikası' ile örtüşmektedir. Bu, aynı zamanda bir dönem dışişleri bakanlığı yapmış olan Necmeddin Sa-

⁶⁸ **Akşam**, 29 Haziran 1950, Necmeddin Sadak, s.1.

dak'ın, çalışma alanıyla ilgili bilgilere vakıf olduğunun da göstergesidir. Kore meselesi dünya olaylarının gidişatında bir dönüm noktası olacaktır. Ya komünizmin yayılması engellenecek ya da komünizmin hızla yayılmasına göz yumulacaktır. Ancak Amerika'nın ve hür dünyanın buna izin vermeyeceği muhakkaktır.

Amerikalılar, Kuzey Kore'nin saldırısını, komünist yayılma planını gerçekleştirme yolunda atılmış yeni bir adım olarak görmekteydiler.⁶⁹

Başkan Truman, Sovyet ve Çin sınırlarına yaklaşılmamasını emreder ve bunu özellikle belirtirken savaşın daha da genişlemesini istemediğini açıkça gösterir. Bu durumun bir göstergesi, Başkan'ın hava ve deniz kuvvetlerini savaşa sürmesine rağmen kara kuvvetlerine henüz görev vermemesidir. General Mac Arthur'a verdiği emirle de onun görevini belirtmiş, yetkilerini sınırlandırmıştır. Hâlbuki General Mac Arthur, asıl kara kuvveti istemektedir. Bu nedenle Başkan'ın emrini aldığı gün, Washington'a gönderdiği yanıtta şunları belirtmektedir: "Güney Korelilerin halen bulundukları hatları koruyabilmeleri ve kaybedilen toprakları ileride tekrar alabilmeleri ancak Amerikan kara birliklerinin savaşa katılmasıyla mümkün olabilir. Karada savaşa girilmedikçe hava ve deniz kuvvetlerinin kullanılması etkili olmayacaktır."⁷⁰ General Mac Arthur'un mesajından bir gün sonra, General'e ilk olarak bir alaydan başlamak üzere, Japonya'daki en çok iki tümeni Kore'de savaşa sokma izni verilir. Washington, Mac Arthur'a Koreli olmayan kuvvetlerle Yalu nehrine yaklaşmama emri verdiği zaman sözünü ettiğimiz kararı (Çin'in müdahale kararını etkileyebilecek bir yol, Amerikan ilerlemesini Kore yarımadasının dar boynunda durdurmak ve bir çeşit uluslararası kontrol altında ülkenin geri kalanını askerden arındırmak) vermiş gibiydi. Fakat emir Pekin'e bir politik öneri olarak hiçbir zaman anlatılmadığı gibi halka da açıklanmadı. Zaten Mac Arthur 'uygulanamaz' bularak direktifi göz ardı etti ve Washington da bir savaş komutanını eleştirmemek şeklindeki geleneksel tutumuyla ısrar etmedi. Mac Arthur Inchon'da o kadar beklenmeyen bir şekilde başarılı olmuştu ki, Ameri-

⁶⁹ William H. Mcneil, **Dünya Tarihi**, (Çev.: Alaeddin Şenel), Ankara 1994, s. 576.

⁷⁰ ARTUÇ, Kore Savaşlarında... , s. 40.

kan politik liderleri, onun Asya'yı kendilerinden daha iyi anladığına inanmışlardı.⁷¹

Amerikan eski Dışişleri Bakanı Kissinger; Mac Arthur'un, Başkan Truman'ın emrini dikkate almamasını, bunun sonucunda Başkan'ın herhangi bir eleştiride bulunmamasını ya da Mac Arthur'u emre itaatsizlikle suçlamasını Washington'un geleneksel tutumuyla açıklamaktadır. Mac Arthur, bu dönemde Kore'de başarılı olamasaydı, ona bu hoşgörü gösterilmeyecekti. Çünkü 1951 yılının sonlarında da Mac Arthur'un benzer tavırları vardır ve Washington, aynı hoşgörüyü bu kez Mac Arthur'dan esirgemiş, onu görevden almıştır. O halde Kissinger'in 'Asya'yı kendilerinden daha iyi anladığına inanmışlardı.' ifadesi bu durum için daha uygun düşmektedir.

Hürriyet gazetesinin haberine göre General Mac Arthur'un emrinde Japonya'da konuşlanmış yüz yirmi üç bin asker bulunmaktadır.⁷² Bu askerî kuvvetin tamamını Güney Kore'ye kaydırması zaten beklenemezdi. Çünkü bu durumda Japonya, Sovyet Rusya'nın olası bir saldırısı karşısında tamamen savunmasız bırakılmış olacaktı. Bunun için daha temkinli hareket edilir. Önce bir alay, sonra da gerekirse iki tümen, Güney Kore'ye gönderilerek savaşa sokulacaktır. Başkan Truman'ın Mac Arthur'u sınırlandırmasının farklı nedenleri vardır. Bu nedenlerden biri Amerika'nın, Birleşmiş Milletler yoluyla çok taraflı bir anlaşmaya bağlı olmasıdır. "Kore Savaşı'nın başlangıcında Birleşik Devletler, büyük miktarda asker gönderen Büyük Britanya ve Türkiye gibi NATO devletlerinin büyük desteğini görmüştür. Kore'nin kaderiyle ilgili olmayan bu ülkeler, sonradan kendi savunmalarında yararlanabilecekleri ortak eylem ilkesini desteklemişlerdir. Bu amaç gerçekleşince, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun çoğunluğu, daha çok ceza uygulamanın yaratabileceği ek riskleri göze almakta daha az istekli oldular. Böylece Amerika kendisini, doktrini olmayan bir savaş içinde ve stratejik çıkarı olmadığını daha önce ilan ettiği bir ülkenin savunmasını yaparken bulmuştur. Belirsizlik içindeki Amerika, Kore yarımadasında herhangi bir ulusal stratejik çıkar algılamıyordu. Başlıca amacı, saldırının cezasız kalmayacağını göstermekti. Daha geniş başka bir

⁷¹ KISSINGER, Diploması... , s. 462.

⁷² **Hürriyet**, 26 Haziran 1950, s.4.

savaşı başlatmadan önce Kuzey Kore'ye, yaptığı işin bedelini ödetmek için Amerika'nın, savaşı tırmandırma olanağı olan ülkeleri, özellikle de Sovyetler Birliği ve Çin'i, Amerika'nın hedeflerinin gerçekten sınırlı olduğuna inandırması gerekiyordu."⁷³

Truman, savaşı sınırlandırmak için özen göstermesine rağmen Mac Arthur, savaşın sınırının genişlemesinden neredeyse rahatsızlık duymaz. Formosa'ya giderek Çan Kay Şek ile görüşme yapar. Bu görüşme sonrasında Çan Kay Şek, bir bildiri yayımlayarak Mac Arthur'la yaptığı ikili görüşmenin, bir Çin-Amerikan askeri işbirliği temelinde geliştiğini duyurur. Bu görüşmeden rahatsız olan Truman, Mac Arthur'un yetkilerini aştığını düşünür. Akşam, bu durumu "Truman-Mac Arthur ihtilafı. Mac Arthur, Amerika'nın Formosa'yı müdafaa etmesini istiyor ve bunda ısrar ediyor."⁷⁴ cümleleriyle okuyucularına aktarmaktadır. Truman, bu gelişmelerin Çin'i Kore Savaşı'nın içine çekeceği endişesiyle Mac Arthur'a kendisinin ve hükümetinin Çin politikalarını anlatmak üzere özel görevli gönderir. Hemen arkasından Mac Arthur Formosa'da yaptığı görüşmelerin yanlış anlaşıldığını Truman'a bildirerek Kore'deki milliyetçi güçleri savaşta kullanmanın ya da Formosa'dan kıta Çin'ine yapılacak bir saldırının desteklenmesi fikrine karşı olmanın, karşıt güçlere taviz vermekten öte bir şey olmadığını altını çizmişti. Bu mesaj, Truman'ı daha fazla kaygılandırmış ve bunun üzerine Mac Arthur'a bir emir göndererek Formosa'dan kıta Çin'e yapılacak herhangi bir saldırıda destek vermemesini net bir ifade ile iletmıştır. General neredeyse hükümetin Çin politikalarını kabul etmez bir tavırla yönetime ilk karşı çıkışını sergilemiştir. Bu mesaj Truman'ı daha da sinirlendirmiş ve kendisine bir mesaj göndererek generale, toplantıya sunduğu mesajı geri çekmesini emretmiştir. Bu emrini bir adım daha ileri götürerek Mac Arthur'u görevden almayı düşünse de hükümetine karşı gelişebilecek tepkilerden çekindiği için bu düşüncesini hayata geçirmemiştir.⁷⁵ Mac Arthur'un itaatsizlikleri dikkat çekici boyuttadır. Bütün açıklamalarına, itaatsizliklerine rağmen görevden alınmamasını, Truman iktidarına

⁷³ KISSINGER, Diplomasi... , s. 459.

⁷⁴ **Akşam**, 31 Ağustos 1950, 3. sayfanın büyük bölümü bu habere ve ayrıntılarına ayrılmıştır.

⁷⁵ GÖKMEN, Soğuk Savaşta... , s.121-122.

karşı gelişebilecek tepkilerle açıklamak da güçtür. Elbette bu da bir nedendir; ancak tali nedenlerden biridir. Öyle olsa Truman, Mac Arthur'u savaş bitene kadar asla görevden almazdı.

Mac Arthur'un açıklamaları kısmen bizim basınımızda da yer bulur. Fakat Truman'ın Mac Arthur'u görevinden azlediğine kadar, bu sürtüşmeler pek belirgin olarak değil, belli belirsiz yansıtılır. 17 Ekim 1950 tarihli Akşam gazetesinde Truman'ın Mac Arthur'la neler konuştuğunu açıklayacağı haberi yer bulur. "Başkan Truman dün akşam San Francisco'ya varmıştır. Bugün burada söyleyeceği nutkunda Truman, Amerikan dış siyasetinden bahsedecektir. Truman'ın bu nutkunda çok mühim meselelere temas edeceği, Mac Arthur'la Wake adasında yaptığı konuşmaları da açıklayacağı öğrenilmiştir."⁷⁶

Kore'de savaş öncesi yaşanan sıcak gelişmelere basınımız pek ilgi göstermez. Savaşın patlak vermesinin ekonomik, siyasal nedenlerine ise neredeyse hiç değinilmez. Akşam gazetesinden Necmeddin Sadak, Cumhuriyet gazetesinden de Abidin Daver, savaşın ilk günlerinde Kore sorununun ortaya çıkışıyla ilgili makaleler yazarlar. Ekonomik, siyasi nedenlerle ilgili haber ve yorumlar genellikle askeri dergilerde yer alır. Askeri Hava Dergisi, Askerî Mecmua, Topçu Mecmuası, Yeni Tarih Dünyası Dergisi, İktisadî Uyanış Dergisi, Ulaştırma Dergisi, İktisadî Coğrafya gibi dergiler örnek gösterilebilir. Savaşın sürdüğü yıllarda İktisadî Coğrafya dergisinde yazan Hamit Sadi Selen de yazısına şöyle başlar: "Kanlı mücadelelere sahne olan Kore'ye dair radyolar, gazeteler, dergiler durmadan haber veriyor, birçok yazılar çıkıyor. Fakat burası nasıl bir memlekettir, Koreli nasıl bir insandır? Bunu anlatan toplu bir yazıya rastlamak oldukça güç."⁷⁷ Yazının devamında Kore'nin coğrafi konumu, ekonomik durumu, Kuzey ve Güney'in birbirini tamamlaması, dinî inancı, etnik ve kültürel yapısı hakkında bilgi verir. Yazısını Kore'nin çok eski tarihi geçmişinden itibaren Kore Savaşı öncesindeki anlaşmazlığa kadar getirir. Böylece Kore Savaşı'nın çıkış sebepleri hakkında bazı ipuçları verir.

Savaşın başladığı ilk günlerden itibaren komünistler, baskınlarıyla zayıflattıkları Güney Kore savunma cephesini yararak hızla güneye akmaktadır-

⁷⁶ Akşam, 17 Ekim 1950, s.1.

⁷⁷ Hamit Sadi Selen, İktisadî Coğrafya Dergisi, (Makale) S. 5. , Haziran 1952, s. 5.

lar. Ağır tank kayıpları olsa da komünistler, ilerlemelerini durdurmazlar. Ancak Güney Koreli siviller, ordularına güvenmektedirler. Halk ayrıca Güney Kore'yi, Kuzey Kore'nin iki katı nüfusa sahip olduğu ve ordusunun da o oranda kuvvetli olduğuna inandığı için ayrıca Amerika tarafından desteklendiği için kendisini güven içinde hissetmektedir. Fakat çok geçmeden -savaşın daha ikinci günü akşamı- iyimserlik, yerini karamsarlığa bırakır. Çünkü Güney Kore ordusuyla, bu ülkede İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden beri bulunan Amerikan kuvvetleri de geri çekilmek zorunda kalırlar. "Amerikalılar Kum nehrinin şimaline çekildiler. Kore'de komünistler Kum nehrini de geçti."⁷⁸ Bu geri çekiliş hem Amerikan askerî kanadında hem de Amerikalı sivil yöneticilerde moral çöküntüsüne yol açar. 1950 yılının 11, 12 ve 14 Temmuz'unda komünistlerin durmadan ilerlemesi, Amerikalıların Kore'de yeniden geri çekilmesi önemli gelişmeler olarak gazetelerimize yansımaktadır. Bu tarihlerde verilen haberlerde Amerikan savunma hattının sağ tarafının çöktüğü, büyük bir geri çekiliş yaşandığı, Amerikalıların morallerinin çok bozuk olduğu yönündeki bilgilerle doludur.⁷⁹ Cephedeki bu geri çekiliş, Amerikalılarca sindirilemeyen bir durumdur. Çünkü İkinci Dünya Savaşı'ndan büyük bir başarıyla çıkmış, dünyanın iki süper gücünden biri olmuş, Batı dünyasının iplerini elinde tutan bir büyük devletin kendi ordusuyla karşılaştırılamayacak kadar küçük bir ordu, hatta gerilla grubu karşısında gerilemesi, kabul edilmesi mümkün olmayan bir durumdur. Kore'deki bir yenilgi, geri çekiliş; yalnızca komünistlere Uzakdoğu'da mevzi kaptırmak değil, aynı zamanda İkinci Dünya Savaşı'nda edinilmiş bütün itibarın bir anda yerle bir olması demektir. Artık ne komünizmin önünde durulabilir, ne de Batı dünyası psikolojik olarak toparlanma fırsatı bulabilir. İşte bu nedenlerle Amerika, Kore'de işi sıkı tutmakta ve bir taraftan Kore'ye sürekli olarak asker sevkiyatı yaparken, diğer taraftan da hava yolu ile lojistik destek göndermeye devam etmektedir.

Temmuz ayının 15'inde de Kuzey Koreliler, Güney Kore içlerinde ilerlemelerine aralıksız devam ederler. Kuzey Koreliler Kum nehrini iki noktadan

⁷⁸ Akşam, 13 Temmuz 1950, s.1. / Yeni Asır, 18 Temmuz 1950, s.1.

⁷⁹ Yeni Asır, 11 Temmuz 1950, s.1./ Yeni Asır, 12 Temmuz 1950, s.1./Yeni Asır, 14 Temmuz 1950, s.3.

geçtiler. Üstün kuvvetler karşısında gerileyen Amerikalılar, kum nehrinin güney kıyısına çekildiler. Komünist kuvvetler Amerikan hatlarını yarıdılar. Kore’de komünistler yeniden ilerlediler. Amerikalıların sevkiyat merkezi olan Pusan limanı tehlikeye düştü.⁸⁰ Amerikan yönetimi, bu duruma çözüm bulmak için bir taraftan Birleşmiş Milletler ve Güvenlik Konseyi’ni devreye sokmaya çalışır; diğer taraftan da Güney Kore’ye acil askerî yardım gönderir. Amerikan kuvvet komutanları General Mac Arthur’un kara kuvveti istemini yerinde bulduklarından, bu konuda Başkan’ı ikna ederek iki tümenlik kara kuvveti takviyesi yapılmasını sağlarlar. Yardım kafilesinin Güney Kore’ye ulaşmasının hemen ardından Güney Kore ordusu ve Amerikan askerleri ilk kez karşı taarruza geçerler. Yeni Asır gazetesinin haberine göre “Amerikan kuvvetleri güneyde taarruza geç”miştir. Amerikan kuvvetlerinin Güney Kore’ye gitmesiyle güçler önce dengelenir, takviye güçler geldikçe de güç dengesi müttefikler lehine değişmeye başlar. Komünistlerin ağır tazyikine rağmen Amerikalılar taarruza hazırlanmaktadır.⁸¹ Güney Kore’ye ulaşan hava, deniz ve kısmen kara birlikleri takviyesi, Amerikalı ve Güney Koreli askerlere moral güç verir. Henüz taarruza geçebilecek durumda olmamalarına rağmen taarruzu düşünmek dahi, Kuzeylilerin taarruzuna karşı mukavemeti geliştirmesi bakımından önemlidir. Bu moral gücün getirdiği mukavemeti gösteren haberler, Yeni Asır gazetesinde şöyle yer bulur: “Kore’de muharebe nazik bir safhaya girdi. Birleşmiş Milletler kuvvetleri birkaç kilometre daha çekildiler; fakat kötümser değiller.”⁸² Cumhuriyet gazetesi ise bu mukavemeti “Amerikalılar yeni mevzilerinde tutundular. Amerikan takviyeleri dün Kore’ye yetişti. Kore’de komünistler ağır zayıat veriyorlar.”⁸³ şeklinde duyurur. Basın yayın organlarında bir taraftan böylesine haberler yer alırken, diğer taraftan Amerikan kuvvetlerinin düzenli olarak geri çekildiği haberi verilir. Çünkü gerek bu dönemde, gerekse savaşın ilerleyen dönemlerinde askerî kuvvetler, her cephede aynı başarıyı, kararlılığı gösterememektedirler. Bir cephede komünistler ilerlerken, diğer

⁸⁰ **Akşam**, 15 Temmuz 1950, s.1. / **Hürriyet**, 14 Temmuz 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 15 Temmuz 1950, s.2. / **Akşam**, 25 Temmuz 1950, s.1.

⁸¹ **Yeni Asır** 28 Temmuz 1950, s.1.

⁸² **Yeni Asır**, 30 Temmuz 1950, s.3.

⁸³ **Cumhuriyet**, 1 Ağustos 1950, 3 Ağustos 1950.

cephede de müttefikler ilerler. “Kore’de her iki taraf da taarruz ediyor. Cephe- nin merkez kesiminde Kuzey Koreliler, güney cephesinde ise Amerikalılar süratle ilerliyorlar. Kore’de harp karşılıklı hücumlar şeklini aldı. Birleşmiş Mil- letler hattını birkaç yerden yaran komünistler, çetelerle birleşmek mi isti- yor?”⁸⁴ Cumhuriyet gazetesinde yer alan bu haberler de göstermektedir ki savaş sürecinde kuvvetler, her cephede ilerleyememektedir. Bu haber, bize başka mesajlar da vermektedir: Komünistler bir yandan düzenli ordularla ta- arruz ederken diğer taraftan Güney Kore içindeki gerillalardan yardım almak- tadır. Hâlbuki gazetelerimizde gerillalarla ilgili haberlere çok daha sonra rast- lanacaktır. Savaşın henüz başında gerillalardan açık açık söz edilmez. Söz edilmeyişinin nedeni de pek anlaşılmaz.

20 Temmuz 1950 tarihli Akşam gazetesinde ‘Kore’deki askeri harekât’ başlıklı bir çeviri değerlendirme yer almaktadır. Bu değerlendirme, savaşın başlangıç döneminde yazılmış ilginç yazılardan biri olması ve içerdiği öngörü- lerin çoğunun gerçekleşmiş olması bakımından önemlidir. Kore’deki askerî harekâtın ilk aşamasında dikkati çeken unsurlardan birinin Kuzey Korelilerin baskın biçimindeki taarruzu olduğu, diğerinin de Kuzey Korelilerin donanım ve askerî eğitim bakımından Güneylilerden üstün bulunduğu ifade edilmiş- tir.⁸⁵ Bu haberin ayrıntısında şunlar dile getirilmektedir: "Baskın: Kuzey Kore'- nin hücumu geçişi, Hitler ordularının İkinci Dünya Savaşı esnasındaki bazı taarruzlara benzeyerek harp ilanının önüne geçmiştir. Haziranın son yarısına kadar hudut müsademe ve çarpışmalarının ardı arkası kesilmemesi dolayı- sıyla müteyakkız durumda olmakta olan Güney Kore ordusu bu havalide yağmur mevsimi hulul edince işi gevşetmiş, II. ve VII. tümenlerini hudut ya- kınlarında bırakarak diğer beş tümenini Güney Kore'nin batı ve doğu tarafla- rına çekmişti. Kuzeyliler, Güney Kore hükümetinin bu gafletinden tam mana- sıyla istifade ederek hudutta Güney Kore kuvvetlerinden üç misli sayıda birlik yığmışlar ve bu birliklerle taarruza geçmişlerdir. Küçük oranda sınır ihlallerine alışık olan Güneyliler, bu taarruzun bir harp ve istila başlangıcı olduğunun farkına varamamışlardır. Kuzey Korelilerin baskında muvaffak oluşlarında

⁸⁴ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1950, s.1.

⁸⁵ Akşam, 20 Temmuz 1950, s. 3.

Güney Kore ve hatta Amerikan haber alma teşkilatının iyi işlememiş olmasının etkili olduğu muhakkaktır. Kuzey Kore ile Güney Kore Cumhuriyeti arasında hudut teşkil etmekte olan 38. arz dairesi, dağ, tepe veya nehir gibi tabii hiçbir engele sahip bulunmadığından, Kuzeyliler bu hududu kolaylıkla aşmışlar ve hiçbiri mayınlanmamış bölgeden geçerek Üyjongbu vadisine inmişlerdir. Üç gün geçmeden harp, tabii bir müdafaa hattı teşkil edebilen Han nehri sahillerine intikal edince Seul şehri tehdit altına girmiş ve Kuzeylilerin eline geçmiştir."⁸⁶ "Baskın" alt başlığında Kuzeyliler ile Güneylilerin tutumları, baskının gerçekleşme nedenleri irdelenmiş; böylece daha savaşın başlarında yapılan hatalar somut bir biçimde tespit edilmiştir.

Haber yorumda komünist kuvvetler ile müttefik kuvvetlerin karşılaştırılmasına devam edilerek şu saptamalarda bulunulmuştur: "Kuzeylilerin teçhizat üstünlüğü: Güney Kore'nin teçhizat noksanlığı, bu cumhuriyetin başında bulunmakta olan hükümet ile Birleşik Amerika arasındaki münasebetlerin tam manasıyla güvenlik esasına dayanmamakta olmasından ileri gelmiştir. Amerika, Singman Rhee rejimini beğenmemekte ve bu idare hakkında endişeler beslemekte olduğundan Güney Kore ordusunu modern silahlarla teçhiz etme bahsinde tereddüt göstermişti. Amerikan stratejist ve askerî tefsircileri, Amerikan müdafaa manzumesi içinde Güney Kore'nin hayati bir rol oynamamakta olduğu ve Kuzey'den bir taarruz gerçekleştiğinde Güney Kore'nin müdafaa edilmesine imkân olmadığı mütalaasında idiler."⁸⁷ Yukarıdaki haber yorumunun devamı olan bu bölümde de doğru ve nesnel değerlendirmelerin ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Amerika'nın, Singman Rhee rejimini beğenmediğini, ona güvenmediğini Kissinger de vurgulamaktadır. Amerikan strateji uzmanlarının yorumları ise Kuzeylilerin saldırmasına neden olan başlıca etmenlerden biridir denebilir. Böyle bir açıklama, komünistleri Güney'e saldırma konusunda cesaretlendirmiş olabilir. Yukarıdaki alıntıda da özellikle bu durum vurgulanmaya çalışılmaktadır.

Sovyetlerin, Kuzey Kore'nin askerî bakımdan donatımını üstlendiği Soğuk Savaş döneminde, Amerikan yönetiminin de Güney Kore'ye savaş

⁸⁶ **Akşam**, 20 Temmuz 1950, s.4.

⁸⁷ **Akşam**, 20 Temmuz 1950, s.4.

malzemesi göndermeye büyük tartışmalardan sonra karar verdiği belirtilir. Amerikan strateji uzmanları ve yorumcularının Güney Kore hakkındaki olumsuz görüşlerinin Amerikan yöneticilerini etkilediği, bu durumun Güney Korelileri bir an önce harekete geçme konusunda cesaretlendirdiği dile getirilmiştir. Kuzeylilerin taarruzu üzerine İkinci ve Yedinci Güney Kore tümenlerinin derhal savaşa atılmalarına karşın bu tümenlerin, Kuzeylilerin üstün bir topçu ve kuvvetli tankçılarıyla karşılaştıkları belirtildikten sonra yazı şöyle devam etmiştir: "Güney Kore Başvekili 27 Haziran sabahı basın mümessillerine verdiği bir demeçte: 'Elimizdeki anti tank silahlarıyla Kuzeylilerin kuvvetli tanklarını etkisiz kılamıyoruz.' diye şikâyet etmekte ve Millî Savunma Bakanı Sin Sung Mo da Kuzeylilerin ağır topçusu her türlü mukabil taarruzumuzu faydasız bir hale getiriyor.' diyordu. Güney Kore kuvvetlerine sayı, silah ve teçhizat bakımından üstün Kuzey kuvvetleri 2. 7.ve 4. Güney tümenlerini Uygogbu vadi-sinde ve Han nehri sahillerinde mağlubiyete uğrattıktan sonra hızla cenuba ilerlemeye başlamışlardır. Harekât, Kuzeylilerin lehine ve Güneylilerin aleyhine olmak üzere o kadar seri bir gelişme göstermiştir ki, Seul'un güneyinde bulunmakta olan Suwon şehriden kaçabilmek için Amerikalı müşavirlere ancak on dakika vakit kalmıştır. Çok gayri müsait hava ve yol şartlarına rağmen iyi hazırlanan bir planı tatbik etmeye ve esaslı Amerikan yardımı yetişmeden süratle ilerlemeye muvaffak oluşları, Kuzey Kore ordusunun çok iyi yetiştirilmiş olduklarını göstermektedir."⁸⁸

Bu haberdeki "Amerikan stratejist ve yorumcularının olumsuz fikir ve görüşlerinin Amerikan basınına kadar yansıyarak buralarda açıkça tartışılması Güney Korelileri bir an evvel harekete geçmek için acele ettirmiştir." cümlesi, bazı kuşkular doğurmaktadır. Bu kuşkuları ve nedenlerini şöyle belirleyebiliriz: Güney Koreli yetkililer, Amerikan basınında yer alan bu görüşlerin, Amerikan yöneticilerini etkilemesinden korkarlar. Amerikalıların Güney Kore'yi gözden çıkarması, komünizm tehlikesi ile karşı karşıya bırakması anlamına gelecektir. O halde böyle bir şey yaşanmadan Amerika'nın ve Batılıların harekete geçmesini sağlamak gerekir. Böyle bir durumu yaratmak için de Ku-

⁸⁸ **Akşam**, 20 Temmuz 1950, s.4.

zeylilerin Güney'e saldırmasını temin etmek yeterlidir. Zaten ortam gergindir. En ufak bir kıskırtma, orduların harekete geçmesi için bahane oluşturmaktadır. Zaten Kuzey Koreli yetkililer de Güneylileri suçlamaz mı? Demek ki az da olsa böyle bir ihtimal vardır. O halde durumu, bu gelişmeler çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Ayrıca böyle bir düşünüşü destekleyecek başka gelişmeler de yaşanır. 1953 yılında, ateşkes görüşmelerinin imzalanması aşamasına gelindiği bir anda, Güney Kore devlet başkanı Syngman Rhee, ülkelerine dönmek istemeyen komünist askerleri serbest bırakarak ateşkes anlaşmasını baltalar. Bu davranışın nedenini araştırdığımızda yukarıdaki cümleyi daha iyi anlamak mümkündür. Çünkü Güney Kore Devlet Başkanı Syngman Rhee, ülkesinin güvenliğini sağlamak, ekonomik ve askerî bakımdan Amerika'nın desteğini almak istemektedir. Bu isteklerini de yine 1953 yılında ateşkes anlaşmasının yapıldığı dönemde Eisenhower'ın özel temsilcisiyle görüşmelerinde dile getirir. Bu güvenceleri aldıktan sonra ateşkes anlaşmasının imzalanmasını engelleyici bir girişimde bulunmaz. O halde Kore Savaşı'nın başlamasında her iki Kore'nin de sorumluluğu vardır denebilir.

1950 yılının Ağustos ayı başlarında birbirinden çok farklı haberler yayınlandığı dikkatleri çekmektedir. "Kore'de harp durumu muvazeneleşti gibi. Demokratların bir kilometre önünde denizden baraj ateşi idame ediliyor. Kore'de Amerikalıların büyük mukabil taarruzu. Ağır tanklarla desteklenen piyade birlikleri geniş bir cephede üç kilometre ilerlediler. Washington, asıl mukabil taarruzu yapma zamanının gelmediğini; fakat mevzii taarruzlarla köprübaşının muhafaza edileceğini bildirdi. Komünistler ağır kayıplara uğradılar."⁸⁹ Hürriyet ve Yeni Asır gazetelerinin verdikleri haberler de benzer niteliktedir. "Kore'de Amerikalılar ilerleme halinde. Kore harp cephesinde vaziyet: Güneybatıda Amerikalılar on beş kilometre ilerlediler; fakat merkezde ve kuzeyde komünist ilerleyişi çok tehlikeli."⁹⁰ Aynı günün Akşam ve Hürriyet gazeteleri, müttefiklerin durumunun vahametinden söz etmektedir. "Kore'den endişe verici haberler geliyor: Güney Kore kuvvetleri geçici başkent Taegu'yu da

⁸⁹**Yeni Asır**, 7 Ağustos 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 8 Ağustos 1950, s.1, 8 Ağustos 1950 tarihli **Akşam** gazetesinde bu haberin benzer biçimi şöyledir: Amerikan karşı taarruzu gelişiyor. Amerikan kuvvetleri geniş bir cephede taarruzu geçerek üç kilometre kadar ilerlemişlerdir.

⁹⁰ **Hürriyet**, 10 Ağustos 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 9 Ağustos 1950, s.1.

tahliye ettiler. General Mac Arthur Birleşmiş Milletler' den Kore'ye çabuk kara kuvveti gönderilmesini istedi. Kore'de vaziyet çok vahim. Kuzeyliler Taegu kapılarına geldi. Vaziyet kurtarılamazsa cephe çökme tehlikesinden kurtulamayacak."⁹¹Yukarıdaki haberlere bakıldığında durumun her gün, her saat değişmekte olduğu sanısı uyanabilir. Ancak durumu en iyi özetleyen haber, Yeni Asır'da yer almaktadır. Cephenin bazı kesimlerinde Güney Kore ve Amerikan kuvvetleri, bazı kesimlerinde ise Kuzey Kore kuvvetleri ilerlemektedir. Fakat yine de haberlerin verilisinde bir gariplik olduğunu kabul etmek gerekir. Bir taraftan - Güney Kore ve Amerikan kuvvetlerinin yaptığı- 'büyük karşı taarruz' ifadesi kullanılırken, aynı zamanda da 'komünist ilerleyişi çok tehlikeli' ifadesinin kullanılışı, ya basınımızın ya da haber ajanslarının, belki haber kaynakları açısından, belki de haber verme ölçütleri açısından tutarsızlıklar yaşadığını göstermektedir.

Bu sıralarda General Mac Arthur, yeni isteklerde bulunur. Bu istekler, henüz savaşın başındayken belirttiği isteklerin tekrarlanması, savaşa katılan Amerikan kara kuvvetlerinin General tarafından yetersiz görülmesi demektir. Hâlbuki Amerika, temmuz ayı boyunca Kore'ye sürekli asker, mühimmat, tank, silah sevki yapmaktadır. Uçaklar yarım milyon kilo bomba atar, bir kasaba denizden tahrip edilir. Amerika'nın Pasifik donanması ise bir kasabayı yerle bir eder. Amerikalılar, Kore'ye 30 bin asker daha çıkarırlar. Buna rağmen Amerikalılar yeniden çekilirler. Aynı günlerde gazetelerimizde düşmanın ablukasında kalan Amerikan taburunun çemberi yarıp kurtulduğu ⁹² haberleri de verilir.

General Mac Arthur'un sürekli daha çok asker istemesi, Amerikalı askerlerin sık sık kuşatılması, büyük tehlikelerle karşı karşıya kalması, daha sonraları da Mehmetçik tarafından bu kuşatmalardan, tehlikelerden kurtarılması, Amerikan kuvvetleri ve savaşçılık yetenekleri hakkında kuşkuya yol açmaktadır. Bu kadar tehlikeyle karşı karşıya kalan bir ordu, nasıl olur da dünyanın en güçlü ordusu olma itibarını hak eder? Gazetelerimizde yer alan haberlerin tümüne baktığımızda -daha sonra gerçekleşecek Kunuri,

⁹¹ **Akşam**, 18 Ağustos 1950, s.1. / **Hürriyet**, 18 Ağustos 1950, s.4.

⁹² **Akşam**, 10 Temmuz 1950, s.1.

Kumyangjang-ni Savaşı, Seul Savunması, Vonsan Muharebesi gibi savaşlarda görüldüğü üzere- ya Amerikan ordusu çok yeteneksiz askerlerden teşekkül etmekte, ya bizim gazetelerimiz, olayları Mehmetçik lehine, 'Coni' aleyhine anlatmakta ya da Amerikalılar, sadece üstün silah gücüyle bir şeyler başarmaktadır. Ancak emekli Albay Turhan Seçer'in "Kore'de, üç katilede 14.936 askerimiz savaştı. Mevcudumuzla oranlandığında zayıtımızın % 22 olduğu görülür ki bu, büyük bir kayıptır."⁹³ ifadesi dikkate alındığında gazetecilerimizin bu konuda, çok doğru haber vermediği düşüncesi daha ağır basmaktadır. Gazetelerimizde yansıtılan haberlere göre ilk andaki asker kayıplarımızın daha fazla olduğuna inanılmaktadır. Çünkü ilk zamanlarda yolunu kaybeden, esir düşen askerlerimizin de şehit oldukları sanılmaktadır. Zamanla birliğine ulaşan Mehmetçikler ve Çinli esirlerin ellerinde bulunan gazete haberlerindeki fotoğraftan tespit edilen askerlerimizin sağ oluşu, kayıp oranını düşürmüştür. Bu durumda, gazetelerimizin verdiği kayıp oranı ile ilgili haberlerin gerçekleri yansıtmaktan tamamen uzaklaştığı da söylenebilir.

Müttefik kuvvetlerin ilerleme ya da gerileme kaydettiği kimi zamanlarda bazı gazetelerimizde yer alan haberlerin, nesnellikten uzak olduğu görülmektedir. Kullanılan cümleler kızgınlığı-nefreti ya da sevinci-mutluluğu açıkça belli etmektedir. "Kore'de durum düzelmeye başlıyor. Kore'de harbin uzaması mümkün. Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Kore'den çekilme ihtimali var. Bütün Kore'de Birleşmiş Milletler kuvvetleri taarruza geçti. Çıkartmalar yapıldı, komünist ilerleyişi durduruldu. Mamafih Kuzeylilerin yeni taarruzları bekleniyor. Kore'de kızıllar hezimete uğradı. Dört kesimde birden taarruza geçen müttefikler Şimallileri perişan ederek ilerliyorlar. Akdeniz'deki Amerikan filosu Kore'ye gitti. Kore'de kızıllara ağır bir darbe vuruldu. Doksan sekiz uçan kale, taarruza kalkan düşmana karşı hücum ederek üç bin beş yüz ton bomba attı. Atom bombası tesiri yapan bu hava hücumu, altmış bin komünistin belkemiğini kırdı."⁹⁴ Müttefikler açısından durumun düzelmeye başlaması, perişan etme, ağır darbe vurulması anlatımları, müttefiklere hayranlığın ve onların

⁹³ Turhan Seçer, **Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri**, İstanbul 2008, s. 310.

⁹⁴ **Yeni Asır**, 20 Ağustos 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 20 Ağustos 1950, s.4. / **Hürriyet**, 20 Ağustos 1950, s.1. / **Hürriyet**, 17 Ağustos 1950, s.1.

ilerleyişi karşısında yaşanan sevincin ifadesidir. Bunun yanında basınımız, savaşın diğer tarafı için 'Kuzey Koreliler' ya da 'komünistler' yerine 'kızılar' ifadesini kullanmayı tercih etmiştir.

Hürriyet gazetesi adına yayınlanan bir makalede, Kore'de Amerikan kuvvetlerinin ilerlemeye başlamasına ilişkin görüşler dile getirilmiştir. Komünist ilerleyişinin Amerikan ordusu ve silahları aracılığıyla durdurulmasının yanı sıra, Türk askerinin de Kore'ye varmasıyla demokratların umutlarının giderek daha da artacağı vurgulanmaktadır.⁹⁵

Kore Savaşı'nın başından sonuna kadar defalarca taarruz ve ricat harekâtı yapılır. Bu durum, karşıt kuvvetlerin her ikisi için de geçerlidir. Örneğin komünistlerin yenilgiye uğratıldığı düşünülürken onlar yeni bir taarruza hazırlık yaparlar. Aşağıdaki haberler tam da bu durumu anlatmaktadır. "Kore'de komünistler ancak dört kilometre ilerleyebildi. Kuzeyde komünistler, tamamen ricat halinde. Komünistler yeni taarruza hazırlanıyorlar. Kore'de komünistler, mühim tepelerden atıldılar. Taegu güneyinde komünistler kovalanıyor, buna rağmen vaziyet hâlâ tehlikeli. Kore'de son harp durumu. Komünistler yeni bir taarruz için geri çekiliyorlar. Komünistler şimdilik küçük hücumlar yapıyorlar."⁹⁶ Komünistler, yaptıkları hazırlıkları tamamlar tamamlamaz yeni bir harekâta girişirler. Bu taarruzların ardı arkası kesilecek gibi değildir. Özellikle Çinlilerin insan gücünden yararlandıklarını söylemeden geçmemek gerekir. Çinli yetkililer ve komutanlar için en değersiz şey, insan yaşamıdır. Makineli tüfeklerin, tankların, topların atış alanı içine pervasızca gönderilen Çinli askerler/milisler birer birer değil onar onar, yüzer yüzer ölürler. Herhangi bir taarruzda ya da karşı taarruzda ölen Çinli askerlerin haddi hesabı yoktur. "Kore'de yeni komünist taarruzu başladı. Amerikan uçakları büyük hava hücumları yapıyor. Seul limanına denizden taarruz edildi. Kore'de üç koldan taarruza geçen komünistler püskürtüldü."⁹⁷ Müttefik kuvvetler de geri çekilirken yeni taarruz hazırlıklarına başlarlar. Ricat harekâtı asla bir yenilgi olarak düşünül-

⁹⁵ Hürriyet, 22 Ağustos 1950, s. 1.

⁹⁶ Yeni Asır, 22 Ağustos 1950, s.1. / Yeni Asır, 24 Ağustos 1950, s.1.

⁹⁷ Akşam, 25 Ağustos 1950, s.1. / Hürriyet, 27 Ağustos 1950, s.1. / Cumhuriyet, 21 Ağustos 1950, s.1.

mez ve bunun sonucu yeni bir taarruz harekâtı başlatılır. "Kore'de Amerikan ileri harekâtı devam ediyor. Kore'de kızılar zor durumda."⁹⁸

23 Eylül 1951 Tarihli Yeni Asır gazetesinde "Birleşmiş Milletler şiddetli savaflara devam ediyor. Komünistlerin tanksavarları çok. Her birliklerinde tanksavar topları var." biçiminde bir haber yer almakta; fakat bu tanksavarlardan söz edilmesinin nedeni hakkında en ufak bir ipucu bulunmamaktadır. Neden durduk yerde böyle bir haber verme gereği duyulmuştur? Bu silahlar bu kadar çoksa, müttefik tanklarının zayıatı hakkında neden tek bir haber yoktur? Bunlar tanklara karşı değil de askerlere karşı mı kullanılmaktadır? O halde müttefik asker zayıatı, komünist asker zayıatından neden daha azdır? Bu haberlerin kamuoyunu yönlendirmede kullanıldığı söylenebilir. Çünkü bu soruları sormak, sıradan bir okurun aklının ucundan geçmeyecektir. Dolayısıyla bu haberin verilmesinin herhangi bir sakıncası da yoktur. Hiçbir okur 'Bu haberin gereği nedir?' sorusunu sormamaktadır.

Sorgulanması gereken durumlardan biri de şu haberde ifade edilenlerdir: "Kore'de şiddetli savaflar devam ediyor. Bir hava muharebesinde beş komünist uçağı düşürüldü."⁹⁹ Bu tarihe (26 Eylül 1951) kadar düşürülen hiçbir müttefik uçağından söz edilmemiştir. Ya hiç müttefik uçağı düşürülmemiş ya da bu konuda bu haberin yayımlandığı tarihe kadar sansüre uğrayan bir habercilik yapılmıştır. Daha sonra, altı-sekiz ay kadar sonra, komünistler tarafından düşürülen bir müttefik uçağından söz edildiğini söyleyebiliriz. Ancak çok uzun bir süre, müttefik uçaklarından herhangi birinin düşürüldüğünden kesinlikle söz edilmemiştir. Barnes Wykeham, 1952 yılının Haziran ayında Askeri Hava Dergisi'nde yayımlanan yazısında, Kore Savaşı'nda MİG-15'lerin, müttefik uçaklarına ve kara kuvvetlerine karşı giriştiği savaşta, çok zorlu mücadeleler verdiklerini şöyle anlatmaktadır: "Kore'deki hava harbinde son birkaç ay içerisinde ana faktörlerden biri halinde gelişen bu husus, belki de bu hususta mütehassıs olan havacılar için en alakalı meselelerden birisidir. MİG-15 bugünün en modern av tayyaresidir. O, dünyanın teknik fikirlerinin en önünde gelmektedir. Komünistler, başlangıçta küçük çapta ve tesirsiz

⁹⁸ Cumhuriyet, 15 Eylül 1950, s.3.

⁹⁹ Yeni Asır, 26 Eylül 1951, s.3.

hava kuvveti kullanırlarken şimdi meçhul bir neticeye doğru, hassas ve pahalı olan bu cihazlardan gittikçe artan miktarlarda kullanmaktadırlar. Onların tetkik görevlerde ilk dokuz aylık müddette neden harekâta bulunmadıklarına dair bir sebep göremiyorum. MİG-15 ilk olarak 17 Aralık 1950 tarihinde sahneye çıktı ve tesirini yavaş yavaş çok tedbirli olarak mil mil genişletti. Ve devriye kuvvetinin nispetini tayyare tayyare artırarak güneye doğru yayılmaya başladı."¹⁰⁰ Yazının devamında MİG-15 pilotlarının, bu uçakları pek acemice kullandıkları; ancak şu anda (yazının yayımlandığı 1952 Haziran'ında) daha iyi uçurulduğu; hava mücadelesinden kaçmadığı, tersine mücadeleyi arayıp bulunduğu anlatılmaktadır. Kendisi de bir pilot olan Wykeham, bu uçakların teknik özelliklerine de ayrıntılı olarak değinmektedir. Ayrıca o dönem için kusursuz sayılabilecek bu uçakların iki üç zayıf noktasını saptadıklarını da dile getirdikten sonra şöyle devam etmektedir: "Biz onların (MİG-15'lerin) üstlerinde fotoğraflarını dahi çekemiyorduk. Biz onları tayyare meydanlarında iken taciz edemiyor, ne kalkışları esnasında taarruz edebiliyor ve ne de toplanmaları esnasında baskın yapamıyorduk. Mecbur olduğumuzdan MİG-15'leri kırk bin kadar veya civarına kadar irtifa alıncaya kadar ve kendimiz de akaryakıt bakımından oldukça sıkıntılı bir duruma girinceye kadar bekliyorduk. Bundan sonra onlar geliyor ve savaş başlıyordu. Kore'deki av komutanının karşılaştığı mesele işte budur. Bu şartlar altında hava üstünlüğünün makul bir derecede olduğu hakkında komutana ne kadar zamanda bir teminat vermeye devam edebileceğini söylemek bana düşmez; fakat kendi aleyhine olan bu kadar çok faktörle, şimdi dahi başa çıkması ziyadesiyle güç bir iş olsa gerektir. MİG-15'lerle savaşın hesaba katılması, hangi şartlar altında olursa olsun, bir hasım olarak kabul edilebileceğini gösteriyor. O, fevkalade bir performansa maliktir. O, kudretli ve oldukça isabetli silahlara maliktir."¹⁰¹

MİG-15'lerin 17 Aralık 1950'de sahneye çıkmasından 26 Eylül 1951 tarihine kadar hiç mi müttefik uçağı zayi olmamıştır. Oysa Barnes Wykeham, havacı pilot yarbaydır ve bu uçaklarla savaşmış, bu yazıyı kaleme aldığı tarihte (1952) de savaşmaya devam etmektedir; bu uçakların üstün yanlarını

¹⁰⁰ WYKEHAM, "Kore Harbi'nde"... , s. 66.

¹⁰¹ WYKEHAM, "Kore Harbi'nde"... , s. 66.

çok ayrıntılı ve açık bir şekilde ifade eder. Yukarıda ifade ettiğimiz soruya Barnes Wykeham, kendince bir yanıt vermektedir: "Sizlere şunu hatırlatayım ki bildiğimiz bir şey varsa, Kore mücadelesinin ilk iki haftasından düne kadar komünist orduları, kendilerine ait tayyarenin başları üzerinde uçtuğunu asla görmediler. Öyle zannediyorum ki, mücadelenin başlamasından on gün sonra, son komünist tayyaresi kendi kıtaları üzerinde ve dün de ilk MİG-15 muharebe hattında komünist kıtalar üzerinde uçtu. Onlar bir seneden daha fazla bir müddeti, gökler kendi tayyarelerinden tamamen boş ve düşmanınkileriyle dolu olarak geçirdiler."¹⁰² 5 Kasım 1951 tarihli Yeni Asır gazetesinde 250 uçak arasında hava muharebesi olduğu haberi yer almaktadır. Bu haberin ayrıntısında iki Rus yapımı MİG'in düşürüldüğü, altısının da hasara uğratıldığı verilmekte; Amerikan uçaklarından yalnız ikisinin yara aldığı bildirilmektedir. 2 Ocak 1952 tarihli Yeni Asır gazetesinde ise Kore'de bir hava harbi daha olduğu, aralık ayında Komünistlerin 32, Birleşmiş Milletler'in 35 uçak kaybettiği belirtilmiştir. 4 Şubat 1952 tarihli Yeni Asır gazetesinde de yarım saat süren bir hava harbi yapıldığı, Birleşmiş Milletler uçaklarının bir günde 855 çıkış yaptığı, müttefik uçaklarının komünist uçaklarına hasar verdiğinden söz edilmekte; müttefik uçaklarının gün boyunca bombardıman yaptığı haberi verilmekte; ancak müttefik uçaklarının aldığı herhangi bir hasardan söz edilmemektedir. Gazetelerimizde 5 Kasım 1951 tarihine kadar Birleşmiş Milletler'e ait uçak kaybindan söz edilmezken, ilk kez bu tarihte Birleşmiş Milletler'in uçak kaybı ve kayıp uçak sayısı hakkında bilgi verilmektedir. Oysa Barnes Wykeham, 1952 yılının Haziran ayına kadar komünist uçaklarının kendi askerlerine destek vermediğini, dolayısıyla müttefik kuvvetler uçaklarıyla savaşımadığını anlatmaktadır. Wykeham'ın tutarsızlığı, hem kendi yazısı içinde - MİG-15 ilk olarak 17 Aralık 1950 tarihinde sahneye çıktı - hem de Yeni Asır gazetesinde yer alan haberle kendini göstermektedir.

Müttefik uçaklarından daha 'yüksek irtifaya çıkan, aerodinamik yapısı ve güçlü motoruyla' savaşta yerini alan MİG-15'lerin yaklaşık bir yıllık süre içinde müttefik uçaklara zayıf verdirememesi akıl almaz bir durum olsa ge-

¹⁰² WYKEHAM, "Kore Harbi'nde"... , s. 67.

rektir. O halde savaşın devam ettiği bu süre içinde MİG-15'ler, neden müttefik uçakları karşısında yer almaz? Ya da gerçekte müttefik uçaklarıyla savaşmasına ve onlara zayıat verdirmesine rağmen bu konuda bir sansür mü uygulanmaktadır? Bu uçaklar, ilk olarak 17 Aralık 1950'de görölmelerine rağmen ya tam anlamıyla savaşa hazır değillerdi ya Ruslar, Kuzey Koreli pilotların yetiştirilmesi işiyle uğraşmak durumunda idiler ya da aslında savaştılar; fakat müttefikler bu durumu bilinçli olarak ajanslara yansıtmadılar. 2 Ocak 1952'de müttefiklerin uçak kaybı komünistlerin uçak kaybından daha fazla ise komünistler, bu güce birden bire ulaşmış olamazlar. Bunun öncesi mutlaka vardır. Demek ki müttefikler, kamuoyundan bazı şeyleri saklamaktadır. Bunu neden yaparlar? Kamuoyunun, savaşan askerlere moral desteğinin devam etmesini sağlamak, komünistlerin müttefik ülke kamuoyunda taraftar bulmasını engellemek, muhtemel bir psikolojik çöküntünün getireceği yıkımı engellemek gibi daha pek çok nedenle yapabilirler.

Müttefikler, komünistlerin ikmal yollarını vurmak, ulaşımalarını zorlaştırmak, lojistik destek almalarını engellemek için hava kuvvetlerinin desteğini almaktadırlar. Müttefik uçakları, komünistlerin cephe gerisindeki ikmal yollarını vurmakta ilk birkaç hafta etkili olmuş; fakat daha sonra yapılan hava taarruzları, komünistlerin mükemmel kamuflajları dolayısıyla etkisiz kalmaya başlamıştır.¹⁰³ Müttefik hava kuvvetlerinin ilk stratejik hedeflerinden biri Hamburg ve Wonsan arasında bulunan sanayi bölgesidir. Müttefikler, ilk birkaç hafta içinde bu bölgedeki sanayi tesislerini de bombalayarak kullanılamaz hale getirirler. İkinci olarak ikmal yollarını, karayolunu ve köprüleri, tahrip etme görevi üstlenirler. Ancak özellikle köprüleri tahrip etme konusunda Amerikan uçakları, büyük zorluk çeker. Çünkü bunlar, hem toprak köprülerdir, hem de çok iyi kamufle edilmektedir. Ayrıca komünistler, havaya uçurulan köprüleri daha nitelikli ve havadan görünmeyecek şekilde çok kısa zamanda yeniden inşa etmektedirler.¹⁰⁴

1950 yılının Eylül ayı başlarında Güney Korelilerin geçici başkentleri de tehlikeye girmiştir. Yine aynı tarihlerde Amerikan silahlı kuvvetlerinin sayı-

¹⁰³ WYKEHAM, "Kore Harbi'nde"... , s. 59.

¹⁰⁴ WYKEHAM, "Kore Harbi'nde"... , s. 63.

sı 3 milyona çıkmıştır. Amerikalılar eylül ayı ortalarından itibaren yeniden toparlanmaya başlamış ve karşı taarruza geçmişlerdir. Bu dönemde çok şiddetli savaşlar olmaktadır. Amerikan uçakları yalnız bir kente dört yüz bin kilo bomba atmışlardır. 20 Eylül'de Seul şehrine girmişler, Seul'ün varoşlarında savaşmışlardır. Amerikalılar ilerlemeye devam etmişler, birkaç gün içinde de kırk kilometreden fazla ilerlemişlerdir. Kanlı savaşlar kent merkezinde ve çevresinde sürdüğü için siviller de bu durumdan olumsuz etkilenmişlerdir. Çok sayıda sivilin öldüğü Eylül ayı sonlarında Amerikalılar, 38. paralele ulaşmışlardır.¹⁰⁵

Komünist kuvvetlere Rusya, silah yardımıyla bulunmasına rağmen komünistler, bu silahları kullanmayı pek beceremezler. Müttefik kuvvetlerin taarruzları karşısında bu yeni ve modern silahları bırakıp kaçarlar. Kuzey Korelilerin toplu olarak teslim oldukları, teslim olmayanların da Ruslardan henüz aldıkları en yeni silahları bırakarak kaçtıkları bildirilir.¹⁰⁶ Mac Arthur komutasındaki Birleşmiş Milletler kuvvetleri ilk kez önemli ilerlemeler kaydeder. Savaşın henüz başlarında komünistlerin ellerine geçen Seul, psikolojik anlamda önemli bir merkezdir. Güney Kore'nin başkentinin düşman işgalinde kalması, siviller üzerinde olduğu kadar askerler üzerinde de moral çöküntü yaratır. Bunun için Seul'ün geri alınması, diğer cephelerdeki başarılardan daha önemli sonuçlar doğurur. Seul'ün alınmasının verdiği psikolojik güçle müttefikler, ilerlemeye hızla devam ederler. 1950 yılının Eylül ortalarında başlayan müttefik taarruzu, kimi zaman hızlanarak, kimi zaman yavaşlayarak 1951 yılı Ocak ayının ortalarına kadar devam eder. Bu taarruz dönemi, Türk tugayının Kunuri Savaşları'na katıldığı dönemdir. Türk tugayının başarılı savunması olmasa, Amerikan kuvvetlerini kuşatılmaktan kurtarmasa, müttefik taarruzu belki de büyük bir bozgunla sonuçlanacaktır. "Mac Arthur ordusu Seul şehrine girdi. İleri hareketi hızla devam ediyor. Birinci cephede de dün umumi taarruz başladı."¹⁰⁷ Gazetelerimizde bu tür haberlerin yayınlandığı günlerde -2 Ekim 1950'de- Necmeddin Sadak, "Kore Harbi Sona Ermıştır" başlıklı yazı-

¹⁰⁵ Bu dönemin bütün gazeteleri müttefiklerin 38. paralele kadar ilerlediğini bildirir.

¹⁰⁶ **Cumhuriyet**, 19 Eylül 1950, s.1.

¹⁰⁷ **Hürriyet**, 17 Eylül 1950, s.1.

sında savaşın bittiğini; fakat Kore meselesinin yeni başladığını ifade etmiştir. Kuzey Kore kuvvetlerinin dağıtılmış olduğunu, bu galibiyetten sonra bir daha toparlanamayacaklarını ileri sürmektedir. Asıl meselenin birleşik Kore yaratmak olduğunu, ABD'nin ve Batılı devletlerin bunu gerçekleştirmek istediklerini de belirtmektedir. Ancak aynı amacı Rusların da güttüğünü belirtmekten geri kalmaz. Bir farkla ki, komünist bir devlet kurma amacındadırlar. Mac Arthur'un ABD ve Birleşmiş Milletler askerlerini Kuzey Kore sınırında durdurduğu, bunun çeşitli nedenlerinin olduğunu ifade etmektedir. Sadak, yazısını 'Bugüne kadar harbe seyirci kalmış olan Sovyet Rusya ile Komünist Çin'in, Şimali Kore işgaline ne diyecekleri pek kestirilemiyor.'¹⁰⁸ diyerek bitirmiştir. Sadak'ın bu sözleri dikkat çekmektedir. Çünkü tüm gazete manşetleri, Kuzeylilerden, komünistlerden söz ederken Rusların da savaşın içinde olduğu izlenimini yaratmaktadır. Hâlbuki Sadak'ın bu ifadesi, Sovyet Rusya'nın savaşa henüz fiilen katılmadığı düşüncesini uyandırmaktadır. Makalede dikkat çeken görüşlerden biri de muhtemelen Amerikan askeri kaynaklarının verdiği bilgiye dayanan ve Kore'de savaşın bittiği kanısını doğuran ifadelerdir. Amerikalı savaş uzmanlarına ve Mac Arthur'a göre Kore'de komünistler kesin yenilgiye uğratılmış ve savaş bitirilmiştir. Ancak hesap edilmeyen bir güç vardır: Komünist Çin.

Necmeddin Sadak, bu yazısının üstünden çok geçmeden "Kore'de Ciddileşen Durum" başlıklı bir yazı kaleme alacak ve Kore Savaşı'nın geldiği son noktayı değerlendirdikten sonra hoş bulmadığı tarafları belirtecektir: Sovyetlerin oyununa gelmeyeceği sanılan Çin'in savaşa karışmış olması.¹⁰⁹ Amerika ve Batı dünyasının tahmini tutmamış, Çin savaşa girmiştir. Çin askerleri savaşa girmesine rağmen Çin hükümeti, bu durumu kabul etmeyecek, savaşın sivil milis olduğunu iddia edecektir.

Müttefikler de komünistler de taarruza hazırlanmakta ve farklı cephelerde ilerleme kaydetmektedirler. "Kore'nin kuzeybatısında komünistler hücumu geçti. Burada büyük komünist taarruzu bekleniyor, diğer taraflarda komünistlerle temas temin edilemedi. / Kore'de Birleşmiş Milletler kuvvetleri

¹⁰⁸ **Akşam**, 2 Ekim 1950, s.1, 2.

¹⁰⁹ **Akşam** 7 Kasım 1950, s.1.

biraz ilerlediler.”¹¹⁰ Bu iki haber, aynı gazetede bir gün arayla yayınlanır. Kore’de bir gün önceden de Birleşmiş Milletlere ait kuvvetlerin taarruza devam ettiği belirtilir.¹¹¹ Bütün bu haberlerinin yayınlandığı dönem, Kunuri Savaşları dönemidir. Müttefik kuvvetler, önce hızla ilerlemişlerdir. Bazı birlikler öyle hızlı ilerlemişlerdir ki, komünistlerin oynadığı oyunun farkına pek geç varabilmişlerdir. Oyunun farkına vardıklarında da kuşatılmaya başladıklarını görmüşlerdir. Bu savaşların önemli bir yanı da Çinli askerlerin savaşa katıldığı döneme denk gelmeleridir.

Şevket Bilgin, 8 Kasım 1950 tarihli makalesinde Kore Savaşı’na komünist Çin askerinin karışmasının dünya barışını uçuruma sürükleyecek bir olay olduğunu, Çin’in girişiminin Rusya’nın emri altında gerçekleştiğini, bütün Asya’ya egemen olma amacına yönelik bulunduğunu, barışın ve kolektif emniyetin sağlanması için bu kuvvetlerin durdurulması gerektiğini belirtmektedir. 30 Kasım 1950 tarihli makalesinde ise “Dünyamız En Korkunç Bir Duruma Girmiştir” başlıklı yazısında, komünist Çin’in Kore Savaşı’na katılmasının vahim bir durum olduğu değerlendirmesini yapmakta; Çin’in savaşa girmesinin bir dünya savaşını da beraberinde getirebileceği endişesini dile getirmektedir. Şevket Bilgin, bir gün sonraki makalesinde ise “Saldırganın Cesareti Mutlaka Kırılmalıdır” başlığını kullanmaktadır. Çongçing civarında iki Amerikan birliğinin yolunun kesildiği, Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Çongçing şehri güneyinde mümkün olan hızla geri çekildiğini bildirdikten sonra Rusya’nın, yeni darbelerini nereye indireceğini sormaktadır. Askerî uzmanların, Rus ordularının Türkiye ile savaşmak için taarruz etmesi gerekliliğini ifade ettiklerini, böyle bir ihtimalin ise pek mümkün görülmediği düşüncesini işlediklerini de aktarmaktadır.¹¹² Yine de bu yazının yazılışında, Türkiye’nin bir saldırıya uğraması korkusunun etkili olduğunu söylemek gerekmektedir. Komünistler Asya’da başarılı olur ve müttefikleri yenilgiye uğratırlarsa; onları artık ne Avrupa’da ne Ortadoğu’da ne de Türkiye’de durdurmak mümkün olacaktır. Dünya, komü-

¹¹⁰ **Yeni Asır**, 11 Kasım 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 12 Kasım, s.1.

¹¹¹ **Akşam**, 13 Kasım 1950, s.1.

¹¹² **Yeni Asır**, 8 Kasım 1950, s.1. / 30 Kasım 1950, s.1.

nist diktatörlüğe teslim olacaktır. Dolayısıyla yılanın başı daha şimdiden ezilmelidir.

1951 yılının Ocak ortalarından, aynı yılın Nisan ortalarına kadar savaş, durağan bir döneme girmiştir. Bu dönem gazetelerinde, Kore Savaşı'yla ilgili ayrıntılı haberlere rastlanmadığı gibi savaşla ilgili haber sayısında da önemli ölçüde düşüş görülmektedir. Bu durağanlık, fırtına öncesi sessizlik dönemidir. Amerikan uçakları, Mançurya'da büyük bir hareketlilik gözlemlemişler. Komünistlerin Kore sınırına yığınak yaptıkları saptanmış. Yaklaşık yedi yüz bin kişilik bir ordu, Güney Kore cephesine taarruza geçmek için hazırlanmıştır.

Bu dönemde, gazetelerimizde Kore Savaşı'yla ilgili ayrıntılı haberler yer almamasına karşın Kissinger'ın aynı dönemle ilgili saptaması, oldukça farklıdır: "1951 Ocak'ında cephe hattı, 38. paralelin elli mil güneyindeydi ve Seul tekrar komünistlerin elindeydi. Bu noktada Çinliler, üç ay önce Mac Arthur'un yaptığı aynı hatayı yaptı. 38. paraleli anlaşılmak için önerselerdi, Washington kuşkusuz bu öneriyi kabul edecekti ve Çin, iç savaşı kazandıktan bir yıl sonra Birleşik Devletler ordusunu yenmiş olmak gibi bir itibara kavuşacaktı. Fakat Truman'ın yaptığı gibi Mao da beklenmedik zaferden dolayı gururlandı ve Amerikan kuvvetlerinin hepsini yarımadaдан söküp atmak hevesine kapıldı. O da önemli bir yenilgi tattı. Çinliler, Seul'ün güneyindeki sabit Amerikan mevzilerine saldırdıkları zaman çok sayıda kayıp verdiler."¹¹³ der.

Kissinger'ın bilgileriyle ters düşen bir başka durum, 1951 Nisan'ında Amerikan kuvvetlerinin 38. paraleli geçtikleri ifadesidir. Gazetelerimizin aşağıdaki haberlerinde verilen bilgiler, Kissinger'ın ifade ettiği tarihte komünistlerin taarruza geçtikleri yolundadır. Bu durumun nedeni belki de Kissinger'ın hafızasına güvenerek o dönem gazetelerinden yararlanma gereği duymamasıdır. Verilen bilgilerde çelişkiler olsa da Kissinger'ın bu dönemle ilgili saptamaları oldukça önemlidir. 1951 yılı Nisan ayından sonraki gelişmeler, Kissinger'a göre şöyle gelişir: 1951 Nisan'ında savaş bir kez daha döner ve Amerikan kuvvetleri, ikinci defa 38. paraleli geçerler. Washington, Kremlin'in yenilgiyi kabul etmeyeceğine inanmaktadır ve yandaşlarının her yenilgisinde

¹¹³ KISSINGER, Diplomasi..., s. 463.

de taleplerini artıracaktır. Amerika, sınırlı bir zafer elde edeyim derken, Sovyetler Birliği'yle genel bir savaş başlatma kaygısını taşımaktadır. Bu nedenle, Amerikan yönetimi, sınırlı bir savaş da olsa kazanmama düşüncesine sahiptir. Çünkü komünist blokun, savaşı kaybetmemek için her bedeli ödemeye hazır olduğunu düşünmektedirler. Kissinger, bu saptamalardan sonra Kore Savaşı'yla ilgili kendi tespitlerini şöyle belirtmektedir: "Gerçek bundan çok farklıydı. Stalin, ancak Kim İl Sung kendisine çok az savaş riski olduğuna güvence verince, Kuzey Kore'nin saldırısını kabul etmişti. Stalin'in Çin'i savaşa girmeye teşvik etmesinin nedeni ise belki de Çin'in Sovyetler Birliği'ne bağımlılığını artırmaktı. Bu konuda gerçekten fanatik olanlar, Pekin ile Pyongyang'dı; Kore Savaşı, Kremlin'in Amerika'yı Asya'ya çekip kendisinin Avrupa'ya saldırmak için hazırladığı bir oyun değildi. Sovyetleri Avrupa'ya saldırmaktan alıkoyan şey, Stratejik Hava Komutanlığı'ydı. Sovyetler Birliği'nin eğer varsa, çok küçük bir nükleer savaş gücü vardı. Nükleer güçteki eşitsizliği bilen Stalin, çok büyük olasılıkla Kore'de Birleşik Devletler'le bir savaş riskini göze alamazdı."¹¹⁴ Kissinger, Çin ve Kuzey Kore'nin tavrını değerlendirirken 'Bu konuda gerçekten fanatik olanlar, Pekin ile Pyongyang'dı' ifadesini kullanmaktadır. Kissinger'ın saptamasının benzerini, gazetelerimize yansıdığı biçimiyle de doğrulamak mümkündür. Binlerce, on binlerce Çinlinin herhangi bir kaygı gözetmeksizin taarruza geçirilmesi, büyük ölçüde insan kaybı yaşanmasına rağmen barış anlaşması konusunda yeterince istekli olmamaları bunun göstergelerindendir.

23 Nisan 1951 tarihinde komünist taarruzu başlamıştır. Birleşmiş Milletler ordularının merkezi yarılmış. Merkezde ve batı kesiminde şiddetli çarpışmalar olmuştur. Akşam gazetesinde komünistlerin yaptığı taarruzun, yedi yüz bin kişilik bir orduyla gerçekleştirildiği bildirilmiştir.¹¹⁵ Bu kadar büyük bir orduyla taarruza girişen komünistler yine de çok sayıda kayıp vermiştir. Aynı günkü Akşam, "Cephe boyu, topçu ve ağır hava bombardımanlarıyla biçilmiş kızıl cesetleriyle dolu."¹¹⁶ olduğunu yazmıştır. Müttefikler cephede on sekiz

¹¹⁴ KISSINGER, Diplomasi... , s. 464.

¹¹⁵ Akşam, 24 Nisan 1951, s.1.

¹¹⁶ Akşam, 24 Nisan 1951, s.1.

kilometre geri çekilmek zorunda kalmışlar. Komünistler özellikle merkez kesimde etkili olmuşlardır. Diğer cephelerde savaşın şiddeti kısmen de olsa azalmış. Ancak özellikle Seul'e yönelik saldırıların arkası kesilmemiştir. Komünistlerin Seul'e yönelik saldırılarının yoğun olması da tesadüfî değildir. Seul'ün komünistlerce ele geçirilmesi, müttefiklerin psikolojik dayanak noktasını yıkmak anlamına gelmektedir. Ya da müttefiklerin Kuzey Kore'ye karşı düzenleyeceği harekâtlarda Kuzey Kore'nin başkenti Pyongyang'ı öncelikli hedef olarak görmesi, ele geçirmeye çalışması da aynı nedene dayanmaktadır.

29 Nisan 1951'de komünist taarruzu hafiflemiş. Komünistler kendilerini toparlamaya ve cepheye yeni birlikler getirmeye çalışmışlar. Bir İngiliz taburu ağır zayıat vermiştir. Kızılların Seul'e 5 kilometre yaklaşmaları üzerine müttefikler yeni savunma hatlarına çekilmişlerdir. Bu son gelişmeler, Amerika başkanı Truman'ı ve Amerikan yönetimini kaygılandırır. Başkan Truman, Kongre'den 60 milyar 679 milyonluk bir bütçe ister. Sovyetlerin, dünyayı bir harp uçurumunun kenarına getirdiklerine işaret eden başkan, harbin mütecavizler için bir felaket şekline sokulması gerektiğini belirtir.¹¹⁷ Çünkü Kore'de bu savaşın başlamasının ve devam etmesinin bir tek sorumlusu vardır: Sovyet Rusya. Birleşmiş Milletler genel kurulunda ve Güvenlik Konseyi'nde komünistler aleyhine alınan kararlara rağmen komünistler Kore'de savaşa devam etmektedirler. O halde onlara derslerini savaş meydanında vermek gerekmektedir. Bu ders, Truman'a göre komünistleri (Rusya'yı) hareketsiz bırakmak, Sovyetlerin eline genel savaş başlatmak için fırsat vermemek iken; Mac Arthur'a göre komünistlerin savaş meydanında müttefiklerce yenilmesi gerekliliğidir. Mac Arthur'un hedefleriyle Truman ve ekibinin hedefleri arasında önemli farklar olduğunu gazetelerimizdeki haberlerden de çıkarmak mümkündür. Başkan Truman'ın, Kore'deki Birleşmiş Milletler kumandanı Mac Arthur'a bir açık mektup gönderdiği, milliyetçi Çinlilerin son müstahkem mevki olan Formoza'ya karşı Amerika'nın takip ettiği resmî siyasete muhalefet

¹¹⁷ **Akşam**, 1 Mayıs 1951, s.1.

ettiğini alenen bildiren dünkü mesajı üzerinde ısrarla durduğunu¹¹⁸ ifade eder türden haberler, ara ara gazetelerimizde yer alacaktır.

Kissinger, Amerikan yöneticilerinin gerçek güç ilişkileriyle bağlarının kopuk olduğunu ifade etmektedir. Çünkü Sovyetler Birliği'nin toptan bir savaşa her zaman hazır bir durumda beklediği inancının bir gerçeği yansıtmaktan uzak olduğunu; Stalin'in, toptan bir savaş çıkarmak için bahane aramadığını, aksine bundan kaçınmak istediğini belirtmektedir. Bu düşüncesini şu sözlerle ifade etmektedir: "Stalin bir çatışma peşinde olsaydı, Avrupa'da ya da Kore'de cereyan eden askerî harekâtlarda gereğinden fazla bahane bulabilirdi."¹¹⁹

Kissinger, tespitinde Sovyetlerin elinde yeterince nükleer güç olmamasına karşın Amerikan yöneticilerinin, zaman geçtikçe Amerika'nın caydırıcı gücünün daha da artacağına inanmalarını gerçekçi bulmamakta. Bu inancın, Stalin'e çok önemli kozlar verdiğinin altını çizmektedir.¹²⁰ Kissinger'ın saptamaları içinde ilginç olanı 'Sovyetler Birliği, savaşın hiçbir aşamasında savaşa karışma veya askerî eyleme girme tehdidinde bulunmadı.' cümlesidir. Bu cümlenin ifade ettiği anlam ile bizim gazetelerimizde yer alan Sovyetlere yönelik ifadeler arasında büyük bir zıtlık vardır. Gazetelerimizde yer alan kimi haberler, Sovyetlerin Kore Savaşı'na fiilen katılmış olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Örneğin Akşam gazetesinin 1950 Haziran'ındaki 'Yak tipi Rus uçaklarının da hava meydanlarını ve münakale(nakil) merkezlerini bombaladıklarını teyit etmektedir.'¹²¹ haberiyle 1951 yılının Mayıs ayındaki 'Kore'deki komünist Çin kuvvetlerine Rus generali Miresokov kumanda ediyor.'¹²² haberi, bu izlenimi pekiştirmektedir. Esir Mehmetçiği sorgulayan komünist komutanların çok iyi Türkçe konuşmalarının yanı sıra Türkiye'yi de çok iyi bilmeleri, bu izlenimin edinilmesini sağlamaktadır. "Çinli yüzbaşının yanında oturan adam ne Koreliye ne de Çinliye benziyordu. Yabancı beyaz bir adamdı. Bana çok güzel Türkçe ile 'Adın ne senin.' diye sorunca şaşırdım. Mükemmel Türkçe

¹¹⁸ Akşam, 31 Ağustos 1951, s.3.

¹¹⁹ KISSINGER, Diplomasi... , s. 467.

¹²⁰ KISSINGER, Diplomasi... , s. 468.

¹²¹ Akşam, 26 Haziran 1950, s.1.

¹²² Akşam, 17 Mayıs 1951, s.3.

bilen tercüman, yumruklarla alabildiğine vuruyorlar, demirle tırnaklarımı eziyorlardı."¹²³

16 Mayıs 1951 tarihine gelindiğinde komünistlerin büyük kuvvetlerle bütün cephelerde yaptığı taarruz en ağır aşamasındadır. Komünistler Seul önünde duraklamışlar. Seul'ü kolayca alamayacaklarını anlayınca taarruz yerlerini değiştirmişlerdir.¹²⁴ Kore'de kızılların büyük taarruzunun başladığı; dalgalar halinde ilerleyen kızıl kuvvetlerin, ağır kayıplara uğradıkları; Kore'de komünistlerin yeni bir taarruzunun beklendiği; amansız bir savaşın cereyan ettiği; düşmanın çok ağır kayıplar vermesine rağmen ilerlediği; Birleşmiş Milletlere ait kuvvetlerin bazı noktalarda düzenli olarak geri çekildiği, batıda ise ilerlediği; düşmanın doğuda gedik açtığı şeklindeki haberler, yerini 22 Mayıs-tan itibaren çok ağır kayıplar veren komünistlerin doğu ve merkez kesimi haricinde baskılarının azaldığı şeklindeki haberlere bırakır.¹²⁵ 24 Mayıs 1951'de komünistler tekrar taarruza geçmişler. Son beş günlük muharebelerde düşman elli sekiz bin, müttefikler bin altı yüz on sekiz kişi kaybetmiştir. 25 Mayıs 1951 tarihinden itibaren, bu kez müttefikler taarruza başlamışlar. Bu harekât da 29 Mayıs'a kadar devam etmiştir. Bu tarihte komünistler bozguna uğramaktan kurtulurlar. Ancak düşmanın, istediği zaman tekrar karşı taarruza geçecek kuvvette olduğu da görülmüştür. Düşmanın son taarruzunda aldığı bütün topraklar geri alınmıştır.

Müttefikler, 1951 yılının Eylül ayında tekrar taarruza başlar. 3 Eylül'den 19 Eylül'e kadar süren bu taarruzla ilgili haberler, gazetelerimize şu şekilde yansır: Kore'de şiddetli çarpışmalar vardır. Komünistlerin, güneye doğru büyük kuvvetler göndermekte olduğu; fakat komünistlerin taarruz etme güçlerinin azaltıldığı belirtilmektedir. Komünist birliklerin ağır kayıplar vermelerine karşı ihtiyat tedbirlerin alınacağı da bildirilen haberler arasında yer almaktadır. Aynı dönemde verilen haberlerde komünistlerin Kore'ye yetmiş tümen ve bin uçak yığdıkları; diğer komünist memleketlerin uzmanları tarafından yetiştirilmiş Kafkasyalı birliklerin de cepheye yakın bir bölgeye getirildikleri, verilen

¹²³ **Hürriyet**, 16 Mayıs 1951, s.1-5.

¹²⁴ **Yeni Asır**, 2 Mayıs 1951, s.1.

¹²⁵ **Akşam**, 17 Mayıs 1951, s.1. / **Yeni Asır**, 17 Mayıs 1951, s.1. / **Yeni Asır**, 19 Mayıs 1951, s.7.

haberler arasındadır.¹²⁶ Cephede stratejik tepeler için şiddetli çarpışmaların olduğu, Kore cephesinin batısında komünist taarruzunun durdurulduğu, komünist kuvvetlerin yarısının imha edildiği ve sarılan Birleşmiş Milletler kıtasının kurtarıldığı, Kore'de savaşın gittikçe şiddetlendiği, Birleşmiş Milletler uçaklarının sekiz yüz komünist topunu imha ettiği, Birleşmiş Milletlere ait kuvvetlerin önemli bir tepeyi aldığı da verilen haberler arasındadır. Otuz Amerikan uçağının seksen düşman uçağıyla çarpıştığı, cephede göğüs göğse savaşlar olduğu, düşmanın üç taarruzunun geri püskürtüldüğü haberinden sonra kahramanlarımızın yeni zaferler kazandıkları haberi yayınlanır.¹²⁷ Gazetelerimize yansıyan haberler genellikle birbiriyle paralellik göstermektedir. Ancak kimi zaman bir gazete aynı tarihe denk gelen dönemde savaş haberi vermek yerine mütareke görüşmelerine ilişkin haberleri ön plana çıkarmayı tercih etmektedir. Müttefiklerin taarruza geçtikleri dönemde daima ilerleme kaydettiklerini söylemek mümkün olmamaktadır. Aynı durum komünistler için de geçerlidir. Onlar da bir cephede taarruz ederken bir başka cephede gerilemek durumunda kalır.

1951 yılının Eylül ayının 19'undan itibaren Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Kore'de iki hâkim tepeyi işgal ettiği, merkez kesiminde komünistlerin üç taarruzunun geri püskürtüldüğü, şiddetli çarpışmaların devam ettiği, ayrıca iki tarafın irtibat subaylarının bir gün önce buluştuğu, Kore'de savaşın bütün şiddetiyle devam ettiği dönemin önemli haberleridir. Kaesong'da tarafsız bölgenin ihlal edildiğine dair komünistlerin iddiaları ile ilgili görüşmeler yapılmış, bu durumu Yeni Asır, Hürriyet ve Akşam gazeteleri şöyle duyurmuştur: "Kore'de büyük ve şiddetli taarruz başladı. Müttefik zırhlı kuvvetleri, uçakların himayesinde az mukavemet görerek ilerliyor. Kızılların teslim oluşu, görülmemiş dereceye çıktı. Amerikan ordusu komutanı, kızıl kıtaların maneviyatının gittikçe sarsılıp çökmekte olduğunu belirtti."¹²⁸ Komünist tutsakların sayısının çok artmasına rağmen komünist taarruzlarının ardı arkası da kesilme-

¹²⁶ **Yeni Asır**, 3 Eylül 1951, s.3. / **Hürriyet**, 3 Eylül 1951, s.1. / **Akşam**, 5 Eylül 1951, s.1.

¹²⁷ **Akşam**, 6 Eylül 1951, s.1. / **Hürriyet**, 8 Eylül 1951, s.1. / **Yeni Asır**, 10 Eylül 1951, s.3. / **Cumhuriyet**, 17 Eylül 1951, s.3. / **Hürriyet**, 19 Eylül 1951, s.1. / **Akşam**, 19 Eylül 1951, s.1.

¹²⁸ **Yeni Asır**, 19 Eylül 1951, s.3. / **Yeni Asır**, 20 Eylül 1951, s.3. / **Hürriyet**, 20 Eylül 1951, s.1. / **Akşam**, 21 Eylül 1951, s.1.

miş. Bu nedenle 'kıvıll kıtaların maneviyatının gittikçe sarsılıp çökmekte oluşu' Kore'de bir ateşkes antlaşmasının imzalanmasına vesile olmamıştır.

22 Eylül'den itibaren Batılılar tekrar taarruza geçmişler. Büyük bir tank taarruzu üzerine üç gedik açılmış. Şaşırarak komünist kuvvetler gerilemeye başlamış. Taarruza üç tümen ve ayrıca zırhlı kuvvetler katılmıştır. Komünist hava kuvvetlerinin meydana çıkamadığı, bir müttefik kolunun sabah saatlerinde hedefine vardığı, komünistlerin ağır toplar, tanksavar silahlar ve mayınlarla taarruzu durdurmaya çalıştığı da verilen haberlerdendir.¹²⁹ Yeni Asır ve Cumhuriyet gazeteleri de benzer haberler vermektedir. 22 Eylül'den 27 Eylül tarihine kadar Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin taarruzundan ve bu taarruzun niteliğinden söz eden haberler yayınlanır. Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bu taarruz sonunda düşman mevzilerine derinliğine girdiği, komünistlerin ağır kayba uğratıldığı, tank taarruzunun düşmanın taarruz hazırlığını bozduğu dile getirilir.¹³⁰ Bu dönemde hava savaşlarının hissedilir biçimde arttığını da söylemek gerekir. Piyadenin yorgunluğu, barış görüşmelerinin uzaması, sonuçsuz kalışı, bir belirsizliği; bu belirsizlik de bıkkınlığı doğurmuş olabilir.¹³¹

1951 yılının Ekim ayından sonra savaş sanki yavaşlatılmıştır. Hem müttefikler, hem de komünistler savaşma isteklerini kaybetmiş gibidirler. Bu durum 1952 yılında daha belirgin olarak gazete haberlerine yansımıştır denebilir. 1952 yılının ilk günlerinden itibaren gazetelerimizde daha çok ateşkes, barış antlaşması görüşmeleri, Türkiye'nin NATO'ya katılımı, Kore'deki Birleşmiş Milletler ve komünistlerin genel kayıpları, Amerika ve Batı dünyasının komünizm karşısında alacakları önlemler gibi konular, haber konusu olarak yer almaktadır. Savaş haberleri eski önemini yitirmeye başlamıştır. Bu tür haberler önceleri daima birinci sayfa haberi olarak verilirken, 1952 yılında ikinci, üçüncü, hatta dördüncü ve beşinci sayfalarda verilmeye başlanmıştır. Sürekli benzer haberlerin verilmesi, verilen haberlerin kanıksanması, barış görüşmelerinin bir sonuç vermemesi, ilginçliğinin, haber değerinin azalması gibi nedenler yanında savaşan tarafların savaşma azminin azalması, fiziksel

¹²⁹ **Hürriyet / Akşam**, 22 Eylül 1951, s.1.

¹³⁰ **Yeni Asır**, 22 Eylül 1951, s.1. / **Hürriyet**, 23 Eylül 1951, s.1. / **Cumhuriyet**, 23 Eylül 1951, s.1.

¹³¹ **Cumhuriyet**, 26 Eylül 1951, s.3. / **Hürriyet**, 24 Eylül 1951, s.1.

yorgunlukla birlikte, belki daha çok psikolojik yorgunluk, savaş haberlerinin iç sayfalara taşınmasında etkili olmuştur denebilir.

Kore Savaşı'nın başladığı ilk günlerde, tüm gazetelerimizde ilk haber olarak yer alan savaş haberleri, 1952 yılında gittikçe azalmıştır. 1952 yılının Ocak ayında Cumhuriyet ve Yeni Asır gazetelerinde üçer, Akşam gazetesinde iki olmak üzere toplam sekiz savaş haberi yer almaktadır. Hürriyet gazetesine ise bu ay savaş haberlerine hiç yer vermemiştir. 1952 yılının Ocak ayında Akşam gazetesinin verdiği haberler, hava savaşlarına ağırlık verildiğini göstermektedir. Gazete, müttefik uçakların sekiz yüz yetmiş beş çıkış yaparak düşman hedeflerini bombaladığını ve top ateşleri dışında, sessizliğin hükmü sürdüğünü belirtmektedir.¹³² Bu haberde yer alan her iki durum da yukarıda belirtilenleri desteklemektedir. Piyade savaşları yerini bu dönemde, stratejik savaşlara - hava savaşları, top ve tank atışları biçiminde - bırakmaya başlamıştır. Yeni Asır gazetesine de bu durumu anlatan haberler vermesine karşın ara ara Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin şiddetli taarruzlarda bulunduğunu belirtmektedir.¹³³ Fakat hemen bir gün sonra verdiği haber, bir önceki gün verdiği haberin soru işaretiyle karşılanmasına neden olacak niteliktedir. "Dün gece ve bu sabah, kar fırtınaları yüzünden Kore'nin hiçbir cephesinde çarpışma olmamıştır."¹³⁴ biçimindeki ifade, bir önceki haberle çelişmektedir. Aynı dönemdeki savaşları anlatan Cumhuriyet gazetesine de hava savaşlarının şiddetlendiğinden, otuz müttefik uçağının, altmış komünist uçağı ile savaşından ve savaşın Birleşmiş Milletler'in zaferi ile sona erdiğinden söz etmektedir.¹³⁵ 3 Ocak ve 21 Ocak tarihlerindeki haberleri de benzer nitelik taşımaktadır. 21 Ocak tarihinde altmış komünist uçağı ile on sekiz Amerikan uçağının karşılaştığı, iki düşman uçağının tahrip edildiği haberi yer almaktadır.¹³⁶ 1952 yılının Şubat ayında ise toplam dört savaş haberi yer bulmaktadır: "Kore'de üç askerimizin yeni bir kahramanlığı. Başardıkları eşsiz kahramanlıktan dolayı üç gazimize 'Tunç Yıldız' nişanı verildi. Kore'de büyük iki hava savaşı oldu.

¹³² Akşam, 17 Ocak 1952, s.4.

¹³³ Yeni Asır, 25 Ocak 1952, s.3.

¹³⁴ Yeni Asır, 27 Ocak 1952, s.3.

¹³⁵ Cumhuriyet, 2 Ocak 1952, s.1.

¹³⁶ Cumhuriyet, 21 Ocak 1952, s.3.

Yarım saat devam eden çarpışmada, üç kızıl uçak düşürüldü, beşi de hasara uğratıldı. Yirmi dokuz tepkili Birleşmiş Milletler uçağı dün kuzeybatı Kore semalarında yüz kadar Rus yapısı MİG-15 tepkili uçağıyla karşılaşarak şiddetli bir savaşa tutuşmuşlardır. Bu çarpışma neticesinde iki düşman uçağı hasara uğratılmış, biri de muhtemelen tahrip edilmiştir. Sekizinci Ordu genel karargâhından bugün yayınlanan bir tebliğde bildirildiğine göre komünistler son yirmi dört saat zarfında bütün Kore cepheleeri boyunca keşif taarruzlarını artırmış bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler topçuları komünist mevzilerini şiddetli bir top ateşine tutmaktadırlar."¹³⁷ 1952 yılının Şubat ayının 10'undan 16'sına kadarki bu haberlerden başka savaş haberiyle karşılaşılmamaktadır.

1952 Mart ve Nisan aylarında müttefik hava kuvvetlerinin ağır bombardıman uçaklarıyla komünist hatlarını bombalamasını konu alan savaş haberleri yer almaktadır. Fakat burada da ilginç olan Akşam gazetesinde hava taarruzlarıyla ilgili bir habere rastlanmamasıdır. Akşam gazetesi daha çok mütareke müzakerelerinden ve kayıp bilançolarından söz etmektedir.

Kore'de şiddetli hava savaşlarının, Kore Savaşı'nın en büyük hava akınının yapıldığı, düşmanın önemli bir ikmal üssünün napalm bombalarıyla tahrip edildiği 1952 yılının Mart başlarındaki Cumhuriyet ve Yeni Asır gazetelerinde yer almıştır.¹³⁸ Bu ayın ortalarında ve sonlarında da hava savaşlarının şiddetinden, Amerikan ağır bombardıman uçaklarının yaptığı taarruzlardan söz edilmiştir. Gazetelerimizin bu ağır bombardıman uçaklarına verdiği ad 'uçankale' dir. Nisan ayı başlarında da on altı düşman uçağıyla çarpışan müttefik kuvvetler, bu uçakların beşini düşürmüşlerdir.¹³⁹ Aynı ayın en çok üzerinde durulan haberlerinden biri de Türk tugayının hedef alınmış olmasıdır. Komünistlerin tugayımıza top ateşi açtıkları, taarruza girişen komünistlerin Türk hattını aşamadıkları, diğer kesimlerde de ağır kayıp vererek geri çekildikleridir. Tugayımız komünistlerin bir taarruzunu durdurmuş, Amerikalılarla birlikte tuttıkları cepheye yapılan hücumu püskürtürken, komünistlere takriben iki yüz kişi kaybettirmişlerdir. Ay sonuna doğru yeniden taarruza kalkışan

¹³⁷ **Hürriyet**, 13 Şubat 1952, s.1./ **Cumhuriyet**, 10 Şubat 1952, s.3./ **Yeni Asır**, 12 Şubat 1952, s.3./ **Yeni Asır**, 16 Şubat 1952, s.3.

¹³⁸ **Yeni Asır**, 4 Mart 1952, s.1. / **Cumhuriyet**, 12 Mart 1952, s.3.

¹³⁹ **Yeni Asır**, 2 Nisan 1952, s.3.

komünistler, müttefik hattını yaramamıştır.¹⁴⁰ Mayıs ayında ise daha çok topçuların yaptıkları uzak ve mevzii savaşları gazete haberlerine yansımıştır. Komünistlerin şiddetli bir topçu ve havan ateşine başladıkları, müttefik tankların düşman mevzilerini tahrip ettikleri, buna karşılık komünistlerin topçusunun şiddetli ateşle karşılık verdikleri dile getirilmiştir.¹⁴¹ Bu ay boyunca topçu ateşleriyle yoklama ya da taciz ateşi devam etmiş. Bazı müttefik birlikleri de bir günde 20.000'den fazla salvo yapmışlardır.¹⁴²

1952 Haziran ayında hem müttefikler hem komünistler harekâta başlamışlardır. Cephelerde büyük bir hareketlilik olduğu yansıtılmış. Müttefikler, komünistlere ağır kayıplar verdirmişler. Komünistlerin yaptıkları çok şiddetli iki taarruz, Amerikan kuvvetleri tarafından geri püskürtülmüştür. Hava hücumları devam etmiş, Mançurya'yı Kore'ye bağlayan demiryolu bombalanmış. Uzun bir aradan sonra yeniden göğüs göğse çetin muharebeler olmuştur.¹⁴³ Savaşın şiddetlendiği, yılın en kanlı hücumlarının yapıldığı, düşmanın yaptığı taarruzların kırıldığı, komünistlerin ağır zayıat verdikleri, kuzeyden sürekli takviye birliklerinin gelmekte olduğu da hemen hemen tüm gazetelerde yer almaktadır.¹⁴⁴ Yalu santrallerinin tahribinin, Mançurya'daki Sovyet üslerini zor durumda bıraktığı da verilen haberler arasındadır.

Bu dönemin en ilginç haberlerinden biri, esir kampındaki komünist tutanakların ayaklanma başlatmaları, bir Amerikalı komutanı rehin almaları olayıdır. "Kore'deki esir kampında kanlı çarpışmalar oldu. Komünist esirlerden 31 ölü ve 140 yaralı, Amerikalılardan 2 ölü ve 13 yaralı var. 80.000 Kızıl esir Koje Adası'nı işgale hazırlanmış. Dün tahliyesi istenen kampın bir kısmında çarpışmalar oldu. 30 Kızıl ile 2 Amerikalı asker öldü."¹⁴⁵ Bu olayın patlak ermesinden sonra kamp yöneticilerinin önemli bir kısmı görevinden alınır.

Haziran ayındaki savaşların büyük bölümü hava bombardımanı şeklinde gerçekleşmiştir. Özellikle elektrik santrallerinin vurulması, savaşın stra-

¹⁴⁰ **Yeni Asır**, 13 Mart 1952, s.3. / **Hürriyet**, 14 Mart 1952, s.1. / **Cumhuriyet**, 14 Mart 1952, s.1. / **Hürriyet**, 29 Mart 1952, s.5.

¹⁴¹ **Hürriyet**, 30 Mayıs 1952, s.1./**Cumhuriyet**, 22 Mayıs 1952, s.3./**Cumhuriyet**, 30 Mayıs 1952,s.3

¹⁴² **Akşam**, 30 Mayıs 1952, s.7.

¹⁴³ **Akşam**, 14 Haziran 1952, s.4. / **Akşam**, 30 Haziran 1952, s.1./ **Cumhuriyet**, 12 Haziran 1952, s.1

¹⁴⁴ **Cumhuriyet**, 14 Haziran 1952, s.3. / **Cumhuriyet**, 16 Haziran 195, s.1.

¹⁴⁵ **Hürriyet**, 11 Haziran 1952, s.1. / **Akşam**, 11 Haziran 1952, s.4.

tejik hedeflere yöneldiğini göstermektedir. Hürriyet gazetesinin verdiği şu haber, "Kore'deki Yalu elektrik santralleri üçüncü defa bombardıman edildi. Bombardımanlar Kuzey Kore ve Mançurya'daki harp sanayiini felce uğratmak gayesini güdüyor. Yalu'daki beş büyük elektrik santrali tamamen harap oldu."¹⁴⁶ komünistlerin silah, teçhizat, mühimmat, araç ve gereç üretimlerini aksatma amacına yönelik bu bombardımanlar, bir süreliğine de olsa komünistleri hareketsiz bırakmaya yönelik olduğunu göstermektedir.

Necmeddin Sadak, bu santrallerin bombalanmasına karşı İngiltere'nin tepkisini ve nedenlerini açıklar. İngiliz parlamenterleri ve hükümeti, bu bombardımandan, daha önceden haberdar edilmemekten duydukları rahatsızlığı dile getirirler ve Amerika'yı şiddetle eleştirirler. Bu durumu Sadak, müttefik devletlerin Kore'de eşit haklara sahip olmasıyla açıklamaktadır.¹⁴⁷

Bu, Kore'de müttefik devletlerin eşit haklara sahip olmasıyla değil; İngiltere'nin ulusal çıkarlarını Amerikan çıkarlarına feda etmemesi anlamına gelmektedir. İngiltere de Fransa da bu savaş boyunca buna benzer tepkiler vermiştir. Ancak diğer devletler, -örneğin Türkiye- birçok haksız uygulamayla karşı karşıya kalmasına rağmen öyle bir tepki vermemiştir. Öyle olsaydı, diğer devletlerin tümünün çeşitli zamanlarda benzer itirazlarının ve karşı çıkışlarının olması gerekirdi.

1952 yılında haziran ayına kadar verilen haberler genellikle iç sayfalardan verilirken, haziran ayının savaş haberleri tekrar birinci sayfaya taşınır. Yeni Asır ve Hürriyet gazetelerinde yer alan aşağıdaki şu haberler "Kore harbinin ikinci yıldönümünde kızıl kuvvetler yeni bir mağlubiyete uğratıldı. Kızılaların elindeki bir tepe geri alındı, İngiltere Kore'ye 830 kişilik bir takviye küt'ası daha gönderdi. / Kore'de senenin en büyük çarpışması. Yüzlerce komünist öldürüldü, Kore'de yeni hadiseler oldu. Kore'de komünistler taarruz edemeyecek hale getirildi."¹⁴⁸ çarpışmaların yeniden şiddetlenmesi dolayısıyla birinci sayfadan verilmeye başlanmıştır. Gerek müttefikler, gerekse komünistler geliştirdikleri savaş uçakları aracılığıyla havada birbirlerini etkisiz kılmaya

¹⁴⁶ Hürriyet, 28 Haziran 1952, s.1. / Hürriyet, 30 Haziran 1952, s.1.

¹⁴⁷ Akşam, 28 Haziran 1950, s. 1.

¹⁴⁸ Hürriyet, 27 Haziran 1952, s.1. / Yeni Asır, 23 Haziran 1952, s.1.

çalışırlarken, diğer taraftan da karşı tarafın kara kuvvetlerine önemli zayıatlar verdirmektedirler. İki yüz uçağının katıldığı büyük bir hava savaşı olmuş; Kore Savaşı'nın başlamasından beri Kızılara en büyük hava taarruzu yapılmıştır.¹⁴⁹

Hava bombardımanlarının bu kez de başka bir stratejik hedefe yöneldiği görülmektedir. Lojistik destek hatları, demiryolları ve karayolları vurulmaya başlanmış, Mançurya ana demiryolu bombalanmış, nakil hatları kesilmiştir. Altı yüz elli uçakla komünistlerin başkenti Pyongyang'a iki yüz elli ton bomba atılmış, Kuzey Kore'deki santraller ve Mançurya sınırındaki fabrikalar tekrar bombalanmıştır. Pyongyang alevler içinde yanarken mütareke görüşmeleri yapılmaya başlanmıştır.¹⁵⁰

Savaş boyunca verilen kayıplar dolayısıyla komünistlerin pilot sıkıntısı çektiği anlaşılmaktadır. "Komünistler pilot buhranı çekiyorlar. Almanya'dan getirttikleri tepkili uçak pilotlarına kurslar açtırarak pilot yetiştirmek istiyorlar."¹⁵¹ Akşam gazetesinin bu haberi, komünistlerin pilot sıkıntısını açıkça ortaya koymaktadır. Ancak müttefiklerin böyle bir sıkıntısından söz edilmemektedir. NATO hava kuvvetlerinin standardize edildiği, havacı yetiştirme sistemlerinde ve malzemelerde standardizasyon temini için bir heyet kurulduğu ve başkanlığına İngiliz hava mareşali Mc Donald'ın getirildiği¹⁵² haberi, aslında müttefiklerin de böyle bir sıkıntıyla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Havacı yetiştirme sistemlerinde standardizasyon ihtiyacı nereden, hangi gerekçeyle doğmaktadır? Eski tip -pervaneli- uçaklar için yeteri kadar pilot olmasına rağmen jet uçakları için pilot bulmak o kadar kolay değildir. Çünkü bu uçaklar henüz yeni üretilmiştir ve bu uçaklar yeterli sayıda pilot da eğitilmeden Kore Savaşı'na gönderilmiştir. Tepkili uçaklar, gerek Amerika'da, gerek Sovyetlerde en son geliştirilen uçaklardır; aşağı yukarı aynı zaman dilimi içinde üretilmişlerdir.

¹⁴⁹ Akşam, 5 Temmuz 1952, s.1. / Yeni Asır, 12 Temmuz 1952, s.1.

¹⁵⁰ Hürriyet, 1 Temmuz 1952, s.1. / Hürriyet, 12 Temmuz 1952, s.1. / Hürriyet, 21 Temmuz 1952, s.1. / Akşam, 13 Temmuz 1952, s.2. / Akşam, 31 Temmuz 1952, s.1.

¹⁵¹ Akşam, 19 Ağustos 1952, s.4.

¹⁵² Akşam, 22 Ağustos 1952, s.4.

1952 yılının Ağustos, Eylül aylarında da karşılıklı taarruzlar ve geri çekilmeler yaşanmaktadır. Gazetelerimizde savaşın başından beri benzer haberler yer aldığı içindir ki, bir kanıksamanın söz konusu olduğu söylenebilmektedir. Büyük hava hücumlarının bütün hızı ile devam ettiği, düşmana karada ve havada ağır kayıplar verdirildiği, komünistlerin yılın en büyük taarruzunu yaptıkları, savaşların bütün şiddetiyle üç kesimde devam ettiği, komünist taarruzunun yeniden başladığı, merkez kesimindeki önemli tepelerden birinin düşmandan geri alındığı, hava harekâtının yağmur bulutları yüzünden yapılamadığı, 'Kızıl Tepe'nin bir süngü hücumu ile geri alındığı¹⁵³ yolundaki haberler, bu dönemde de verilmektedir. Ancak bu haberler iç sayfalarda ya da küçük yazı puntolarıyla verilmektedir.

Amerika'nın ve müttefiklerin hava hücumlarını şiddetlendirmelerinin nedeni, Çinlileri barışa zorlamaktır. Bu sayede barışın çabuklaşacağı bildirilmektedir.

4 Ekim 1952 tarihinden itibaren yeniden şiddetli savaşlar başlar. Müttefik uçakları da düşman demiryollarına hücumlara devam ederler.¹⁵⁴ Komünist Çin kuvvetleri de batı cephesinde müttefik mevzilerine iki koldan on dört muhtelif hücum yapmışlar ve dost kuvvetlere ait dört muharebe ileri karakolunu ele geçirmişlerdir. Beyaz At dağında altmış saat durmadan çok kanlı savaşlar veren Güney Kore birlikleri, son üç gün içinde on iki defa el değiştiren bu bölgeye karşı yeniden taarruza başlamışlar ve dağın üçte ikisini ele geçirmişlerdir. İnsan denizi ve dalgalar halinde yapılan hücumlarla bir tepe otuz defa el değiştirmiştir. Komünist taarruzunun asıl hedefi Seul'ü ele geçirmektir.¹⁵⁵ Bir tepe, birkaç günlük bir savaşta otuz kez el değiştirebiliyorsa çok çetin piyade savaşları yapılıyor demektir. Ayrıca bu tepenin alınması için çarpışmaların sürekli bu hedefe kanalize olması gerekir. Sarp tepelerin, dik yamaçların bulunduğu Kore yarımadasında, piyade savaşında avantaj yakalamanın yolu, bölgeyi kontrol edebilecek noktada ve yükseklikte bir tepeye ko-

¹⁵³ **Yeni Asır**, 3 Eylül 1952, s.3./ **Yeni Asır**, 6 Eylül 1952, s.3. / **Yeni Asır**, 8 Eylül 1952, s.1./ **Yeni Asır**, 11 Eylül 1952, s.3./ **Yeni Asır**, 22 Eylül 1952, s.3./ **Yeni Asır**, 25 Eylül 1952, s.3. / **Yeni Asır**, 29 Eylül 1952, s.1./ **Hürriyet**, 2 Ağustos 1952, s.1.

¹⁵⁴ **Akşam**, 7 Ekim 1952, s.3.

¹⁵⁵ **Akşam**, 4 Ekim 1952, s.7. / **Akşam**, 9 Ekim 1952, s.2. / **Akşam**, 11 Ekim 1952, s.1.

nuşlanmaktadır. Bu nedenle otuz kez el değiştiren tepe, savaşın olduğu bölgeyi kontrol edebilecek stratejik bir konuma sahiptir.

1952 yılının Ekim ayı boyunca şiddetli savaşlar devam eder. Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bir sene içinde giriştikleri en kudretli ve en geniş taarruz, merkez kesiminde bu dönemde yapılmıştır. Müttefik uçakları, komünist ikmal merkezlerini bombardıman etmiş. Batı merkez cephesinde şiddetli çarpışmalar cereyan etmiş. Çinliler, bir su barajını tahrip ederek müttefik mevzilerini su altında bırakmak istemişlerdir. Komünistler bir tepe için on bin zayıat vermişler. Tepeyi ele geçiren Güney Koreliler, dalgalar halinde komünist taarruzunu püskürtmüşler. 28 Ekim'de muharebe tekrar şiddetlenmiş; göğüs göğse çarpışmalar olur, yüz otuz ton bomba kullanılmıştır.¹⁵⁶ Ekim ayındaki bu çarpışmaları, o günlerin bütün gazeteleri benzer biçimde yansıtmaktadır.

Savaşın en şiddetli günlerinde Foster Dulles'ın, Amerikan askerinin Kore'den çekilmesi taraftarı olduğu haberi verilir. Dulles'i bu düşünceye iten, komünistlerin şiddetli hücumlarından asla vazgeçmemeleri olabilir. Güney Kore birlikleri, güneye giden yollara hâkim bir tepeden çekilmek zorunda kalırlar.¹⁵⁷

1952 yılının son iki ayında da daha önce görülen haberlerin benzerleri ile karşı karşıya kalınır. Stratejik bir tepenin alınması, yeniden alınması, hava bombardımanları, taarruz ve geri çekiliş, onlarca defa el değiştiren tepeler ve benzerleridir. Bu dönemin tek çeşitliliği, aşırı soğuklar nedeniyle savaşın yapılamayışıdır. Yeni Asır'ın bu konudaki haberi şöyledir: "Kore'de soğuktan harekâtlar durdu."¹⁵⁸

Kuzey Kore'ye ağır hava akınları yapılmaya devam etmiş; bu arada küçük Türk birlikleri devriye görevleri sırasında yeni kahramanlıklar sergilemişlerdir. 7 Aralık 1952 tarihinde Hürriyet gazetesi, kâfi miktarda silah ve teçhizat aldığı takdirde Güney Kore'nin, komünistlerle tek başına harb etmeğe hazır olduğunu, Eisenhower'ın da bu teklifi ciddiyle inceleyeceği ve görüşü-

¹⁵⁶ **Yeni Asır**, 7 Ekim 1952, s.3. / **Akşam**, **Hürriyet** 8 Ekim 1952, s.4. / **Cumhuriyet**, **Hürriyet** 10 Ekim 1952, s.7. / **Yeni Asır**, 12 Ekim 1952, s.3. / **Akşam**, 13 Ekim 1952, s.1./ **Akşam**, 14 Ekim 1952, s.2. / **Yeni Asır**, 15 Ekim 1952, s.1. / **Yeni Asır**, 21 Ekim 1952, s.3. / **Yeni Asır**, 24 Ekim 1952, s.3. / **Cumhuriyet**, 31 Ekim 1952, s.1-5.

¹⁵⁷ **Akşam**, 20 Ekim 1952, s.1.

¹⁵⁸ **Yeni Asır**, 13 Kasım 1952, s.3.

nü Kore cumhurbaşkanına bildirdiğini¹⁵⁹ yansıtan bir haber yayınlamıştır. Bu haber doğruysa, Amerikan askerlerinin Kore'de savaşmak istemedikleri, bazı yöneticilerin de bu duruma sıcak baktıkları söylenebilir. Fakat Amerika stratejik çıkarları açısından böyle bir şeye yanaşmaz.

Kasım ve aralık aylarında da daha önceki haberlerin benzeri haberler yayınlanmıştır. Çetin kış koşullarında müttefik askerlerin ve Türk birliğinin yiğitliği ile ilgili haberlere yer verilmeye devam edilir. Tuzağa düşürülen küçük bir keşif kolumuz, kalabalık bir düşmanı süngü hücumuyla dağıtmış. Birleşmiş Milletler karargâhı bu olayı fevkalade kahramanlık olarak nitelendirmiştir. Türk birliği, tehlikeli işler için hep birden gönüllü olmaktadır.¹⁶⁰

Amerikan askerî birlikleri, Kore Savaşı'nın başlangıcından bitişine kadar hemen her cephede Kuzeylilerle ve Çinlilerle savaşmaktadır. Hava, kara ve deniz kuvvetlerinin önemli bir bölümünü Kore'ye sevk etmekte. Diğer müttefik askerleriyle koordinasyon içinde hareket etmektedirler. Fakat özellikle Türk birliğinin komutanlarıyla iletişimlerinde tepeden bakan tavırlarıyla tepki çekmektedirler. Bazı komutanlar, bu tavırlarının bir sonucu olarak çok tehlikeli bölgelere ve görevlere Türk birliğini sorumsuzca gönderdikleri için daha sonra görevlerinden alınacaklardır. Amerikan askerî birlikleri, Kore'de barış antlaşmasının yapıldığı tarihe kadar, hatta bu tarihten sonra da Güney Kore'nin güvenliğini sağlamak amacıyla bu ülkede uzun süre görev yapmıştır.

3. Çin Ordusunun (Milislerinin) Kore Savaşına Girişi

Kore Savaşı'nın henüz başlangıcında, Amerika'nın ve Çin'in benzer kaygıları bulunmaktadır. Amerika'nın ve Çin'in kaygılarını Amerika'nın eski dışişleri bakanlarından Kissinger şu şekilde yorumlamaktadır: "Formoza'nın komünist kuvvetler tarafından işgali, Pasifik bölgesinin güvenliğine ve o bölgede hukuki ve gerekli fonksiyonları yerine getiren Birleşik Devletler kuvvetlerine karşı doğrudan doğruya tehdit anlamına gelecektir. Çin iç savaşından henüz zaferle çıkmış olan Mao Tse-tung için Truman'ın açıklamaları, Ameri-

¹⁵⁹ **Hürriyet**, 7 Aralık 1952, s.1.

¹⁶⁰ **Yeni Asır**, 11 Aralık 1952, s.1. / **Yeni Asır**, 30 Aralık 1952, s.3.

ka'nın bir komünist komplosundan duyduğu korkunun Çin versiyonuydu. Bu açıklamaları Çin'deki komünist zaferini tersine çevirmek için bir Amerikan girişiminin ilk hareketleri olarak yorumladı. Truman, Tayvan'ı korurken Amerika'nın halen meşru Çin hükümeti olarak tanıdığı bir devleti desteklemiş oluyordu. Vietnam'a yardım programının artırılması, Pekin'de etrafının kapitalistler tarafından çevrilmekte olduğu izlenimi yarattı. Bütün bunlar, Pekin'i Amerika'nın arzu ettiği hareket tarzının zıttını takınmaya özendirdi. Mao, Amerika'yı Kore'de durduramazsa; Amerika ile Çin topraklarında çarpışmak zorunda kalacağını düşünmek için nedenlere sahipti, başka şekilde düşünmesi için neden yoktu. Amerika'nın askerî stratejisi de Çin'in Amerika'nın niyetlerini yanlış anlamasını artırdı."¹⁶¹ Kore Savaşı'ndan yıllar sonra yaptığı bu değerlendirmede Kissinger, tarafların birbirinden duyduğu rahatsızlığı, tehdit unsuru olarak algıladığı gelişmeleri çok açık bir şekilde dile getirmektedir. Savaş sürerken basınıımızda yer alan haberler de bu durumu -Amerika açısından da Çin açısından da- belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır.

Kızıl Çin, 29 Ağustos 1950 tarihinde Amerikan uçaklarının Komünist Çin hava sınırlarını ihlal ettiğini ileri sürerek Amerika'ya protesto notası yollamıştır. Ancak Amerika, iddiaların asılsız olduğu gerekçesiyle bu notayı kabul etmemiş, bu konuyla ilgili haber, Hürriyet gazetesinde şöyle yer almıştır: "Amerikan uçaklarının Komünist Çin hava sınırlarını ihlal ettiğini ileri süren Kızıl Çin, Amerika'ya protesto notası yolladı. Komünist Çin ajansının Pekin radyosu tarafından yayınlanan bu haberinde Çin hava sınırlarının bağımsızlığının 27 Ağustos'ta ihlal edilmesini protesto maksadıyla Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Acheson'a bir nota gönderdiğini bildirmekte ve vaziyetin çok ciddi olduğu ilave edilmektedir. Acheson'a gönderilen bu nota Şu En Loi imzasını taşımaktadır. Amerika, bu iddiayı reddetmiştir."¹⁶²

1950 yılının Ekim-Kasım aylarında müttefik kuvvetlerin Kore içlerinde hızla ilerleyerek Çin sınırına doğru ilerleyişi, Çin'i iyice kaygılandırmıştır. Birleşmiş Milletler kuvvetleri, Kore'nin her kesiminde hızla ilerlemektedir. Kore topraklarının hududa yakın semtinde uçan iki Amerikan tayyaresine Komünist

¹⁶¹ KISSINGER, Diplomasi..., s. 460.

¹⁶² Hürriyet, 29 Ağustos 1950 ,s.1.

Çin uçaksavar topları ateş açmıştır.¹⁶³ Bu durum, Çin'in kaygılanmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca birleşmiş kuvvetler, komünistlerin şiddetli mukavemetine rağmen Çin sınırına doğru ilerlemeye devam etmiş, Amerikan birlikleri Çin sınırına 60 kilometre mesafeye kadar ilerlemiştir.¹⁶⁴ Bu da Çin yöneticilerinin kaygılanmakta haklı olabileceklerini işaret etmektedir. Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin hızlı bir şekilde ilerleyişi karşısında Komünist Çin, kendince önlem almak gerekliliğini duymuş olacaktır ki, Kore sınırına asker yığmaya başlar. Bu gelişmeler sonucu Komünist Çin, diplomatik yoldan bir kez daha ültimatı verir. 29 Kasım 1950 tarihli Akşam gazetesi, Çin'in açıklamalarını 'Komünist Çin temsilcisinin mütecaviz ve küstah lisanı' başlığıyla duyurur. "General Wu, Amerika'yı saldırmakla itham etti, Formoza ve Kore'nin tahliyesini istedi. Komünist Çin'in temsilcisi General Wu, dün akşam Güvenlik Konseyi'nin toplantısına ilk defa iştirak etmiş ve Birleşik Amerika'ya karşı Moskova'nın damgasını taşıyan küstah ve tecavüzkâr bir lisan kullanmıştır. General Wu, Amerika Birleşik Devletleri'ni Çin'e, Kore'ye ve diğer Asya devletlerine saldırmış, Çin'i harbe teşvik ve Çin toprakları üzerinde istila emelleri beslemekle itham etmiş ve demiştir ki: Komünist Çin, Amerikan müdahalesinin Kore'de yarattığı tehlikeli vaziyet karşısında seyirci kalamaz; Amerika kuvvetlerinin Formoza adasından, Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin de Kore'den tamamen çekilmelerini talep ederim."¹⁶⁵ Bu toplantıdan sonra gazetecilerle konuşan Amerikan temsilcisi Warren Austin, Komünist Çin'in söyleminin Sovyet görüşüne tamamen uymakta olduğunu; Komünist Çin'in önceden hazırlanmış bir planı uyguladığını söylemiştir.

Haberde görüldüğü üzere Birleşmiş Milletler'de karşılıklı suçlamalar birbirini izlemiştir. Fakat gerek Kore sorununa, gerek Amerika Birleşik Devletleri'nin, gerekse Çin delegelerinin kaygılarını giderici diplomatik bir çözüm yolu bulunamamıştır. Amerikan temsilcisi ve yöneticilerinin tamamı, Çin'i de Kuzey Kore'yi de kışkırtanın Sovyetler Birliği olduğunda hemfikirdirler. Çin, Kore ve Formoza'daki Amerikan askeri varlığından hoşnutsuzluk duyduğunu

¹⁶³ **Yeni Asır**, 25 Ekim 1950, s.4.

¹⁶⁴ **Akşam**, 30 Ekim 1950, s.1.

¹⁶⁵ **Akşam**, 29 Kasım 1950, s.1-2.

burada açıkça ifade etmiştir. Kore'ye Amerikan müdahalesini Komünist Çin'in kuşatma altına alınması olarak algılamış olmalıdırlar ki böyle bir rahatsızlığı Birleşmiş Milletler'de dile getirmekte, aynı zamanda Amerika'yı da diplomatik dille uyarmaktadır. Çin, bu notada Amerika'nın sadece kendisini değil aynı zamanda diğer Asya devletlerini tehdit etmekle de suçlamaktadır. Çin, Amerikan askerinin Formoza'dan çekilmesini istemekle, yeni kurulmakta olan komünist rejimi de sağlama almak amacındadır. Çan Kay Şek yönetiminin olası saldırılarına destek verecek olan Amerikalıların bu ülkeden ayrılması, Komünist Çin'i oldukça rahatlatacaktır. Belki de Formoza'nın Komünist Çin'e ilhakını sağlamak düşüncesiyle böyle bir talepte bulunmaktadırlar. Milliyetçi Çin'in tarih sahnesinden çekilmesi, Birleşmiş Milletler'e kabul edilmeyen Komünist Çin'in, Güvenlik Konseyi daimi üyesi olmasının önündeki tüm engellerin ortadan kalkması anlamına gelecektir.

1950 Ekim ayında Birleşmiş Milletler kuvvetleri, kuzeyde hızla ilerlemeye devam eder. Mançurya sınırına kadar ilerleyen müttefik kuvvetler içinde Türk birliği henüz bulunmamaktadır. Ancak Türk birliği, Kore topraklarına ayak basmıştır ve çok yakın zamanda da cephede yerini alacaktır. Yeni Asır ve Cumhuriyet gazetelerindeki "Güney Koreliler Mançuri hududuna dayandı. Askerimiz Kore'de harplere katılmak üzere. Kahramanlarımızın Vonsan'a çıkarılan birlikler arasında bulundukları anlaşıldı. Güney Koreliler Çin sınırına dayandılar. Birleşmiş Milletler karşısında toplu düşman birliği kalmadı. Kuzeyde yüz bin kişilik bir Birleşmiş Milletler kuvveti Çin hududuna doğru çıkıyor."¹⁶⁶ bu haberler, müttefiklerin 1950 yılının Ekim ayı boyunca Kore'de ilerlediğini, hızla Mançurya sınırına doğru kaydığını göstermektedir. Çinlileri kaygılandıran durum belki de müttefiklerin daha kuzeydoğuya doğru yönelmek yerine kuzeybatıya yönelmeleri ve Mançurya'yı tehdit eder konumda olmalarıdır.

Amerikalılar iç savaştan yeni çıkan Çin'in, ülkenin imar işleriyle uğraşacağını varsayarak Kore Savaşı'nda taraf olmayacağını tahmin ederler. Çin, henüz iç savaşın yaralarını saramamıştır. Komünist Çin, Çan Kay Şek yöne-

¹⁶⁶ **Yeni Asır** 27 Ekim 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 27 Ekim 1950, s.1 / **Cumhuriyet** 26 Ekim 1950, s.2.

timindeki Milliyetçi Çin'le de mücadeleye devam etmektedir. Birleşmiş Milletler'in en büyük ve güçlü devletlerinden olan, Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi bulunan birleşik Çin'in yerini almak istemesi de Komünist Çin'in bu savaştan uzak durması için yeterli sebeplerdendir. Amerikan çevreleri Komünist Çin'in Kore macerasına karışmayacağı kanaatindedir. İç savaştan çıkan komünist Çin'in ülkenin yeniden imarıyla ilgilenirken Kore Savaşı'na girmeyeceğini, ayrıca Çin'in Birleşmiş Milletler'e kabulünü güçleştirecek bir eyleme girişmeyeceğini tahmin etmektedirler.¹⁶⁷ Ancak tahminler tutmaz. Çin, savaşa resmen girdiğini ilan etmemesine rağmen on binlerce milis, gönüllü (ya da Çin askerî üniformasını çıkarmış Çin askeri) müttefiklerle savaşa girer. Müttefiklerden sayıca kat kat fazla olan bu kuvvetler, Kore Savaşı'nın da dengesini değiştirmişlerdir. Savaşın başlarındaki dağınıklıktan kurtulup düzenli ve kararlı bir şekilde Kuzey Kore içlerinde ilerleyen müttefikler, bu son gelişmelerden sonra geri çekilmek zorunluluğu duymuşlardır. Son gelişmeler, Yeni Asır'da şu şekilde duyurulur: "Kore'de komünistler şiddetli taarruzlara geçtiler. Komünist Çinliler de harbe girdi. Komünist Çin'in Kore harbine geniş çapta iştirake hazırlandığı anlaşılıyor."¹⁶⁸

Çin Ordusunun cevap vermesinin şoku, Amerikan kuvvetlerinin hemen hemen panik halinde Yalu'dan çekilerek Seul'ün güneyine kadar inmesine neden olur. Bu dönemdeki gelişmeleri Kissinger şöyle değerlendirmektedir: "Çin'in savaşa girmesinden hemen sonraki birkaç gün içinde Amerikan hedefleri tekrar değişti. 26 Kasım'da Çinliler karşı saldırıya geçtiler. 30 Kasım'da Truman, iki Kore'nin birleştirilmesi amacından vazgeçen ve bu konuyu 'sonraki görüşmelere' bırakan bir açıklama yaptı. 'Saldırıyı durdurmak' şeklinde ifade edilen belirsiz kavram, yeniden Amerika'nın başlıca hedefi oldu: 'Birleşmiş Milletler güçlerinin Kore'de bulunmasının nedeni, yalnızca Birleşmiş Milletler dokusunu değil, bütün insanların barış ve adalet ümitlerini tehdit eden saldırıyı bastırmaktır. Birleşmiş Milletler, saldırgan karşısında geri çekilirse, hiçbir ulus emin ve güvenli içinde olmayacaktır.'" ¹⁶⁹ Kissinger'in bu bö-

¹⁶⁷ KISSINGER, Diplomasi..., s.460.

¹⁶⁸ **Yeni Asır**, 1 Kasım 1950,s.6. / **Yeni Asır**, 4 Kasım 1950,s.1.

¹⁶⁹ KISSINGER, Diplomasi...,s. 463.

lümde belirtmiş olduğu, iki Kore'nin birleştirilmesi amacından vazgeçme yargısı oldukça önemlidir. Özellikle Mac Arthur'un askeri başarıları, Amerikan yönetiminde, Kuzey Kore'nin tamamen işgal edilmesi, komünistlerden temizlenmesine yönelik askeri girişimin kabul edilmesi düşüncesinin benimsendiğini göstermektedir. Bu, bir çeşit Kuzey Kore'nin gerçekleştirmeye çalıştığı eylemin tersinden uygulanması düşüncesidir. Amerika ve Birleşmiş Milletler'e ait kuvvetler, bu amaçla 38. paralelin kuzeyine doğru harekâta devam etmese belki Komünist Çin, Kore'deki bu savaşı kendisine yönelik bir tehdit olarak algılamayacaktır. Belki de güney sınırındaki komünist Kore yönetiminin kendileri için güvenlik kalkanı oluşturması nedeniyle böyle bir müttefikin göz göre göre ortadan kaldırılmasına seyirci kalmanın, stratejik bir hata olacağını düşünmüşlerdir.

Çin ordusunun, 1950 yılının Kasım ayından itibaren Kuzey Koreli askerlere yardım etmesi, savaşın bundan sonraki seyrini ve tehlike boyutunu - dünya savaşı çıkma tehlikesini- daha da artırmıştır. 1950 yılının Kasım ayında şiddetli bir komünist taarruzu başlamıştır. Müttefik kuvvetler Çon Çon nehri boyunca mevzilenmektedir. Komünist taarruzunu, binlerce Çin askerinin katılması sağlamıştır. General Mac Arthur da kendi imzasıyla yayınladığı bir bildiriyle bu durumu teyit etmiştir.¹⁷⁰ Kore Savaşı'nın Mançurya sınırına kadar dayanması dolayısıyla Çin, Birleşmiş Milletler'i ve Amerika'yı uyarır; Birleşmiş Milletler komutanlığı da müttefiklerin Mançurya sınırını ihlal etmemesi için birliklerini uyarmıştır. Ancak müttefik kuvvetlerin Mançurya sınırında nerede durdukları, Çin topraklarını tehdit eder durumda olup olmadıkları, gazete haberlerinden tam olarak anlaşılamamaktadır. Ya da Batılı ajansların verdiği bilgiler ışığında, gazetelerimizde yer alan haberlere göre müttefik kuvvetleri Mançurya'ya saldırıda bulunmamışlardır.

Komünist Çin kuvvetlerinin Kore sınırına yığınağı da devam etmektedir. Bu yığınak, her geçen gün daha da artmakta; Çin, insan gücünü bu savaşta alabildiğine kullanmaktadır. Aşağıdaki gazete haberleri bu durumu çarpı bir biçimde yansıtmaktadır. "Kore'de büyük komünist taarruzu devam edi-

¹⁷⁰ **Akşam**, 4 Kasım 1950, s.1./ **Akşam**, 7 Kasım 1950, s.1.

yor. Yüz otuz bin komünist Birleşmiş Milletler hattını ikiye yarmak istiyor. Unson'da da durum Birleşmiş Milletler için ciddi ve ağır; fakat vahim sayılmıyor.¹⁷¹ Yüz bin kişilik müttefik askerine karşılık yüz otuz bin kişilik komünist ordusu cephede yerini alır. Daha sonra bu sayı giderek artar. 20 Kasım 1950'de Çin, Kore sınırına altı yüz bin asker yığar. Cumhuriyet gazetesi, durumu şöyle haber yapmıştır: "Mac Arthur, Kore'de altı yüz bin komünist Çinli var, diyor. Savaş tekrar şiddetlendi. Kızıl Çinliler Birleşmiş Milletler'in yeni müdafaa hattına karşı taarruza geçtiler."¹⁷² Bu tarihten tam bir ay sonra Kore sınırına yığılan Çin kuvvetlerinin asker sayısı Akşam gazetesine göre iki milyona yaklaşmıştır. Akşam gazetesi, "Kore'ye yığılan Çin kuvveti bir milyon dokuz yüz bin kişi: Büyük kızıl taarruzunun on güne kadar başlaması bekleniyor."¹⁷³ haberini vermiştir. Aynı günlerin Cumhuriyet gazetesi ise gelişmeleri "Komünist Çin harbe yüz bin kişi ile iştirak ediyor. Ayrıca hudutta sekiz yüz bin kişi tutan yirmi ordu yığdığı tahmin ediliyor."¹⁷⁴ biçiminde yansıtır. Bu ordunun bir kısmı bir süre sonra taarruza katılacaktır. Komünistlerin üç yüz bin kişi ile taarruza hazırlandığı, müttefiklerin merkezde tekrar taarruza giriştikleri ve komünistleri gerilettikleri bildirilmektedir.¹⁷⁵

Akşam gazetesi, 1950 yılının son günlerinde verdiği haberde, sınıra yığılan Çin kuvvetlerinin sayısını bir milyon dokuz yüz bin olarak duyururken, aynı günlerdeki Cumhuriyet gazetesinde bu sayı, sekiz yüz bin olarak ifade edilmektedir. Akşam'ın haberindeki sayıyla Cumhuriyet'teki sayı birbiriyle hiç uyuşmamaktadır. Aynı gazetelerin uyuşmayan haberlerinden biri de Güney Kore'ye karşı taarruza hazırlanan Çin ordusunun asker sayısının belirtildiği haberdur. Akşam gazetesinin bu konuda verdiği sayı, Cumhuriyet gazetesinin verdiği sayının üç katıdır. Cumhuriyet, yüz bin askerden söz ederken, Akşam üç yüz bin askerden bahseder. Bu farkın nedenini anlamak mümkün olma-

¹⁷¹ **Yeni Asır**, 4 Kasım 1950, s.1. Aynı tarihli Akşam gazetesinin haber başlığı ise şöyledir: "Kore'de şiddetli komünist taarruzu. Müttefik kuvvetler, Çon Çon nehri boyunca mevzi aldılar. Komünist taarruzuna binlerce Çin askeri iştirak etmektedir. Kuzeydoğu kesiminde bir Amerikan taburunun geri çekilmesi kesilmiştir. Bir başka tabur da çevrilmek tehlikesine maruz bulunmaktadır."

¹⁷² **Cumhuriyet**, 3 Aralık 1950, s.1.

¹⁷³ **Akşam**, 29 Aralık 1950, s.4.

¹⁷⁴ **Cumhuriyet**, 28 Kasım 1950, s.1.

¹⁷⁵ **Akşam**, 1 Mart 1951, s.1.

maktadır. Yine Akşam gazetesi, 2 Nisan 1951 tarihli sayısında, “Kore’de Çinliler cepheye (63 tümen) yarım milyon asker yığdılar.” demektedir. Burada da birtakım soru işaretleri oluşmaktadır. Öncelikle 29 Aralık 1950’de bir milyon dokuz yüz bin olarak verilen asker sayısı nasıl olur da 2 Nisan 1951 tarihinde birden yarım milyona inmiş ya da sayı böyle ifade edilmiştir? Çin kuvvetlerinin sınırda yığılan asker sayısında 3/4’lük bir azalma nasıl açıklanabilir? Bu kuvvetler savaşa girmediğine, yedekte bekletildiğine göre önceki kuvvetlerin yok edildiği, sınıra yeni kuvvetlerin sevk edildiği de söylenemez.

1950 yılı Kasım ayının ilk haftasından sonra Çin’in adı, sürekli olarak savaşın komünist tarafında yerini almış olarak telaffuz edilecektir. Manşetlerde, ilk ve orta sayfalarda adı anılmak istendiğinde ‘Kızıl Çin’ ifadesi kullanılacaktır. “Kore’de Kızıl Çin’in taarruzu hafifledi. Harbe katıldıklarından beri Çin komünistleri ağır kayıplar veriyor. Dört gün süren şiddetli çarpışmalardan sonra durdurulan komünist Çin kıtaları ansızın Birleşmiş Milletler kuvvetleri ile teması keserek kuzeye doğru çekildiler.”¹⁷⁶

Şevket Bilgin, 4 Aralık 1950’de Çin’in savaşa müdahalesiyle ilgili olarak şunları belirtmektedir: “Birleşmiş Milletler’in ayakta tuttuğu hürriyet ve adalet fikrini ayakta tutabilmek için saldırganlık ruhunun baş gösterdiği her yerde hür milletlerin cevabıyla, karşı koyma azmiyle karşılanmalıdır. Çin’in müdahalesi olmasaydı hür milletler mütecavizi defederek Kore’yi huzur ve sükûnete kavuşturacaktı. Çin komünistleri şimdi Asya kıtasını baştanbaşa tahakkümleri altına almaya çalışacaklar. Hür milletler, barışı ancak cesaretle kurabilirler.”¹⁷⁷ Şevket Bilgin’e göre Komünist Çin, savaşa karışmasa; Kuzey Kore, Birleşmiş Milletler ve Amerikan askeri güçleriyle ele geçirilecek, huzur ve sessizlik sağlanacaktır. Fakat aynı şeyi Kuzey yapmaya kalkarsa huzursuzluk baş gösterecek, bunu yapanlar mütecaviz olacaktır. Misket oynayan çocuklar bile böyle bir durumla karşılaştıklarında, bu davranışa (Şevket Bilgin’in yaklaşımına benzer yaklaşımlara) ‘mızıkçılık’ adını verirler. Ayrıca Çin’in Asya kıtasını baştanbaşa egemenliği altına alacağına ilişkin düşünce

¹⁷⁶ Akşam, 7 Kasım 1950, s.1. / Cumhuriyet, 7 Kasım 1950, s.1.

¹⁷⁷ Yeni Asır 4 Aralık 1950, s. 1.

de oldukça öznel bir yargıdır. Diğer gazetelerde, makalelerde ya da Kore sorununa değinen kaynaklarda böyle bir öngörü -önyargı- yer almamıştır.

Necmeddin Sadak, Kore Harbi Birdenbire En Çetin Safhaya Girdi başlıklı yazısında, Amerika ile beş büyük devletin Çin askerinin Kore'den çekilmesini istediğini belirtip şöyle devam eder: "Amerikan isteğinde iki nokta önemlidir: Birincisi, Kore'deki hareketin Çin topraklarına, özellikle Mançurya'ya, hiçbir zarar vermeyeceği taahhüdünde bulunmaktadır. İkincisi, Çin askeri Kore'den çekilmezse doğabilecek vahim sonuçlar konusunda Çin kesin bir dille uyarılmaktadır. Komünist Çin hükümetinin 'gönüllü' dediği birliklerin işe karışması Kore Harbi'ni çetin bir safhaya sokmuştur."¹⁷⁸

Komünist Çin'in savaşa girmesi müttefikleri sıkıntıya sokacak, bitti gözüyle baktıkları savaş yeni bir aşamaya girecektir. Necmeddin Sadak'ın da belirttiği Mançurya'ya yönelik müttefik güvencesi, aslında daha önce pek dikkate alınmayan bir olgudur. Özellikle Mac Arthur'un başarılı askeri taarruzları ve karizması, Amerikan strateji uzmanlarını, siyasetçileri etkilemiş ve yanıltmıştır. Onların beklentileri belki de Çin'in savaşa girmeyeceği değil; Çin askerinin sayısal çokluğunun Amerikan ve müttefik ordusu karşısında tutunamayacağı yönündedir. Çünkü Amerika'nın modern silahlarının, Çinlilerin ilkel silahlarına ve insan kalabalığına üstün geleceği düşünülmüştür. Yorumda daha ileri gidilecek olursa, bir süre önce komünistlerin eline geçen Çin yönetimi de bu savaşla yeniden değiştirilebilecektir. Müttefik kuvvetler komutanı Mac Arthur'un Milliyetçi Çin lideri Çan Kay Şek'le zaman zaman görüştüğü ve Milliyetçi Çin askerinin savaşa katılmak istediği de gazetelerimizde yer almaktadır. Dolayısıyla Kore Savaşı'nın bir adım ötesi belki de Çin'in komünist yönetiminin devrilmesine yönelik olacaktır. Ancak böyle bir istek veya niyet asla açıkça belirtilmemektedir. Fakat Mao yönetimini kaygılandıran ve Kore Savaşı'na müdahale etmesine neden olan da belki böylesi bir kaygıdır.

Birleşmiş Milletler'e karşı taarruz eden hava kuvvetlerinin Çin topraklarından havalanması sorunu da müttefikler tarafından Birleşmiş Milletler genel kuruluna taşınmıştır. Bu konu, Akşam'da şu haberle dile getirilir: "Kore'de

¹⁷⁸ Akşam 13 Kasım 1950, s.1.

Birleşmiş Milletler askerlerine karşı hücum eden uçaklar Çin topraklarından kalkıyor, bu müdahale kesilmelidir.”¹⁷⁹ Birleşmiş Milletler askerlerine hücum eden uçakların Çin topraklarından kalkması, Kore Savaşı'nda Çin'in de sorumluluk taşıdığı anlamına gelmektedir. Bu nedenle Birleşmiş Milletler tarafından bir şekilde cezalandırılması gerekmektedir. Bu düşüncenin sonucu olarak Çin, bir süre sonra mütecaviz ilan edilecektir.

Şevket Bilgin, “Kore’de savaşın ne şekil alacağı belli olmamakla beraber Çin’in işe karışması dengeleri alt üst etmiştir. Savaş meydanının terk edilmesi ve savaşın görünüşte kaybedilmiş olması ihtimali doğmuştur. Bu ihtimal gerek Birleşmiş Milletler’in, gerekse Türkiye’nin karar ve hareketlerini etkileyecektir.”¹⁸⁰ diyerek Çin’in bu savaşa girebileceği ihtimalinin hiç hesaba katılmadığını göstermektedir. Amerikan askerinin ve müttefiklerin bu savaştan çekilmeyi ciddi ciddi düşündüklerini de belirtmiş olmaktadır.

Necmeddin Sadak’ın, Kore Harbi’nin İdaresinde Askeri ve Siyasi Bakımlardan Anlaşmazlık mı Var başlıklı yazısında özellikle üzerinde durduğu konu, Mac Arthur’un yaptığı açıklamalarla Washington ve Birleşmiş Milletler’in açıklamalarının birbiriyle çelişmesidir. General Mac Arthur’un Kore Harbi’ni kendi şahsi görüşüne göre idare ettiği görüşü Batı basınının ortak kanısıdır. Mac Arthur’un yaptığı hatalardan birincisi, Komünist Çin’in tehditlerini ve müttefik devletlerin tavsiyelerini hiçe sayarak 38. paraleli geçip Mançurya sınırına doğru harekâta devam etmesidir. Amerika ve İngiltere’nin Komünist Çin’e güvence olarak sundukları Mançurya ile 38. paralel arasında oluşturulması düşünülen tarafsız bölgenin Mac Arthur tarafından aşılması, Mançurya sınırına doğru yürümesidir.¹⁸¹ Necmeddin Sadak’ın bu yazısını destekleyen başka bir yazısı da 5 Aralık 1950 tarihli ve Kore’yi Yalnız Kore Harp Cephesinde Müdafaa Etmek Çok Güç Olacaktır başlıklı yazısıdır. Sadak, bu yazısında Amerika ve Komünist Çin’in savaşmasını İngiltere ve Fransa’nın istememe nedenlerine değinmekte. İngiltere’nin Çin’deki yatırımlarını korumak,

¹⁷⁹ **Akşam**, 11 Kasım 1950, s.1. 'Komünist Çin'in müdahalesi görüşülüyor' ana başlığının ayrıntısında Güvenlik Konseyi'nde görüşülen sorun aktarılır. Sovyet delegesi Malik, Komünist Çin delegesinin toplantıda bulunmaması nedeniyle görüşmenin ertelenmesi talebinde bulunur; fakat talep uygun bulunmadığından görüşmelere başlanması kararı alınır.

¹⁸⁰ **Yeni Asır**, 1 Aralık 1950, s.1.

¹⁸¹ **Akşam** 29 Kasım 1950, s.1.

Fransa'nın da Hindîçini'de karşılaştığı karışıklığı Çin'in artırmamasını sağlamak, ayrıca Avrupa'nın savunması için yeterli derecede silahlanılmadığı bir dönemde Rusya'nın saldırısına maruz kalmamak için böyle bir savaşı istemediklerini anlatmaktadır. Bu nedenle İngiltere Başbakanı, meselenin Çin'e karşı savaş ilan etmeden halledilmesini istemektedir. Komünist Çin'e yapılan teklif şunları içermektedir: Kore ile Mançurya arasında Komünist Çin'in de katılacağı bir komisyon tarafından yönetilecek bir tarafsız bölge kurmak. Bu şartla Kore'den çekildiği zaman Komünist Çin'in Birleşmiş Milletler'e alınacağı garantisini vermek. Kore meselesinin çözümünde Çin'e de rol vermek. Sovyet Rusya'nın Almanya hakkındaki davetini kabul ederek dörtler toplantısını acele yapmak. Sadak, bütün bunların, sıkışık durumdaki bir politikacının açmazdan kurtulma girişimi olduğunu belirterek Komünist Çin'in bu teklifi kabul etmesinin mümkün olmadığını da eklemekte. İngiltere ve Fransa'nın daha çok Avrupa'yı düşündüğünü, Asya'da saplanıp kalmak istemediklerini; Amerika'nın ise Avrupalıların gevşekliğinden şikâyet ettiğini belirtmektedir. Bu yazılarda ilginç yaklaşımlar karşımıza çıkmaktadır. Fransa ve İngiltere'nin, Çin'le asla bir savaşa girişmek istememeleridir. Truman da Çin'le savaşmama düşüncededir.

Mac Arthur ise tüm uyarılara rağmen Mançurya sınırına doğru ilerlemekle hem kendi başkanını dinlememiş, hem de müttefiklerine kulak asmamıştır. İngiltere ve Fransa'nın Çin'le savaş istememelerinin farklı da olsa nedenleri bulunmaktadır. Ancak her iki devletin savaş istememekteki ortak yanı, ulusal çıkarlarıdır. Çin'le Amerika arasındaki bir savaşta tarafsız kalamayacak olan bu devletler, büyük olasılıkla ekonomik ve siyasal kayıplarla karşılaşacaklardır. Truman'ın kaygısı ise olası bir başarısızlıkta müttefiklerine hesap vermek zorunda kalma düşüncesidir. Fakat Mac Arthur'un hem böylesi kaygıları yoktur, hem olaylara askeri açıdan bakmaktadır, hem de elde edeceği bir askeri başarı, onu kahraman yapacak; gelecek için hazırladığı planları uygulaması için atlama taşı olarak kullanacaktır. Ayrıca Amerika, İngiltere ve Fransa'nın Uzakdoğu politikalarını doğru bulmamakta, pasifliklerinden yakkınmaktadır. İngiltere ve Fransa da Amerika'nın Uzakdoğu politikasını doğru bulmamaktadır. Sadak da zaman zaman bu durumu vurgulayarak müttefikle-

rin Batı ittifakını bozmaya çalışan Sovyet Rusya'nın oyununa geldiğini, bu durumdan yararlanan komünistlerin Kore ve Uzakdoğu'da başarılı olabileceklerini belirtmektedir.

Necmeddin Sadak, "Çin'e Karşı Tutulacak Yolda Amerika ile Müttefikleri Arasında Anlaşmazlık" başlıklı yazısında özetle şunlar üzerinde durur: Amerika Çin'in mütecaviz ilan edilmesi ve Çin'e karşı Birleşmiş Milletler'in yaptırım uygulaması için çabalarken Britanya başbakanları toplantısında Çin'in Birleşmiş Milletler'e kabulü yönünde kararlar alınmasını ABD, kendi aleyhine kabul etmektedir. Bu durum karşısında Amerika'nın Birleşmiş Milletler'den çekilmesinden söz edenler olduğu ileri sürülmekte. Ana prensiplerde böyle bir anlaşmazlık, dünya sulhu için büyük bir tehlike arz etmektedir.¹⁸² Yukarıda sözü edilen Amerika ile İngiltere arasındaki çıkar çatışması bu tarihte iyice su yüzüne çıkmıştır. Bu iki ülke arasındaki ipler neredeyse kopma noktasına gelmiştir.

Çinlilerin müdahalesi, müttefik kuvvetleri bir süre sıkıntılı duruma sokmuş; ancak 1951 yılının başlarında yeniden toparlanan müttefik kuvvetlerin ilerlemesi devam etmiştir. Bu dönemde, 38. paralele iyice yaklaşıldığında, Birleşmiş Milletler'in bu çizgiyi aşip aşmayacağı tartışılmıştır. "Müttefik kuvvetlerin büyük kısmı 38. arz dairesine 40 kilometre yaklaştı. Kore'de Birleşmiş Milletler nerede duracak? Seul'e doğru ilerlenirken alakadar milletlerle bu cihet konuşuluyor."¹⁸³ Bu konuda ağır basan tutum, Amerika'nın başını çektiği, 38. paralelin geçilmesi, Kuzey Kore'de ilerlenmesi ve komünistlere iyi bir ders verilmesi gerektiği düşüncesidir. Komünistler Kore'den tamamen temizlenirse, dünyanın hiçbir yerinde artık böyle bir tecavüze girişemeyecekler, demokrasinin önünde engel oluşturamayacaklardır. Komünizm, totaliter yapıyla demokrasiyi ortadan kaldırmaya çalışan büyük bir musibettir. O halde komünistleri Kore yarımadasından tamamen temizlemeden hür dünya rahat yüzü görmeyecektir. Hatta silahlanma yarışında Batılılar, komünistlere önemli bir üstünlük kurduklarında dünya yeni bir savaşın eşiğine gelmekten tamamen kurtulacaktır. Burada egemen olan görüş Mac Arthur ve yandaşlarının

¹⁸² **Akşam** 10 Ocak 1951, s.1.

¹⁸³ **Akşam**, 8 Şubat 1951, s.1. / **Yeni Asır**, 8 Şubat 1951, s.1.

görüştür. Daha önce Kissinger'in de belirttiği üzere, Mac Arthur ile Truman politikaları arasında önemli görüş ayrılıkları vardır. Kuzeyliler karşısında başarılı olan Mac Arthur'un engellenmemesi, böyle bir anlayışın bir süreliğine egemen olmasını sağlamıştır. Kore'de savaşın yeni safhaya girdiği düşünüldüğünden Amerikalılar, 38. paraleli geçme kararı alırlar. Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin 38. paralelin ötesinde komünistlerle savaşacağına dair bir muhtıra hazırlanmıştır.¹⁸⁴ Komünist kuvvetlerin müttefikler karşısında tutunamaması dolayısıyla müttefikler, önemli bir mukavemetle karşılaşmadan 38. arz dairesine doğru ilerlemeye devam etmişler.¹⁸⁵ 7 Nisan 1951'e gelindiğinde müttefik kuvvetler, Kuzey Kore'de yeniden ilerleme kaydetmişlerdir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, savaşa devamdan başka çare kalmadığını belirtmiştir. Bu arada İngiliz gazeteleri, 38. arz dairesinin geçilmesinden şikâyetçi olduklarını yazılarıyla, makaleleriyle açıkça belli etmişlerdir.¹⁸⁶ Bunun bir nedeni, müttefiklerin dünya kamuoyuna verdikleri sözü tutmak istemeleri, verilen sözlerle ve yapılan işlerin birbiriyle tutarlı olmasını istemeleri ise diğer nedeni de İngiltere'nin Çin'le devam etmekte olan ekonomik işbirliğidir. Ancak bir süre sonra İngiltere'nin bu tavrı değişecektir. Çünkü komünist Çin, İngiliz şirketlerini devletleştirme kararını açıklayacaktır.

Çinlilerin savaşa girmesinden sonra dengeler biraz bozulmasına rağmen müttefik kuvvetlerle komünistler, birbirlerine yine de kesin üstünlük kuramamışlardır. "Kızılar büyük zayıfla ilerliyor. 24 saatte 15 bin ölü ve yaralı veren Kızılar, dün Güney Kore'ye girdiler. Rusya'dan gelen Moğol askeri de Kore'ye girdi. Müttefik kıtalar 38. arz dairesinin 15 kilometre cenubunda bulunan yeni hatlara çekildiler. Kore'de Seul şehri tahliye ediliyor. Müttefik kıtalar, cephenin merkez kesiminde bir mukabil taarruza giriştiler."¹⁸⁷ Kuvvetlerin kesin üstünlük kuramamalarının bir nedeni de tek taraflı iyi niyet gösterisi yapmaktır. Kissinger'in Amerikan jesti olarak ifade ettiği durum, belki Çinliler tarafından da kullanılmaktadır. Çünkü zaman zaman Birleşmiş Milletler kuvvetleri, hiçbir mukavemetle karşılaşmadan kilometrelerce ilerleme kaydetmişlerdir.

¹⁸⁴ **Akşam**, 18 Mart 1951, s.1.

¹⁸⁵ **Akşam**, 20 Mart 1951, s.1.

¹⁸⁶ **Akşam**, 7 Nisan 1951, s.1.

¹⁸⁷ **Akşam**, 25 Nisan 1951, s.1. / **Akşam**, 26 Nisan 1951, s.1.

Belki de taraflar, birbirlerine çok fazla taviz vermeden; ama savaşı da daha geniş bir coğrafyaya yaymadan sınırlandırmak amacıyla, bazen tek taraflı iyi niyet gösterisinde bulunmaktadır.

Sözünü ettiğimiz durumla ilgili olarak Kissinger'in genel değerlendirmesi şöyledir: "1951 ilkbaharında General Ridgway kumandası altındaki yeni bir Amerikan saldırısı, geleneksel Amerikan aşındırma taktiğini kullanarak Kuzey'e doğru yoluna devam ediyordu. Seul kurtarıldı ve 38. paralel geçilince Haziran 1951'de komünistler, ateşkes görüşmeleri önerdiler. Bu noktada Washington, saldırı harekâtına son verilmesi emrini verdi; bundan böyle tabur ve daha yukarı düzeydeki bütün birliklerin harekâtının başkomutanın onayına sunulması zorunluluğu getirildi. Bu jestin, Çinlilere Washington'un zafer peşinde olmadığını göstererek görüşme atmosferini yumuşatacağına inanılıyordu. Bu, klasik bir Amerikan jestiydi. Barışın normal ve iyi niyetin doğal olduğu inancına sahip olan Amerikan liderleri, genellikle baskıyı ortadan kaldırarak ve tek taraflı iyi niyet gösterisi yaparak görüşmeleri teşvik etmek istediler. Gerçekte, görüşmelerin çoğunda tek taraflı jestler, görüşmelerdeki önemli bir kozu ortadan kaldırır."¹⁸⁸ Bu saptamalar, Amerika'nın sınırlandırma politikasıyla bire bir örtüşen uygulamaları göstermektedir. Komünistler bir noktada sınırlandırılacak ve onları daha fazla saldırganlaşmaya yol açabilecek uygulamalardan uzak durulacaksa; en iyi yol, tek taraflı ateşkeslerle iyi niyet gösterisinde bulunmaktır. Kissinger, Amerika'nın Kore'de uyguladığı iyi niyet gösterisini ve Komünist Çin'in bu durumdan nasıl yararlandığını da şöyle ifade eder: "Genellikle diplomatlar, özellikle de savaş zamanlarında zaten verilmiş ödünlerin bedelini ödemezler. Tipik olarak görüşmeleri sağlayan şey, savaş alanındaki baskıdır. Bu baskının azaltılması, düşmanın ciddi bir şekilde görüşme isteğini azaltır ve tek taraflı jestlerin olup olmayacağını anlamak için görüşmeleri uzatmaya yöneltir. Kore'de olanlar da tam olarak buydu. Amerika'nın durması, Amerika'nın teknik ve malzeme üstünlüğü ile ordusunu yere seren süreci sona erdirmeye olanağını Çin'e sağladı. Bundan sonra Çinliler, önemli bir risk almadan kayıp verdimen ve Amerika'nın düş kırıklığını ve sa-

¹⁸⁸ KISSINGER, Diplomasi...,s. 469.

vaşı sona erdirmek yönünde yapılan baskıları artırmak için askerî operasyonları kullanabilirlerdi."¹⁸⁹ Amerika'nın hareketsizliğinin bedeli, görüşmeler esnasındaki Amerikan kayıplarının, savaşın bütün şiddetiyle devam ettiği dönemdekinden daha fazla olmasıdır. Amerika'nın güttüğü hareketsizlik politikası, askerî ve diplomatik uygulamaları da yukarıdan aşağıya etkilemiştir. "Askerî hareketsizliğin birlikler üzerindeki etkisi, resmî İngiliz gözlemcisi Tuğgeneral A. K. Ferguson tarafından şöyle açıklandı: 'Kore'deki Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bilinen hedefi olan saldırıyı püskürtmek, bölgede barış ve güvenliği sağlamak, bana bugünkü şartlar altında Başkumandan'a çatışma alanında askerî bir amaç sağlamak için çok belirsiz görünüyor. Şimdiden birçok İngiliz ve Amerikan subayı ve askeri şu soruları sormaktadır: Kore'deki savaş ne zaman bitecek? Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin ne zaman Kore'den çekileceğini düşünüyorsunuz? Kore'de amacımız nedir? Bu tür sorular, Kore'deki İngiliz ve Amerikan kuvvetlerine ulaşılacak belirli bir hedef verilmezse, komutanın askerin moralini yüksek tutmakta çok zorluklarla karşılaşacağına inanmama neden oldu.' Hareketsizliği seçmekle Amerika, dış politika üzerindeki fikir birliğine, savaş sonrası ilk büyük sıkıntısını yaşattı."¹⁹⁰ Kissinger'in İngiliz gözlemcisi Tuğgeneral A. K. Ferguson'dan aktardığı rapor, özelde Kore Savaşı, genelde de Amerika'nın daha sonra girişeceği bölgesel savaşlarda karşılaşacağı -muharip güçler açısından- hedefsizliği göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Politik hedefler açısından belirgin bir amaç güdülmesine rağmen savaşanlar, savaşın biteceği, eve döneceği zamanı bilmek istemektedir. Eve dönüş tarihinin belirsizliği, askerde önemli psikolojik yaralar açmaktadır. Ferguson da özellikle bu duruma dikkat çekmektedir.

Komünistler müttefik kuvvetleri durdurabilmek için en umulmadık yollara başvururlar. Bunlardan biri de baraj kapaklarını tamamen açıp müttefik kuvvetleri sel baskınıyla karşı karşıya bırakmaktır. Akşam ve Yeni Asır gazetelerinde yer alan şu haberler, "Komünistler Kore'de Birleşmiş Milletler'i durdurmaya çalışıyor. Bu maksatla bir barajın setlerini açıp Amerikan ve Siyam birliklerinin bulunduğu sahayı suya boğdular. / Çinliler, bir su barajını tahrip

¹⁸⁹ KISSINGER, Diplomasi...,s. 469.

¹⁹⁰ KISSINGER, Diplomasi...,s. 470.

ederek müttefik mevzilerini su altında bırakmak istediler.”¹⁹¹ komünistlerin benzer taktikleri kullandıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Haberlerin tarihlerine bakıldığında komünistlerin bir buçuk yıl arayla aynı taktiğe başvurduklarını ifade etmek gerekmektedir. Buradan Kore’nin dağlık ve vadilerle dolu arazi yapısının sel baskınına uygun olduğu yargısına varılabilir ki, zaten ülkenin coğrafi yapısıyla ilgili bilimsel veriler de bu yöndedir.

Müttefik kuvvetler komutanı Mac Arthur, 8 Mart 1951’de Kore Savaşı’nın daha geniş bir alana yayılmasını göze alarak Kore’ye yeni kuvvetlerin gönderilmesi ve Çin’in bombalanması gerekliliğini ileri sürmüştür. Kore Savaşı’nı bitirmenin yolu olarak gördüğü çözüm, aslında daha tehlikeli bir gidişi işaret etmektedir. Mac Arthur, o ana kadar yapılan savaşlarla Kore Savaşı’ndan bir sonuç alınamayacağını düşünmektedir. Cepheyi denetlemek için Kore’ye giden Mac Arthur, savaşla ilgili fikrini açıklamıştır. Kore’de savaşların bu şekilde devam etmesi halinde herhangi bir sonuç alınamayacağını açıkça belirtmiştir. "Mac Arthur'un bazı önerileri, bir savaş komutanının yetki alanını çok aşıyordu. Örneğin Milliyetçi Çin kuvvetlerinin Kore'ye sokulması Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı açık bir savaş ilanı demektir. Bir kez Çin iç savaşı Kore'ye transfer edildikten sonra Çin tarafı, tam zafer kazanana kadar savaşı sona erdiremezdi ve Amerika, sonunun ne olacağı belli olmayan bir anlaşmazlık ağına kendi kendine düşmüş olacaktı.”¹⁹² Kissinger’in saptamaları, Kore Savaşı sürecinde Truman’ın izlediği politikanın, Mac Arthur’un politikasından daha farklı olduğunu göstermektedir. Çin Halk Cumhuriyeti’nin, Kore’de açıkça savaşa girdiğini beyan etmemesine karşılık, Amerika Birleşik Devletleri’nin Çin’i karşısına alması; Uzakdoğu’da büyük bir savaşı göze almayı, bir batağa saplanmayı ya da yeni bir dünya savaşı tehlikesini doğuracaktır. Hâlbuki savaşın başından beri Truman, böyle bir tehlikeye atılmamak için elinden gelen tüm gayreti sarf etmiş, Mac Arthur’u dizginlemiş; dizginleyemeyeceğini düşündüğü, savaşı daha vahim boyutlara taşıyabileceğini hissettiği zaman da Mac Arthur’u görevden azletmiştir.

¹⁹¹ **Yeni Asır**, 10 Nisan 1951, s.3. / **Akşam**, 7 Ekim 1952, s.3.

¹⁹² KISSINGER, *Diplomasi...*, s. 465.

Amerikan kamuoyunun, Avrupalı devletlere özellikle İngiltere'ye tepkisi, dönemin -Aralık 1950- tüm gazetelerinde yer almıştır. Çin'e karşı yaptırım uygulamaya soğuk bakan Avrupalılara kızgınlıklarını, basın aracılığıyla belli etmektedirler. Amerika'nın Birleşmiş Milletler'den ayrılarak Kore Savaşı'na tek başına devam etmesi gerektiğini yazmaktadırlar.¹⁹³ İngiltere, Kore'de Amerika'nın en yakın destekçisi olmasına karşın Çin'in Kore'ye müdahalesine, Amerikalılarca beklenen tepkiyi vermemektedir. Çünkü İngiltere'nin, Çin'le azımsanmayacak miktarda ticari anlaşması vardır. Her ne kadar Çin, komünist rejime geçmişse de daha önce yapılmış olan ticaret anlaşmaları, geçerliliğini sürdürmektedir. Rejim değişikliği dolayısıyla ilişkilerin kopması, anlaşmaların bozulması tehlikesi çok büyüktür. Bir de Kore meselesi dolayısıyla Çin'e karşı alınacak herhangi bir kararda Çin'in karşısında olmak, büyük bir ekonomik kaybı beraberinde getirecektir. Amerikan kamuoyu da bu durumun farkında olduğu için İngiltere'nin kendilerine ihanet ettiğini düşünmekte, İngiltere'ye karşı büyük bir kızgınlık duymaktadırlar. "Sürpriz teşkil eden bir istek: İngiltere, Amerika'dan Formoza'nın Kızıl Çin'e verilmesini istedi."¹⁹⁴ 11 Nisan 1951 tarihli bu haber yukarıdaki yorumları destekleyen önemli haberlerden biridir. Bu haber, İngiltere ve Amerikan çıkarları, amaçları arasında önemli bir fark olduğunu, bu dönemde bu farklılığın iyice su yüzüne çıktığını göstermektedir. Ancak 30 Nisan 1951'de Çin arazisindeki İngiliz petrol tesislerine de Kızıl Çin hükümetinin el koyması¹⁹⁵ sonrasında İngiltere'nin Çin'e karşı tavrı da değişikliğe uğramıştır. 28- 29 Nisan 1951 tarihindeki komünist taarruzu ve Çin hükümetinin İngiliz petrol şirketine el koyması üzerine müttefikler Mançurya'yı bombalama kararı almışlardır. "Mançurya bombalanacak. Kore'de asker bulunduran on dört devletin mutabakata vardıkları bildiriliyor."¹⁹⁶ Bu haber ise çıkar çatışmasının, (Amerika ile İngiltere'nin çıkar çatışması) yerini ortak çıkarlara bıraktığını göstermektedir. Amerika'nın en yakın müttefiki olan İngiltere, Kore Savaşı'nda Amerika'ya, 30 Nisan 1951 tarihine kadar neredeyse kerhen destek vermiştir. Her ne kadar Birleşmiş Milletler kararına

¹⁹³ **Cumhuriyet**, 6 Aralık 1950, s.1.

¹⁹⁴ **Akşam**, 11 Nisan 1951, s.1.

¹⁹⁵ **Akşam**, 30 Nisan 1951, s.1."Çin arazisindeki İngiliz petrol tesislerine de Kızıl Çin el koydu."

¹⁹⁶ **Akşam**, 4 Mayıs 1951, s.1.

uyarak silah, araç gereç ve asker göndermiş olsa da özellikle Çin'in bu savaşa müdahil olduğu, Birleşmiş Milletler'in Çin'e karşı yaptırım kararı çıkarmaya çalıştığı dönemde Birleşmiş Milletler'de Amerikan tekliflerine yeterli desteği vermemiştir. Ne zaman ki, İngiliz şirketlerinin Komünist Çin'den herhangi bir beklentisi kalmamıştır; işte o andan itibaren İngiltere, Birleşmiş Milletler'de Çin'e karşı yaptırım kararlarına destek vermeye başlamıştır. Birleşmiş Milletler'de Komünist Çin'e karşı yaptırım kararı kabul edilmiştir: "Kızıl Çin'e stratejik madde gönderilmemesi teklifi kabul edildi."¹⁹⁷

9 Mayıs 1951 tarihinden itibaren de müttefikler hızla ilerlemeye başlamıştır. Yani savaşın başından beri devam eden senaryo yeniden karşımızdadır. Taraflardan biri kaçarken diğeri onu kovalamaktadır; ancak belli bir noktadan sonra bu kez kovalayan taraf kaçmaya başlar, bir süre önce kaçan taraf kovalamaya başlar. Örneğin 9 Mayıs'taki müttefik taarruzu, dört gün sonra, 13 Mayıs 1951 tarihinde yerini komünist taarruzuna bırakır. Bu tarihten sonra müttefiklerin kara harekâtı kesintiye uğrar. Bu boşluğu hava kuvvetleri doldurma yoluna gider.

2 Şubat 1952 tarihli Yeni Asır gazetesinde Kore'de savaşın başladığından beri kızıkların bir milyon altı yüz bin kişilik zayıat verdikleri, bu sayının sekiz yüz yirmi sekiz bin kadarının komünist Çinlilere ait olduğu, Kuzey Korelilerin kaybının ise yedi yüz otuz altı bin kişi olduğu kaydedilmektedir. Haber, Newyork ASR kaynaklı olup "Washington savunma bakanlığından" alınan bilgiye dayandırılmaktadır. Müttefik kuvvetlerinin kaybına ilişkin bir sayı ise verilmemektedir. Benzeri bir yaklaşımı aynı gazetenin 28 Eylül 1952 tarihli nüshasında da görmekteyiz. "Kızıkların Kore'deki zayıatı 1 688 909'a baliğ oluyor. Amerika'nın 19 Eylül'e kadar olan savaş zayıatı ise 118 569"¹⁹⁸ Haberin ayrıntısında Kuzey Korelilerin ve Çinlilerin zayıatları ayrı ayrı verilmekte, ölü, yaralı, esir olarak ayrıntılara girilmektedir. Müttefikler içinde ise sadece Amerika'nın zayıatı hakkında bilgi verilmektedir.

Çin askeri / milisleri de tıpkı Amerikan askeri gibi savaşın bitimine kadar Kore'de savaşmaya; kimi zaman taarruza, kimi zaman da ricata devam

¹⁹⁷ **Akşam**, 4 Mayıs 1951, s.1.

¹⁹⁸ **Yeni Asır**, 28 Eylül 1952, s.1.

edecektir. Savaş sonrasında ise Kore'de kalıp kalmadığı yolunda somut bilgi edinilememiştir.

4. Savaşın Başlangıç Döneminde Türkiye'ye Etkileri

Kore Savaşı'nın Türkiye'deki ilk etkileri siyasî ve askerî düzeyde görülmüştür. Öncelikle Batı dünyasına yakınlaşmaya çalışan Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nda izlediği tarafsızlık politikası dolayısıyla kendini yalıtılmış hissetmektedir. Çünkü Yalta Konferansı'nda Amerika ve İngiltere Rusya'ya boğazlardan daha geniş bir geçiş serbestisi tanınmasını kabul etmişlerdir.¹⁹⁹ Türk siyaset adamları, bu gelişmeler karşısında Batı'ya yakınlaşmayı sağlayacak bütün fırsatları değerlendirmeye çalışmaktadırlar. Zaten Türkiye'nin yönetici kadroları her zaman Türkiye'nin Batı dünyasıyla ortak değerler paylaşan bir ülke olduğunu vurgulamaya özen göstermişlerdir.²⁰⁰ Bu nedenle Kore Savaşı, Türkiye'de siyasetçiler için Batı dünyasına yakınlaşma fırsatı olarak görülmüştür. 28 Haziran 1950 tarihli Akşam gazetesinde hükümetimizin Güvenlik Konseyi'nin kararını destekleyeceği bildirilmekte; aynı tarihli Yeni Asır gazetesinde ise "Kore'ye tecavüz ve Türkiye: Hadise Türkiye resmi çevrelerinde de büyük bir ilgi ile takip ediliyor."²⁰¹ biçiminde verilmiştir. Bu destek kararı, 1 Temmuz 1950 tarihli Cumhuriyet gazetesinde de şöyle yer almaktadır: "Konsey'in Kore'ye dair kararını destekliyoruz. Dışişleri Bakanı, dün mecliste bu hususta mühim izahat verdi ve Trygve Lie'ye gönderilen telgrafı okudu. Köprülü'nün meclisteki nutkundan: Birleşmiş Milletler şartına bütün kuvvet ve samimiyetle iştirak bizim için sarsılmaz bir esas teşkil eder."²⁰² Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, Güvenlik Konseyi'nin kararını sözle desteklemekle kalmaz, askeri desteğini de acilen devreye sokarak Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü başta olmak üzere Bakanlar Kurulu; Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie'nin 15 Temmuz 1950 tarihli çağrısına on gün içinde ivedilikle cevap ve-

¹⁹⁹ ARMAOĞLU, 20. Yüzyıl Siyasi..., s.414.

²⁰⁰ Nasuh Uslu, **Türk Amerikan İlişkileri**, Ankara 2000, s.20.

²⁰¹ **Yeni Asır**, 28 Haziran 1950, s.1.

²⁰² **Cumhuriyet**, 1 Temmuz 1950, s.1.

rir.²⁰³ Konuyla ilgili haber tüm gazetelerimizde yer almıştır. Büyük bir coşku ve heyecanla alınan karar, alınış şekli bakımından muhalefet tarafından ileride eleştirilere maruz kalacaktır.

Demokrasiyi benimseyen Batılı devletlerin ve Türkiye'nin, saldırgan Rusya'nın tehdidi altında olması, Türkiye Cumhuriyeti yöneticilerinin bir savaşın gerektirdiği fedakârlığa katlanmayı göze almaları sonucunu doğurmuştur. Basınımızda yer alan "Hakiki Rus hedefi, İran mı, Balkanlar mı?"²⁰⁴ kuşkusu Türkiye'yi acil olarak harekete geçiren psikolojik altyapıyı göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Bu, hem siyasîlerde hem de halkta var olan korkuyu (Rusya'nın saldırısına uğrama korkusu) ortaya koymaktadır. Yakın-Doğu'da Rus askerî hazırlığı olduğu; Türk, İran ve Yugoslav sınırlarında bazı yığınakların yapıldığı bildirilmektedir.²⁰⁵ Komünist Rusya'nın saldırısına maruz kalma korkusunu artıran, Rus ordusunun güney ve batı sınırlarında yığınak yapmasıdır. Saldırı olasılığının en fazla olduğu bölge olarak Boğazların görülmesi, Türk kamuoyundaki korkuyu artıran etkenlerden biridir. Saldırıya uğrama korkusu, uluslararası camiada yalnız kalma korkusunun ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle hem Birleşmiş Milletler'e hem de NATO'ya üye olmak için zaman geçirmeden başvuru yapılmıştır. Sözü edilen bu korku, diğer taraftan meydan okumayı da beraberinde getirmektedir. "Beklenen Moskof hücumuna ait yürütülen tahminler: Türkiye demir leblebidir, buraya saldırmaya kolay kolay cesaret edemeyecekler."²⁰⁶ şeklinde ifade edilen yargı bu durumun üstü örtük göstergesidir.

Sovyet Rusya'nın gayet plânlı, gizli amaçlarının bulunduğu, söylemleriyle eylemlerinin birbiriyle pek uyuşmadığı, dünya kamuoyunu uyutmak için her şeyi yapabileceği düşüncesi, Türk kamuoyunda eskiden beri var olan bir düşüncedir. Sovyet Rusya'nın, Kore sorununda da bu ve benzeri tutumlarını devam ettirdiği düşünüldüğünden, Rusya'ya hiçbir zaman güvenilmeyeceği, her ortamda dile getirilmiştir. 27 Ağustos 1950 tarihli Hürriyet gazetesinde

²⁰³ Bu haber, 25 Temmuz 1950 tarihli **Akşam**, **Cumhuriyet**, **Hürriyet**, **Yeni Asır** gazetelerinin tümünde ayrıntılarıyla yer alır.

²⁰⁴ **Yeni Asır**, 4 Temmuz 1950, s.1.

²⁰⁵ **Cumhuriyet**, 30 Haziran 1950, s.1.

²⁰⁶ **Yeni Asır**, 19 Temmuz 1950, s.1.

yayımlanan Tehlikeli Bölgeler başlıklı haberde de bu kaygı belirtilmiş ve bir de harita yayımlanmıştır. Harita altı haberde dünyanın sekiz tehlikeli bölgesi işaret edilmekte ve buraların Almanya, Romanya, Türkiye(Boğazlar), İran, Hindini, Kore, Formoza ve Malezya olduğu ifade edilmektedir.²⁰⁷ Bütün bu ülkeler Sovyet Rusya'nın tehdidi altında görülmektedir. Komünizmin tüm hür dünyaya yönelik bir saldırıya geçme tehlikesi, Batı kamuoyunda olduğu gibi Türk kamuoyunda da kendini çok belirgin bir şekilde hissettirmektedir.

Kore Savaşı'ndan dolayı Avrupa'nın da tehdit altında olması, Avrupsız bir Batı düşünölemeyeceğı ilkesinden hareketle Amerikan Temsilciler Meclisi, Avrupa'ya yardımı gerekli görmüştür. Amerika, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa İmar Programı çerçevesinde Avrupalı devletlere yaptığı ekonomik ve askerî yardımı, Kore Savaşı'nın patlak vermesinden sonra daha da artırmıştır. Türkiye, savaş sırasında ödünç verme ve kirama yasası çerçevesinde Amerikan yardımından yararlanmışsa da savaşın bitmesiyle bu yardım programı da son bulmuştur.²⁰⁸ Kendini Batı'nın önemli bir parçası olarak gören Türkiye, daha fazla Amerikan yardımı almak için Kore Savaşı'nı fırsat olarak kullanmaya çalışmıştır.

Gazetelerimizde temmuz başından itibaren Sovyet tehdidinin Türkiye'ye de yönelebileceğı endişeleri (doğrudan ya da dolaylı olarak) dile getirilmeye başlanmıştır. Örneğın dönemin Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut'a basın mensuplarınca, sınırımızda Rus askerî yığınağı olup olmadığı sorusu sorulur. Bu soruya Genelkurmay Başkanı'nın verdiği yanıt şöyledir: "Eğer böyle bir şey olsaydı beni burada manevralarla meşgul göremezdiniz."²⁰⁹ Aynı gün Dışışleri Bakanı Fuat Köprölü mecliste Kore Savaşı'yla ilgili olarak mecliste bilgi vermiştir. TBMM'de Birleşmiş Milletler kararına katıldığımız muhalif, muvafık bütün milletvekillerince tasvip edilmiştir.²¹⁰ Bu durum, Türkiye'nin dış politika çizgisinde herhangi bir değışimin olmadığının göstergesidir. CHP'nin iktidar olduğu tek parti döneminde de çok partili hayata geçışten sonra, Demokrat Parti'nin iktidarı döneminde de dış politikamız aynıdır.

²⁰⁷ **Hürriyet**, 27 Ağustos 1950, s.1.

²⁰⁸ EKİNCİKLİ, İnönü-Bayar Dönemleri..., s.127.

²⁰⁹ **Yeni Asır**, 1 Temmuz 1950, s.1.

²¹⁰ **Yeni Asır**, 1 Temmuz 1950, s.1.

Kore Savaşı'nın siyasî ve askerî etkilerinin ardından ekonomik etkileri de görülmeye başlanmıştır."Kore Harbi'nin Türk piyasalarına tesiri. Kore Harbi dolayısıyla dünya piyasalarında görülen yükseliş, iç piyasalarımıza da tesir etmiş bulunmaktadır. Bugünkü pahalılık, bu iktisâdi vakıanın bir neticesidir."²¹¹ Dış piyasalarda özellikle petrol fiyatlarının artışıyla, iç piyasalarda enflasyon gözle görülür derecede artmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren gerçekleştirilen ekonomik politikalar sonrasında enflasyon kontrol altına alınmış, istikrarlı bir büyüme ivmesi yakalanmıştır. İkinci Dünya Savaşı süresince artış gösteren enflasyon, piyasalardaki daralma, gıda maddelerinin karneye bağlanması, halkın alım gücündeki düşme, CHP iktidarının sonunu getirmiş; Demokrat Parti'yi iktidara taşımıştır. Marshall Yardımı'yla kısmî bir rahatlama yaşayan piyasalar, Kore Savaşı'nın başlamasıyla yeniden sıkıntılı bir döneme girmiştir.

Kore Savaşı'nın Türkiye üzerindeki bir başka etkisi, sınır komşuları Rusya ve Bulgaristan'la siyasî kriz biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararı öncelikle Rusya'nın tepkisine yol açmıştır. Daha sonraları ise Atlantik Pakti'na girme teşebbüsleri sürecinde, Sovyet Rusya'nın Türkiye'ye nota vermesi biçimindeki tepkisi gelecektir. Ayrıca Bulgaristan ile azınlık sorunu gündeme gelmiştir. Bulgaristan, Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararından hemen sonra iki yüz elli bin Türk'ü sınır dışı etme kararı almıştır. "Mülteci bir Bulgar mebusunun ifşaatı: Türklerin Bulgaristan'dan çıkarılmaları, Sofya hükümetinin harp hazırlığı ile sıkı sıkıya alakalıdır."²¹² Türkler akın akın yurda gelir, yurdun çeşitli bölgelerinde iskân edilir. "Bulgarların zulmünden kaçarak Edirne'ye gelen göçmen miktarı 25.384'ü buldu. Bulgarların yolladıkları kiptilelerle vizesiz şahıslar yurda sokulmayacak."²¹³ Yine bu sınır dışı etme sürecinde Türkler arasına karışan Bulgar ve Rus ajanları, yurt içinde karışıklık yaratmaya başlamışlardır. Bu bilgiler, ele geçirilen ajanlardan elde edilmiştir. Yakalanan ajanlarla ilgili haberler gazetemizde yer almış; bu ajanlar, fotoğraflanarak gösterilmiştir.

²¹¹ **Hürriyet**, 12 Kasım 1950, s.1.

²¹² **Cumhuriyet**, 23 Eylül 1950, s.3

²¹³ **Hürriyet**, 21 Eylül 1950, s.1.

B. KORE SAVAŞI'NIN DÜNYAYA YAYILMA İHTİMALİ VE TÜRK BASINI

1. Kore Savaşı'nın Yarattığı Üçüncü Dünya Savaşı Endişesi

Kore'de savaşın başlaması Üçüncü Dünya Savaşı korkularını da tetiklemiştir. Savaşın henüz başlangıcında "Kore'deki taarruz dünyayı tehlikeye soktu. Amerika'nın Uzakdoğu siyasetini kati olarak tayin etmesi bekleniyor."²¹⁴ biçiminde yer bulan haberler; sonraki günlerde, özellikle komünist kuvvetlerin ilerlemesinin engellenemediği tarihlerde atom bombasının kullanılması gerekliliğinden söz etmeye başlamıştır. "Üçüncü Dünya Harbi yaklaştı mı? Kore vaziyetinin yeni dünya harbine sebep olup olmayacağına dair görüşler. Dünya Harbi önlenemeyecek mi? Rusya, dünyayı Kore ile şaşırtıp başka yerde mi darbe indirecek? Yakın-Doğu'da Rus askerî hazırlığı: Türk, İran ve Yugoslav hudutlarında bazı tahşidat yapıldığı bildiriliyor."²¹⁵ gibi haberlere göre Türkiye, İran ve Yugoslavya sınırlarına askerî yığınak yapan Rusya, önce bu devletleri ele geçirecek; sonra da asıl hedefi olan Batı Avrupa'ya saldıracaktır. Böylece komünizmin karşısında önemli bir güç olarak duran ve komünizm tehlikesine karşı Batı uygarlığını temsil eden, kapitalizmi ayakta tutan Batı Avrupa çökertilince komünizmin önünde duracak güç kalmayacaktır. Ancak Amerika, en gelişmiş, en sağlam müttefiklerini komünistlerle yem etmek niyetinde olmayacaktır. Çünkü Batı Avrupa'nın düşmesi, aynı zamanda Amerika'nın ve Amerikan sisteminin de düşmesi / çökmesi olacaktır. Amerika, Avrupa'yı Sovyet Rusya'ya yem yapmayacaksa, yapması gereken nedir? Elbette komünizme karşı Batı Avrupa yanında yer almaktır. Böyle bir durumda da yeni bir dünya savaşı kaçınılmaz olacaktır. O halde Rusya'nın özellikle Avrupa coğrafyasına yönelik olası saldırılarına karşı uyanık olmak, tetikte bulunmak, önlemler almak gerekmektedir. "Hakiki Rus hedefi İran mı, Balkanlar mı? Amerika, Kore hareketlerinin bir Rus şaşırtma oyunu olması ihtimaline karşı uyanık bulunuyor. Rusya ağır tehditlerde bulunuyor.

²¹⁴ *Yeni Asır*, 27 Haziran 1950, s.4.

²¹⁵ *Yeni Asır*, 1 Temmuz 1950, s.1. / *Yeni Asır*, 2 Temmuz 1950, s.1. / *Cumhuriyet*, 30 Haziran 1950, s.1.

Cihan harbine doğru mu?”²¹⁶ gibi haberler, asıl suçlunun Sovyet Rusya olduğu düşüncesinden hareketle yayımlanmaktadır. Çünkü Kuzey Kore, böyle bir harekâta kendi başına girişmeye cesaret edebilecek durumda, konumda değildir. Üçüncü Dünya Savaşı’nın çıkıp çıkmaması, Kore Savaşı’nın sonucuna göre belirlenecektir. “Yeni Dünya Harbi 951’de mi? Her tarafta tehlike görülüyor ve harp hazırlığı yapılıyor.”²¹⁷ Henüz Kore Savaşı’nın başlangıcında dahi, bu haberde görüldüğü üzere yeni bir dünya savaşı korkusu, beklentisi oluşmuş görünmektedir.

Necmeddin Sadak, savaşın daha ilk günlerinde Batı basınının da kaygılarını yansıtan makalesinde şunları belirtmektedir: “Görünürde Kore’de başlayan savaşın herhangi bir yabancı devletle ilişkisi yoktur. Bir memleket halkının ikiye ayrılmış kısımları arasındaki iç savaştır. Bundan dolayı Sovyet Rusya, bu savaştan kendini mesul saymaz. Yalnız Amerika, Güney Kore’ye yardım ettiği takdirde Sovyet Rusya da Kuzey Kore’ye yardım etmekte kendini haklı görür. Bunun sonucunda Amerika ve Sovyet Rusya arasında bir savaş ortaya çıkabilir. Yabancı ajanslarda ortaya çıkan üçüncü dünya savaşı endişesi bundan kaynaklanmaktadır. Kore olayı böyle bir savaşa kadar gidebilir mi? Böyle bir savaş, ancak Sovyet Rusya’nın karar ve arzusuyla çıkabilir, tesadüfe bağlı bir macera değildir. Bu demektir ki Sovyet Rusya, böyle bir şeye karar verdiyse bütün Kore komünistlere teslim edilse de başka bir yerde bahane bulunacaktır. Savaş istemiyorsa tesadüfî olarak Kore meselesinden dolayı savaşa atılmaz. Kore hadisesinin Sovyet Rusya bakımından Amerika’nın komünist selini durdurmak için nereye kadar gidebileceğini ve tehlikeyi ne derece göze alabileceğini denemesi mahiyetinde olabilir.”²¹⁸

Necmeddin Sadak’ın bu yazısında önemli saptamalar yer almaktadır. İlk olarak Sovyet Rusya’nın kendini bu savaştan sorumlu hissetmemesi, Amerika’nın Güney’e yardım etmeye yönelmesi sonucu çatışmanın dünya savaşına dönüşme olasılığını gündeme getirecektir. Amerika’nın Birleşmiş Milletler’i devreye sokmasının nedenlerinden biri daha böylece ortaya çıkmış

²¹⁶ **Yeni Asır**, 5 Temmuz 1950, s.1.

²¹⁷ **Yeni Asır**, 22 Temmuz 1950, s.1.

²¹⁸ **Akşam**, 27 Haziran 1950, s.1.

bulunmaktadır. Yalnızca ekonomik nedenlerden değil; uluslararası konjonktür dolayısıyla da Amerika, Birleşmiş Milletler'den Güney Kore'ye askeri, ekonomik, siyasal yardım talebinde bulunur. Sadak'ın ikinci önemli saptaması, Sovyet Rusya'nın üçüncü dünya savaşına niyetlendikten sonra herhangi bir bahane bulması işten değildir. Ancak Sovyet Rusya'nın böyle bir bahane aramadığı kanısı Necmeddin Sadak'ta ağır basmaktadır.

Necmeddin Sadak, Yeni Çeşit Dünya Harbi başlıklı yazısında da Batılı gazetecileri meşgul eden önemli meselenin Kore Savaşı'nın genişleyip genişlememe sorunu olduğunu belirtmektedir. Demokrasi dünyası, bu sorunun Amerika ile Sovyetler arasında bir dünya savaşının çıkması endişesi taşımakta ve böyle bir tehlikeyi ortadan kaldırmaya uğraşmaktadır. Hâlbuki komünistler tamamen başka düşüncededirler. Çünkü komünizmin gayesi bir savaşa tutuşmak değil, bir şekilde tüm dünyayı savaşız komünistleştirmektir. Üçüncü dünya savaşı komünistliğin aleyhine sonuçlanabilir, oysa bugünkü gidiş, komünistliği her tarafa yaymaktadır.²¹⁹ Necmeddin Sadak, yine ilginç bir yorum yapmıştır. Bir önceki makalesinde Sovyet Rusya'nın üçüncü dünya savaşına girişmeyeceğine dair farklı bir neden ileri sürerken, bu makalesinde daha farklı bir neden ileri sürmektedir. Bu makalesinde Sadak, komünizmin amaçlarının ne olduğunu bildiğini göstermektedir. Kulaktan dolma bilgilerle komünizm hakkında konuşmadığını; hangi hedefe nasıl ulaşmak istediklerini komünist kaynaklardan edinmiş olduğunu da sezdirmektedir. Ayrıca Batı basınına da takip ederek daha geniş bir açıdan Kore Savaşı'nı irdelediğini de bu savaş boyunca yazmış olduğu makalelerle göstermiş olmaktadır.

Sovyet Rusya'nın Kore'den sonra nereye saldıracağına ilişkin çeşitli varsayımlarda bulunulmuştur. Tibet, Türkiye, İran, Yugoslavya, Batı Avrupa, Japonya, Çin Hindi ve Formoza adları gazetelerimizde sık sık anılmaktadır. Buralarla ilgili Sovyet ve Komünist Çin saldırılarının ne şekilde gerçekleşebileceği ve Batı dünyasının, "hür dünya"nın bu duruma nasıl karşı koyacağı yolundaki haberlere de sık yer verilmiştir. Çünkü Sovyet Rusya'nın bu ülkelerden birine saldırması, Kore Savaşı'nın da etkisiyle yeni bir dünya savaşı

²¹⁹ **Akşam**, 17 Temmuz 1950, s.1.

doğuracaktır. Özellikle Türkiye'ye yapılacak herhangi bir saldırının karşılıksız kalmayacağı tahmin edilmiştir; daha da ötesi, bu yönde bir beklenti bulunmaktadır. Türkiye'nin saldırıya uğrası durumunda Amerika'nın Türkiye'yi yalnız bırakmayacağına yönelik bir temenni içindedir gazetelerimiz. Yalnızca gazetelerimiz ve köşe yazarlarımız değil, iktidarından muhalefetine bütün siyasetçilerimizde var olan komünist saldırısı ile karşılaşma korkusunun doğurduğu bir temennidir bu. "Türkiye tecavüze uğrarsa üçüncü dünya harbi başlamış olacak."²²⁰ İkinci Dünya Savaşı'nın üzerinden beş altı yıl geçmeden yeni bir büyük savaş, insanlığın felaketi olacaktır. Hem Amerika ve Batı bloku, hem de Sovyet Rusya ve Doğu bloku bu durumun bilincindedir. Bu nedenle Kore Savaşı'nın herhangi bir başka ülkeye sıçramamasına özel bir önem vermektedirler. Birleşmiş Milletler'de ve Güvenlik Konseyi'nde her ne kadar birbirlerini suçlasalar da fiili olarak başka bir ülkeye saldırmamak noktasında ortak bir tavır sergilemektedirler. Fakat sıcak gelişmelerin yaşandığı o dönemde Türk gazeteleri, Batılı ajanslardan edindiği bilgiler ışığında Rusya'nın, dünyanın dört bir tarafını tehdit ettiğini, bu durumun da yeni bir dünya savaşının başlamasına neden olacağı haberlerini 28 Haziran 1950 tarihinden itibaren 8 Mayıs 1951'e kadar aralıklı olarak vermektedirler. "Çin komünistleri Tibet'e girdiler mi? Hindistan derin heyecan içinde. Amerika inanmıyor. Dünya gerginliğinin arttığı bildiriliyor. Amerika Savunma Bakanı Marshall, bu durumun daha on yıl sürebileceğini söyledi. Amerika Temsilciler Meclisi başkanı da Sovyetlerin her yerde yığınak yaptıklarını, tehlikenin korkunç olduğunu açıkladı."²²¹ Amerika Savunma Bakanı Marshall'ın öngörüsü Kore Savaşı özelinde değil; ama Amerika-Rusya ilişkilerinin seyri ve yeni bir dünya savaşının çıkma olasılığı açısından doğru çıkacaktır. 1953 yılında, barış anlaşmasıyla sonuçlanan Kore sorunu, yerini Vietnam ve Küba sorunlarına bırakacak; Kore Savaşı süresince yaşanan kaygıların benzeri kaygılar Vietnam savaşı sırasında da duyulacaktır. Hatta Küba ile yaşanan Domuzlar Körfezi krizi, dünyayı Üçüncü Dünya Savaşı'nın eşiğine getirecektir. Aslında soğuk savaş yıllarının bittiği 1991 yılına kadar yeni bir dünya savaşının çıkması korkusu

²²⁰ **Yeni Asır**, 20 Ocak 1951, s.1.

²²¹ **Yeni Asır**, 27 Ekim 1950, s.4. / **Cumhuriyet**, 10 Nisan 1951, s.1.

daima yaşanacaktır. Fakat bu korkunun derinden ve yoğun yaşandığı, sıcak bölgesel savaşlar dönemi, soğuk savaş yıllarının sürdüğü kadar uzun sürmemiştir. “Üçüncü bir dünya harbi muhakkak değil mi? Komünistlerin istila sırası Tibet’e ve İran’a mı geldi? Dünyada bilhassa iki nokta tehlikede görülüyor. Üçüncü Dünya Harbi, Rusya’nın plan dâhilinde başlamış bulunuyor.”²²² Eski Moskova basın ataşesi Memduh Tezel, üçüncü dünya savaşının Rusya’nın planı dâhilinde uygulanmaya başladığını ileri sürmekte ve şunları belirtmektedir: “Dün olduğu gibi bugün de Sovyet Rusya’yı, peyklerini ve dolayısıyla dünyadaki komünist partilerini idare eden mabud politbüro, 1949 senesi sonbaharında, yani Çin tamamıyla komünistlerin eline geçtikten sonra, Asya’daki komünist partileri merkez komitelerine gönderdiği gizli bir tamimde, dünyayı istila planının Asya’dan başlayacağını ve ona göre zemini hazırlamalarını ve hazırlıklarını tamamlamalarını emretmişti. 6 Kasım 1949’da politbüro azasından Malenkov, Sovyet İhtilali’nin 32. Yıldönümü münasebetiyle Moskova’da söylediği meşhur tehditkâr nutkunda, bu gizli tamimin doğurduğu duruma şöyle uzaktan biraz temas etmişti. İşte politbüronun bu kararıydı ki, ilk önce Hindicini’yi, arkasından Kore’yi daha sonra da Tibet’i istila hareketine tevessül edilmiştir. Birleşmiş Milletler, Kore Harbi’ne karışınca bütün nazarlar Kore üzerine teksif edilmiş, Hindicini ve Tibet hareketleri şimdilik talik edilmiştir. Çin’i bombalayacaklarına hâlâ onunla uzlaşma yolu arayan Birleşmiş Milletler bilmiyorlar ki, Rusya, Çin için harbe girmeyecektir. Çünkü Rus halkı harp etmeyecektir. Bu milletler gene bilmiyorlar ki, Çin’e verdikleri cesaretle sarı ırkın ordularını yarın Avrupa topraklarında karşılarında görmeyi mümkün kılmış olmaktadır.”²²³ O günün koşullarında değerlendirmelerde bulunan Memduh Tezel, Rusya’yı büyük bir tehdit unsuru olarak görmektedir. Bunun için de gerekçeleri vardır. Rusya politbürosunun gizli genelgelerinin içeriği Tezel’in kaygısını artıran başlıca unsurlardandır. Bu nedenle o da Mac Arthur gibi düşünmekte, daha radikal askerî çözümler önermektedir: Çin’le uzlaşma yolları aramak yerine onunla savaşmak gibi.

²²² *Yeni Asır*, 28 Ağustos 1950, s.1. / *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1951, s.1.

²²³ *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1951, s.1.

1951 yılının başlarında gazetelerimizde, üçüncü dünya savaşı endişeleri dile getirilmektedir. “Üçüncü Dünya Harbi patlarsa Atlantik Paktı orduları başkomutanlığına tayin edilen General Eisenhower Avrupa’yı nasıl müdafaa edecektir? Dört milyona yakın bir insan kudretine malik olan komutan, bu işi başarabilecek mi? Yukarıdaki haritamızda Eisenhower hattının hava, kara ve deniz üsleri ile müstahkem kaleleri görülmektedir.”²²⁴ Üçüncü Dünya Savaşı tehlikesi karşısında Eisenhower’ın neler yapacağını anlatıldığı ve birinci sayfadan verilen bu haber, iç sayfada ayrıntısıyla verilmektedir. Gazetede bir Avrupa haritası yer almakta, Avrupa’nın Sovyetlere/komünistlere karşı nasıl korunacağı bu harita üzerinde kabataslak gösterilmektedir. “Sovyet Rusya acaba nereye hücum edecek? Komünist hedefi Türkiye mi, İran mı, yoksa Yugoslavya mı? Türkiye boğazları koruyacak, Kafkas cephesinde oyalama harbi verdikten sonra Anadolu’da müdafaa harbi yapacaktır.”²²⁵ Hürriyet gazetesi, bir dünya haritası üzerinde Rusların saldırabilecekleri hedefleri ve gerekçelerini yazmaktadır. Rusların Avrupa’daki ilk hedefi olarak Almanya gösterilmektedir. Çünkü Rusların Doğu Almanya’da kurdukları ve güçlendirdikleri komünist ordu her an savaşa hazırdır. İlk anda Batı Almanya kolay hedeflerden biri olacaktır. Çünkü Almanya İkinci Dünya Savaşı sonrasında silahsızlandırılmıştır. Komünist orduların karşısında tutunması olanaksızdır. Bu nedenle Almanya’nın yeniden silahlandırılması planları da yapılmaya başlanmıştır. Gazetelerimizde bu konuya farklı zamanlarda değinilmekte, ikinci hedef olarak Yugoslavya gösterilmektedir. Yugoslavya’nın diğer komünist devletlerle çevrili olması, bu devletlerin ordularının Yugoslav sınırında yığılı olmaları, Yugoslavya’yı önemli hedeflerden biri haline getirmektedir. Üçüncü hedef olarak da Türkiye ve İran gösterilmektedir. Rusya’ya komşu olmaları bakımından tehdit altındadırlar. Dördüncü hedef olarak Uzak Doğu’da Tibet, Burma, Malaya ve Hindini sayılır. Son olarak Hong Kong ve Formosa, Rusya’nın saldıracağı hedefler olarak gösterilmiştir.²²⁶ Basınıımızdaki bu endişelerin temel kaynağı Amerika’dır. Kissinger’ın daha önceki bölümlerde de akta-

²²⁴ Hürriyet, 15 Nisan 1951, s.1. harita altı yazıdan

²²⁵ Yeni Asır, 28 Ekim 1950, s.1.

²²⁶ Hürriyet, 9 Şubat 1951, s.1. harita altı yazıdan

rılan görüşleri, Amerikan politikasının dayanaksız bir biçimde Sovyet saldırganlığı üzerine kurulduğunu göstermektedir. Kissinger'ın dayanaksız olarak gördüğü durum, Sovyetlerin Amerika ve Batılı müttefikleriyle baş edebilecek askerî güce sahip olmamasıdır. Yeni Asır gazetesinin Le Monde gazetesinden aktardığı haber, üçüncü dünya savaşının başlaması için herhangi bir yerde, herhangi bir saldırının olmasının yeteceğini göstermesi bakımından kayda değerdir. "Dünya sulhu yeniden temellerinden sarsılıyor. Le Monde gazetesi şöyle diyor: Yetkili Amerikan kaynaklarından edinilen bilgiye göre dost ve müttefik devletlerin kendi savaş gücünün geliştirilmesi gerekir; çünkü hür dünya birbiri arkasına birden çok saldırıyla karşı karşıya kalabilir. Ancak yine de belirtmek gerekir ki Türkiye, Amerikan müdafaa hattı içindedir."²²⁷ Çin komünistlerinin Kore Savaşı'na katılması sonucu komünistlerin ilerleyişi Batı dünyasında kaygıları iyice artırmıştır. Cumhuriyet gazetesi bu durumu şöyle yansıtmıştır: "Üçüncü Dünya Harbi'ne doğru. Kore Savaşı'nda son gelişmelerin vahim boyutlara ulaştığı, Çin komünistlerinin ilerleyişinin yeni bir dünya savaşına yol açacağı endişeleri dile getirilir."²²⁸ Sovyet Rusya'nın ve Çin'in komünizmle idare ediliyor olması, coğrafi bakımdan da dünya nüfusu-na oranları bakımından da Batılıların kaygılanmaları için yeterli bir sebeptir. "Ruslar Türkiye'ye saldırırsa, Amerikalılar Üçüncü Dünya Harbine fiilen girmiş olacaktır. Üçüncü Dünya Harbi Asya'da başlayabilir. Üçüncü Dünya Harbi Nasıl Olacak? Sovyet Rusya'nın başlıca hücum noktaları ve müdafaa mıntıkaları nereleridir?"²²⁹ Batı, Rusya'nın saldırısından ve üçüncü dünya savaşı tehlikesinden korkmaktayken ve bunun sancılarını çekmekteyken, basınımızda ender görülen haberlerden biri yer almıştır. Sovyet haber ajansı Pravda'da Stalin'in dünya savaşı hakkındaki görüşü yayımlanır. "Stalin'e göre Sovyetler Birliği silahlanmıyor. Ordusunun terhis edildiğini ileri süren Stalin, bir harbi muhtemel görmüyor."²³⁰ Gazete, Stalin'in Pravda'ya verdiği demeci, haberin ayrıntısında özetlemektedir. Sovyetlerin İkinci Dünya Savaşı biter bitmez ordularını terhis ettiğini, kendilerinin endüstri ihtiyaçlarını karşılamak ve tarımda

²²⁷ **Yeni Asır**, 7 Kasım 1950, s.1.

²²⁸ **Cumhuriyet**, 29 Kasım 1950, s.1.

²²⁹ **Akşam**, 19 Ocak 1951, s.1. / **Hürriyet**, 2 Şubat 1951, s.1. / **Hürriyet**, 10 Eylül 1950, s.8.

²³⁰ **Hürriyet**, 17 Şubat 1951, s.1.

da kendilerine yetmek amacı güttüğünü ifade etmektedir. Dolaylı olarak Sovyetlerin saldırgan bir politika izlemediğini açıklamaktadır. Batılılar, özellikle de Amerikalılar ise Rusya'nın bu tür açıklamalarına pek itibar etmemektedir. Çünkü Rusya, kuzu postuna bürünmüş kurttur. Söyledikleriyle yaptıkları birbirini tutmamaktadır. Bu nedenle Stalin'in söylediklerinin hiçbir değeri yoktur. Onlara göre Rusya'yı dize getirmenin en doğru ve kolay yolu silahlanma yarışında Rusya'yı alt etmektir. Bunun için de hızla silahlanmak, Rusya'nın elini kolunu bağlamak gerekmektedir. "Rusya'nın askeri gücünden korkmaya sebep yoktur. Sovyetler; atom, roket, radar ve diğer silahlarda Batılılardan çok geridirler. Batılı devletler bugünkü hızla silahlanmaya devam ederlerse Avrupa ilelebet yeni bir harp yüzü görmeyecektir."²³¹

Üçüncü dünya savaşı kaygısını artıran gelişmelerden biri de Mançurya'da Rus askerinin varlığıdır. "Amerika Temsilciler Meclisi başkanı, dün mecliste bu tehlikeyi ve Mançurya'da yığılan kıtalar arasında Çinli olmayan askerlerin de bulunduğunu açıkladı. Mançurya'da yüz bin Rus askeri manevra yapıyor. Mançurya'dan Kore'ye üç Kızıl ordu girdi. Amerika Hava Bakanlığı, Mançurya'daki kızıl hava kuvvetlerinin arttığını bildiriyor. Dünya durumu gittikçe kötüleşiyor: Amerika savunma bakanı bunu belirterek peykerlerde hazırlığın çok arttığını açıkladı. Ruslar her tarafta tahşidat yapıyorlar. Amerika Temsilciler Meclisi başkanı da tehlikeye işaret etti."²³² 1951 yılının Nisan ayında Rus silahlı kuvvetlerinin askerî hareketliliği Amerika'nın ve Batı dünyasının endişelerinin artmasına neden olmuştur. Rus askerî hareketliliği, güneyde Türkiye ve İran sınırında, batıda Almanya, Yugoslavya sınırında, doğuda Mançurya ve Tibet, güneydoğuda Hindistan sınırında kendini göstermektedir. Bu hareketlilik, yalnızca Sovyetler Birliği topraklarıyla ve Rus askerleriyle sınırlı değildir; Macaristan, Çekoslovakya, Bulgaristan, Moğolistan ve Çin'de de önemli ölçüde ve büyüklüktedir. Bütün bu ülkelerde hareketlilik oluşu, Batı dünyası tarafından komünistlerin topyekûn savaşa hazırlanmış oldukları yolunda yorumlanmıştır. Çünkü bu gelişmeler, tesadüfî denemeyecek

²³¹ **Akşam**, 7 Mart 1951, *Daily Express*'ten ,s.4.

²³² **Akşam**, 5 Nisan 1951, s.1. / **Akşam**, 11 Nisan 1951, s.1. / **Akşam**, 7 Nisan 1951, s.1. / **Akşam**, 10 Nisan 1951, s.1.

derecede önemli gelişmelerdir. Komünistlerin bu girişimleri, yeni bir dünya savaşına kalkışmak amacı güdüyorsa, hazırlıksız yakalanmamak gerekmektedir. Batı dünyasının en ufak gafleti, komünizmin tüm dünyayı egemenliği altına almasına neden olacaktır. Öyleyse Amerika ve Batı Avrupa devletlerinin askerî alanda acil önlemler alması gerekmektedir. Truman, temsilciler meclisinden Amerika'nın savunma masrafları için 60 milyar dolar talep etmiştir. Bu, Amerika tarihinde görülmemiş bir olaydır ve bu olay, ABD'nin komünizm tehlikesine karşı her an uyanık olması, dolayısıyla da savunma masraflarını bu tarihten sonra giderek artırması zorunluluğunu göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca Amerikalı yöneticiler, yalnızca kendi savunma harcamalarını artırmakla yetinmezler. Batı Avrupalı müttefiklerinin de savunma harcamalarını artırmaları için telkinde bulunmuş; bu tür harcamalara kaynak bulmalarında ekonomik açıdan onlara yardımcı olmuşlardır.

ABD başkanı Truman, İçişleri Bakanlığı endüstri komisyonu toplantısında, Rusya'nın Üçüncü Dünya Savaşı'na sebep olabilecek tecavüz ve tahriklere giriştiği takdirde, Birleşik Amerika'nın şimdikine oranla çok daha büyük bir genel seferberliği göz önünde tutan hesaplı ve müspet bir plan hazırladığını ve bunun derhal yürürlüğe sokulabileceğini belirtmiştir. "Rusların Kore Harbi'ne doğrudan doğruya müdahale etmeleri muhtemel. Birleşmiş Milletler kuvvetleri böyle bir durumu da karşılamaya hazır. Mançurya'da muazzam bir milletlerarası komünist gönüllü ordusu toplanmış."²³³ Bu gönüllü ordusunun Kore'deki varlığı da yeni bir dünya savaşına hazırlık provası olarak değerlendirilmiştir. "Birleşmiş Milletler ilerliyor, mukabil düşman hücumu kırılıyor. Komünistlerin Kore'ye yüz seksen bin taze kuvvet getirdikleri anlaşıldı."²³⁴ Sovyetlerin gerek Asya'da gerekse Avrupa'da Batılı devletlere saldırma olasılığı Amerika'yı ve Batılı devletleri Kore Savaşı boyunca tedirgin etmektedir. "Truman'ın dünkü mühim hitabesi. Başkan, 'Üçüncü harp tehlikesi dünyayı gölgelemektedir.' dedi ve Rusya'ya karşı alınacak tedbirleri anlattı. Kızıl tehlikeye karşı Avrupa müdafaa seddi. Eisenhower emrine yıl sonuna kadar 50

²³³ **Yeni Asır**, 17 Nisan 1951, s.1.

²³⁴ **Yeni Asır**, 16 Nisan 1951, s.1.

tümen verilecek. Batıda altmış tümen Rus tehlikesini yok edebilir.”²³⁵ Tüm bu gelişmeler, komünizm tehlikesinin dünyayı yeni bir büyük savaşa sürüklemesi olarak değerlendirildiğinden Avrupa'nın korunması, savunulması için Eisenhower'ın emrine yeni kuvvetler verilmiştir. Herhangi bir komünist baskısıyla karşılaşıldığında hazırlıksız yakalanmamak için her yola başvurulmuştur. Komünist askerî hareketliliği gözlemlerin yanı sıra haber alma teşkilatları aracılığıyla da kontrol altında tutulmuştur.

Truman'ın baştan beri izlediği sınırlandırma politikası şu haberde, bir kez daha Yeni Asır gazetesindeki haberle teyit edilmektedir: “Hem Kore'den çekilmek hem de Rusya'ya, Çin'e hücum yok. Amerika böylece bir felaketi önleyeceğini düşünüyor.”²³⁶

Kore Savaşı'nın ortaya çıkardığı Üçüncü Dünya Savaşı tehlikesi, Amerika Başkanı Truman'ın ve General Marshall'ın görüşlerinin yayımlandığı 8 Mayıs 1951 tarihinden sonra gündemden düşmüş görünmektedir. Artık üçüncü dünya savaşı tehlikesinin olmadığı yolunda bir izlenim edinilmiş olacaktır ki, bu tarihten sonra gazetelerimiz, dünya savaşına ilişkin çok fazla haber vermez, yorum yapmazlar. Hürriyet gazetesindeki “Başkan Truman beyanatı bulunarak General Mac Arthur'u dünyayı iki kısma ayıracak olan bir siyasetin zorla kabul edilmesini istemekle itham etmiş ve ezcümle şunları söylemiştir: İhtilafın genişlemesi Amerika üzerine bir atom bombası yağmurunun yağmasına yol açabilir. Bu da Kore'deki bütün kayıplarımızdan çok fazla insan hayatına mal olabilir. Her şeyden evvel önem verdiğim nokta, Asya ve Avrupa devletlerinin birliğinin kurulması ve muhafazasıdır.”²³⁷ bu haber, atom savaşından kaçınıldığını göstermektedir. Mac Arthur ile Başkan Truman arasında önemli görüş ayrılıklarının varlığı bilinmektedir. Bunlardan biri de komünistlerin dünya savaşına yol açabilecek bir tehdidinin bulunup bulunmadığı sorunudur. 1951 yılı ortalarına kadar Mac Arthur'un görüşleri önemsenmiş ve bu doğrultuda kararlar alınmıştır. Yani Başkan ve Genelkurmay Başkanı, Mac Arthur'u desteklemişlerdir. Fakat Mac Arthur'un bir taraftan komünistlerin bü-

²³⁵ Cumhuriyet, 10 Ocak 1952, s.3. / Hürriyet, 25 Şubat 1952, s.1. / Yeni Asır, 16 Nisan 1951, s.4.

²³⁶ Yeni Asır, 17 Nisan 1951, s.3.

²³⁷ Hürriyet, 9 Mayıs 1951, s.5.

yük bir tehdit ve tehlike oluşturduğu fikrini ileri sürmesi, diğer yandan da komünistlerle gizli (Başkan'ın bilgisi dışında) barış görüşmeleri yapması, ikiyüzlülük olarak değerlendirilmiştir. Bir süre sonra da Mac Arthur görevinden azledilir. Başkan Truman ve Genelkurmay Başkanı Marshall, Sovyetlerin Uzakdoğu'daki savaşı daha da genişletmeyi göze alamayacağı düşüncesini belirtmişlerdir. Mac Arthur'la aralarında bu konuda görüş ayrılıkları iyice su yüzüne çıkmıştır. Çünkü bu görüş ayrılığı pek yeni değildir. Kore Savaşı'nın başından beri var olan bir gerçekliktir. Özellikle Mac Arthur'un Kore Savaşı'na ilişkin görüşleri ve öne sürdüğü teklifler, Sovyetler Birliği'ni de doğrudan savaşın içine çekecek ve bir dünya savaşı tehlikesini doğuracak niteliktedir. Başkan Truman ve Marshall'ın açıklamaları, Sovyetler ile Amerika arasındaki gerginliği yumuşatma yolunda önemli bir adım olmuştur. Akşam gazetesindeki "General Marshall da dün Kore komisyonunda Mac Arthur'un ileri sürdüğü tekliflerin Rusya ile bir harbe yol açacağını belirtti."²³⁸ bu açıklamaların hemen arkasından İngiliz Dışişleri Bakanı Eden, Colombia Üniversitesi'nde Üçüncü Dünya Harbi tehlikesinin azaldığını açıklamıştır.²³⁹

Amerikan başkanının ve genelkurmay başkanının görüşlerini destekleyen bir başka gelişme de Churchill'in 20 Mart 1952 tarihli Yeni Asır gazetesinde yayınlanan görüşü olmuştur. "İngiltere, savunma masrafını kısıyor. Churchill, 'Yakın bir tehlike olmadığına kani bulunduğumuz için bunu yapıyoruz.' dedi." Bu durum, Amerika'nın genel siyasetine ve silahlanma anlayışına aykırı bir siyaset izlemek demektir. Bunun gerçek nedeni, herhangi bir savaş tehlikesi bulunmadığının düşünülmesi midir; yoksa 19. yüzyılda dünya üzerinde oynadığı jandarmalık rolünü Amerika'ya kaptırdığını kabul etmek midir? Çünkü 'üzerinden güneş batmayan imparatorluk' 19. yüzyılda da bir savaş tehlikesiyle karşı karşıya değildir. Ancak silahlanma yarışında en önde gitmektedir. Demek ki Churchill, İngiltere'nin 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında oynadığı rolü Amerika'ya kaptırdığının bilincindedir. Ayrıca komünizm tehlikesine karşı da Amerika, her coğrafyada ve her fırsatta askerî mücadeleyi üstlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda iyice yıpranmış bulunan İngiltere'yi

²³⁸ Akşam, 8 Mayıs 1951, s.1.

²³⁹ Cumhuriyet, 12 Ocak 1952, s.1.

ekonomik olarak rahatlatacak önlemler almak, kamuoyunun güvenini kazanmak gerekmektedir. Çünkü İngiltere halkı, artık refahtan pay istemektedir ve daha fazla fedakârlık yapmak niyetinde değildir. Hangi nedenle olursa olsun İngiltere, silahlanma yarışına girmek niyetinde değildir ve bunu da İkinci Dünya Savaşı'nın dahî İngiliz'i, en yetkili kişisi Churchill açıkça dile getirmektedir.

Amerika'nın sınırlandırma politikası 1952 yılının Aralık ayında bir kez de Eisenhower'ın açıklamaları Akşam gazetesine şöyle yansır: "Eisenhower'ın Kore'de vardığı netice: Kızıl Çin'e taarruz suretiyle harbi genişletmek düşünülemez."²⁴⁰ Böylece Amerika'nın Kore Savaşı'nı genişletmek istemediği, üçüncü bir dünya savaşı tehlikesine karşı her fedakârlığı yaptığı düşüncesi kendini iyiden iyiye göstermiştir. 1952 yılının başlarından itibaren üçüncü dünya savaşı tehlikesine yönelik kaygılar dile getirilmez olmuştur. Ancak Kore Savaşı devam etmektedir.

2. Atom Bombası Kullanma Düşüncesi

Savaşın henüz ilk günlerinde Kore'de atom bombası kullanılıp kullanılmaması düşüncesi ortaya atılmıştır. Kore sorununun ortaya çıkışının üçüncü gününde Rusya ve Amerika delegeleri Birleşmiş Milletler'de tartışmışlar. Amerika delegesi tarafından komünist Kore'ye atom bombası atılması düşüncesi dile getirilmiştir. "Komünist Kore'ye atom bombası atmalı mı? Birleşmiş Milletler'deki Amerikan ve Rus temsilcileri konuştular."²⁴¹ Amerika delegesinin bu düşüncayı ortaya atmasının temel nedenlerinden birinin Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarından sonra Japonya ile arasındaki savaşa kesin çözüm getirmesi ve Japonya'nın kayıtsız şartsız teslim olmasıdır. Bu düşünce, her ne surette olursa olsun kazanmak üzerine kurulmuştur. Birleşmiş Milletler'de telaffuz edilen bu düşüncenin yalnızca teoride kalmadığını "Atom ve hidrojen bombaları imalatı. Truman kongreden 260 milyon dolarlık muntazam tahsisat istedi. Hidrojen bombası imal ve tecrübe ediliyor. Harp ihtimali karşısında İngiltere'ye atom bombası veriliyor. Birleşik Amerika, ha-

²⁴⁰ Akşam, 6 Aralık 1952, s.1.

²⁴¹ Yeni Asır, 29 Haziran 1950, s. 6.

zırlıklarını arttırmakta.”²⁴² haberlerinde görmek mümkündür. Ancak Amerika’nın bu konuda çekinceleri bulunmaktadır. Çünkü “ABD’nin nükleer silah tekeli, NATO’nun kuruluşundan kısa bir süre sonra Ağustos 1949’da sona ermiştir.”²⁴³ Sovyetler de atom bombası üretmiş ve denemesini yapmıştır.

1950 yılı Ağustos ayında Amerika’nın İngiltere’ye atom bombası vermesi gündeme gelmiştir. Çünkü Amerika da İngiltere de Sovyet Rusya’nın asıl hedefinin Batı Avrupa olduğu düşüncesindedir. Bu nedenle Batı Avrupa’da daha uyanık ve dikkatli olmak gerekmektedir. Churchill “Avrupa’da tehlike, Kore’den daha yakın ve daha büyüktür.” demiş ve bu konuda Amerikan yöneticilerini ikna etmiştir. Yine Churchill’e göre Avrupa’yı karşı konulması güç, askeri taarruzdan koruyan, Amerika’nın atom sahasındaki üstünlüğüdür.²⁴⁴

Nadir Nadi, atom bombasının kullanımının yasaklanmasına ilişkin girişimlere; tank, top, makineli tüfek gibi silahların daha insani olmadığı, atom bombasının bir anda öldürerek pek acı da çektiği gerekçesiyle karşı çıkmaktadır.²⁴⁵ Nadir Nadi’ye göre makineli tüfek, top, tank gibi silahlar, insanlara daha fazla acı çektiği, Hâlbuki atom bombası bir anda yüksek sıcaklıklarla insanları öldürmekte, onlara acı çektiği, Nadir Nadi, atom bombasının ilk anda öldürdüğü insanlarla ilgili yargı belirtmekte; fakat radyasyona maruz kalan insanların hangi koşullarda ve nasıl yaşadıkları, ölüme nasıl yavaş yavaş gittikleri hakkında herhangi bir şey söylememektedir. Belki de bu silahın diğer etkileri hakkında dünya kamuoyunun olduğu gibi Türk kamuoyunun da bilgilendirilmemesi nedeniyle böylesi düşünceler ileri sürebilmektedir.

Sedat Simavi, Kore’de Amerika’nın atom bombası kullanmasının gereklilik nedenleri üzerinde durmaktadır. Atom bombası varsa kullanılmalıdır; yoksa tehdit unsuru olarak kullanılması gülünç duruma düşmeye neden ol-

²⁴² **Cumhuriyet**, 8 Temmuz 1950, s. 1. / **Cumhuriyet**, 18 Temmuz 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 29 Temmuz 1950, s.1.

²⁴³ İlder Turan, **NATO İttifakının Stratejik ve Siyasi Sorunları**, İstanbul, 1971, s. 25

²⁴⁴ **Akşam**, 27 Ağustos 1950, s. 1.

²⁴⁵ **Cumhuriyet** 1 Ekim 1950, s. 1.

maktadır, der.²⁴⁶ Sedat Simavi'nin bu görüşleri tepkisel nedenlere dayansa gerektir. Çünkü diğer yazılarına bakıldığında sağduyulu bir yazarla karşı karşıya olduğumuzu hissettiğimiz Simavi'nin, gerçekten atom bombası kullanılmasından yana bir tavrı olamaz. Sürekli olarak atom bombası kullanma tehditlerine başvurulmasına yönelik tepkisi dolayısıyla 'gülünç duruma düşmeyin, kullanacaksanız kullanın atom bombanızı' demek ister gibi bir söylemi göze çarpmaktadır.

Amerika ve Avrupa, atom bombası kullanmayı ciddi ciddi düşünürken Çin, Amerika'yı atom bombası kullanmama konusunda uyarmaktadır. 'Atom bombası atmaması Amerika'ya ihtar ediliyor.' üst başlığının ayrıntısında Pekin radyosuna dayandırılan bir haberde, böyle bir eylemin sonucunda Amerikan şehirlerinin bir misilleme hareketi için birinci derecede hedef teşkil ettiği²⁴⁷ yargısı yer almakta ve haber, 'Amerikan şehirlerini bombalayacak memleketin ismi zikredilmemektedir.' biçiminde devam etmektedir. Bu son yargıdan kasıt şudur: Haberi veren Pekin radyosu olmasına rağmen Çin'in elinde henüz atom bombası yoktur. O halde rüzgâr başka yerden esmektedir. Yani tehdidi asıl savuran Rusya'dır. Fakat bunu açık açık ifade etmemektedir.

Kore'de atom bombası kullanılması düşüncesi zaman zaman gazetelerimize yansımıştır. "Kore Harbi'nde atom bombası kullanılması düşünüldü. Atom bombası kullanılacak mı? Kore'de atom bombası kullanılacak mı?"²⁴⁸ haberleri, bazen alt başlık niteliği taşımaktadır; ancak atom bombasının kullanımı tartışma meselesi haline getirilir. Bu tartışma, köşe yazarlarımızın yazılarına da yansır. Akşam gazetesi başyazarı Necmeddin Sadak "Amerika'da atom bombası tehdidi sık sık kullanılmaya başladı."²⁴⁹ başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Sadak, Amerikan basını, Kore Savaşı çıkmazından kurtulmak için komünist Çin'le savaşmak değil; doğrudan doğruya Rusya'ya ultimatom vermek gerektiğini söylüyor, der.²⁵⁰ Böylece Sadak, Kore Savaşı'nın daha dör-

²⁴⁶ **Hürriyet**, 17 Aralık 1950, s. 1.

²⁴⁷ **Yeni Asır**, 7 Kasım 1950, s.2.

²⁴⁸ **Yeni Asır**, 28 Kasım 1950, s.1. / **Akşam**, 29 Kasım 1950, s.1. / **Akşam**, 10 Temmuz 1950, s.1.

²⁴⁹ **Akşam**, 14 Kasım 1950, s.1.

²⁵⁰ **Akşam**, 14 Kasım 1950, s.1.

düncü ayında Amerikan basınının bu savaşa nasıl baktığını, kimi suçladığını ortaya koymaktadır.

Necmeddin Sadak, “Atom Bombası Hemen Kullanılır Bir Silah mıdır?” başlıklı yazısında özetle şöyle demektedir: “Başkan Truman’ın atom bombası kullanılabileceğini söylemesi, İngiltere ve Fransa’yı harekete geçirir. Daha önce kullanılmış olan bu silahın sonuçlarının görüldüğü Truman’ın beyanına dayandırılarak verilmiştir. Çin ya da Kuzey Kore’de atom bombası kullanılmasına Rusya seyirci kalmayacak, aynı silahı Avrupa’ya karşı kullanacaktır. Kore Harbi yüzünden bir insanlık dramına sebep olmayı Truman istemeyecektir.”²⁵¹ Amerikalıların en darda kaldıkları dönemde -Kunuri Savaşları döneminde- atom bombasını kullanma yolundaki düşünceleri, Avrupalı müttefiklerini harekete geçirir. Rusya’nın Avrupa’da kullanabileceği atom bombası, başta İngiltere ve Fransa’yı kaygılandırmıştır. Necmeddin Sadak, gelişmeleri değerlendirirken olaylara sağduyulu yaklaşımıyla dikkat çekmektedir. Ne yukarıdaki makalesinde, ne de diğer makalelerinde Amerika’nın ağzının içine bakmak gibi bir bakış açısı sergilemiştir. Olayları ya insanî boyutuyla, ya da Türkiye’nin ulusal çıkarları bakımından değerlendirmeye çalışmıştır.

Kore’de atom bombası kullanılacağı haberleri genellikle komünist kuvvetlerin Birleşmiş Milletler ordusu karşısında ilerleme kaydettiği tarihlere rastlamaktadır. 30 Kasım 1950’den 10 Şubat 1951 tarihine kadar çeşitli tarihlerde yayımlanan haberlerde, atom bombasının kullanılma olasılığını dile getirmektedir. “Birleşmiş Milletler kuvvetleri sarılma tehlikesini atlattılar. Amerika savunma bakanı Marshall, dün Çin komünist ordularına karşı icabında atom da dâhil eldeki silahların kullanılacağı ihtarında bulundu. Birleşmiş Milletler ordusu Kore’den çıkmayacak. İcabında atom bombası da kullanılacak. Umumi harp çıkmayacağını kimse temin edemez. Atom bombası kullanılacak mı? Komünistler, 38. arz dairesinde duracaklar mı? Kore’de atom kullanılacak mı?”²⁵² Aslında bu tarihler arası Türk tugayının da yer aldığı Kunuri-Wawon-Sinnim-ni-Kaechon savaşları dönemidir. Bu dönem, müttefiklerin, komünist

²⁵¹ **Akşam** 3 Aralık 1950, s.1.

²⁵² **Cumhuriyet**, 30 Kasım 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 1 Aralık 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 2 Aralık 1950, s.1. / **Akşam**, 10 Şubat 1951, s.1.

birliklerin savaş tarzlarına alışık olmadığı, sık sık kuşatmalar, baskınlar yaşadığı dönemdir. Özellikle Amerikalıların hiç alışık olmadığı ölçüde kayıplar vermesi, Amerikan kamuoyunda büyük yankılar yaratmıştır. Amerikan yöneticileri, gerek Kore'de verdikleri kayıpların son bulmasını sağlamak, gerekse kamuoyu tepkisini yumuşatmak amacıyla atom bombası kullanma düşüncesine kapılmışlardır. Bu düşüncüyü daha çok işleyenler, şahinler olarak nitelendirilen gruplardır ki, Başkan Truman'ı ve partisini etkileme yolunda epeyi mesafe kat etmişlerdir. Fakat bu konuda Başkan'dan habersiz demeç vermeleri, Başkan Truman'ı hem sinirlendirmiş, hem de şahinlerin etki alanından uzaklaştırmıştır. Örneğin savunma bakanı Marshall'ın yukarıdaki açıklamasının hemen ardından Başkan Truman, bu açıklamaya tepkisini şöyle göstermiştir: "Atom bombasının atılması emrini vermek Cumhurbaşkanına ait bir haktır. Askeri komutana bombayı atmak emri verilmemiştir."²⁵³ Bu açıklama hem Amerika savunma bakanı Marshall'a hem de General Mac Arthur'a yönelik sert bir açıklamadır. Aynı zamanda Kore Savaşı'nın gidişatı, stratejik ve taktik konularda Cumhuriyetçilerle Demokratlar arasındaki bakış açısı farklılığını da gözler önüne seren önemli bir belge niteliğini taşımaktadır. Nitekim Başkan Truman, Cumhuriyetçi Mac Arthur'u bir süre sonra ("Mac Arthur azledildi." *Akşam*, 11 Nisan 1951) Kore'deki görevinden azledecektir. Cumhuriyetçilerle Demokratlar arasındaki çekişmeyi gösteren haberlerden biri aynı tarihlerde *Yeni Asır* gazetesinde şöyle ifade edilmiştir: "Ünlü generalin azli bilhassa hariçte iyi karşılandı. Bu azil, Birleşmiş Milletler'e sadakat sayılıyor, Amerikan Cumhuriyetçilerinin muhalefeti bekleniyor."²⁵⁴ Mac Arthur'un görevden alınışını olumlu karşılayan devletler İngiltere ve Fransa'dır. Mac Arthur, daha önceki yaklaşımları dolayısıyla İngiliz ve Fransız çıkarlarına aykırı hareket etmiştir. Bu nedenle Truman'la görüşmelerinde büyük olasılıkla Mac Arthur'un azledilmesini istemişlerdir. Haber yazısında dikkati çeken özelliklerden biri de Cumhuriyetçilerle Demokratlar arasındaki siyasal yaklaşım farklılığının bu dönemde de görülmesidir. 9 Aralık 1950'de Washington'da Truman ve Atlee arasında yapılan anlaşma, Komünist Çin'in Birleşmiş

²⁵³ *Akşam*, 1 Aralık 1950, s.1.

²⁵⁴ *Yeni Asır* 12 Nisan 1950, s.1.

Milletler'e kabulü dışında, bütün meselelerde anlaşıldığını göstermektedir. Bunlar içinde atom bombasının kullanılmaması da bulunmaktadır. "Atom bombası kullanılmayacak. Truman-Attlee anlaşmasının esasları. İki devlet şefi, Komünist Çin'in Birleşmiş Milletler'e kabulü müstesna, bütün meselelerde anlaştılar."²⁵⁵ Amerika'da çeşitli güçler, atom bombasının kullanılmasını istemekte ve bu konuda başkan Truman'ı etkilemek amacıyla çalışmalar yürütmektedirler. Ancak Başkan Truman, bir atom savaşının dünyayı hangi tehlikelere sürükleyeceğini tahmin ettiğinden böylesi bir çözüme yanaşmamıştır. Atom bombası denemeleri ise devam etmiştir. Çünkü her ne kadar atom bombası kullanmamaya karar verilse de Sovyet Rusya tehlikesi, varlığını devam ettirmektedir. En azından caydırıcı olmak adına atom bombası denemelerine devam etmek gerekmektedir. Bu nedenle Amerika'da yeni atom denemeleri yapılmakta, denemelerin devam edeceği açıklaması da yapılmaktadır.²⁵⁶ Amerika'da ikinci bir deneme, yeni bir atom mücadele çığırının açılacağına işaret olarak yorumlanmıştır.²⁵⁷ Atom silahlarının ve nükleer topların gelecek savaşların korkunç silahları olacağı yolunda tahminler ve yorumlar da yapılmaktadır. Nükleer başlıklı silah ve topların Atlantik Paketi orduları hizmetine verilmek üzere Amerika'da seri imalatına başlandığı, otuz beş kilometre mesafeden düşman orduları üzerine cehennemler yağdıran bu müthiş topun, saatte otuz beş kilometre hızla bir yerden başka bir yere nakledilebileceği de verilen haberler arasındadır. Fakat bu arada Sovyet Rusya da bu alanda boş durmamakta, benzeri çalışmaları onlar da yapmaktadır. Akşam, bu durumu şöyle yansıtmaktadır: "Stalin, atom patlatıldığını açıkladı. İstikbalde de muhtelif büyüklükte bombalar patlatılacağını söyledi: Rusya, hiçbir devlete hücum emelinde değildir."²⁵⁸ İki büyük devletin yaptığı çalışmalar da söyledikleri sözler de birbirine çok benzemektedir. Her iki devlet de hızla silahlanmaya, birbirine üstünlük kurmaya çalışırken; diğer taraftan da hiçbir devlete saldırma amaçlarının olmadığını iddia etmektedirler. Bu savaştan bir

²⁵⁵ Akşam, 9 Aralık 1950, s.1.

²⁵⁶ Cumhuriyet, 28 Ocak 1951, s.1.

²⁵⁷ Yeni Asır, 5 Ekim 1951, s.1.

²⁵⁸ Akşam, 6 Ekim 1951, s.1.

süre sonra her iki devletin de bu silahları ve bunlara sahip olmaktan doğan güçlerini ne kadar barışçıl amaçlarla kullandıkları açıkça görülecektir(!)

3. Kore Savaşı'nın Getirdiği Silahlanma Yarışı

İkinci Dünya Savaşı sona ererken orduların elinde, bir kısmı savaşın sonuna doğru geliştirilmiş bazı silahlar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır: Atom bombası, roketler, roketatarlar, jet motorlu uçaklar, bombardıman uçakları, güdümlü füzeler, zırhlı araçlar, tam ve yarı otomatik tüfekler. Atom bombası hariç bu silahların hemen hepsi Kore Savaşı'nda da kullanılmıştır.

Bu savaş sürecinde Amerika yeni silahlar üretmeye ve denemeye devam etmiştir. Özellikle hava kuvvetlerinin rahat ve etkili olarak kullanabileceği yeni bombalar üretme yoluna gidilir. Çünkü dağlık araziye çok iyi bilen, bu arazide iyi saklanan komünistlerin sivillerden ayrı tutulması ve onlara karşı etkili olabilecek silahların kullanılması gereklidir. Bu savaşta müttefikler hava üstünlüğünü ellerinde tutmaktadırlar. Ancak bu durum, savaşın başarıyla sonuçlanmasını sağlamaz. Hızlı hareketleriyle düşmanı yok edecek, nihai hedefe varmayı sağlayacak kara harekâtı daha da önemlidir. Bu harekâta piyadenin en etkili yardımcısı, tankçılardır. Onun için İkinci Dünya Savaşı'nda kullanılan tankların daha da geliştirilmesi gerekmektedir. Arazi koşullarına uygun hafif, hızlı ve etkili tankların kullanılması gerekmektedir. Bu gerçek Akşam gazetesinde şu şekilde belirtilmektedir: “Kore harbinde baş rolü oynayan bir silah: Tank. Rusların verdikleri tank olmasa idi Kuzey Korelilerin taarruzu başlangıçta durdurulabilirdi.”²⁵⁹

Amerikalıların ürettikleri ve bu savaşta denedikleri en etkili bombalardan biri de napalm bombasıdır. İlk kez Kore Savaşı'nda kullanılan bu bomba, daha sonra Vietnam Savaşı'nda da kullanılacak, bu savaş sırasında bu bombanın kimyasal silah olduğunun kabulüyle kullanımı uluslararası anlaşmalarca yasaklanacaktır. Bu bombaya basınımlar, Kore Savaşı sırasında yangın

²⁵⁹ Akşam, 9 Eylül 1950, s.4.

bombası adını vermiştir. Kuzey Kore'nin geçici başkentine 85 ton yangın bombası(napalm) atılmıştır. Napalm bombasının kullanılmasıyla ilgili olarak Pilot Yarbay Barnes Wykeham şunları söylemektedir: "Bu harpte kullanılan silahların kıymetlendirilmesinin bizi uzun zaman meşgul edeceğini zannetmiyorum. İnkılâp kabilinden hiçbir şey yoktu ve belki de Napalm bombası istisna edilirse, kabiliyetleri bilinmeyen bir faktör olan hiçbir şey yoktu. Napalm bombası, dağ savaşlarında son derece değerli olduğunu ispat etti. Bir silah hakkındaki iddialarımızda çok aceleci olmamalıyız; fakat ona hiç olmazsa iyi bir numara vermeliyiz. Zannediyorum ki biz bu iyi numarayı kabul etmiş bulunuyoruz. Mücadelenin başlangıcında birçok kimseler tarafından bu silah hakkında şüphe ediliyordu."²⁶⁰

Her iki taraf birbirini Kore'de biyolojik silah kullanmakla suçlamaya başlamıştır. "Kore'de mikrop harbinin ilk kurbanları iki İngiliz askeri"²⁶¹ Amerikalıların Rusları, Rusların da Amerikalıları suçlama ifadelerine gazetelerimizde 1952 yılında rastlanmaya başlanır. Biyolojik silah kullanma konusunda kesin bir sonuç olmamakla birlikte Amerika'nın kullandığı Napalm, daha sonraları kimyasal silah olarak nitelendirilecektir. Komünistler ise gerek Kore'de gerekse Vietnam ve diğer bölge savaşlarında kullandıkları biyolojik ve kimyasal silahlara ilişkin açıklamalarda bulunmamışlardır. "Nükleer enerjiyle çalışan uçak gemilerinin yapıldığı belirtilmektedir."²⁶² Silahlanma yarışında komünistler, Batılılardan geri kalmamaktadır. Yeni tip hafif silahlar, roketler, güdümlü füzeler, hem Amerika, hem de Sovyetler tarafından geliştirilir; bu silahlar Kore'de denenir. "Komünistler roket, radarla idare edilen top gibi son model silahlar kullanıyorlar."²⁶³

4. Ateşkes / Barış Girişimleri ve Anlaşma Önerileri

Kore Savaşı yirminci yüzyılın son önemli savaşlarından biridir. Birleşik Kore'yi bölenler Koreliler değil; yüzlerce yıl, belki de binlerce yıl Kore'de ya-

²⁶⁰ WYKEHAM, "Kore Harbi'nde"..., s. 66-67.

²⁶¹ *Cumhuriyet*, 19 Haziran 1952, s.3.

²⁶² *Akşam*, 15 Aralık 1952, s.5.

²⁶³ *Yeni Asır*, 5 Kasım 1950, s.1.

şayan Kore halkı değildir. Kore'yi bölenler, Kore yarımadasını işgal eden yabancı kuvvetler ve ideolojilerinin farklılığı nedeniyle kendi halkını bölen yöneticilerdir. Bu savaştan en çok zarar gören de Kore halkıdır. Dolayısıyla barışı en çok isteyen de onlardır.

Savaşın başladığı ilk günlerden itibaren Hindistan ve Mısır, tarafsızlık politikası gütmektedirler. Hindistan devlet başkanı Nehru, iki tarafı barış masasına oturtmak için farklı zamanlarda birkaç girişimde bulunmuştur. Bunların ilkini 3 Temmuz'da başlatmıştır. Yeni Asır, haberi şöyle verir: "Kore için bir Amerikan-Rus mülakatı kabil mi? Hindistan bunu temine, Anglosaksonlar Kore'ye daha fazla asker göndermeye çalışıyor."²⁶⁴ 16 Temmuz'daki girişim ve öneri, bu ilk girişimin devamı niteliğindedir. Öneride Kuzey Korelilerin kendi topraklarına çekilmeleri, buna karşılık Kızıl Çin temsilcisinin Birleşmiş Milletler'e alınması dile getirilmiştir.²⁶⁵ Bu tekliflerin tümünün yıllarca iç savaş yaşamış, bağımsızlık mücadelesi vermiş bir ülkenin liderinden gelmesi tesadüfî değildir. "Hindistan başbakanı Nehru'nun Kore meselesi hakkında geçen hafta kendisine gönderdiği mesaja bugün verdiği cevapta Stalin, Komünist Çin de dâhil olmak üzere beş büyük devletin iştirakiyle ve Güvenlik Konseyi aracılığıyla Kore'deki muhasamata sulhçu bir hal çaresi bulunmasına taraftar olduğunu belirtmiştir. Nehru'nun teşebbüsünü memnuniyetle karşılayan Stalin, Kore meselesinin bir an evvel halledilmesi için Kore milleti temsilcisinin Güvenlik Konseyi'nde dinlenmesini teklif etmiştir. Diğer taraftan Sovyet resmî Tass Ajansı, Hindistan başbakanı Nehru'nun Stalin'e gönderdiği yeni bir mesajı yayımlamıştır. Nehru mesajında, Stalin'in cesaret verici cevabı için minnettar olduğunu belirtmekte alakadar diğer milletlerle derhal temas ederek neticeyi yakında Stalin'e tekrar bildireceğini ilave eylemektedir."²⁶⁶ Amerika, Hindistan tarafından yapılan bu teklifi kabul etmemiş; ancak Amerika Birleşik Devletleri başkanı Truman, 2 Eylül 1950'de Kore'de barışın sağlanması için başka bir girişimde bulunmuştur. "Truman, Kore'de barış için 8 maddelik bir program teklif etti. Bu program şudur:

²⁶⁴ **Yeni Asır**, 3 Temmuz 1950, s.3.

²⁶⁵ **Akşam**, 18 Temmuz 1950, s.1.

²⁶⁶ **Akşam**, 19 Temmuz 1950, s.2.

1. Hür, müstakil ve birleşmiş bir Kore,
2. Çarpışmaların dünya savaşına yol açacak şekilde genişlemesine engel olmak,
3. Çin'in savaşa girmemesi,
4. Formoza hakkında milletlerarası anlaşma,
5. Uzakdoğu'da savaşa son verecek tedbirler alınması,
6. Tecavüzi savaşların reddi,
7. Birleşmiş Milletler aracılığıyla barışın temini,
8. Askeri malzeme imalini arttırmak.”²⁶⁷

Truman'ın yaptığı teklifler şöyle değerlendirilebilir:

Hür, müstakil ve birleşmiş bir Kore: 'Ulusların kendi kaderini tayin hakkı' ilkesi çerçevesinde ele alınabilir. Bu açıdan bakıldığında ne ABD'nin ne de Sovyetlerin Kore'de bulunması gerekir. Tüm devletlerin Kore'den çekilmesi, Kore'yi kendi haline bırakması gerekir. Mademki Kore'nin müstakil olması isteniyor; o halde yapılması gereken, Birleşmiş Milletler'de anlaşma koşulları görüşülürken tüm yabancı kuvvetlerin aynı anda Kore'den çekilmesini, kimsenin Kore'nin iç işlerine karışmamasını sağlamaktır.

Çarpışmaların dünya savaşına yol açacak şekilde genişlemesine engel olmak: Dünyanın yeni bir savaşın eşiğine getirilmemesi, insan soyunun tehlikeye atılmaması düşüncesini içermektedir.

Çin'in savaşa girmemesi: Doğrudan doğruya Kore'ye komşu, aynı zamanda da askerî personel bakımından sıkıntı çekmeyecek olan bir devletin, Rusya ve Kuzey Kore yanında yer alması ABD çıkarlarına tam anlamıyla ters düşmektedir. Bu nedenle Çin'in bu savaştan uzak tutulması gerekmektedir. Bu maddenin, Uzakdoğu'da savaşa son verme maddesiyle doğrudan ilişkili olduğu düşünülebilir. Çin'in Kore Savaşı'nı kendisi için bir tehdit unsuru olarak algılaması dolayısıyla savaştan uzak kalması pek de mümkün görünmemektedir. Nitekim resmen savaşa girdiğini belirtmese de Çin, savaşın içinde yer alacaktır.

²⁶⁷ **Akşam**, 2 Eylül 1950, s.1.

Formoza hakkında milletlerarası anlaşma: Uluslararası sorun haline gelmiş bir olayın, olayla ilgili tarafların görüşmeleri yoluyla halledilmesi. Özellikle Komünist Çin ile Formoza arasındaki anlaşmazlığın giderilmesi amacını taşımaktadır. Bu konu da aslında ulusların kendi kaderini tayin hakkı çerçevesinde çözümlenmesi gereken bir sorundur. Çin'de meydana gelen bir rejim değişikliği, yine o ülkeyi ilgilendiren bir durum olduğuna göre bu duruma, yabancı kuvvetlerin taraf olmaması gerekmektedir. Çin'le ilgili bir başka sorun da bir milyarlık Çin Halk Cumhuriyeti yerine hem coğrafi bakımdan, hem nüfus bakımından onun 100'de biri bile olmayan Milliyetçi Çin'in Birleşmiş Milletler'de ve Güvenlik Konseyi'nde temsil ediliyor olmasıdır. Bütün bu sorunların taraflar arasındaki görüşmelerde halledilmesi gerekmektedir.

Uzakdoğu'da savaşa son verecek tedbirler alınması: Öncelikle Kore Savaşı'nın, sonra da Komünist Çin ve Milliyetçi Çin arasındaki anlaşmazlığın giderilmesi bölge güvenliğinin sağlanması açısından zaruri bir durumdur.

Tecavüzî savaşların reddi: İnsan haklarına saygılı anlaşmaların yapılması gerekliliğini bildirir. Aslında tecavüzî savaşlar olmazsa, savaşa dayalı sorunlar da olmayacaktır. Çünkü meşru müdafaa sayılan ve tecavüzî savaşlara karşı yapılan ulusal kurtuluş savaşları da olmayacaktır.

Birleşmiş Milletler aracılığıyla barışın temini: Birleşmiş Milletler'e üye devletlerin kararının etkili olacağı düşünülse de gerek Birleşmiş Milletler'de gerekse Güvenlik Konseyi'nde Amerika'nın ve daimi üyelerin önemli bir etkinliği vardır.

Askeri malzeme imalini arttırmak: Kimin, nerede, ne amaçla ve nasıl olduğu pek belli olmakla birlikte, Amerika'nın ve müttefiklerinin askeri malzeme bakımından üstünlüğü, Sovyetlerin sınırlandırılmasına, askerî harekât kabiliyetinin Batı karşısında azalmasına yol açacağı düşünülmüştür. Başkan'a göre böyle bir durumda da Sovyetlerin saldırganlık politikası gütmesi güçleşecek, hür dünya rahat bir nefes alacaktır.

Kore'de ateş kesilmesi teklifi üç biçimde görülmektedir. Aslında bu durum, bütün ateşkes teklifleri için geçerlidir: 1. Bir arabulucunun ateşkes teklifi, 2. Üstünlük sağlayan tarafın bu konumundan yararlanarak ele geçirdiği top-

rak / zenginlik ile yetinmesi sonucu yaptığı ateşkes teklifi, 3. Zor durumda kalan tarafın daha kötü koşullarla karşılaşmamak için yaptığı ateşkes teklifi.

Kore'de ateşkes için arabuluculuk yapan devletlerden biri Yugoslavya diğeri de Hindistan'dır. İkinci arabuluculuk teklifi 23 Eylül 1950'de de Yugoslavya'dan gelir. "Yugoslavya Kore'de ateş kesilmesini teklif etti. Birleşmiş Milletler genel kurulunda bu teklifi yapan Yugoslavya, Birleşmiş Milletler ordusunun 38. arz dairesinde durmasına taraftar."²⁶⁸ Amerika, bu teklife herhangi bir yanıt vermemiş ya da bizim basınımızda bu teklife Amerika'nın verdiği yanıtın ayrıntıları görülmemiştir.

Arabuluculuk teklifinden beş gün sonra bu kez, gerilemekte olan Kuzey Kore'den barış teklifi gelmiştir. Ancak Amerika, bu teklifin de propaganda maksadıyla yapıldığını öne sürerek teklifi ciddiye almadığını belirtmiştir: "İnanılır kaynaklardan verilen malumata göre Kuzey Kore, bugün Kore'de harbe son vermeye ve 38. arz dairesinin gerisine çekilmeye hazır olduğunu bildirmiştir. Kuzey Korelilerin dört maddelik bir barış teklifini Komünist Çin hükümeti vasıtasıyla Hindistan'ın Peking büyükelçisine sundukları aynı kaynaklar tarafından bildirilmektedir. Kuzey'in barış teklifi aşağıdaki maddeleri ihtiva etmektedir:

1. Muhasamata (husumete, düşmanlığa) son verecek bir mütarekenin imzalanması,
2. Güvenlik Konseyi'nin tarihi kararında belirttiği üzere Kuzey Kore kuvvetlerinin 38. arz dairesi ötesine çekilmeleri,
3. Amerikan kuvvetlerinin Güney Kore Pusan limanı köprübaşı bölgesine çekilmeleri ve diğer milletlerden müteşekkil Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Güney Kore'nin diğer kısımlarını işgal etmeleri,
4. Birleşmiş Milletler kontrolü altında bütün Kore'de seçimler yapılması.

Kuzey Korelilerin barış teklifinde bulundukları hakkındaki haberlerin Amerika'da propaganda maksadıyla ileri sürüldüğü söylenmektedir."²⁶⁹

Kuzey Kore'nin teklifinin ilk maddesi, düşmanlığa son verecek bir barış antlaşmasının imzalanması isteğini dile getirmektedir. Güvenlik Konseyi'nin

²⁶⁸ **Yeni Asır**, 26 Eylül 1950, s.1.

²⁶⁹ **Akşam**, 28 Eylül 1950, s.2.

tarihi kararında belirttiği üzere Kuzey Kore kuvvetlerinin 38. arz dairesi ötesine çekilmeleri teklifi güvenilir olmaktan uzaktır. Amerikan kuvvetlerinin Güney Kore Pusan limanı köprübaşı bölgesine çekilmeleri ve diğer milletlerden müteşekkil Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Güney Kore'nin diğer kısımlarını işgal etmelerini istemenin haklı gerekçeleri olmalıdır. Güney Kore'de müttefik ordularının içinde en güçlü olanı -teknolojik açıdan da sayısal bakımdan da- Amerikan kuvvetleridir. Bu kuvvetlerin Güney Kore'den uzak olması, Kuzey Kore'nin askeri bakımdan manevra kabiliyetinin artmasına neden olacak; Güney Kore, daha kolay işgal edilebilir hale gelecektir.

Birleşmiş Milletler kontrolü altında bütün Kore'de seçimler yapılması: Kore'de Birleşmiş Milletler kontrolünde bütün Kore'de seçimler yapılması istenmekte; fakat Birleşmiş Milletler'in Kuzey Kore'deki seçimlerde gözlemci olması engellenmektedir.

Kuzey Kore'nin barış atağında bulunmasının ardından bir şeyler yapmak gereğine inanan Başkan Truman, Kuzey Kore'yi değil; ama Sovyet Rusya'yı muhatap alarak birtakım koşullar hazırlamıştır. Bu koşulların yerine getirilmesiyle birlikte barış görüşmelerinin başlayabileceğini belirtmiş olur: "Truman'ın Sovyet Rusya'ya dört şartı:

Truman 'Tehlikeleri müdrükiz ve karşılamaya hazırız. Hürriyet hayatımızı muhafaza için her şeyimizi feda edeceğiz. Yeni bir taarruz, mütearrızın lehinde olmayacaktır.' diyor. Sovyet Rusya şu dört delille barış emellerini ispat etmedikçe silahlanmaya devam edeceğiz:

1. Birleşmiş Milletler anayasasına riayet,
2. Birleşmiş Milletler gibi, Kuzey Korelileri silahlarını teslim etmeye davet,
3. Demir perdeyi kaldırarak fikir ve haberler teatisine müsaade etmek,
4. Birleşmiş Milletler'le kolektif emniyet sisteminin tesirine iştirak."²⁷⁰

Başkan Truman'ın koşullar öne sürdüğü dönemde Müttefik Kuvvetler Kuzey Kore'de hızla ilerlemektedir. Bu, bir barış teklifi değildir. Barışa gidecek yolda bir önkoşuldur. Truman'ın Sovyet Rusya'ya şart koştuğu bu dört maddenin ikisini makul karşılaması mümkün görünürken, diğer ikisini makul

²⁷⁰ **Akşam**, 18 Ekim 1950, s.1.

karşılması mümkün görünmemektedir. Makul karşılayamayacağı düşünülen maddeler ikinci ve üçüncü maddelerdir. Kuzey Korelilerin silahlarını teslim etmesi kendilerini ve sistemlerini koruyamayacakları düşüncesiyle kabul etmeyecekleri maddelerdendir. Silah teslimi koşulu ancak Almanya ve Japonya'daki gibi kayıtsız şartsız teslimiyetin yaşandığı durumlarda görülebilmektedir. Bunun dışındaki durumlarda devletler, böyle bir koşulu kabul etmemektedir.

Fikir ve haber alışverişi koşuluna gelince Sovyetler, sistemini korumayı ve yerleştirmeyi, Batılı etkilerden uzak durma ilkesi üzerine kurduğu için bu koşul, Sovyetlerce kabul edilmez görünmektedir. Sovyet yöneticileri, lüks tüketimin insanları ister istemez etkileyeceğini düşünmektedirler. Çünkü Amerika ve Avrupa'da sıradan bir insanın dahi sahip olduğu olanaklar ya da yaşam koşulları, Sovyet insanının rüyasında bile göremeyeceği durumlardandır. Batı kaynaklı basın yayın organlarının ülkede serbestçe dolaşımı, Sovyet sisteminin sorgulanmasını beraberinde getirecek, 1990'larda yaşanan durum, daha 1950'lerde yaşanacaktır. Bu nedenlerden dolayı Sovyet yöneticileri bu maddeyi de asla kabul etmeyeceklerdir.

Aynı günkü haberlerden birini de Akşam gazetesi şöyle duyurur: "Rusya, Kore'yi kendi haline bırakıyor. Stalin, Kore meselesini normal gidişine bırakmaya karar verdi." ²⁷¹ Birleşmiş Milletler 3 Kasım 1950'de tecavüzü önleme planını oylamaya koymuştur. İngiliz delegesi Yanker, barışsever milletlerin barışı koruma gayretlerini birleştirmeleri mütecavizleri önleyecektir, der. Sovyet Dışişleri Bakanı Vişinski, barışın ihlali gibi konuların görüşüleceği yerin Birleşmiş Milletler Genel Kurulu değil; Güvenlik Konseyi olduğunu, meseleyi genel kurula getirmenin Birleşmiş Milletler anayasasına aykırı olduğunu iddia etmektedir. Konsey'in asıl görevi, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasıdır. Barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin konularda Güvenlik Konseyi'nin karar alabilmesi için üyelerin en az 3/5'inin olumlu oy kullanması ve daimi üyelerden hiçbirinin veto hakkı kullanmaması gerekmektedir. Konsey

²⁷¹ Akşam, 18 Ekim 1950, s.7.

kararları, üyeler için bağlayıcıdır. Sorun barışçı yollarla çözülemezse, silahlı güç kullanımı, yaptırım olarak uygulanabilmektedir.

Gelişmeleri Mehmet Gönübol şu şekilde değerlendirmektedir: “ABD yönetimi Kore konusunu aynı gün 25 Haziran’da, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’ne götürdü ve acil önlemler alınmasını istedi. SSCB Güvenlik Konseyi kararlarını boykot ediyordu. Bu durumda Sovyet vetosu işlemedi ve ABD’nin istediği yönde kararlar hemen alınmaya başlandı. Kore konusunda Konsey’in 25 Haziranda aldığı 82 sayılı karara göre, Kore’nin meşru idaresi kabul edilen Güney Kore’ye yönelik saldırı kınanıyor, hemen ateşkes ve Kuzey’e ait kuvvetlerin çekilmesi isteniyordu.”²⁷²

12 Ocak 1951’de yeni bir ateşkes teklifi yapılmıştır. Bu kez ateşkes teklifinde bulunan taraf Pekin hükümetidir. Ateşkes için şu şartları ileri sürmüştür: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’ne Kızıl Çin’in kabulü, yabancı kuvvetlerin Kore’den çekilmesi, Formoza hakkında müzakerelere girişilmesi.²⁷³ Birleşik Çin yerine Komünist Çin’in Güvenlik Konseyi’ne kabul edilmesini sağlamak, Komünist Çin için önemli bir başarı olacaktır. Çünkü Batılılar, Komünist Çin yerine Milliyetçi Çin’i Güvenlik Konseyi üyesi olarak tanımaktadırlar. Komünist Çin’in Güvenlik Konseyi’ne üye kabul edilmesi ise Batılılar için yenilgi olacaktır. Yabancı kuvvetlerin Kore’den çekilmesi o anda yine müttefiklerce kabul edilemeyecek koşullardandır. Çünkü Kore’de yabancı kuvvetler olarak, Birleşmiş Milletler’e ait kuvvetler ile Çin askeri mevcuttur. Çin, kendi askerini çekmekten ise bahsetmemektedir. Onlara göre Kore’de Çinli asker yoktur, Çinli milisler vardır. Formoza (Milliyetçi Çin) hakkında görüşmelere girişilmesi de Çan-Kay-Şek yönetiminin yenilgiyi kabul ederek, işgal ettiği toprakları Komünist Çin’e teslim etmesi gerektiği düşüncesini içermektedir. Bu da, müttefikler ve Amerika’nın asla kabul edemeyecekleri maddelerdendir. Bu nedenle bir araya dahi gelinmemiştir.

Gazetelerin verdiği haberlere göre Kore’de ateşin kesilmesi ihtimali çok zayıf görünmektedir. Bunun nedenlerinden biri, Komünist Çin’in teklifine

²⁷² Mehmet Gönübol, **Milletlerarası Siyasî Teşkilatlanma- Milletlerarası Siyasî Teşekküllerin Tarihi Gelişimi ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı**, Ankara, 1964, s.323

²⁷³ **Hürriyet**, 18 Ocak 1951, s.1-5.

karşı Birleşmiş Milletler'in verdiği yeni teklifte görülmektedir. Birleşmiş Milletler, ne Kuzey Kore'nin ne de Çin'in tekliflerini kayda değer bulmuştur. Asıl muhatap Sovyetler Birliği'dir. Birleşmiş Milletler tarafından verilen bu teklife, asıl Moskova'dan yanıt beklenmektedir. Sovyetler Birliği adına teklifi değerlendirecek olan da Birleşmiş Milletler'in Rusya delegesi Malik'tir. O da Moskova'nın talimatı olmadan kesin bir cevap verememiş, gelecek talimatı beklemiştir. 14 Ocak 1951'de ateşkes planı Pekin'e gönderilmiş ve bir hafta içinde cevap vermesi istenmiştir. Çin'in Kore'de mütareke teklifini kabul edip etmeyeceği pek bilinmemekle beraber, kabul etmeyeceği yolundaki öngörüler ağırlık taşımaktadır. Çünkü Çin, mütarekenin her şeyden önce ele alınmasını değil, diğer meselelerle beraber ele alınmasını istemektedir. Nitekim 18 Ocak 1951'de Komünist Çin, ateşkes teklifini reddetmiştir. Akşam gazetesi bu durumu okurlarına şöyle duyurmuştur: "Kızıl Çin ateşkes teklifini dün reddetti. Pekin hükümeti Kore'nin tahliye edilmesi şartıyla müzakerelere girişebileceğini bildirdi."²⁷⁴ Bunun üzerine Amerika, Komünist Çin'in karşı teklifini asla kabul etmeyeceğini bildirdikten sonra, Kızıl Çin'i mütecaviz ilan ettirmek için Birleşmiş Milletler'i toplantıya çağırmıştır. "Kızıl Çin ateşkes teklifini dün reddetti. Amerika, Kızıl Çin'in mukabil teklifini asla kabul etmeyecek. Amerika Kızıl Çin'i mütecaviz ilan edecek. Toplantıya çağrılan Birleşmiş Milletler siyaset komitesi bu akşam karar verecek."²⁷⁵ 28 Ocak 1951'de Amerika yeni bir teklifte bulunur. "Amerika'nın yeni teklifi: Kızıl Çin ile sulhane anlaşma yapılabilir. Kızıl Çin, sulh yoluyla anlaşmaya razı olduğu takdirde Amerika zecri tedbirlere başvurmayacak."²⁷⁶ Birleşmiş Milletler'in Amerikan delegesi, Komünist Çin'in barış antlaşması yapmaya istekli görülmesi durumunda, Birleşmiş Milletler'de zorlayıcı önlemler alınmayacağı yolunda açıklamalarda bulunur. Bu antlaşmanın gerçekleşmesi için komisyon kurulması yoluna gidilebileceğini de sözlerine ekler. "Kore'de ateş kesilmesi ve Çin'in mütecaviz ilanı hakkında bu hafta içinde bir karar verilmesi bekleniyor."²⁷⁷ Ancak bu haberlerin yayımlandığı tarihten iki gün sonra -barış yolunda herhangi bir geliş-

²⁷⁴ **Cumhuriyet**, 18 Ocak 1951, s.1.

²⁷⁵ **Akşam**, 18 Ocak 1951, s.1.

²⁷⁶ **Akşam**, 28 Ocak 1951, s.1.

²⁷⁷ **Yeni Asır**, 30 Ocak 1951, s.1.

me kaydedilmediğinden- Komünist Çin, Birleşmiş Milletler tarafından mütecaviz ilan edilir.

15 Nisan 1951 tarihinde Kuzey Kore, barış istediğini bildirmiştir. İhtilafın anlaşma yolu ile halledilmesi için Birleşmiş Milletler'e başvurmuşlar; fakat Güney Kore'nin askeri tecavüzün sorumluluğunu kabul etmesini talep etmişlerdir. Daha önce de olduğu gibi Kuzey Korelilerin barış teklifi ciddiye alınmamıştır.

Bu yılın 30 Haziran'ında Necmeddin Sadak, "Kore Harbinin Acayiplikleri ve Öğrettiği Şeyler" başlıklı yazısında özetle şöyle demiş: "Kore Harbi ve umulan Kore sulhu dünya siyasetinin garabetlerine en yeni örnektir ve çok istifadeli derslerle doludur." Hemen arkasından bu garabeti de şöyle belirtmiştir: "Mütecaviz Kuzey Kore'dir, Rusya hiç işe karışmıyor; ancak ilk uzlaşma teklifi Rus delegesinden geliyor. Komünist Çin, Kore Harbine resmen katılmış değildir, sadece Çin gönüllüleri savaşıyor; fakat bütün uzlaşma teklifleri kaç aydır hep Pekin hükümetinin kulağına ulaştırılıyor. Tecavüze uğrayan Güney Kore Cumhuriyeti'dir; fakat sulh şartlarını Amerika ve İngiltere kararlaştırıyor."²⁷⁸ Necmeddin Sadak, bu savaştan çıkarılacak derslerle ilgili, yine oldukça ilginç yaklaşımlarda bulunmaktadır. Vesayetlerin alabildiğine bol olduğu, vasilerin savaşan taraflar adına kararlar verdiği acayip bir duruma dikkatleri çekmeye çalışmaktadır. Aynı ulusun birbiriyle savaşan iki ayrı devletini ise dikkate alan yoktur.

1951 yılının son günlerine gelindiğinde Kore'de ateşin kesilmesi teklifi bu kez Rusya'dan gelmiştir. Sovyet Rusya, öncelikle iki taraf kuvvetlerinin 38. Paralelden geri çekilmelerini istemektedir. Teklif Rusya'dan gelince, Amerikan hükümeti de teklifi incelemeye başlamıştır. Ayrıca teklif metni Danimarka'da bulunan Trygve Lie'ye gece yarısı telgrafla bildirilmiş. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri de Amerika da Rusların ateşkes teklifini olumlu karşılamıştır. Teklifin propagandadan ibaret değil de samimi olduğuna kanaat getirilirse müzakerelere girişileceği bildirilmiştir. Truman ve Morrison, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nden cevap beklemektedir. Genel Sekreter, derhal müzake-

²⁷⁸ **Akşam**, 30 Haziran 1951, s.1.

relere girişilmesini ister. Bütün bu gelişmeler, barışa giden yolda bir heyecan yaratır. Teklifi, Yeni Asır ve Cumhuriyet gazeteleri 25 Haziran 1951 tarihinde verirken diğer gazeteler bir iki gün sonra gelişmelerle birlikte duyurmaktadır. "Kore'de ateş kesilmesi kabil olacak mı? Rusya gayrı resmi bir teşebbüs yaptı. Şüphe ile karşılanan bu teşebbüsün resmen teyit edilmesi bekleniyor. Bir daha tecavüz etmeyeceklerine dair teminat istenecek. Rusya'nın Kore'ye dair yaptığı barış teklifi. Amerika'nın Moskova büyükelçisine Kremlin'den tafsilat istenmesi bildirildi, teklif ihtiyatla karşılandı."²⁷⁹ Bu tarihlerde Truman, Kore'de barış yapmaya hazır olduklarını bildirmekte; fakat barışın Kore halkına güvenlik temin edecek gerçek bir anlaşma olması gerektiğini de eklemektedir. Birkaç gün içinde Kore'de ateşkes için görüşme hazırlıklarına ve Washington'da resmi Rus teklifi etrafında incelemeler yapılmaya başlanmıştır. Akşam gazetesi gelişmeleri şu şekilde vermektedir: "Ateşkes teklifi için Rusya'dan izahat alındı. Amerika'nın Moskova büyükelçisi, dün gece Vaşington'a ümit verecek bir rapor gönderdi. Gromyko, Kore'de Müttefik ve Kuzey Kore komutanları arasında müzakere teklif etti. Komünist Çin, kendisini resmen harpte saymadığı için mütareke müzakerelerinde müşavir durumunda kalacak. Acheson, mütarekeyi müteakip Kore'deki bütün yabancı kuvvetlerin safha safha geri çekilmelerini teklif etti. Ateşkes teklifi hakkında Rus görüşü açıklandı."²⁸⁰ Sovyet Rusya'nın burada sözü edilen görüşü bir gün sonraki Akşam gazetesinde şöyle verilmiştir: "Kore'de mütareke müzakereleri başlıyor. İki taraf komutanları, yalnız askerî icapları konuşacaklar. Kore'nin idari ve siyasi durumu daha sonra halledilecek. Truman, Sovyet mütareke teklifinin barışa yol açacağını umduğunu söyledi. Müzakereler hakkında 5 maddelik Rus teklifi. Gromyko'nun belirttiği koşullar şunlardır:

1. Cumartesi günü Malik tarafından ileri sürülen teklif, Kore'de kan akıtılmasına son verilmesini isteyen Sovyet halkının arzusuna tercüman olan Kremlin tarafından iyice tartışılarak alınmıştır.

²⁷⁹ **Yeni Asır**, 25 Haziran 1951, s.1. / **Cumhuriyet**, 25 Haziran 1951, s.1.

²⁸⁰ **Akşam**, 28 Haziran 1951, s.1.

2. Mütareke müzakereleri Birleşmiş Milletler ve Kore Cumhuriyeti ile Kuzey Kore ve gönüllü Çin birliklerinin askeri temsilcileri arasında yapılmalıdır.
3. Mütareke müzakereleri, toprak veya siyaset mevzularına temas edilmeksizin sadece askeri meselelere inhisar etmelidir.
4. Meselenin siyasi cephesiyle ilgili konular, ileride Kore'deki partiler tarafından görüşülmeli ve bir karara bağlanmalıdır.
5. Muhasamatın tekrar başlamasına karşı teminat meseleleri, askeri temsilciler arasında müzakere edilmelidir. Rusya'nın Kore meselesinin sulhun halli bahsinde, bir mütareke akdedilmesi dışında, ileri süreceği muayyen teklifleri yoktur."²⁸¹

Teklifin önceliği, Kore'de barışın tesis edilmesidir. Bunun için savaşan tarafların görüşmelerini sağlama teklifi yer almaktadır. Siyasi konulara, toprak meselesine değinilmemesinin nedeni, bir an önce savaşın bitirilmesi isteğidir. Fakat bir savaşın kesin olarak bitirilebilmesi için siyasi konuların, toprak sorununun da halledilmesi gerekmektedir. Yine de barış antlaşmasının imzalanması yolunda tarafların umutlanmasına yol açan bir teklif olarak görülmektedir. Bu nedenle barış umudu uzun süre devam eder. Çünkü her iki taraf için de kabul edilmesi mümkün olan maddeler içermektedir.

30 Haziran 1951'de Birleşmiş Milletler kuvvetleri başkomutanı General Ridgway'e Kore'de ateşkes görüşmelerine başlama yetkisi verilmiş. Sovyet Rusya da bu konuda Kuzey Kore komutanlığını ve Komünist Çin temsilcilerini müzakerelere başlanması konusunda uyarmıştır. 3 Temmuz 1951 tarihinde barış antlaşması konusunda atılan adımın kim tarafından atıldığına ilişkin anlaşmazlık bulunmaktadır.²⁸² Barış teklifinde bulunan tarafın taviz vereceğine yönelik beklentinin sonucu böyle bir haber yapılmıştır denebilir. 4 Temmuz 1951 tarihinde Kore'de barışı sağlayacak görüşmelere başlanır. Birleşmiş Milletler kuvvetleri komutanı General Ridgway, düşmanın mukabil tekliflerinin kabul edildiğini bildirmekte ve zemini hazırlayacak bir toplantının, esas mütareke görüşmelerinden önce 5 Temmuz'da Kaesong'da yapılması yolunda

²⁸¹ **Akşam**, 29 Haziran 1951, s.1.

²⁸² **Cumhuriyet**, 3 Temmuz 1951, 1.s.

yeni bir teklifi de öne sürmektedir. Başkan Truman ise her ihtimale karşı dikkatli olunmasını tavsiye etmekte; görüşmelere katılan General Ridgway ve diğer yetkililere, mütareke hazırlıkları yapılırken Moskova'nın siyasetini değiştirmeyeceği, soğuk savaş cephesini başka yere taşıyacağı kanaatini bildirmiştir.

Komünistler, mütarekenin hemen değil 10–15 Temmuz arasında Kaesong'da yapılmasını teklif etmektedirler. Amerikan dışişleri bu teklifi makul karşılamış; mütareke konusunda, Kore'de savaşan 15 Birleşmiş Milletler üyesi devletle mutabakat içinde hareket etmiştir. Yine de Birleşmiş Milletler çevrelerinde ihtiyatkâr bir iyimserlik hüküm sürmektedir. Görüşmeler 17 vagonluk bir trende yapılacaktır. Mütareke imzalanıncaya kadar cephede askerî harekâtın durdurulması kararı alınmamıştır. Seul civarından Kaesong'a giden Birleşmiş Milletler delegelerinden ikisi Amerikalı, biri Güney Kore ordusuna mensup bir yarbaydır. -Akşam gazetesi mütareke heyetini üç kişi olarak göstermesine rağmen Cumhuriyet gazetesi, heyetin beş kişi olduğunu belirtmektedir.- Görüşmelere gazeteciler alınmamıştır. Hazırlık mahiyetindeki ilk temaslar, tam bir askerî nezaket ve mutabakatla sona ermiş, komünistler 11 Temmuz'da, mütareke için üç teklif yapmışlardır: Derhâl ateş kesmek, gayri askerî bîtaraf bölge kurmak, askerî süratle geri çekmek. Buna karşın Birleşmiş Milletler baş delegesi, yalnız askerî meseleleri müzakereye yetkili olduklarını bildirmiştir. Kaesong'da açılan konferansın birinci gününde dört saat süren iki toplantı yapılmış, ateşkes müzakerelerinin kapsamı üzerinde bir prensip anlaşmasına varılmıştır. Amerikan hükümetinin bütün ihtiyat tavsiyelerine rağmen Washington'daki yetkili çevreler, Kaesong görüşmelerinin oldukça yakın bir zamanda mütareke ile sonuçlanacağı kanaatinde idirler. Komünistlerin, 20 müttefik gazetecinin Kaesong'a girmelerine izin vermemeleri ve yabancı askerlerin çekilmesini istemeleri nedeniyle 12 Temmuz'da ateşkes müzakereleri kesintiye uğramıştır. Ayrıca, müttefikler silâhtan tecrit edilmiş bölgenin 38. paralelin iki tarafında değil, bugünkü -içinde bulunulan- cephe hattının iki tarafında kurulmasını istemişlerdir. 13 Temmuz'da General Ridgway, komünist başkomutanına müzakerelere tekrar başlanması konusunda yeni bir uyarıda bulunurken, Kaesong'un tarafsız hale getirilmesi tekli-

fini götürmüşlerdir. Komünistler bu teklife de cevap vermemişlerdir. 14 Temmuz'da hiçbir görüşme yapılmamış; ancak 15 Temmuz sabahı görüşmelere yeniden başlanmıştır. Komünistler, Ridgway'in bütün tekliflerini kabul etmişlerdir: Kaesong'un tarafsız bir şehir haline getirilmesi, askerlerin geri çekilmesi, Kaesong etrafında tarafsız bir bölge oluşturulması ve gazetecilerin bu bölgeye girmelerine engel olunmaması biçiminde özetlenebilecek teklifi kabul etmişlerdir. Komünistler, tarafsız hale getirmeyi kabul ettikleri Kaesong'dan askerlerini bir gün sonra çekmişlerdir. İki taraf arasında tam bir anlayış havası görüldüğü bildirilmektedir. Müzakerelerin başarıyla tamamlanacağı yolunda bir umut doğmuştur. Kore'de bir taraftan harekât devam ederken mütareke görüşmelerinde bazı ilerlemeler kaydedilmektedir. Görüşmelerde bir mütareke gündemi hazırlanması çabasına girilmiştir. Komünistlerin, teminat verilmeden ateş kesilmesi teklifini müttefikler reddetmişlerdir. Görüşmelerin tıkanma noktası ise bütün askerlerin Kore'den çekilmesi istemidir. Görüşmelerde kesintinin yaşandığı haberleri gazetelerimize aynen şöyle yansımıştır: "Kızılar Kore mütarekesini çıkmaza soktular. Evvela Kore'nin terk edilmesi teklifinden vazgeçilmezse inkıta muhakkak. Acheson, Amerika'nın kati kararını belirtti. Kore'de ateşkes müzakereleri son safhasına geldi. Bugün kati bir neticeye bağlanması veya inkıta bekleniyor. Ateşkes müzakerelerine üç gün ara verildi. Kızılar hükümetlerinden yeni talimatlar bekliyorlar. Siyasi çevrelere göre kızıların müzakerelere ara verilmesini istemelerinde, müttefik kuvvetlerin Kore'den çekilmeyeceklerine dair Acheson'un demecinin rolü vardır. Kore'de görüşmeler muvakkaten kesildi. Müttefikler siyasi meseleleri müzakere etmeyeceklerini bildirdiler."²⁸³

Sedat Simavi, Kore'de barış görüşmelerinin başlamasından duyduğu memnuniyeti belirttikten sonra Kore tarihçesine ilişkin bir şeyler yazma isteğini dile getirmektedir. Kore Savaşı'na katılım sebeplerimiz hakkındaki görüşleri şöyledir: Kore'ye asker göndermemizin nedeni ne parlak vaatlere kanmamız, ne Türk'ün cengâverliğini dünyaya gösterme isteğimizdir. Bizim dışişlerimizin

²⁸³ **Akşam**, 20 Temmuz 1951, s.1. / **Yeni Asır**, 20 Temmuz 1951, s.1. Dönemin incelenen tüm gazeteleri, barış görüşmelerini ve bu konuyla ilgili gelişmeleri benzer biçimde aktarmaya devam ederler. **Akşam**, 22 Temmuz 1951, s.1. / **Cumhuriyet**, 22 Temmuz 1951, s.1.

kendisini nimetten sayarak büyük devletler arasında yer bulma sanısından kaynaklanmaktadır. Ne büyük hata, ne acemice bir politika! Zavallı Türkiye, acemi kaptanlar elinde timsahlarla dolu bir nehre dalmıştır. Hariciyemize akıl öğretenler, dünyanın öbür ucundaki bir çarpışmaya katılırsak bütün kapıların bize açılacağını sanmışlardır. Atlantik Paktı'nın bizi hemen içine alacağını, bütün devletlerin bizimle kol kola gireceklerini zannetmişlerdir. Sonuçta bir yüzümüz ağarmıştır; fakat bunu bile kimse kabul etmek istememiştir. "Müslüman bir devlet olmamız dolayısıyla bizi dışladılar. Avrupa'nın en zengin milletleri Kore Savaşı'na sembolik olarak katılırken Türkiye, ordusuyla ve kanıyla katıldı. Türk kanı aktı, hem de nasıl aktı. Fakat kimse Türkiye'ye dostluk elini uzatmadı. Kore Savaşı gelmiş ve gelecek tüm hükümetler için ders olmalı. Bizim Kore'de gösterdiğimiz kahramanlıklar, en külustür Avrupa mecmua sayfalarında bile adi bir bisiklet kazası kadar yer bulamadı. Simavi, yazı dizisinin son gününde 'Türkiye'nin kendinden başkası için akıtacak kanı olmadığını çocuklarımıza, torunlarımıza Kore hikâyesiyle beraber anlatalım.' demektedir."²⁸⁴

Sedat Simavi, bu tarihte barış görüşmelerinden yola çıkarak Kore Savaşı'nın genel bir değerlendirmesini yapmaktadır. Avrupa ve Amerika'nın Türkiye'ye olumsuz yaklaşımından hareketle Türk hükümetinin nasıl bir politika izlemesi gerektiğini belirtmektedir. Simavi, makaleleriyle hükümeti uyarma görevini yerine getirmektedir. Türk hariciyesinin yanlışlıklarının neler olduğunu saptarken, kimsenin görmek istemediği olgulara, hükümetin gerçekleştirdiği politikanın uzun vadede nelere yol açabileceğine dair öngörülerini dile getirmektedir.

25 Temmuz 1951'de ateşkes görüşmelerine tekrar başlanmıştır. Komünistler, siyasi meseleler üzerinde durdukları takdirde müzakereye son verilecektir. Bunun üzerine komünistler, bütün askerlerin çekilmesini gündeme koymamayı kabul etmişlerdir. Çekilme işinin mütarekeden sonra görüşülmesine karar verilmiştir. Böylece ateşkes müzakeresi çıkmazdan kurtulmuş olur. Müzakerelerde karşılıklı teklifler yapılmış, 27 Temmuz'da mütareke gündemi

²⁸⁴ **Hürriyet**, 11 -14 Temmuz 1951, s.1.

hazırlanmıştır. İki taraf temsilcileri 5 maddelik gündem tasarısı üzerinde anlaşmışlardır.

Üzerinde anlaşmaya varılan gündem maddeleri şunlardır: “

1. Gündemin kabulü
2. Muhasamata son verilmeksizin başlıca şartı olan askerden temizlenmiş bir bölgenin kurulması için her iki taraf arasında bir askeri sınır hattının kurulması
3. Kore’de ateş kesilmesi ve mütarekenin temini için olumlu anlaşmalar ve mütareke ile ateşkes şartlarının uygulanmasını kontrol edecek olan bir teşkilatın oluşturulma biçimi, yetki ve görevlerinin tespiti
4. Savaş esirlerine ilişkin anlaşmalar
5. Her iki tarafın hükümetlerine yapılacak tavsiyeler”²⁸⁵

Başkan Truman, mütareke görüşmelerinin daha ümitli bir aşamaya girdiğini ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler başkomutanı General Ridgway ise muharebenin yakın zamanda biteceğine dair iyimser değildir. Görüşmelerin başlamasından sonra komünistler, Kore’de derhal ateş kesilmesini istemişler. Müttefikler ise mütareke şartları tespit edilmedikçe ateş kesilmeyeceğini kesin olarak bildirmişlerdir. Uyuşmazlık doğan konulardan biri de tampon bölge olmuştur. Komünistler, tampon bölgenin 38. arz dairesinde kurulmasını istemişler. 5 Ağustos’a gelindiğinde görüşmeler yeniden kesilmiştir. General Ridgway, müzakerelere katılan yetkililerin artık görüşmelere gitmeyeceğini bildirmiştir. Müzakerelerin yeniden başlaması için komünistlerin tarafsız bölge hakkındaki taahhütlerini yerine getirmesini istemiştir. 6 Ağustos’ta komünist başkomutanlığı, silahlı askerlerin Kaesong’a yanlışlıkla girdiklerini bildirmiştir. General Ridgway bu cevabı incelemiş, bu incelemenin ardından müzakerelere tekrar başlanmıştır. Bu görüşmeler on beş yirmi gün devam etmiş; komünistler, mütareke binasının civarına bomba atıldığını ileri sürerek 23 Ağustos’ta görüşmeleri kesmişlerdir. Müttefik heyeti, bombanın düştüğü yerde gece yarısı inceleme yapmış; incelemeler sonucu bu olayın bir tertip olduğu kanısına varılmıştır. Bu tarihten itibaren bir ay boyunca görüşmeler bir başlamış,

²⁸⁵ **Akşam**, 27 Temmuz 1951, s.2. (İfade farklılıklarıyla 27 Temmuz 1951 tarihli **Hürriyet** gazetesinde de aynı haber yer almaktadır.)

bir kesilmiştir. Taraflar birbirlerini, görüşmeleri aksatmakla, yararsız kılmakla suçlamışlardır.

8 Ekim'de görüşmelere tekrar başlanmıştır. Komünistler mütareke görüşmelerine başka yerde başlanmasını kabul etmişler ve üstü örtülü bazı koşullar ileri sürmüşlerdir.

"İleri sürülen koşullar şunlardır:

1. Pan Mun Join'de mütareke görüşmelerine derhal başlanması,
2. Yeni tarafsız konferansın yerinin, Kaesong'da İmpjin nehrinin güneyinde, Munsan'da Birleşmiş Milletler'in kamp kurduğu köyü ihtiva etmek üzere "dört köşe" olarak on mil kadar Birleşmiş Milletler hatlarının uzatılması,
3. Her iki tarafın da konferansın yapıldığı yeri korumak sorumluluğunu yüklenmeleri,
4. Uygun görüldüğü takdirde her iki taraf irtibat subaylarının, konferans hazırlamak konusunda görüşmelerde bulunmak üzere buluşmaları,
5. Her iki taraf mütareke yetkili heyetlerinin yapacakları ilk toplantının, tarafsız bölgenin uzatılması ve korunması yolundaki önlemlerin alınması için görevlendirilmeleri."²⁸⁶

Müttefikler, görüşmelerin bir sonuca ulaştırılması konusunda ısrarcı olacaklarını açıklamışlar. Böylece 13 Ekim'e kadar mütareke müzakerelerine ait ön görüşmeler devam etmiştir. Bu tarihte ateşkes müzakerelerinin yapılacağı yerin sınırlarını tayinden başka bütün meselelerde mutabakata varılmıştır. 22 Ekim'de mütareke müzakerelerine tekrar başlama anlaşması imzalanır. Anlaşma, Birleşmiş Milletler komutanlığınca onaylanmış; fakat komünistlerce onaylanmadığı için müzakerelere başlanamamıştır. Müzakerelere ancak 26 Ekim'de başlanabilmiştir. 1 Kasım 1951'de mütareke ümitleri birdenbire artmıştır. Komünistler 38. paralelin mütareke hattı olmasını istemekten vazgeçmişlerdir. Mütareke hattı o günkü cephe olacaktır. İki tarafın teklifleri arasında önemli bir fark kalmamıştır. Yalnız Kaesong'un paylaşılamamasından dolayı müzakereler sürüncemede kalmıştır. 12 Kasım'da ateşkes müza-

²⁸⁶ **Akşam**, 8 Ekim 1951, s.2.

kerelerinde anlaşmaya varıldığı tahmin edilmesine rağmen anlaşmaya varılamadığı kısa sürede anlaşılmıştır.

18 Kasım'da ateşkes işinde mutabakata varılır. Diğer meseleler komünistlerle bir ayda müzakere ve kabul edilmek şartıyla Kore'de ateş kesilip tarafsız bölge kurulması planlanır. Batılılar, yeni bir silahsızlanma teklifi yaparlar. Birleşmiş Milletler'de 12 devletten oluşan yeni bir komisyon kurulması istenir. 12 devlet temsilcisinden oluşan komisyon, genel bir silahsızlanma konferansına zemin oluşturma ve iki tasarı hazırlama görevi üstlenir. Komünistlerin memnurlukla karşıladıkları son müttefik teklifine verecekleri cevap merakla beklenir. Birleşmiş Milletler temsilcisi, komünist teklifinin Birleşmiş Milletlerinkine yakın olduğunu; fakat dikkatle okunduğunda belirsizliklerin bulunduğu fark edildiğini belirtir. Bu arada otuz gün sürecek geçici bir ateşkes anlaşması yapılır. Bu süre içinde diğer meselelerde anlaşma sağlanırsa o günkü cephe, daimi mütareke hattı olarak kabul edilecektir. "Kore'de anlaşma: Cephe hattının harita üzerinde tespiti nihayet tamamlandı. Anlaşmaya göre mütareke imzalandığı takdirde çarpışmalar, otuz gün kadar bu hat boyunca duracak ve iki taraf ikişer kilometre çekilerek dört kilometre genişlikte bir tampon bölge tesis edecektir. Otuz gün içinde bir mütarekenin gerçekleşmesini bekleyenler vardır."²⁸⁷ Anlaşmaya göre mütareke imzalandığı takdirde çarpışmalar, bir otuz gün kadar daha bu hat boyunca duracak ve iki taraf ikişer kilometre çekilerek dört kilometre genişlikte bir tampon bölge oluşturacaktır. Mütareke konusunda umutlar 29 Kasım'da suya düşmüş; çünkü komünistler mütareke şartlarını reddetmişlerdir. Bundan sonraki dönemlerde de mütareke için çeşitli girişimler sürmüştür. 24 Aralık'ta mütareke umutları yeniden son bulmuştur. Komünistler, yaralı ve hasta savaş esirlerinin değişimi teklifini reddetmişlerdir. Komünistlere verilen bir aylık süre sona ermek üzereyken, kalan süre içinde savaş esirlerinin değişimi ve kontrol komisyonlarının kurulması konusunda kesin anlaşma olmadığı takdirde ateşkes hattı üzerindeki eski anlaşmanın geçersiz sayılacağı bildirilmiştir. Üç güne kadar komünistler anlaşmaya yanaşmadıkları takdirde Kore'de komünistlere daha ağır darbeler

²⁸⁷ **Akşam** 27 Kasım 1951, s.1.

indirmek için savaşın şiddetlendirileceği açıklanmıştır. Bu arada Amerika'nın, Birleşmiş Milletler'den Kore cephesi için daha fazla kuvvet isteyeceği de kaydedilmektedir. "Kore'de anlaşma ümitleri zayıfladı. Mütareke hattının muteber olması için tayin edilen müddet perşembeye bitiyor. Kore'de yeni terakki yok. Kore mütarekesi: General Ridgway'e mühleti uzatma salahiyeti verildi."²⁸⁸

Birleşmiş Milletler temsilcileri, 2 Ocak 1952'de komünistlere yeni bir plan sunmuşlardır. Bu planla ilgili haber, Cumhuriyet gazetesinde şöyle yer almıştır: "Kore'de bütün harp esirlerinin iadesi işi. Bildirildiğine göre komünistler, bugünkü görüşmelerde yeni plana itiraz etmişlerdir. Bununla beraber komünistlerin, planı daha esaslı bir şekilde inceleyip mahiyetini anladıktan sonra fikirlerini değiştirecekleri ümit edilmektedir. Zira yeni planda esas itibarıyla bütün harp esirlerinin teatisi ve serbest bırakılması göz önünde bulundurulmaktadır ki, komünistler de bunu istemektedirler. Yeni planda ayrıca bütün harp esirleri ve sivillerin tahliyelerinden sonra vatanlarına dönüp dönmemekte serbest bırakılmaları prensibinin kabulü derpiş edilmiştir. Kuzey Koreli General Lee Sangço, bunu komünistlerin siyasi bakımdan kabul etmeyeceklerini söylemiştir."²⁸⁹ Bundan sonra 1952 yılı boyunca mart, nisan, temmuz ve kasım aylarında da mütareke görüşmeleri yapılmış; fakat daha öncekiler gibi bu görüşmeler de sonuçsuz kalmıştır.

Necmeddin Sadak, 12 Mayıs 1952 tarihli Akşam gazetesinde on bir aydır devam eden Kore mütarekesinde anlaşmaya engel olan üç konu bulunduğunu belirtmiştir. Birincisi ve en önemlisinin savaş esirlerinin değiş tokuşu, ikinci anlaşmazlığın Rusların mütareke kontrol komisyonuna girmek istemesi, üçüncü sorunun da Kuzey Kore komünistlerinin havaalanları yapına devam etme istekleri olduğunu yazmaktadır. Son iki anlaşmazlık maddesinde tarafların biraz daha esnek davranmalarına rağmen ilk maddede anlaşmazlığın devam ettiğini ifade etmektedir. Müttefiklerin elinde yüz yirmi bine yakın komünist esir bulunduğu, bunların yetmiş bininin ülkelerine geri gitmek istemediklerini ifade etmekte; komünistlerin elindeki on iki bin esire karşı mütte-

²⁸⁸ Akşam 24 Aralık 1951, s.1

²⁸⁹ Cumhuriyet, 3 Ocak 1952, s.3.

fiklerin altmış bin komünist esiri değişme teklifinde bulunduğunu belirtmektedir.

Sadak'ın belirttiği konulara diğer gazetelerde hemen hiç değinilmemiştir. Ancak bu yazıdan hareketle sorgulanması gereken önemli olgular bulunduğunu görmek gerekmektedir. Avrupalılar ve Amerikalılar, her fırsatta savaşın asıl sorumlusu olarak Sovyet Rusya'yı görmüştür. Hatta kimi zaman Rus askerlerinin Kore'de savaştığı bile dile getirilmiştir. Öyleyse Sovyet Rusya'nın mütareke görüşmelerine katılmamasında bir engel olmamalıdır. Değil mi ki Amerika bu görüşmelere Güney Kore yanında yer alıyor; o halde Rusya da kendini aynı konumda kabul edebilir. Ancak Necmeddin Sadak'ın bu yazısında değindiği, Sovyet Rusya'nın mütareke kontrol komisyonuna girmesine karşı çıkılması durumu, oluşturulmak istenen imajı tam tersine çevirmektedir. Bu anlatımdan Sovyet Rusya'nın, fiilen bu savaşın taraflarından biri olmadığı gibi bir yargı çıkmaktadır.

Savaş esirlerinin değişimi konusunda da bir soru işareti oluştuğunu söylemek gerekmektedir. Komünist esirlerin yetmiş bini memleketlerine geri dönmek istemiyorsa, neden on iki bin esire karşılık elli bin esir teklif edilmiyor da altmış bin esir teklif ediliyor? On bin komünist esir, istemedikleri halde neden gönderilmek isteniyor da diğer altmış bininin kalma isteği kabul ediliyor? Necmeddin Sadak mı bir hesap hatası yapmakta, yoksa müttefiklerin hesaplarında mı bir yanlışlık bulunmaktadır?

Necmeddin Sadak, 11 Haziran 1952 tarihli yazısında Amerikan komutanları Kore'de sürekli aldandılar mı, sorusunu sorduktan sonra yabancı basının bu konu üzerinde önemle durduğunu, komünistlerin teklif ettiği barış görüşmelerine yanaşmakla Amerikalıların, komünistlerin oyununa geldiğini, onlara zaman kazandırmış olduğunu dile getirmektedir.

Sedat Simavi, bir senedir devam eden barış görüşmelerinin sonuçlanmadığını belirttikten sonra Avrupa gazetelerindeki ifadelerle yer vermiştir. Avrupa gazeteleri, Amerikalıların çok çetin şartlar ileri sürdüğünü ve uyuşmazlığa yol açtığını yazmaktadırlar. Avrupalılar, suçun Amerikalılarda mı Korelilerde mi olduğunun bilinmediğine de değinmişlerdir. Simavi, Amerikalılardan sonra Kore'de en çok asker bulunduran devletin Türkiye olmasına rağ-

men neden bizden temsilcinin yer almadığının sorgulanması gerektiğini²⁹⁰ belirtmektedir. Gazete haberlerine ve diğer yazarlara göre her şey apaçık ortadadır. Barış görüşmelerini sekteye uğratan ne Amerika, ne de Avrupa'dır; yalnızca Sovyet Rusya'dır. Ayrıca hiçbir gazete yazarı barış görüşmelerinde neden Türk temsilci olmadığını sorma gereği duymamıştır. Hâlbuki hem bu soruların, hem de daha farklı soruların sorulması gerekmektedir.

Necmeddin Sadak, Amerika'nın Yalu'yu bombardıman etmesi üzerine İngiliz ve Fransızların bir kısmının Kore Savaşı'nın devam etmesine neden olacağı gerekçesiyle karşı çıktıklarını, mızızlık yaptıklarını; Avrupalıların bu tavrının komünistlere zaman kazandırdığını; bu yolla Kore'de bir sonuca ulaşamayacağını belirtmektedir. Necmeddin Sadak, yazının devamında müttefikler arasında bir anlaşmazlığın görüldüğünü de dile getirmektedir.²⁹¹ Özellikle İngiltere, Fransa ile Amerika arasında kendini gösteren bu anlaşmazlık, müttefikler arasındaki çıkar ilişkisinin de boyutlarını göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Barış görüşmelerden ilginç olanı 26 Kasım 1952'de Hindistan'ın arabulucu sıfatıyla yaptığı tekliftir. Bu teklif, Amerika ve İngiltere delegeleri arasında anlaşmazlık çıkmasına yol açmıştır. Hindistan tarafından sunulan anlaşma, İngiltere tarafından kabul edilirken Amerika bu anlaşmanın belirsiz kısımlarının olduğunu ileri sürerek anlaşma şartlarına karşı çıkmaktadır. Ayrıca İngiltere, anlaşma şartlarını komünistlerin kabul edeceğine kesin gözüyle bakmakta ve savaşın bitirilmesini istemektedir.

1953 yılının Haziran ayında, ateşkes görüşmelerinin en büyük sorunu olan savaş esirleri konusunda anlaşmaya varıldığı haberi büyük bir heyecan yaratmıştır. Artık düğüm çözülmüş kabul edilmektedir. Ateşkes anlaşması 18 Haziran 1953'te imzalanacaktır. Fakat Güney Kore Cumhurbaşkanı Syngman Rhee ateş püskürmektedir. Rhee, eski sınırın geçerli olmasını, durumun eski haliyle devamını, Güney Kore halkının sırtından verilen taviz olarak nitelendirmektedir. Ateşkesin imzalanacağı gün, tüm tarafları şaşkınlığa uğratan bir girişimde bulunmuş; Güney Kore'nin kontrolündeki 27 bin esiri serbest bı-

²⁹⁰ **Hürriyet**, 28 Haziran 1952, s. 1

²⁹¹ **Akşam**, 28 Haziran 1952, s.1.

rakmıştır. Bunlar, ülkelerine dönmek istemeyen Kuzey Koreli ve Çinli esirlerdir. İmza günü Panmunjom'daki komünist delegeler toplantıyı terk ederler. Uzun zamandır sürdürülen ateşkes görüşmeleri tam bir sonuca bağlanacakken Rhee' nin tutumu, müttefikleri de komünistleri de çileden çıkarır.²⁹² Eisenhower, Syngman Rhee'yi Washington'a çağırmış; fakat Rhee gitmeyi reddetmiştir. Bunun üzerine Eisenhower, özel temsilcisini Seul'e göndermiştir. Özel temsilci ile Rhee arasında görüşmeler devam ederken komünistler, özellikle Güney Korelilerin tuttukları cephelere yönelik büyük bir saldırı düzenlemişlerdir. Birkaç gün içinde Güney Kore tümeni neredeyse tamamen yok edilir. Özel temsilci ile Rhee arasında iki haftalık bir görüşmeden sonra anlaşma sağlanır. Bu anlaşmaya göre ABD, Güney Kore'nin güvenliğini garanti edecek, ekonomik olarak büyük yardımlarda bulunacak, hava ve deniz kuvveti kurmasına, bu kuvvetleri yeniden yapılandırmasına yardım edecektir.²⁹³

Birleşmiş Milletler ordusu komutanı General M.Clark'ın, komünist ordu komutanlığına verdiği güvence ile görüşmeler 19 Temmuz'da yeniden başlamış, 27 Temmuz 1953 tarihinde de mutlu sona ulaşılmıştır. Anlaşmaya göre iki tarafın 27 Temmuz'da bulunduğu hat, ateşkes hattı olarak kabul edilmektedir. Bu hat batıda 38.paralelin biraz aşağısında, orta kesimlerde ve doğuda ise 38. paralelin bayağı yukarisındadır. Güney Kore, sınır bakımından biraz daha avantajlıdır. İki taraf da bu hattın ikişer kilometre gerisine çekilecekler ve aradaki dört kilometrelik alan askerden arındırılacaktır. Barış görüşmeleri üç ay içinde başlatılacaktır. Bu arada savaş tutsakları da değiştirilecektir. Tarafsız bir heyet önünde, ülkelerine dönmek istemeyen esirler, bunun dışında tutulacaklardır. Ateşkes, imzadan on iki saat sonra yürürlüğe girecektir.²⁹⁴

25 Haziran 1950'de başlayan savaş, üç yıl bir ay sonra aşağı yukarı başladığı yerde bitmiştir.

²⁹² SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 307-308.

²⁹³ SEÇER, Kore Savaşı'nın.... s. 308.

²⁹⁴ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 308 .

İkinci Bölüm

KORE SAVAŞI'NIN İLERLEYEN SAFHALARI VE SONUCUNUN TÜRK BASININA YANSIMALARI

A. TÜRKİYE'NİN KORE'YE ASKER GÖNDERMESİ VE TÜRK BA- SININDAKİ YANSIMALARI

1. İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Türkiye'nin Siyasal Yönelimi

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye her ne kadar savaşa katılmasa da ülkede savaş koşulları egemendir. Sovyet Rusya tarafından sürekli tehdit altında tutulan Türkiye, savaş bittiği halde 600 bin kişilik ordusunu terhis edememiş ve silâh altında tutmak mecburiyetinde kalmıştır. 1946 bütçesinin neredeyse yarısı bu kalabalık ordunun harekâta hazır halde tutulmasına harcanır. Savunmaya yönelik bu yüksek askerî harcamanın bir sonucu olarak hükümet, yatırım yapacak ya da ülkeyi sanayileştirecek maddi imkânlardan mahrum kalmıştır.²⁹⁵ Devlet, çeşitli kısıntılara gider, yeni vergiler koyar (Varlık Vergisi ve yenilenen biçimiyle Ayniyat Vergisi vb), zorunlu çalışma uygulamaları başlatır (madenlerde, demiryollarında vb). Bu yasaların uygulanma biçimleri, kimi zaman keyfi uygulanmaları, vatandaşın devlete olan güvenini azaltır. Büyük savaşın sonuna gelindiğinde kurucu kadrolar arasındaki siyasi ittifak, küçümsenmeyecek kadar bozulmuştur.²⁹⁶

1 Kasım 1945 tarihli konuşmasında İnönü, günün değişen koşullarına uygun siyasal düzenlemeler yapılması gerekliliğini bildirmiştir. Özellikle tek partili siyasî yapılanmanın, Türkiye'nin önemli eksikliklerinden biri olduğunu vurgulamıştır: "Memleketin ihtiyaçları sevgiyle, hürriyet ve demokrasi havasının tabii işlemesi sayesinde, başka siyasi partinin de kurulması mümkün olacaktır."²⁹⁷ Bu dönemdeki gelişmelere ilişkin Bernard Lewis şu yorumda bu-

²⁹⁵ EKİNCİKLİ, İnönü-Bayar..., s. 127.

²⁹⁶ Feroz Ahmad, *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)*, 2007 İstanbul s. 25-26 .

²⁹⁷ Kazım Öztürk, *Cumhurbaşkanlarının TBMM Açış Nutukları*, İstanbul 1969, s.379

lunmaktadır: "Yabancı kelmeler ve bazı Türkler, bu değişiklikleri, Batı'yı ve özellikle Amerika'yı hoşnut etmek arzusuna atfederler. Savaş sonrasında ekonomik sıkıntıları ve Türkiye'nin tecrit edilmiş ve himayesiz durumunu ısrar ederler ve daha önceki liberalleştirici reformların Türkiye'nin kuzey komşusuna karşı Batı'nın desteğine ihtiyaç duyduğu zaman geldiğini ileri sürerler. 1945'te Rusya, eski silah arkadaşlarının desteğini değilse bile uysallığını hala ümit edebilirken Türkiye, fazla uzamış tarafsızlığının bir sonucu olarak, Batı'da biraz gözden düşmüştü. 1945 ve 1946'da Rusların Boğazlarda üs istekleri ve Doğu sınırındaki tehditleri karşısında, Türk devlet adamları, Batı kamuoyunu kendi taraflarına çekmek için bazı dramatik jestleri zorunlu görmüş olabilirler."²⁹⁸

Stalin, Yalta Konferansı'nda Montreux Sözleşmesi'nin gözden geçirilmesi isteğinde bulunmuştur. İngiltere Başbakanı Churchill de Rusya'nın dar bir geçit olan Boğazlara bağlı olarak yaşamasını uygun görmediklerini belirtmiştir. Dışişleri bakanlarının Londra'da yapacakları müteakip toplantıda Sovyet hükümetinin Montreux Sözleşmesi'yle ilgili olarak ileri süreceği teklifleri tetkik edip hükümetlerine rapor etmeleri kararlaştırılır. Türk hükümeti münasip zamanda haberdar edilecektir. Başkan Roosevelt de bu düşüncede olduğunu belirtmiştir.²⁹⁹ Böylece Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nda tarafsız kalması dolayısıyla cezalandırılmak istenir. Bu gelişmeler, belki de Türk siyasetçilerinin dış politikada daha çekingен kararlar almalarına neden olacak; Sovyetler tehdidine karşı Amerika'yla yakınlaşırken, ulusal çıkarlardan belli ölçülerde taviz verilmesinin yolunu açacaktır. Aynı tarihlerde Sovyet gazetelerinde (Pravda ve İzvestiya) çıkan ve Ardahan, Artvin, Oltu, Tortum, İspir, Gümüşhane, Giresun, Trabzon bölgelerini içine almak üzere Doğu Lazistan'ı³⁰⁰ Türkiye'den talep eden söylemler dile getirilir. Sovyet basınının söz konusu iddiaları ön plana çıkararak Kars, Ardahan ve civarının Sovyetlere geri verilmesini istemeleri Türk yöneticileri olduğu gibi Amerikalıları da kaygılandırır.³⁰¹

²⁹⁸ Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Ankara 2004, s. 312.

²⁹⁹ Kamuran Gürün, **Türk – Sovyet İlişkileri** (1923-1953), Ankara, 1991, s.272

³⁰⁰ Baskın Oran, "vd", **Türk Dış Politikası**, Cilt 1, İstanbul, 2002, s.503

³⁰¹ Cüneyt Akalın, **Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1, Olaylar Belgeler** (1945-1952), İstanbul, 2003, s.198

Bu istemler, Amerikalıları kaygılandırırsa da Türkiye ile ilişkilerinde Amerikan çıkarlarını daha ön planda tutmaları için önemli bir fırsat olarak bu durumu kullanmışlardır.

Demokrat Parti iktidara geldikten sonra Türkiye'nin ekonomik ihtiyaçları yeniden gözden geçirilmiştir. Yeni hükümet, cesur plan ve projelerinin uygulanmasını dış yardım ve yatırımın varlığına bağlamış. Savaş sırasında büyük bir orduyu savaşa hazır tuttuğu için Türkiye'nin askeri harcamaları da çok yüksek olmuştur. Savaş sonrasında Sovyet baskılarından kaynaklanan güvenlik konusundaki endişeler, Türkiye'nin ordusunu mevcut halinde tutmasını ve hatta daha da modernleştirmesini gerektirmektedir. Türk yöneticilerin ABD ile savunma ilişkilerine girmede ve NATO'ya katılmada çok istekli olmaları, bu amaçla belki de Sovyet tehdidini olduğundan biraz fazla göstermeleri, büyük ölçüde Amerikan askeri ve ekonomik yardımını elde etmek istemelerinin de bir sonucudur. 1947 yılından itibaren ABD, hep Türkiye'nin en önemli ekonomik ve askeri yardım kaynağı olur. Fakat bu yardım, hem Türk yöneticilerinin istediği miktarda olmaz, hem de Türkleri rahatsız eden yabancı unsurlar taşır.³⁰²

Türkiye ve Yunanistan'a ekonomik ve askerî yardım amacını ortaya koyan Truman Doktrini, kesin bir yardımlaşma anlaşması olmadığı için Türkiye'nin Sovyet Rusya karşısındaki endişelerini tamamen giderememiş, biraz hafifletmiştir.³⁰³ Bu Doktrin'in uygulanışına ilişkin birtakım anlaşmazlıklar ortaya çıkar. Amerikalılar, Yunanistan ile imzalanan yardım anlaşmasına, bu yardımın bağlı olacağı kayıt ve şartlar hakkında açık hükümler koymuşlardır. Fakat Türk yöneticileri, büyük bir yabancı devletin Türkiye'nin içişlerine karışmasını önlemek ve Türk kamuoyuna, bu konuda duyulan endişeleri gidermek amacıyla, anlaşmaya Amerikan yardımının kullanılma yer ve biçimleri hakkında açık hükümler koymak istememişler ve bu isteklerini de Amerikan hükümetine kabul ettirmişlerdir.³⁰⁴

³⁰² USLU, Türk Amerikan... , s. 19.

³⁰³ EKİNCİKLİ, İnönü-Bayar..., s. 126.

³⁰⁴ EKİNCİKLİ, İnönü-Bayar..., s. 141-142.

Türk hükümeti, İngiltere ve Amerika'nın teşvikiyle, Rus isteklerine karşı direnmiştir. Mart 1947'de de Truman Doktrini'nin ilanı, Amerikan desteğinin yeni bir teminatını getirmiştir. Ağustos 1949'da Türkiye, Avrupa Konseyi'nin üyesi olmuştur.³⁰⁵

Feroz Ahmad, Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki eğilimleri hakkında şu belirlemelerde bulunmaktadır: "İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra siyasi ve ekonomik liberalleşme eğilimini teşvik eden başka etmenler vardı. Almanya, İtalya ve Japonya'daki totaliter rejimlerin yenilgisi ve Batı demokrasilerinin zaferi(nin), her zaman Batıdaki siyasi iklime yanıt veren Türkiye'yi etkilemesi kaçınılmazdı. Dahası savaş sonrası dünyada, Stalin'in düşmanlığıyla da artan Türkiye'nin yalıtılması, hükümeti Batılı güçlere yaslanmaya zorladı. Böylesi bir ortamda, içeride ihtilaflara ve eleştirilere olanak tanımak güç olurdu. Bunun farkında olan eleştirmenler, avantajlarından yararlandılar. Savaş sonrası Türkiye'sinde iklim değişmeye hazırdı ve neredeyse bütün politikacılar, hatta yönetici partinin uzlaşmazları bile bunu kabul ediyordu. Tartışmalar, Türkiye'nin hızla değişen dünyaya ayak uydurması için gerekli önlemleri alacak rejimin niteliği üzerinde yoğunlaştı. Uzlaşmaz Kemalistler olarak tanımlanan eski muhafızlar, tek partili devlet yapısını korumak ve başlangıçtaki reformlarda yapıldığı gibi reformları tepeden uygulamak istiyorlardı. Demokratik davranılmış olsaydı, başlangıçtaki reformlar olanaksız olurdu, diye iddia ediyorlardı."³⁰⁶

CHP içindeki muhalifler, Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan, iktidar sorununu ilk kez 1945 yılında dile getirmişler. Milli egemenlik ilkesinin tam olarak işletilmesi, parti içi işleyişin demokratik ilkelere göre yürütülmesi istemlerini parti meclis grubuna sunmuşlardır.

Çok partili hayata geçilmesinden sonra ilk genel seçimlerin 1947 yılında yapılması kararı alınmasına rağmen seçim, 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılır.³⁰⁷ Toplam 465 milletvekilliğinin 390'ını CHP kazanır ve çok partili ya-

³⁰⁵ LEWIS, Modern Türkiye'nin..., s. 312.

³⁰⁶ AHMAD, Demokrasi Sürecinde..., s. 26.

³⁰⁷ AHMAD, Demokrasi Sürecinde..., s. 33.

şamın ilk genel seçimlerini kazanır.³⁰⁸ Seçim tarihinin öne alınması, muhalefet partilerinin il teşkilatlanmalarını tamamlayamamaları, böylece her ilde seçime girememeleri, CHP'ye yarayacak bir durum olarak yorumlanmıştır. İkinci genel seçimler 14 Mayıs 1950'de yapılmış ve Demokrat Parti tek başına iktidar olmuştur. Seçmenlerin % 90'ı CHP'yi iktidardan uzaklaştırmak için oy kullanmıştır.³⁰⁹

Çok partili hayata geçmeden önce de Türkiye'nin Amerika ile ilişkilerinin bulunduğu görülmektedir. Ancak çok partili dönemin ikinci seçimini kazanan Demokrat parti iktidarı döneminde bu ilişkiler daha da geliştirilmiştir. Türkiye - Amerika ilişkilerini Nasuh Uslu şöyle değerlendirmekte: "Genel olarak ele alındığında Türkiye'nin üç temel nedenle ABD'yle ittifak kurduğu söylenebilir: Güvenliğini korumak, askeri ve ekonomik yardım elde etmek ve Batı tipi devlet yapısını güçlendirmek. Zaten kuramsal yaklaşımlar da bu durumu açıklarken sözü edilen nedenleri ele alır. Ekonomik ve askeri gereksinimler, zayıf devleti daha güçlü bir devletin ittifakını elde etmeye iter. Gelişmekte olan ekonomilerini güçlendirmek, ekonomik yapılanma ve gelişme planlarını uygulayabilmek için küçük devletler, gelişmiş ülkelerden yardım almak zorunda kalırlar ve çoğu kez düzenli yardım alabilmek için bu gelişmiş ülkelerin kurdukları askeri ittifaklara katılırlar. Aynı zamanda devletler, iç politikadaki hatalarını örtmek ve içte istikrar sağlamak amacıyla başka devletlerle ittifak kurma yoluna da giderler."³¹⁰ Bu açıklamalar yapılırken unutulmaması gereken bir husus vardır. Zayıf devletlerin karşılaştıkları önemli problemlerden biri, düşman devletlerin saldırısına maruz kalmaları durumunda müttefik devletlerin verecekleri desteğin niteliğinin kesin olarak bilinmemesidir. Tarih göstermiştir ki güçlü devletler, müttefikleri zayıf devletlerin yardımlarına ya hiç gitmemişler ya yardımlarını geç ulaştırmışlar ya da yardım etseler bile bu yardımlarını zayıf devletten önemli tavizler koparmak için yapmışlardır.³¹¹

Zayıf devletlerin korktukları başka bir durum da normalde birbirlerine düşman olsalar bile süper devletlerin, çıkarları gerektirdiğinde küçük devletler

³⁰⁸ AHMAD, Demokrasi Sürecinde..., s. 38.

³⁰⁹ AHMAD, Demokrasi Sürecinde..., s. 54.

³¹⁰ USLU, Türk Amerikan..., s. 21.

³¹¹ USLU, Türk Amerikan..., s. 17.

aleyhine işbirliği yapmalarıdır. Örneğin 1960'lı yılların gazete yazarları, Türkiye'nin bir saldırıya uğraması durumunda Amerika'nın ve NATO'nun gerçekten yardıma gelip gelmeyeceğini yoğun olarak tartışmışlardır. Amerikan yöneticilerini Türkiye'yle ittifak kurmaya iten başlıca neden ise ABD'nin Ortadoğu'daki çıkarları ve SSCB'yi çevreleme politikası açısından Türkiye'nin taşıdığı stratejik önemdir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde Amerikan yöneticileri, Türkiye'yi global Sovyet yayılmacılığını durdurma politikalarının önemli bir parçası olarak görürler ve Sovyet saldırganlığının önünü kesmek için Türkiye'ye askeri ve ekonomik yardımda bulunmaya karar verirler. Onlar, Amerikan desteğinin sağlanmaması durumunda SSCB'nin Türkiye'yi Yakın ve Ortadoğu'daki siyasi ve askeri yayılması için bir atlama tahtası haline getirebileceğinden korkmaktadırlar.³¹²

2. Türkiye'nin Savaşa Katılması

a) Türkiye'nin Kore'ye Asker Gönderme Sebepleri

Türkiye'nin kendi coğrafyasından binlerce kilometre uzaktaki Kore yarımadasında meydana gelen bir anlaşmazlık ve bu anlaşmazlığın ortaya çıkardığı savaşa katılmasının nedeni nedir? Bu katılımın nedeni iki farklı kurama göre açıklanabilir: İdealist kuram ve realist kuram.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel dış politika ilkesini, Atatürk'ün "Yurtta barış; dünyada barış" sözü oluşturmaktadır. Bu anlayış, aslında idealist kuramın uluslar arası ilişkilerde hâkim kılmayı amaçladığı unsurlarla örtüşmektedir. İdealist kurama göre kendi insanları için demokrasiyi, insan haklarını, hukukun üstünlüğünü benimseyen bir devlet, dış politikasını oluştururken ve yürütürken de aynı ilkelere bağlı kalmalı ve bunların uluslararası toplumda yaygınlaşması için çalışmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğu tarihten beri ülkesinde bu ideallerin gelişebileceği bir ortam yaratmayı, çağın değerlerini paylaşmayı ve bölgede bir

³¹² USLU, Türk Amerikan..., s. 18.

istikrar unsuru olmayı hedeflemiştir. Dolayısıyla Türkiye, idealist yaklaşıma göre, Kore Savaşı'na ulusal çıkarlarını uluslararası toplumun çıkarlarıyla bir tuttuğu için katılmıştır, denebilir.³¹³

Realist kuram, devletlerarası ilişkileri karşılıklı çıkar ilişkisine dayandırmaktadır. Bu ilişkide ulusal çıkarların korunması ise belirleyici unsurdur. Bu kurama göre Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararı da realist kuram çerçevesinde değerlendirilmelidir. Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararı, doğrudan kazanım sağlayabileceği bir olanağı değerlendirmek ve kurulmakta olan yeni bir dünyada yerini almak için yaptığı bir girişimdir. Çünkü Türkiye, İkinci Dünya Savaşı yıllarında da öncesinde de maceraperest bir dış politika izlemekten uzaktır.³¹⁴

Türk yöneticiler, Sovyet Rusya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda girdiği ülkelerde komünist rejimi kurmadan oralardan çıkmadıklarını görmüş ve bu durumdan ürküntü duymuştur. Sovyet Rusya'nın Boğazlar rejimi konusunda Türkiye'yi sıkıştırması ve Doğu Anadolu'dan toprak talebinde bulunması, Türk yöneticilerin Sovyet Rusya karşısında, kendini siyasî ve askerî bakımdan tamamen yalnız hissetmesine yol açmıştır. Savaşın bir başka galip tarafı Avrupa, Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı'nda İtalya'ya bırakılan on iki adayı Yunanistan'a bırakmak istemekte ve bu konuda Türkiye'yi siyasî baskı altında tutmaktadır. Türkiye, varlığını sürdürebilmek için Batılı yeni müttefikler arayışı içine girmiştir. Bu noktada ABD, hem komünistlerin yayılmasını engelleyecek, hem de Türkiye'ye yardım edebilecek güç olarak görülmüştür. Realist yaklaşıma göre, devletlerin güvenliklerinin ve bekalarının sağlanmasında ittifaklar büyük önem arz etmektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra iki blok temelinde kurulmaya başlanan yeni dünya düzeninde Türkiye, Sovyet Rusya karşısında, Batı dünyası yanında -özellikle Amerika yanında- yer almak durumunda kalmıştır. Başka bir seçeneği de neredeyse yoktur. Birinci Dünya Savaşı sürecinde müttefikleri kadar başarısız olmamasına karşın müttefiklerinden daha büyük zarara uğrayan Osmanlı İmparatorluğu'nun içine düştüğü durumun farkında olan Türk yöneticileri, İkinci Dünya Savaşı'na girmekten özellik-

³¹³ Haydar Çakmak, **Uluslararası İlişkiler**, Ankara, 2007, s. 135.

³¹⁴ ÇAKMAK, **Uluslararası...**, s. 138.

le kaçınmışlar. Fakat yine de savaşın taraflarının Türkiye hakkındaki olumsuz izlenimlerini yıkamamışlardır. Tüm bunların gerçekleşmesi sürecinde kendini iyice yalıtılmış bulmaktan doğan bir korku, daha önce bir zararını görmediği Amerikan müttefikliği düşüncesini kamçulamıştır. “Türkiye’nin yönetici kadroları her zaman, Türkiye’nin Batı dünyasıyla ortak değerler paylaşan demokratik ve laik bir ülke olduğunu vurgulamaya özen gösterdiler. Bu konuda şu saptamada bulunmak yanlış olmayacaktır: Türk yöneticiler, açık bir şekilde Batı’yla olan ilişkilerinde ideolojiye daha fazla önem attettiler ve ABD’yle kurdukları askeri ittifakın Batı’yla ilişkilerini sıkılaştıracaklarını ve ülke içinde Batılılaşma politikalarını uygulamalarına yardımcı olacağını düşündüler. Amerikalılarsa, Türkiye’yle sürdürdükleri ilişkilerinde Amerikan çıkarlarının ne derece korunduğu ile daha fazla alakalı idiler. İkinci Dünya Savaşı’nın ertesinde Türkiye’deki yönetici elit; siyasi, ideolojik ve ekonomik sistemler konusunda Amerikan liderleriyle aynı fikri paylaşıyorlardı ya da en azından paylaştıklarını söylüyorlardı.”³¹⁵

İkinci Dünya Savaşı, yerini Soğuk Savaş’a bırakırken Türkiye, Sovyet tehlikesinden kurtulmanın yollarını aramaktadır. Elindeki olanaklarla Sovyet tehdidine, tek başına karşı koyamayacağını bildiğinden ortak güvenlik anlayışını hayata geçirmek için NATO’ya üye olmak istemiştir. Bu noktada Kore Savaşı, Türkiye için önemli bir fırsat olarak görülmüştür.

b) Türkiye’nin Kore’ye Asker Gönderme Kararı ve Bu Kararın Etkileri

Kore Savaşı, 1950 yılının ikinci yarısında basınımızın yakından ilgilendiği konuların başında gelmektedir; ancak Türk hükümeti, basınımızdan daha çok ilgi göstermektedir bu gelişmeye. Savaşın başladığı ilk günlerden beri yakın ilgisini esirgemeyen Türk basını, bu savaş üzerine yorumlarda bulunmaktan da geri durmamıştır. Henüz Türk hükümetinin Kore’ye asker gönder-

³¹⁵ USLU, Türk Amerikan..., s. 20.

me kararı almasından dokuz gün önce, 16 Temmuz 1950 tarihli Akşam gazetesinde başyazar Necmeddin Sadak, “Kore Savaşı ve Türkiye” başlıklı başyazısında Balkanlarda Bulgaristan’ın Yugoslav sınırına yığınak yaptığı, komünistlerin dikkati dağıtmak amacıyla herhangi bir coğrafyada saldırıya geçme ihtimali olduğunu ifade etmiştir. Sovyet Rusya’nın, Asya’dan sonra Balkanlar’da ya da Avrupa’da harekete geçebileceği kuşkusunu Batılıların taşıdığını belirtmektedir. Büyük devletler dışındaki diğer devletlerin Kore’ye ciddi yardımda -hele askeri yardımda- bulunmalarının mümkün olmadığını, bu işin Birleşmiş Milletler aracılığıyla ve BM ordusunun kurulmasıyla halledilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Türkiye’nin Kore’ye ciddi insan, malzeme ve askeri yardımının imkânlar dâhilinde olamayacağını, derme çatma, ufak tefek kuvvetlerle bu işin başılamayacağını belirtmekte. Türkiye herhangi bir saldırıya maruz kalırsa; kimsenin, Kore’ye asker gönderdiğimiz için bizim yardımımıza gelmeyeceğini, Birleşmiş Milletler’in askerî birliğini kurmadığı sürece herhangi bir yardımının da sembolik olmaktan öteye geçemeyeceği görüşünü ileri sürmektedir.³¹⁶ Yazar, temelde Kore’ye yardımda bulunma fikrini desteklemekte; ancak bu desteğin askerî destek olmasına karşı olduğunu göstermektedir. Bunun yanında Amerikan yardımlarının artırılması vb gibi başka varsayımlara da değinerek çok yönlü bir yorumda bulunmaktadır. Sadak, Batılıların korkusunu giderecek olgunun, Birleşmiş Milletlerin kurumsal niteliğini geliştirmesi olarak görmektedir. Bu kurumsal yapı içinde askeri güç oluşturulursa, herhangi bir devletin saldırıya maruz kalması durumunda acil müdahalede bulunacak ve mağduriyeti ortadan kaldıracaktır. Bu durumda Türkiye de bu gücün güvencesi altında olacaktır. Değilse sağdan soldan toplanan, derme çatma birliklerle tecavüzî savaşımlara karşı etkili mücadele sağlanamayacaktır.

Kore Savaşı’nın başlamasından bir ay sonra Türk hükümeti, Kore’ye asker gönderme kararı almıştır. Bu karar, Cumhurbaşkanı Celal Bayar başkanlığında toplanan genelkurmay başkanı ve meclis başkanının da katıldığı bakanlar kurulu tarafından alınır. Türkiye’nin Kore’ye askerî birlik gönderme-

³¹⁶ Akşam 16 Temmuz 1950, s.1

sinde her ne pahasına olursa olsun, Truman Doktrini yoluyla hem güvenliğini sağlamak, hem Batı'ya bağlanmak, hem de ekonomik ve askerî yardım almak isteği önemli ölçüde etkili olmuştur.³¹⁷ Bu kararın alınmasında Menderes'in büyük etkisi olacaktı. Çünkü başbakan, beş yıldan beri Türkiye'nin izlediği Batı yanlısı politikanın kanıtlanarak NATO'ya girilebilmesi için önemli bir fırsatın çıktığına inanmış ve Dışişleri Bakanı Köprülü ile yaptığı görüşmede bunu şöyle dile getirmişti: Ortak güvenlik ruhunu yürütmek ve itibarımızı yükseltmek bakımından bu, bizim hesabımıza yaman bir fırsattır. NATO'ya kabul edilmemize de köprü olabilir. İngiltere ve diğer milletler bunu baştan savma karşılarlar ve suya düşürürlerse; fırsat, bizim için de hür dünya için de elden gider. İşte bu yüzden, herkesten evvel çağrıya olumlu cevap vermek ve diğer milletleri olmuş bitmiş bir durum karşısında bırakmak istiyoruz. Fakat işin içinde Türk askerî davası olması dolayısıyla meclis kararı almaya kalkışırsak iş uzar, dedikoduların sonu gelmez. Bir saat bile kaybetmeden sorumluluğu üzerimize alarak karar vermek, kararı Birleşmiş Milletler'e ve Amerika'ya bildirmek zorundayız.³¹⁸ Bu ifadeye göre Başbakan Adnan Menderes, attığı adımın risklerini ve avantajlarını tahmin ederek böyle bir kararı TBMM'ye getirmeden almış demektir. Alınan bu karar sonrasında muhalefetin iktidara ve kendisine yükleneceğinin, kendisini yıpratıp alaşağı etmeye çalışacağının bilincindedir. Fakat CHP'nin iktidarı döneminde başvurup da üye olmayı beceremediği NATO üyeliğini elde ederse işler tersine dönecektir. Bu kez Başbakan, muhalefeti kendi kozlarıyla vuracaktır.

Kore'ye 4500 asker gönderilecektir. Alınan karar, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü tarafından Birleşmiş Milletler'e bir telgrafla, ivedilikle bildirilmiştir. Karar, Akşam ve Hürriyet gazetelerinde şu şekillerde yer bulur: "Kore'ye bir savaş birliği yolluyoruz. Cumhurbaşkanı Celal Bayar başkanlığında toplanan genelkurmay başkanı ve meclis başkanının da katıldığı bakanlar kurulu, Kore'ye 4500 asker gönderme kararı almıştır. Köprülü, kararımızı Birleşmiş Milletler'e bir telgrafla bildirdi. Türkiye Kore işinde üzerine düşeni yapacak.

³¹⁷ Haluk Ülman- Oral Sander, **Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler**, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, cilt 27, sayı 1, 1972, s.5

³¹⁸ Ahmet Emin Yalman, **Yakın Tarihte Gördüklerim, Geçirdiklerim**, İstanbul, 1971, s. 227

Köprülü TBMM’de bunu resmen bildirdi.”³¹⁹ Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü’nün Birleşmiş Milletler’e çektiği telgraf aynen şöyledir: “Birleşmiş Milletler paktından doğan taahhütlerine ve Güvenlik Konseyi’nin kararlarına uymayı vecibe bilen Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, Kore hakkında yardım talebini zamanında 15 Temmuz 1950 tarihli telgrafınızı bu zihniyet içinde ve itina ile tetkik etmiştir. Cumhuriyet hükümeti bu tetkik neticesinde mezkûr kararları dünyanın şimdiki şartları içinde umumî barış müessir ve fiili bir şekilde icra mevkiine vazetmekteki lüzum ve ehemmiyeti müdrük olarak Kore’de hizmet etmek üzere 4500 mevcutlu silâhlı bir Türk savaş birliğini Birleşmiş Milletler’in emrine vermeye karar vermiştir. Fuat Köprülü Dışışleri Bakanı ”³²⁰

Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, Kore’ye asker gönderme kararının savaşa katılma olarak değerlendirilmesine karşı çıkmaktadır. Alınan kararın, Birleşmiş Milletler’in uluslararası kararına uymaktan ibaret olduğu özellikle vurgulanmıştır. Türk askeri, kendi toprakları dışında başka bir coğrafyada fiili olarak savaşa girmeyeli epeyce bir zaman olmuştur. Bu kararla Türk askeri, Kurtuluş Savaşı’ndan sonra ilk kez bir savaşta yer alacaktır. Türk askeri, bu karardan sonra ileride NATO müttefiki olarak dünyanın çeşitli coğrafyalarında (Bosna, Afganistan, Somali vb) fiilen birçok savaşa girecektir.

Ertesi günkü gazetelerde Kore’ye göndereceğimiz savaş birliğinin ne olacağı, nasıl hareket edeceği gibi ayrıntıların askeri şurada görüşüldüğü aktarılmaktadır. Ancak karar, kararın alınış biçimi bakımından muhalefet tarafından eleştirilmektedir. Hükümetin Birleşmiş Milletlere olan vecibelerini mecliste müzakere etmeden ve Halk Partisi’ne danışmadan yalnız başına takdir etmiş³²¹ olmasını teamüllere aykırı bulmuşlar ve bu tutuma karşı muhalefet etmişlerdir.

Abidin Daver, hükümetin Kore’ye asker gönderme kararından sonra muhalefet partilerinin bu karara yönelik bir eleştirilerinin bulunmadığını; ancak

³¹⁹ **Akşam**, 26 Temmuz 1950, s.1. / **Hürriyet**, 1 Temmuz 1950, s.1.

³²⁰ **Hürriyet**, **Akşam**, 26 Temmuz 1950, s.3. (Türkiye’nin Kore’ye asker gönderme kararıyla ilgili haberler **Yeni Asır**, **Cumhuriyet**, **Hürriyet** gazetelerinde farklı ifadelerle dile getirilir.)

³²¹ **Akşam**, 27 Temmuz 1950, s.2.

kararın alınış biçimine itiraz ettiklerini bunun da iç politikaya yönelik bir siyaset olduğunu söylemektedir.³²²

Abidin Daver'in hem özetlediği düşünceler, hem de asker göndermeyle ilgili yorumu doğru tespitler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kore'ye asker gönderme kararının iç politikaya yönelik olduğu, CHP'nin dışişleri bakanı Necmeddin Sadak'ın dış politika üzerine yazdığı yazılardan da anlaşılabilir. Yabancı gazetecilerin Türkiye'de iktidar ve muhalefetin dış politika-daki anlaşmazlığına ilişkin yazılar yazdığı zaman, asla böyle bir şeyin olamayacağını özellikle belirtmiştir.

Benzeri düşünceleri Yeni Asır gazetesi yazarı M. Tuncer de ileri sürmektedir. Türkiye'nin medeniyeti ve hürriyeti savunmak amacıyla Kore'de yer almasının Kore Savaşı'nı bize yaklaştırdığını, insanlığın ortak savunulması fikri Kore'de iflas ederse, her yerde birden iflas edeceğini, başarılı olursa ortak savunma sisteminin kurulacağını belirtmekte ve hükümetimizin de bu gerekçeyle Kore'ye 4500 asker gönderdiğini dile getirmektedir.³²³

Nadir Nadi, Kore'ye asker gönderme kararının ardından tartışmaların giderek şiddetlendiğini belirttikten sonra muhalefetin usule ilişkin eleştirilerine katıldığını, hükümetin hem muhalefetin görüşlerini almasının hem de gazetelerin kamuoyu oluşturmak için desteğinin alınmasının doğru bir yöntem olacağını dile getirmektedir.³²⁴

Yeni Asır gazetesinin yazarları Kore'ye asker gönderme kararını sorgusuz kabul etmektedirler. Nadir Nadi ve Necmeddin Sadak'ın da önemli bir muhalefeti yoktur. Ancak Nadir Nadi'nin, kararla ilgili olarak muhalefetin ve kamuoyunun onayının alınmasının doğru tavır olacağını belirtmesi, dönemin iktidarının pek de hoşgörülle karşılamadığı bir tutumdur. Necmeddin Sadak, daha önceki yazılarında Kore'ye asker gönderilmesine karşı olmasına rağmen kararın alınmasından sonra dış politika açısından tutarlı olmak ve birlik-telik mesajı vermek adına muhalefet yapmamıştır. Hürriyet gazetesinde ise 18 Ağustos 1950 tarihine kadar bu konuyla ilgili bir makale yayımlanmamıştır.

³²² **Cumhuriyet**, 28 Temmuz 1950, s.1.

³²³ **Yeni Asır** 29 Temmuz 1950, s.1.

³²⁴ **Cumhuriyet** 29 Temmuz 1950, s.1.

Necmeddin Sadak, 31 Temmuz'daki yazısında daha çok Sovyetlerin yayılmacı emellerinden, komünizmin Türkiye, İran, Fransa gibi birçok Batılı devleti, Kore'de olduğu gibi, tehdit etmekte olduğundan söz etmektedir. Amerika'nın, müttefiklerinin desteği olmadan askeri alanda Sovyet Rusya'yla başa çıkmasının mümkün olmadığını, Atlantik Paktı'nın önemli bir güç olarak Rusya'nın karşısına çıkacağını belirtmekte; Birleşmiş Milletlerin de askeri gücünün bir an önce kurulmasının dünya barışını sağlamada, hür dünyayı korumada önemli bir güç olacağını dile getirmektedir.³²⁵ Sadak, böylece ortak savunma sisteminin kurulmasının bir zorunluluk olduğunu vurgulamaktadır. Bu, aynı zamanda güç dengesini ve devletlerin kendi çıkarlarını kollamaları bakımından da önemli kazanımları beraberinde getirecektir. Küçük devletler, büyük devletlere muhtaç olmayacaktır.

17 Eylül 1950 tarihli Cumhuriyet gazetesinde başyazar Nadir Nadi, İkinci Dünya Savaşı'ndan güçlenerek çıkan Sovyetler Birliği karşısında Batı Avrupa'nın yeterli güce sahip olmadığı üzerinde durduktan sonra özetle şunları belirtmektedir: "Batı Avrupa, Amerika'nın da yardımlarıyla Sovyetler Birliği'nin saldırılarına karşı koyabilecek duruma gelebilir. Böyle bir saldırıya geçmemesi için mütecavizin caydırılması gerekir. Nadir Nadi, İngiltere başbakanı Churchill'in bu konudaki görüşlerine de yer verir. Churchill'in, Sovyetler Birliği'nin olası saldırısının bütün Avrupa'nın tamamen işgal edilebileceğinden duyduğu endişeye yer vermiş ve onun düşüncesine katıldığını belirtmiştir. Nadir Nadi, bir gün sonraki yazısında ise Kore Savaşı'nın başlamasından sonra Üçler Konferansı ve On İkiler Konferansı'nın toplanma gerekçelerine değinir. Bu toplantılarda Batılılar, Sovyetler Birliği'nin olası saldırılarına karşı alınacak tedbirleri ele almışlardır. Nadir Nadi de bu durumu özetler. Bu konferanslara katılan devletlerin; Türkiye'yi Atlantik Paktı'na kabul ederek Batılıların yan taraflarını güvenceye almak isteyecekleri ve Almanya'yı silahlandıracakları yolunda bir beklentinin oluştuğunu belirtir. Ancak bu beklentile-

³²⁵ **Akşam**, 31 Temmuz 1950, s.1.

rin gerçekleşmediğini de hemen ardından ekler. Bu beklentiler aynı zamanda Türk hükümetinin de beklentileridir."³²⁶

Nadir Nadi'nin, Necmeddin Sadak'ın ve dönemin iktidarının görüşlerini etkileyen faktörleri arasında, Avrupalı devletlerin bakış açısı, basın yayın organları ve kamuoyu sayılabilir. Gazetelerimizdeki haberlerin neredeyse tamamı Avrupa basınından çeviridir. Başyazarların makalelerinde görülen anlatım biçimiyle Kore haberlerinin üslubu arasında pek fark yoktur. Makaleler, haber yazılarına; haber yazıları, makalelere benzemektedir. Batı'nın bütün korkusu, Türk hükümetinin ve kamuoyunun da korkusu haline gelmiştir. Ayrıca Türkiye'nin boğazlardan kaynaklanan ekstra kaygıları da vardır. Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararının, Atlantik Paktı'na girme düşüncesiyle alındığını yalnız bizim köşe yazarlarımız değil, Batılı gazeteler de yazmaktadır. Yabancı gazeteler, Türk hükümetinin kararını olası beklentilerinden dolayı samimi bulmamaktadır.

Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararı, yurt içinde olduğu kadar uluslararası camiada da memnuniyet ve takdirle karşılanmıştır. İngiltere'den Amerika'ya, Kore'den Kanada'ya kadar birçok ülkeden, bu ülkelerin basın ve yayın organlarından, Türkiye'nin kararına övgüler gelmektedir. Dönemin incelenen tüm gazetelerinde "Kore'ye asker gönderme kararı dâhilde umumî tasviple, hariçte büyük sempati ile karşılanmış durumda. Kore kararında halkımız hükümetle bir. Kore'ye asker gönderme kararımızı takdir. Bir Amerikan gazetesi, dostlarımızın kimler olduğunu öğrenmekteyiz diyor, yurdumuz için de tasvipkâr ifadeler devam ediyor. Senatör Cain'in beyanatı: Türkiye'nin Kore'ye yardımı dünyada şerefini artıracak. Atlantik Paktı'na da kabul edilmesini tesri edecek. Kore'ye asker gönderme kararımız: Koparılan fırtına ters netice verdi. Memlekette, kararın millî önemini takdir eden heyecanlı hava yerleşti. Amerika, Türkiye'nin yardımına minnettardır. Kore harekâtına bir askeri birlik göndermemiz, Amerika'da büyük heyecan uyandırdı."³²⁷ böylesi haberler bulunmaktadır. 1950 yılının Ağustos ayı boyunca bu türden haberlerle karşıla-

³²⁶ Cumhuriyet, 17-18 Eylül 1950, s.1.

³²⁷ Yeni Asır, 3 Ağustos 1950, s.1. / Akşam, 26 Temmuz 1950, s.1. / Yeni Asır, 10 Ağustos 1950, s.1. / Hürriyet, 19 Ağustos 1950, s.1.

şılmaktadır. Gazetelerimizdeki bu haberler, bir yandan hükümetin aldığı kararın bu gazetelerce desteklenmesi anlamına gelirken, diğer taraftan bu kararın doğruluğunu yabancıların da onayladığını göstermek anlamına gelmektedir. Haberlere biraz dikkatle bakılacak olursa hükümet kararıyla birlikte hükümetin de desteklendiği anlaşılabacaktır. "Koparılan fırtına ters netice verdi. Memlekette, kararın millî önemini takdir eden heyecanlı hava yerleşti." ifadesi, alınan kararın yanlış olmamasına rağmen muhalefet, gereksiz yere fırtına ko-parmaktadır, anlamını vermektedir. Haberin ikinci kısmı da halkın muhalefeti değil, hükümeti desteklediğini vurgulamaya yöneliktir. Hâlbuki muhalefet de Kore'ye asker gönderilmesine karşı değildir; yalnızca kararın alınış biçimine yönelik eleştirilerde bulunmuşlar. Bunu da her ortamda, her fırsatta dile getirmişlerdir.

Şevket Bilgin, Kore'ye bir Türk savaş birliği gönderme kararımızın dünya çapında yansımalarının devam ettiğini, özellikle büyük devletlerin (dostlarımızın) bundan memnurluk duyduğunu, tehlike alanına en yakın devletlerden biri olmamıza rağmen aldığımız kararın sıradan bir jest mahiyetinde olmadığına ilişkin değerlendirmelere yer vermektedir. Türkiye'nin bu kararlılığına karşın Batı dünyasında henüz tam bir birlik fikrinin oluşmamış olmasını da şaşkınlıkla izlediğini belirtmektedir.³²⁸

Yerel gazete niteliği taşıyan Yeni Asır, İzmir halkının, Kore'ye asker gönderilmesinden yana tavır sergilediğini, Kore'ye gönüllü gitmek için yetkili kurumlara başvurduğunu sık sık dile getirmektedir. Kore'ye gönderilecek İzmirli askerler, törenlerle uğurlanır. Bu uğurlamalara yüz bine yakın İzmirli katılır. "İzmir'den Kore'deki şerefli harplere iştirak edecek kahramanlarımız, yarın 11'de Basmane istasyonunda törenle uğurlanacaklar. Hürriyet için dövüşecek Türk erleri (Erlerin farklı karelerde fotoğrafları verilir.) Egeli Mehmetçikler hazır bekliyor. Kahramanlarımız emsalsiz tezahüratla uğurlandı. Kore'de Türk vatanını koruyacak olan Mehmetçikler dünyanın bildiği Türk cesaret ve hamasetini bir kere daha gösterecekler. İzmir'de kahramanlarımızı uğurlayanlar 100 bine yakındı. Kore'ye giden Mehmetçikler için bu sevgi ve heye-

³²⁸ Yeni Asır, 3 Ağustos 1950, s. 1.

candan daha büyük kuvvet olamaz.”³²⁹ Yeni Asır gazetesinde verilen, Mehmetçik uğurlama töreni, Mehmetçığı doğrudan Kore'ye gönderme töreni değildir. Kore'ye gönderilecek birliği oluşturacak olan seçilmiş askerlerin Ankara'ya uğurlanması törenidir.

Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesiyle ilgili son yazılardan birini 12 Aralık 1950 tarihli Yeni Asır gazetesinde M. Tuncer yazmıştır. Muhalefetin bu konuyla ilgili vermiş olduğu gensoru önergesine ilişkin görüşlerini belirten M. Tuncer, hükümetin kararının doğruluğunu ifade ettikten sonra Türkiye'nin dış itibarının da artmış olduğunu ifade etmektedir. 14 Aralık tarihli yazısında da aynı konuya değişik bir açıdan yaklaşmakta; Kore meselesinde halkın büyük çoğunluğunun görüşünün, muhalefetin görüşüyle çeliştiğini, muhalefete kulak verilseydi, önümüzün felakete çıkacağını belirtmektedir.

Makale yazarlarımızın birçoğuna göre Batılı devletlerin, özellikle de büyük devletlerin ne dediği, hakkımızda ne düşündüğü çok önemlidir. Bazı yazarlarımızın fikir edinmek, karşılaştırma yapmak amacıyla Batılı kaynaklardan yararlanmasını bu anlayışın dışında tutarak söylemek gerekirse; sanki biz, herhangi bir konuda kendimize özgü görüş belirtelememiştik, böyle bir şey yaparsak müttefiklerimize mahcup düşermiştik gibi bir anlayış bulunmaktadır. Atatürk'ün kazandırdığı kendine güven duygusu yerini yeniden aşağılık duygusuna bırakmış gibidir. Dönemin siyasal koşulları, Türkiye'nin jeopolitik konumu, tarihsel gerçekler, bazı aydınlarımızı büyük bir endişeye sevk etmiş olabilir. Ancak en azından Kurtuluş Savaşı'nda verdiğimiz mücadeleden güç almak bile uluslararası politikada kendimize güvenmemiz için yeterli sebeplerdendir.

c) Kore'ye Gönderilecek Birliğin Oluşumu ve Bu Birlikler Hakkındaki Haberler

Kore'ye gönderilecek Türk tugayı daha çok gönüllülerden oluşturulmuştur. Tugay komutanlığına Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, piyade alay komutanlığına Albay Celal Dora getirilir. Tugay, 259 subay, 395 astsubay, 18 aske-

³²⁹ Yeni Asır, 13 Ağustos 1950, s.1. / Yeni Asır, 15 Ağustos 1950, s.1.

rî memur, 4 sivil memur, 4414 erbaş ve erden oluşan toplam 5090 kişidir.³³⁰ Turhan Seçer, Birinci Türk Tugayı'nın sayısını bu şekilde yansıtmaktadır. Aynı sayıları Suh Jae-mahn'dan alıntıyla Hee-Chul Lee³³¹ ve Harp Tarihi Dairesi³³² de vermektedir. Ancak gazetelerden izlediğimiz kadarıyla Kore'ye ilk giden kafilenin 4500 olduğunu, daha sonra gönderilen takviye birlikleriyle Birinci Türk Tugayı'nın sayısının arttığını görmekteyiz. Örneğin 3 Şubat 1951 tarihli gazetelerde "Kore'ye yeni bir Türk birliği gönderiliyor. Tugayımızı takviye edecek olan birlik altı yüz er ve on dört subaydan oluşacak. Yeni birlik 15 Şubat'ta hareket edecek." biçiminde yer bulan haber, 10 Şubat'ta "Kore takviye birliğimize dâhil 250 kahraman dün heyecanlı tezahüratla uğurlandı." 15 Şubat'ta da "Kore'ye gidecek 600 kişilik takviye kuvvetlere bağlı Ankara'daki subay ve erler bugün şehirden ayrılıyor." şeklinde verilmektedir. Altı yüz on dört kişilik takviye kuvvetin iki yüz ellisi 10 Şubat'ta, geri kalanı ise 15 Şubat'ta Kore'ye hareket eder. Bu bilgilere bakıldığında 614 kişilik takviye birliğiyle Birinci Türk Tugayı'nın toplam sayısı (4500 + 600 + 14 =) 5114 olur. 26 Şubat 1952 tarihli Yeni Asır gazetesine göre Kore'de savaşan Türk askeri toplamı 6086'dır.

Çeşitli birliklerden seçilen erbaş ve erler Etimesgut Garnizonu'nda toplanmışlar. Bunlar, birliklerinden silahsız ve teçhizatsız olarak gönderilmişlerdir. Çünkü Amerikan silah ve teçhizatlarıyla donatılacaklardır. Fakat birliklerin silah ve teçhizatları Ankara'da yoktur. Bu nedenle bu birliklerin eğitimi eski silahlarla (Alman piyade tüfekleriyle) yaptırılmıştır.

Ağustos ayı boyunca gazetelerimizde, Kore'ye gidecek olan askerî birliğimiz hakkında çeşitli bilgiler verilmiştir. Hangi birliklerin gideceği, Kore'ye ne zaman intikal edecekleri, hangi tarihte hareket edecekleri gibi haberler, hemen her gazetede sık sık yer almıştır. "Kore'ye göndereceğimiz savaş birliğinin (tugayının) şekil tarzı askerî şurada görüşülüyor."³³³ Kore'ye asker gönderme kararının yurt içinde ve dışında takdirle karşılandığı tüm gazetele-

³³⁰ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 37.

³³¹ Hee-Chul LEE, **Türkiye-Kore İlişkileri**, Ankara, 2007, s. 53.

³³² **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Muharebeleri**, Harp Tarihi Dairesi Yayınları, Ankara 1959, s.27.

³³³ **Akşam**, 27 Temmuz 1950, s.1.

rin ortak görüşü olarak yayınlanmıştır. Yurt içinde yalnızca takdir de değil, kararın genel kabul görmesi, benimsenmesi, hatta hem asker kesiminden hem sivil kesiminden gönüllülerin Kore'ye gitmek için çeşitli kurumlara başvurması söz konusudur. "Kore için verdiğimiz kararın akisleri. Karar, yurt içinde derin bir heyecan uyandırdı ve umumî bir tasviple karşılandı. Türkiye'nin yardımına dair hariçte yorumlar. Karar Amerika'da büyük memnuniyet uyandırdı. Türk kararı, yerinde verilmiş güzel bir misal telâkki ediliyor. Kore'ye asker gönderme kararımız, Birleşmiş Milletler'de, Amerika'da ve İngiltere'de takdirle karşılandı."³³⁴

Kore'ye hangi birliğin, ne zaman gönderileceği yolundaki haberler de basında yer almaya başlamıştır. Akşam gazetesi, Kore'ye 28. Tümenin gönderileceği kuşkusunu dile getirmiştir. "28. Tümen mi Kore'ye gidiyor?"³³⁵ Cumhuriyet gazetesi ise Kore'ye 28. Tümeden bir alayın gideceğini yazmaktadır.³³⁶ Bu konudaki haberlerin tutarsızlığının en önemli nedeni, Kore'ye gönderilecek birliğin ne olacağının açıkça belirtilmemesi olabilir. Ancak kesin olan bir şey vardır ki, basınımız askerî birlikler hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. 26 Temmuz 1950 tarihinde Birleşmiş Milletler'e çekilen telgrafta Birleşmiş Milletler emrine 4500 asker verileceği haberi tüm gazetelerde yer almasına rağmen bu sayının bir alaya mı, tugaya mı, yoksa tümene mi denk geldiğinin farkında olunmamasıdır. İlginç durumlardan biri de Yeni Asır gazetesinin bu konuda 6 Ağustos 1950 tarihine kadar herhangi bir bilgi vermemesidir. Bu tarihte Ayaş'taki piyade alayımızın Kore'ye gönderileceği, askerimizin nakliye uçaklarıyla evvelâ Japonya'ya gidecekleri, Kore'ye ise 26 Ağustos'ta gideceği belirtilmektedir.³³⁷ Bu haberde yine de birlik adının anılmamasına dikkat edilmiştir. En azından bilinmeyen bir durumla ilgili herhangi bir adlandırmaya girişilmemiştir. Diğer gazeteler 28. tümen veya bu tümene bağlı bir alaydan söz ederken Yeni Asır'da böyle bir bilgiye yer verilmez. Ancak tüm gazetelerde yer alan ortak bilgi, Kore'ye gidecek birliğin 26 Ağustos'ta

³³⁴ **Cumhuriyet**, 27 Temmuz 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 28 Temmuz 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 29 Temmuz 1950, s.1.

³³⁵ **Akşam**, 28 Temmuz 1950, s.1.

³³⁶ **Cumhuriyet**, 29 Temmuz 1950, s.1.

³³⁷ **Yeni Asır**, 6 Ağustos 1950, s.1.

hareket edeceğine yönelik haberdır.³³⁸ "Askeri birliğimiz 26 Ağustos'ta gidiyor. 28. tümene bağlı birliğe Albay Asım Eren komuta edecek. Askerimiz Kore'ye 26 Ağustos'ta gidiyor. Ayaş'taki piyade alayımızın Kore'ye gönderileceği anlaşıldı."³³⁹ Yalnız 6 Ağustos 1950 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Kore'ye gönderilecek birliğin ne şekilde ve nasıl oluşturulacağı, ne zaman hareket edeceği yolunda belirsizliğin bulunduğunu belirten bir haber de yer almaktadır.³⁴⁰ Yukarıda sözünü ettiğimiz gazetelerin verdiği bilgilerdeki tutarsızlık burada da karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyet gazetesiyle Akşam ve Yeni Asır gazetelerinin haberleri birbiriyle uyuşmamaktadır. Akşam ve Yeni Asır gazeteleri birliğimizin hareket tarihiyle ilgili bilgi verirken, Cumhuriyet gazetesinin yetkili makamların bir açıklama yapmadığını yazması, bu tutarsızlığın somut örneklerinden biridir.

Bir süre sonra askerimizin Kore'ye gideceği tarih 30 Ağustos 1950 olarak açıklanmıştır. Fakat askerimiz bu tarihte de Kore'ye hareket edememiştir. Bunun üzerine 16 Ağustos 1950 tarihinde Genelkurmay Başkanı bir açıklama yapmak zorunda kalır. Bu resmî açıklama aynen şöyledir: "Birliğimizin hareket günü henüz belli değil. Gidilecek yol ve vasıta da kararlaşmadı. Kahraman askerlerimiz Birleşmiş Milletler'in sevk ve idaresine girecekler, kollarına Birleşmiş Milletler alameti takacaklar." Askerî birliğimizin Kore'ye gidiş tarihinin ertelenmesinin temel nedenlerinden biri, Amerikalıların Kore cephesine gidecek birliğin standart olmasını istemeleridir. "Amerikalılar, Kore cephesine gidecek birliğin standart olmasını istedikleri için birliğin hareketi şimdilik ertelendi."³⁴¹ Bu standardın niteliği hakkında bilgi verilmemektedir. Asker sayısı bakımından mı, askerin kullanacağı silah ve teçhizat bakımından mı olduğu belli değildir. Fakat standardizasyonun neden önemli olduğu, Kunuri Savaşı sırasında belli olacaktır. Gönderilen birliğe tugay adı verildiği için Türk birliğine, belki de tugaya düşen görevler verilecektir. Gönderilen birlik ne tugaydır, ne de alay; fakat birliğe tugay adı verilmiştir. Amerikan birliklerinin örgütlen-

³³⁸ 5–6 Ağustos 1950 tarihli **Akşam**, **Cumhuriyet**, **Yeni Asır** gazetelerinin tümünde bu yönde haberler yer almaktadır.

³³⁹ **Akşam** 5 Ağustos 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 6 Ağustos 1950, s.1.

³⁴⁰ **Cumhuriyet**, 6 Ağustos 1950, s.1. "Kore'ye gönderilecek savaş birliğimiz başlıklı haber.

³⁴¹ **Akşam**, 14 Ağustos 1950, s.1.

mesinden de farklıdır. Belki bu nedenlerle birliğimizin standardizasyonunun, Amerikan birliklerinin örgütlenme biçimine uydurulmasının istenmesi söz konusudur.

Gazetelerimizde Kore'ye gidecek savaş birliğimizin hazırlıkları hakkında da bilgiler yer almaktadır. 1950 yılı Ağustos ve Eylül aylarında askerlerimizin sağlık kontrollerinden geçirildiği, savaşa hazır oldukları, Kore alayı komutanlığına Çankırı Piyade Okulu talimhane kurulu başkanı Albay Celal Dora'nın tayin edildiği haberleri incelenen gazetelerin hepsinde yer almaktadır: "Kore'ye 28. tümen gönderilecek. Tümen sağlık kontrollerinden geçirildi, savaşa hazır, Birleşmiş Milletler kararını bekliyor."³⁴² Bu haberde karşımıza çıkan 28. tümenin Kore'ye gideceği yargısı, diğer gazete haberleriyle desteklenmemiştir. Ayrıca bu ifadede 28. tümenin tamamı gidecek gibi bir izlenim yaratılmaktadır ki bu, pek doğru bir ifade sayılamaz. "Kore'ye gidecek savaş birliğimizin hazırlığı. Kore alayı komutanlığına Çankırı Piyade Okulu talimhane kurulu başkanı Albay Celal Dora tayin edildi. Kore'ye gidecek savaş birliğimiz Ankara'da büyük heyecan içinde hazırlanıyor. Kore'ye savaş birliğimize gönüllü girmek isteyenler var. Birliğimizin misafir edildiği Ankara'da Sarı kışla civarı ziyaretgâh halinde. Kore'ye sevk edilecek olan uçaksavar birliği de Kayseri'den ayrıldı. Kore'ye gidecek birliğimizin hazırlıkları devam ediyor."³⁴³ Kore'ye gidecek birlikle ilgili çeşitli spekülasyonların yapıldığı bu dönemde ilk resmî açıklama genelkurmaydan gelir. "Kore'ye gidecek askerimize dair resmi beyanat. Genelkurmay başkanımızın verdiği izahat: 'Birliğimizin hareket günü henüz belli değil. Gidilecek yol ve vasıta da kararlaşmadı. Kahraman askerlerimiz Birleşmiş Milletler'in sevk ve idaresine girecekler, kollarına Birleşmiş Milletler alameti takacaklar.'³⁴⁴ Gazetelerimiz, bu açıklamadan sonra da resmî olmayan haberlere rağbet etmiştir. Kore'ye gidecek birlik hakkında Birleşmiş Milletler genel sekreterliğinden beklenen cevabın geldiği, birliğin hareket tarihinin emniyet tedbiri olarak gizli tutulduğu; ancak birliğin uçakla nakledileceğinin gayri resmi olarak teyit edildiği haberi 26 Ağustos 1950 tarih-

³⁴² **Akşam**, 28 Temmuz 1950, s.1.

³⁴³ **Yeni Asır**, 20 Ağustos 1950, s.1. / **Yeni Asır** 10 Ağustos 1950, s.1. / **Hürriyet**, 10 Ağustos 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 11 Ağustos 1950, s.1.

³⁴⁴ **Yeni Asır**, 16 Ağustos 1950, s.1.

li Akşam gazetesinde yer bulmuştur. Bu haberden bir gün sonra ise birliğin eylül ayının ikinci haftasında yola çıkacağı, ilk kafilenin ikmal ve donatımla ilgili on kişilik subay grubu olacağı haberi verilmiştir. Burada birtakım kuşkular oluşmaktadır. Öncelikle emniyet tedbirleri ciddiye alınmamaktadır. Bu emniyet tedbirini alan devlet yetkililerinin, bu konuda haber yayımlayan gazetelere yaptırımlar uygulayıp uygulamadığı belli değildir. Yaptırım uygulamayı gerektiren bir durum yoksa emniyet tedbiri açısından gizliliğe gerek de yok demektir; o halde hareket tarihinin gizli tutulduğunu söylemek / açıklamak da pek tutarlı bir durum değildir. Daha önce gazetelerde yayımlanan ve birliğin 26 Ağustos ve 30 Ağustos'ta hareket edeceği açıklamalarında bir sakınca görülmemesi de bu konuda bir ciddiyetsizlik olduğunu düşündürmektedir. Daha önce yapılanlarda olduğu gibi yeni bir erteleme hükümete güveni sarsacağı düşünülmüş olabilir. Bu kaygıyı, güvensizliği gidermek için açıklama yapma gereği duyulmuş olabilir. Ancak var olan gelişmelere bütünlüklü olarak bakıldığında tutarsızlığa, kafa karışıklığına, çelişkilere yol açan durumun, büyük ölçüde gazetelerimizin tutumundan kaynaklandığını ifade etmek yerinde olacaktır. Her ne olursa olsun birliğin hareket tarihi gazetelerde duyurulan tarihe yakın bir tarihte gerçekleşir. "Kore'ye giden birliğimiz Süveyş kanalından geçti. Tugay, üç büyük vapurla gitmekte, Amerikan muhripleri de kendisine refakat etmektedir. Türk askeri Kore'ye hareket etti. Şeref ve şanla dolu olan tarihimize ilâveler yaparak yurdumuza kahramanlıklarla dolu zaferler getirerek geleceğiz. Birliğimizin Kore'ye hareketi haberi resmen teyit edildi. Ecnebi radyolar kuvvetimizin üç Amerikan gemisi ile hareket ettiğini ve iki Amerikan destroyerinin gemilere refakat eylediğini bildiriyorlar."³⁴⁵ Birliğimizin hareketinden sonra edinilen bilgiler, yabancı gazeteler, radyolar, ajanslar aracılığıyla alınır. Yukarıdaki 'Ecnebi radyolar kuvvetimizin üç Amerikan gemisi ile hareket ettiğini ve iki Amerikan destroyerinin gemilere refakat eylediğini bildiriyorlar.' haberi de bu durumu teyit eden ifadelerden biridir.

Gazetelerde, birliğin uçakla gideceği, birliğe Albay Asım Eren'in komuta edeceği yolundaki haberlerin doğru olmadığı, birlik hareket ettikten sonra

³⁴⁵ Akşam, 29 Eylül 1950, s.1. / Yeni Asır, 29 Eylül 1950, s.1. / Cumhuriyet, 29 Eylül 1950, s.1.

anlaşılmıştır. “28. tümene bağlı birliğe Albay Asım Eren komuta edecek.”³⁴⁶ 29 Eylül 1950 tarihli gazetelerde yer alan haberlerde, birliğin üç Amerikan gemisiyle gittiği haberi de hava yoluyla değil, deniz yoluyla Kore’ye hareket edildiğini; birliğin Süveyş Kanalı’nı geçtikten sonra gazetelerin haberdar edildiğini göstermektedir.

c) Muhalefetin, Savaş Kararı ile İlgili Görüşü

Basınımızda Kore Savaşı’na karşı olan ya da Türk askerinin Kore Savaşı’na gönderilmesine muhalefet eden herhangi bir gazete yoktur. Tüm gazeteler, Kore Savaşı’nda Batı yanlısı tavır sergilemektedirler. Ancak CHP ve diğer muhalefet partileri, Türk askerinin Kore’ye gönderilmesi yolunda alınan kararın usulüne muhalefet etmektedir. CHP, Kore’ye asker gönderilmesine karşı değildir. Tam tersine CHP de Kore’ye asker gönderme taraftarıdır. Ancak CHP’ye göre hükümet, o zamana kadar var olan teamülleri hiçe sayarak bu kararı almıştır. ‘Böyle bir karar verme yetkisi meclise aittir.’ görüşünü dile getirirler. Eski tarım bakanı Cavit Oral, CHP milliyetçi ve vatansever bir parti olarak dış tehlikelere karşı alınan her tedbirde iktidarla mutabakat halindedir. Ancak bizim itirazımız usul hakkındadır, der. Haber başlığı ise şöyledir: “Kore’ye asker gönderme kararı-muhalefet. CHP’nin itirazı usule dairmiş.”³⁴⁷ “Hükümetin, TBMM’ye danışmadan aldığı bu karar, muhalefet çevrelerinde büyük tepkilere neden olacaktı. Gerçekte ise, muhalefet lideri İnönü, ‘Kore’ye asker gönderilmesine değil, kendi görüşlerinin sorulmamasına’ tepki göstermişti.”³⁴⁸

Muhalefet, kararın açıklandığı günden başlayarak uzunca bir süre - Mehmetçiğin Kore’ye gittiği tarihe kadar- eleştiriye devam etmiştir. “Muhalefet, hükümetin meclise danışmadan karar vermesini tenkide devam ediyor. Kore işindeki parti münakaşaları alevleniyor. Bu suretle bir dış siyaset mese-

³⁴⁶ **Akşam**, 5 Ağustos 1950, s.1.

³⁴⁷ **Yeni Asır**, 6 Ağustos 1950, s.1.

³⁴⁸ EKİNCİKLİ, İnönü-Bayar..., s.195.

lesinin, bir iç siyaset davası halini almak istidadında olduğu görülüyor.”³⁴⁹ Nadir Nadi, Kore’ye asker gönderme kararının ardından tartışmaların giderek şiddetlendiğini belirttikten sonra muhalefetin usule ilişkin eleştirilerine katıldığını, hükümetin hem muhalefetin görüşlerini almasının hem de gazetelerde kamuoyu oluşturmak için muhalefet desteğinin alınmasının doğru bir yöntem olacağını dile getirmektedir.³⁵⁰ Hükümetin, muhalefetin görüşlerini alması, kararın enine boyuna tartışılmasını beraberinde getirecek, kararın alınması belki sürüncemede kalacaktır. Hâlbuki hükümet, ivedilikle hareket etmeyi, Atlantik Paketi’na girmek için çok önemli bir fırsat olarak görmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Atatürk tarafından yerleştirilen bir alışkanlık -bir sorunun mecliste enine boyuna ve ayrıntılarıyla tartışılması- belki bu olayda alınan karardan sonra rafa kaldırılmıştır.

Başbakan’ın, Kore’ye asker gönderme konusunda muhalefete yüklenmesinin ardından CHP genel sekreteri Kasım Gülek, Adnan Menderes’in açıklamalarına cevap vermiştir. Harice asker gönderme yetkisinin yalnız Meclis’e ait olduğunda ısrar etmiş. Ayrıca CHP’ye Başbakan Adnan Menderes tarafından yapılan suçlamaları da reddetmiştir.³⁵¹

Muhalefetin itirazının genel çerçevesi gazetelerde yer almaktadır; fakat itirazın ayrıntılarına ilişkin herhangi bir bilgi yoktur. Bu nedenle Hamza Eroğlu’nun Türk Devrim Tarihi’ne başvurmak yerinde olacaktır. Muhalefetin yasal dayanağının olup olmadığı, yasal dayanağı varsa bunların neler olduğu hakkında gazete haberlerinden tatmin edici bilgilere ulaşılamamaktadır. Hükümetin ayrıntılı açıklamalarına ise hemen her gazetede rastlanmaktadır. "Muhalefet, tecavüze uğrayan Güney Kore’ye yardımla ilgili kararı almaya hükümetin yetkisi bulunmadığını, böyle bir kararı ancak TBMM’nin alabileceği kanaatinde olarak hükümeti tenkit etmiştir. O devirde henüz birkaç aydan beri iktidarda bulunan Demokrat Parti hükümeti, alınan bu zecri tedbir kararının bir harp olmadığını, Birleşmiş Milletler Antlaşması’na uygun olarak Güvenlik Konseyi kararının yerine getirildiğini ve bu mükellefiyetin de Birleşmiş Millet-

³⁴⁹ **Akşam**, 28 Temmuz 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 28 Temmuz 1950, s.1.

³⁵⁰ **Cumhuriyet**, 29 Temmuz 1950, s.1.

³⁵¹ **Akşam**, 30 Temmuz 1950, s.1.

ler Antlaşması'nda daha önceden mevcut olduğunu ileri sürmüştür."³⁵² Eroğlu, bu tespite ek olarak hükümetin tutumunu çeşitli yönlerden eleştiren ve muhalefetin görüşünü de yansıtan yargılara yer vermektedir. Bu eleştirileri dört maddede toplar. Dördüncü maddenin buraya alınmasına gerek görülmemiştir. Çünkü bu madde daha çok, teknik konuları içermektedir.

"1. Güvenlik Konseyi tarafından alınan karar, her ne kadar klasik bir harp olarak telakki edilmese bile harbin en önemli bir unsurunu ihtiva etmektedir. 1924 Anayasası'na göre harp ilanı yetkisi TBMM'ye aittir. 1924 Anayasası'ndan sonra harp mefhumunda gelişmelerin ve harbin kanun dışı ilan edilmesini 1924 Anayasası'nın öngörmesine imkân yoktur. Tamamıyla özel bir olayı, silahlı zorlama tedbirini harp mefhumunun inkişafı olarak kabul etmek gerekir. Böylece Kore için alınan yardım kararına iştirakin de TBMM'den geçirilmesi icap eder.

2. Hukuki mahiyeti bakımından Kore kararı incelenecek olursa Güvenlik Konseyi, üye devletleri tecavüze uğrayan Güney Kore'ye yardıma tavsiye yoluyla davet etmiştir. 27 Haziran ve 7 Temmuz 1950 tarihli kararlar, birer tavsiye niteliğindedir ve üye devletler için uyulması zorunluluğu yoktur. Ayrıca üye devletler yardımın miktarı hususunda da tamamen serbesttirler. Hükümetin Birleşmiş Milletler Antlaşması'nı ileri sürerek bu mükellefiyeti iddiası da yersizdir.

3. 1924 Anayasası'na göre yasama yetkisi ve yürütme kudreti TBMM'de toplanır. Silahlı çatışma maksadıyla Türk askerî birliklerinin yabancı ülkelere gönderilmesi, bir hakimiyet tasarrufu olarak telakki olunabilir ve bu da devlet iradesinin açıklanmasına lüzum gösterir. Bu bakımdan millet adına hâkimiyeti temsil yetkisi, münhasıran TBMM'ye ait olduğundan Kore kararının TBMM'den geçmesi gerekir."³⁵³ Hamza Eroğlu, bu maddelerde Birleşmiş Milletlerin, Güvenlik Konseyi'nin ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarının birbiriyle uyuşan ve uyuşmayan yönlerini de gösterme yoluna gitmiştir.

Yeni Asır, iktidarın aldığı kararı kararlılıkla desteklediğini "İnatları inat, fikirlerinden vazgeçmiyorlar. Kore'ye asker sevki işi mutlaka TBMM'de görül-

³⁵² Hamza Eroğlu, **Türk Devrim Tarihi**, Ankara1981, s. 239.

³⁵³ EROĞLU, Türk Devrim..., s.239.

meli imiş.”³⁵⁴ haberiyle bir kez daha göstermektedir.

CHP'nin önemli itirazlarından biri de hükümetin, Birleşmiş Milletler ile müşterek cephe ve genelkurmay çalışmaları yapması için müzakere açılması gerekliliğidir.³⁵⁵ Aslında bu görüş de CHP'lilerin, hükümetin dış politikayla ilgili kararları meclise danışması gerektiğini düşünmelerinden doğmaktadır. Fakat DP hükümeti, bu konudaki kararları mecliste müzakere etme gereği duymamıştır. Başta CHP olmak üzere muhalefet (Millet Partisi, Millî Kalkınma Partisi ve bağımsız milletvekilleri) bu durumdan duydukları rahatsızlığı, defalarca mecliste dile getirmelerine rağmen tatmin edici bir açıklama alamadıkları için 22 Kasım 1950'de hükümet hakkında gensoru açılması için girişimde bulurlar. Gensoruyu hazırlayanlar, bağımsız milletvekillerinden Mardin milletvekili Cemal Türkoğlu ve Millet Partisi Kırşehir milletvekili Osman Bölükbaşı'dır. Açılan gensorunun konusu ise hükümetin Kore'ye asker göndermesinin anayasaya aykırı olmasıdır. CHP'liler de gensoru açılmasına destek verirler. 23 Kasım 1950'de İsmet İnönü imzasıyla meclise bir önerge verilir. Gensoru görüşmelerine aralık ayının ilk günlerinde başlanır. 11 Aralık 1950'de görüşülen gensoru önergesi büyük tartışmalar içinde tamamlanır. Aynı tarihte Cumhuriyet gazetesi, gensoru veren milletvekillerinin gensoru önergesini geri çekebileceklerini duyurur.³⁵⁶ 12 Aralık 1950 tarihli gazetelerde bu konuya ilişkin haberler şöyle verilir: “Meclis, Kore'ye asker sevki kararını tasvip etti. Başbakan itirazlara cevap vererek meselenin hukukî cihetini anlattı. Çünkü toplantıda hararetli münakaşalar oldu. Başbakan, Kore'ye asker sevkinin Anayasaya aykırı olduğu iddiasının hukukî mesnetten mahrum bulunduğunu ve Kore'deki harekâtın bir harp değil, bir tedip hareketi olduğunu söyledi. Kore'ye asker gönderme gensorusu dün Mecliste büyük gürültülere sebep oldu. Kore'ye takviye kıtaları yollayıp yollayamayacağımız suali ortaya atıldı. / Kore hakkında başbakanın yaptığı beyanat: Adnan Menderes, asker gönderme kararının anayasamıza Birleşmiş Milletler anayasasına uygunluğunu Mecliste delilleri ile izah etti. Mecliste Kore'ye dair geçen müzakerelerden parçalar. H. Suphi,

³⁵⁴ **Yeni Asır**, 1 Ağustos 1950, s.1.

³⁵⁵ **Cumhuriyet**, 1 Ağustos 1950, s.1.

³⁵⁶ **Cumhuriyet**, 11 Aralık 1950, s.1.

muhalefetin yanlış düşündüğünü, Behzat Bilgin muhalefetin günlük politika icabı ile hareket ettiğini belirttiler.”³⁵⁷ Cumhuriyet gazetesi bir gün önceki haberinde soru önergesinin geri çekilebileceği tahmininde bulunmasına rağmen ertesi gün gensoru oylamasının sonuçlarını ayrıntılı olarak yansıtır. “Mecliste gensoru görüşmeleri on saat sürdü. Hükümetin kararı dün ezici çoğunlukla tasvip edildi. 39 muhalif ve 1 çekimser oya mukabil 311 lehte oy. Başbakan ve Dışişleri Bakanı, muhalefetin tenkitlerini cevaplandırarak hükümetin ikiyüzlü bir politika gütmeyi asla düşünmediğini belirttiler.”³⁵⁸ Yeni Asır, Başbakan'ın asker gönderme kararına ilişkin haberini "Şu delilleri ileri sürerek kararın anayasamıza ve Birleşmiş Milletler anayasasına uygun olduğunu belirtti" biçiminde ya da "Muhalefetin iddialarına şu şekilde cevap verdi." biçiminde de vermez. "...anayasamıza ve Birleşmiş Milletler anayasasına uygunluğunu delilleriyle izah etti." der. Bu ifade biçimini, Kore'ye asker gönderme sorununun yer aldığı her haberde kullanmaktadır. Bu nedenle, özellikle Yeni Asır'ın haberleri nesnel haber olmaktan çok yorumlu haber niteliği taşımaktadır. Aynı ifade biçimi, zaman zaman Akşam, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde de görülmesine karşın Yeni Asır'daki kadar çok, belirgin ve sık değildir. Hatta kimi zaman muhalefetin görüşlerine aynen yer vermek yerine tarizli, alaycı ifadelerle bu görüşlere karşı çıkıldığı açıkça belli edilmiştir.

Muhalefetin usul yönünden yaptığı eleştiriler dahi hükümetçe dikkate alınmamış ya da dikkate alınmıyormuş imajı yaratılmaya çalışılmıştır. “Hükümet meclisten itimat aldı. Kore'ye asker sevki kararını tahlil eden başbakan, bir harp hali mevcut değildir, dedi. Başbakan, Kore'deki zayıfın yeni sevkıyla telâfi edilip edilmeyeceği yolundaki suali cevaplandırmadı.”³⁵⁹

Gerek Kore'ye asker gönderme kararında gerekse diğer konularda iktidar ile muhalefetin birbiriyle çekişmesini Necmeddin Sadak, “Memleketin dış itibarını korumak, başlıca vazifemizdir.”³⁶⁰ diyerek doğru bulmadığını açıkça göstermektedir.

Hükümet üyelerinin, muhalefetin eleştirilerden etkilendikleri hatta bun-

³⁵⁷ Akşam, 12 Aralık 1950, s.1. / Yeni Asır, 12 Aralık 1950, s.1-3.

³⁵⁸ Cumhuriyet, 12 Aralık 1950, s.1.

³⁵⁹ Hürriyet, 12 Aralık 1950, s.1-5.

³⁶⁰ Akşam, 20 Mart 1951, s. 1-2.

lara hak verdikleri, daha sonraki uygulamalarıyla su yüzüne çıkmıştır. Özellikle NATO'ya başvuru ve müzakere sürecinde hükümet, konuyu önce meclise getirmiş; konu mecliste tartışıldıktan sonra oylama yapılmıştır. Böylece tek partili dönemin iktidar partisi (CHP) ve diğer muhalif partiler (Millet Partisi, Millî Kalkınma Partisi) çok partili dönemin iktidarına demokrasi dersi verme konumuna gelmiştir.

e) Türk Askerinin Savaşa Fiili Olarak Girişi

12 Ekim 1950 tarihli Akşam gazetesi, “Üç Amerikan vapuru ile bir müddet önce İskenderun limanından hareket eden 4500 kişilik Türk savaş birliği Kore'ye vasil oldu.” biçiminde haber vermesine rağmen askeri birliğimiz, ancak 17 Ekim'de Japonya'ya varabilmiştir. Bu haber, Newyork radyosuna dayandırılmaktadır. Belki de haber kaynağının yanlış bilgi almasından dolayı Akşam gazetesi de bir hafta önceden Türk savaş birliğinin Kore'ye vardığı haberini yapmıştır. Savaş birliğimiz Kore'ye ancak 18 Ekim 1950 tarihinde varabilmiştir. Nitekim Akşam gazetesi daha sonra verdiği haberlerde de bu yanlışlığı telâfi edici nitelikte haberler vermeye devam edecektir. İncelenen tüm gazeteler, birliğimizin önce Japonya'daki üssüne ulaştığını belirtmekte, birbirine benzer -aşağıdaki gibi- haberler vermektedir. “Askeri birliğimiz Japonya'da: Kore'ye gitmekte olan savaş birliğimiz bu sabah Japonya'daki ilk üssüne varmış bulunmaktadır. Birliğimiz kısa bir eğitim devresini müteakip Birleşmiş Milletler komutanlığının tespit edeceği noktada harekâta katılacaktır. Türk askeri dün Kore topraklarına çıktı. Pusan Limanı'nda karaya ayak basan kahramanlarımız tezahüratla karşılandılar. Tokyo'ya giden askeri heyetimizin bir kısım azaları dün Washington'a gitti. Kahraman birliğimiz dün Kore'ye vardı. Mehmetçiklerimiz Kore'de tezahüratla karşılandı. Pusan'a çıkan askerlerimiz trenle Taegu'ya hareket etti. 27 gün yolculuk eden kahramanlarımızın ikinci grubu bugün Kore'ye çıkacak.”³⁶¹ Kore'ye asker gönderme kararının çıkmasından sonra birliklerin hazırlanma döneminde Türkiye'ye

³⁶¹ Akşam, 17 Ekim 1950, s.1. / Cumhuriyet, 18 Ekim 1950, s.1. / Yeni Asır, 19 Ekim 1950, s.1.

Amerikalı subaylar gelmiştir. Bu subaylara, birliğin savaşa hazırlanması görevi verilmiştir. Bunun yanı sıra Amerikan silahlarını tanııtma görevleri de vardır; fakat bu silahlar henüz Türkiye'ye getirilemediği için bu görevi yerine getiremezler. Asıl görevleri ise Türk subayları ile iletişim ve işbirliği oluşturmaktır. Bu çerçevede Tokyo'ya hareket eden subaylardan bir kısmı Amerika'nın başkenti Washington'a gitmiştir. Bu subaylar sadece askerî amaçlı eğitime tabi tutulmamışlar; Amerika'yla siyasal iletişim bakımından da işbirliği sağlamak amacına yönelik girişimlerde ve çalışmalarda bulunmuşlardır.

Savaş birliğimizin son kafilesini de Kore'ye 20 Ekim'de varmıştır. Yeni Asır gazetesine göre Mehmetçiklerimiz geçtikleri yerlerde "Türk! Türk!" diye alkışlanmıştır. Birlik komutanının askerimize düşen vazifeyi yüzde yüz başarağımızdan emin olduğu da yine 20 Ekim tarihli Cumhuriyet gazetesinde yer almaktadır. Mehmetçik, Taegu'daki kışlalarda, güvenlik hizmetleri için özel eğitim görmeye başlamıştır. Birliğimiz ekim ayının sonlarına kadar güneyde kalmış, bu bölgedeki komünist çetecileri temizleme görevini üstlenmiştir. "Kore'de kahraman Mehmetçiklerimize verilen vazife. Türk savaş birliği 38. arz dairesi kuzeyinde çeteci grupları temizlemek görevini alır."362 13 Kasım'da cephede savaşımaya başlayan Türk birliği 15 Kasım'da ilk şehidini vermiştir. "Kore'de savaş birliğimiz dün cephede çarpışmaya başladı."363 Ancak Türk birliğinin bu savaşları, henüz destek birliği olarak katıldığı savaşlardır. "Kore'deki savaş birliğimize dair beş numaralı resmi tebliğ. Birliğimiz 38. arz dairesi kuzeyinde çeteci gruplarını temizlemek görevini aldı."364 Amerikalı yüksek rütbeli subaylar, Türk birliğinin hem silahlara hem de savaş psikolojisine hazır olmalarını sağlamak amacıyla birliğimizi bir adaptasyon sürecine almışlardır.

18 Kasım'da başlayan bir çeteci saldırısına Türk birliği başarıyla karşı koymuş; Seul'u ele geçirmek için hazırlık yapan çetelerin önemli bir kısmını, baskın yaparak dağıtmıştır. Daha sonra da bu çetelerin büyük kısımlarıyla

³⁶² Yeni Asır, 16 Kasım 1950, s.3.

³⁶³ Cumhuriyet, 13 Kasım 1950, s.1. Haberin 3. sayfadaki devamında Cumhuriyet gazetesi, şöyle bir not düşer: "Türk savaş birliği cepheye çıktığından, bundan sonraki telgrafların da 'Kuzey Kore'de bir yer' ibaresiyle neşredileceğini, bunun birliğimizin emniyeti bakımından lüzumlu olduğunu kaydediyoruz."

³⁶⁴ Cumhuriyet, 16 Kasım 1950, s.1-9.

savaşa tutuşmuş, bunları da tamamen dağıtmıştır. Tüm bu savaşlar sürecinde yalnız üç şehit verilmiştir.³⁶⁵ Bu savaşlardan sonra Amerikalılar, Türk birliğinin artık nihaî savaşa katılabileceği fikrine sahip olmuşlardır. Komutanlar yine de ihtiyatlı davranırlar ve Türk birliğinin Pyong Yang bölgesindeki çeteleri temizledikten sonra Çin sınırına çıkacağını bildirirler. Alınan bu görevin eresinde Türk tugayına bağlı kuvvetler, ikmal yolları üzerindeki bir köprüyü atmaya çalışan çeteleri dağıtır. Bunun üzerine Amerikan savunma bakanlığı sözcüsü “Türkler, kızıl çeteleri başarı ile temizlemeye devam ediyorlar.”³⁶⁶ açıklamasını yapmıştır. Pyongyang bölgesinde gösterilen bu başarılarından sonra altmış Türk subay ve erine Amerikan savaş madalyası verileceği haberi duyurulur.³⁶⁷ 24 Kasım’dan itibaren Kore’de nihaî taarruzun başladığı, Mehmetçiklerin nihaî taarruza katıldığı belirtilir. “Kore’de başlayan büyük taarruz geliyor. Harekâtı bizzat Mac Arthur idare ediyor. Birliğimiz de sekiz kilometrelik bir hat üzerinde savaşıyor.”³⁶⁸ Birliğimizin yeni ilerlemeler kaydettiği, dağlık arazide çarpışan Mehmetçiğin on iki kilometre daha ilerleyerek düşmanı dağıttığı, umumî taarruzun bütün cephelerde geliştiği haberleri 22–26 Kasım tarihleri arasındaki bütün gazetelerde yer almaktadır. Özellikle 22 Kasım tarihli Hürriyet gazetesinde, Türk tugayının bir çeteci grubu sıkı çembere aldığı, çete savaşında yararlık gösteren altmış kadar subay ve erimizin Amerikan komutanlığı tarafından madalyayla ödüllendirildiği bildirilmektedir. Böylece, tarihe Kunuri Savaşı olarak geçecek olan savaşlar süreci başlamıştır.

Sedat Simavi, Amerikan generallerinden Omar Bradley’in ‘Türk ordusunun Amerikan silahlarıyla daha iyi savaşacağı’ yolundaki demecine kaşı şunları belirtmektedir: Bradley’in söyledikleri oldukça gülünç görüşlerdir. Ortada Amerika devleti yokken Türkler savaşırmaktaydı. Ayrıca Amerikalılar bu küçük yardımları bizim kara kaşımız için değil kendi çıkarlarını korumak, pet-

³⁶⁵ **Cumhuriyet**, 17 Kasım 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 18 Kasım 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 18 Kasım 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 19 Kasım 1950, s.1.

³⁶⁶ **Cumhuriyet**, 22 Kasım 1950, s.1. Bu haberin içeriğiyle aynı olan haberler, **Akşam**, **Yeni Asır** ve **Hürriyet** gazetelerinde ifade farklılıklarıyla ilk sayfalarda verilir.

³⁶⁷ **Akşam**, 23 Kasım 1950, s.2.

³⁶⁸ **Hürriyet**, 25 Kasım 1950, s.1-6.

rol bölgelerini güvenceye almak için yapıyorlar.³⁶⁹ Simavi, 3 Temmuz 1951 tarihli makalesinde, Kore Savaşı'nın kulağımıza küpe olması gerektiğini ve hayırsız dostlarımızın gönüllerini hoş etmek için döktüğümüz kanların dinmesi gerektiğini belirtmektedir. Artık Türk kanına biz nasıl hürmet ediyorsak onlardan da hürmet etmelerini beklememiz gerektiğini; Türkiye'nin ne askerini ne de kanını Avrupalıların keyfi ve çıkarları için harcayamayacağını ifade etmektedir. Biz kendi kabuğumuza çekilirsek, bize saygı göstermeyenlerin, bizi daha iyi anlayacağını ve etrafımızda pervane gibi dönmeye başlayacaklarını eklemektedir.³⁷⁰

Sedat Simavi, Kore Savaşı'ndan ders çıkarılması gerektiğini belirtirken ulusal onurumuzun korunması için nelerin yapılması gerektiği konusunda görüşlerini de ifade etmektedir. Sedat Simavi Türkiye'nin itibarının, onurunun korunması için kimseye yaranmaya çalışmamak gerektiğini düşünmektedir. Avrupalıların, Amerikalıların çıkarlarını korumak için çalışmak yerine, kendi ulusal çıkarlarımızı korumamız gerekmektedir. Amerikalıların bize ders vermeye çalışmaları kadar abes bir durum yoktur. Bu görüşlerin en önemli tarafı, o dönemin ne gazete haberlerinde, ne de köşe yazılarında böylesi eleştirilerin olmasıdır. Makalelerindeki sağduyulu yaklaşımlara rağmen Necmeddin Sadak dahi böylesi eleştirilerde bulunmaz. Muhalefet partileri, Simavi'nin değindiği konulara ilişkin eleştirilerde bulunmazlar. Bu nedenle dönemin iktidarına karşı asıl muhalefeti yapan, muhalefet partilerinden çok Sedat Simavi'dir denebilir.

f) Kunuri Savaşı

Birleşmiş Milletler ordusu 24 Kasım 1950 günü Kuzey Kore'yi tamamen istilâ etmek amacıyla Sekizinci Ordu (Birinci, Dokuzuncu Amerikan kolorduları ile İkinci Güney Kore kolordusu, birinci Türk ve yirmi yedinci İngiliz tugayından oluşan), Onuncu kolordu ve Birinci Güney Kore kolordusundan ibaret birlikleriyle, kuvvetlerinin çoğu Sekizinci Ordu bölgesinde olmak üzere

³⁶⁹ **Hürriyet**, 12 Haziran 1951, s. 1.

³⁷⁰ **Hürriyet**, 3 Temmuz 1951, s.1.

temas hattından kuzeye doğru taarruza başlamıştır.³⁷¹ Birleşmiş Milletler ordusu Kuzey Kore ordusuna son darbeyi indirmek üzere iken, Kuzey Kore ordusu da son direnişini gösterecektir. Ancak Komünist Çin, dev gücü ile savaşa katılmak üzeredir. Hürriyet gazetesi, gelişmeleri şöyle aktarır: "Evveliden tahmin edildiği üzere Kore'de kızıl Çinliler karşı hücumla geçtiler. Şimdilik durmuş olan ileri harekât, buna rağmen sekteye uğramayacak. Kızılların beş yüz binden fazla Çin ve Rus askerini harbe sokacaklarını Kuzey Kore içişleri bakanı bir demecinde bildirdi."³⁷²

24 Kasım tarihli gazetelerimizde "Nihaî taarruz başladı." biçiminde yer alan haberle birlikte aslında Kunuri Savaşı da başlamıştır. Fakat gazetelerimizde verilen haberlerde bu savaşın adı henüz konmamıştır. Bu savaş süresince yapılan çatışmalar, kahramanlıklar, çekilen sıkıntılar, yokluklar, gazetelerimize bir iki gün gecikmeyle yansımaktadır. Dolayısıyla savaş, 30 Kasım'da bitmesine rağmen bu savaşla ilgili haberler 3 Aralık'a kadar gazetelerimizde yer almaya devam etmektedir.

26 Kasım'dan itibaren nihaî savaşa katılan Türk birliği, Çin ve Kuzey Kore birliklerine karşı savaşmaya başlamıştır. Adı henüz konmamış Kunuri Savaşı ile ilgili haberlerden bazıları, gazetelerimizde aynen şöyle yer almaktadır: Kore'de taarruz, plana göre devam ediyor. Şanlı birliğimiz büyük bir şevkle savaşıyor. Doğu ve batıda ilerleyiş berdevam, merkezde kızıllar karşı taarruza geçip Cenup Kore hatlarını deldiler.³⁷³

Birleşmiş Milletler ordusu Kuzey Kore içlerine doğru hızla ilerlemektedir. Hatta kolordunun ileri kısımları asıl kuvvetlerden sekiz ilâ on iki kilometre ileridedir. Birleşmiş Milletler ordusunun kolayca ilerlemesi, düşmanın Mançurya'ya çekildiği düşüncesini uyandırır. Ordunun doğu kanadında bulunan İkinci Güney Kore kolordusu, çok ileri gitmemiş; yerinde kalmıştır. 25 Kasım günü de aynı durum devam etmiştir. Ancak 26 Kasım'da Birinci ve Dokuzuncu Kolordular sert bir direnişle karşılaşmışlar. Taarruz yavaşlarken İkinci Güney Kore kolordusu geri çekilmiştir. 26–27 Kasım gecelerinde taar-

³⁷¹ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s.93.

³⁷² Hürriyet, 27 Kasım 1950, s.1.

³⁷³ Hürriyet, 26 Kasım 1950, s.1-6.

ruza devam eden düşman İkinci Güney Kore kolordusunu bozguna uğratmıştır. Böylece Dokuzuncu Amerikan kolordusunun sağ yanı savunmasız kalmıştır. Böylece düşman Sekizinci Ordu birliklerini kuşatma olanağına sahip olur. Bu koşullarda ordunun düzenli olarak geri çekilebilmesine olanak sağlamak üzere Türk tugayı devreye girer.³⁷⁴

Türk tugay komutanı General Tahsin Yazıcı, 26 Kasım'da Dokuzuncu Amerikan kolordusuna çağrılır. Dokuzuncu kolordu komutanı General Coulter, tugay komutanı General Tahsin Yazıcı'ya şu emri vermiştir: "Sağımızdaki İkinci Güney Kore kolordusu geri çekiliyor. Tokchon şehri düşman tarafından kuşatılmıştır. Bu, bizim sağ kanadımızı tehdit etmektedir. Tugayınız, Kunuri-Tokchon yoluyla hareket ederek, Tokchon'u işgal edecektir. Burada Dokuzuncu kolordunun sağındaki İkinci tümenimizle bağlantı sağlayacak ve Tokchon'dan Hyangsang ve Changsang-ni üzerinden kuzeybatıya giden yolu, kolordumuzun sağ kanadını, emniyet altına alacaktır. Topçunuz size Kunuri'de katılacaktır." General Coulter, Türk tugayını yolcu ederken General Tahsin Yazıcı'ya "Acele ediniz, kuşatılmak istemiyoruz" der.³⁷⁵ Kolordu komutanı, tugay komutanına bir isteği olup olmadığını söylediğinde, araçlarının olmadığını kamyon ve tanka ihtiyaç duyduklarını bildirmiştir. Kolordu komutanı bir tank takımı ile elli kamyon sözü vermesine rağmen bunun ancak yarısını vermiş; Türk askeri, aldığı bu emirle yola koyulmuştur.

Kunuri Savaşı diye bildiğimiz savaşlar; Karil-lyon, Wawon, Sinnim-ni, Kaecheon'da, Kunuri ve Sunchon boğazlarında devam eden bir savaşlar zinciridir. Tüm bu savaşlar Türk tugayının kuşatılması ve kuşatmayı yarması, kuşatmadan kurtulması biçiminde gerçekleşmiş savaşlardır. Türk tugayının karşılaştığı ilk saldırı Karil-lyon'da arızalanan bir kamyonun kurtarılması sırasında gerçekleşmiştir. Albay Celal Dora, bu saldırıda uçuruma yuvarlanmış. Aynı şekilde uçuruma yuvarlanan iki er ve bir teğmenle dere yatağını izleyerek bölgeden uzaklaşmıştır.³⁷⁶ Daha sonra Wawon Savaşı gerçekleşir: Düşmanın Onuncu bölüğe taarruzu, 28 Kasım 1950 günü ortalık ağarırken başlamış,

³⁷⁴ Galip BAYSAN, *Kore Harbi ve Türk Tugayının Muharebeleri Konferans Notları*, s. 21

³⁷⁵ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında...*, s.158-160.

³⁷⁶ Celal DORA, *Kore Savaşı'nda Türkler, 1950-1951*, İstanbul, 1963, s.109

önce bölüğün ilerisindeki emniyet birliğine saldırılmış, sonra bölüğün tüm cephesinde taarruza geçilmişti. Düşman ateşi ilk anda şiddetli ateşle karşılandı. Etkili ateş yiyen düşman, hemen gerileyerek bir sırt gerisinde mevziye girmiş, kısmen de sağa sola kayıp onuncu bölüğü kuşatmaya çalışmıştı. Onuncu bölük, karşısındaki düşmanın kuzeybatıya doğru taşması üzerine, Dokuzuncu bölük de Onuncu bölüğün kuzeyinde muharebeye sokuldu. Bu bölüğün, kuzeyinden kuşatılma olasılığı ortaya çıkınca İkinci tabur, tamamen bu bölgeye sürüldü ve tugay komutan yardımcısı Albay Celal Dora komutasında bir muharebe grubu meydana getirildi. İşte böyle başlayan Wawon Muharebesi, evvelâ Üçüncü tabur, sonra bütün tugay birliklerinin birbiri arkasından savaşa girmesiyle 28 Kasım 1950 günü akşamına kadar sürmüştür.³⁷⁷

Wawon Savaşı, Türk tugayının yeni Amerikan silâhlarına ve yeni teçhizatlara alışma devresinde meydana gelmiştir. Uzun zamandır savaşmamış Türk ordusunun kendini geliştirme fırsatı bulamadan girdiği, hazırlıksız yakalandığı bir savaştır. Henüz iklim koşullarına da savaş koşullarına da yeterince alışmadan, düşman taarruzuyla karşı karşıya kalmıştır. Buna rağmen inatçı direnişiyle düşmanı bir gün geciktirmiş, müttefiklere çekilme fırsatı yaratmıştır. Sinnim-ni baskını ise 28–29 Kasım 1950 gecesi müttefik kuvvetlerin anı bir baskınla karşılaştıkları Sinnim-ni köyü ve çevresinde gerçekleşir. Baskın, Sinnim-ni köyü içinde bazı evlere yerleşmiş olan gerillacıların baskını ile başlar. Çevredeki komünist kuvvetlerin bu baskına destek vermesiyle devam eder. Makineli tüfek ve havan ateşi, ilk anda büyük bir şaşkınlık yaşanmasına yol açar. Hatta birliklerde bir bozgun havası yaşanır. Burada tugay komutanı General Tahsin Yazıcı ve alay komutanı Albay Celal Dora, soğukkanlılıklarını kaybetmeden, bilinçsizce sağa sola dağılan birlikleri Kaecheon'da toparlayarak yeniden düşmana karşı koymalarını sağlarlar. Burada toparlananlar, çeşitli birliklerden toplanan yüz elli kadar askerdir. Çinlilerin kuşattığı Mehmetçik, büyük bir tehlike altındadır.³⁷⁸

Kaecheon Savaşı'nda Türk tugayının İkinci tabur ve İkinci bölüğü ileri hatlardadır. Bir süre sonra Çinliler, birliklerimizi kuşatarak çember içine alırlar.

³⁷⁷ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 110.

³⁷⁸ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 236-237.

Bu kuşatmayı Cumhuriyet ve Yeni Asır şu şekilde yansıtmaktadır: "Çinliler tuttuğumuz cepheyi müthiş taarruzlara rağmen çökertemediler. Türk tugayının, bire karşı beş tabur süren düşmana bu kahramanca mukavemeti sayesinde, Birleşmiş Milletler kuvvetleri muhakkak bir felâketten kurtuldular. Radyolar dün gece birliğimizin kahramanlıklarını anlattılar. Kore'de Mehmetçiklerimiz harikalar yaratıyor. Beş bin Türk, Birleşmiş Milletleri kuşatmak isteyenleri toprağa mıhladı. Kahramanlarımız sonradan aldıkları emirle çekilip Sekizinci Amerikan ordusuna katıldılar. Mehmetçiklerin 'Allah, Allah' sesleri ve süngü hücumu komünistleri şaşırttı. Birliğimizin kahramanlığı her taraftan takdir toplanıyor."³⁷⁹ Çember içine alınan Türk birliğinin en sıkışık olduğu bir zamanda İkinci Amerikan tümeninin takviye birliği çıkagelir, hem de yirmi tanklık tank bölüğüyle. Bu sırada Türk tugayının İkinci taburu ve İkinci bölüğü düşman tarafından tam bir çember içine alınmıştır. Tugay komutanı General Tahsin Yazıcı, takviye birliğinin komutanı Albay People'a, dört beş kilometre uzaktaki bu kuşatılmış birlikleri kurtarmak amacıyla taarruz etmeyi önermiş; fakat Albay People, çekilmekte olan kendi tümeninin tehlikeye düşen yan ve geri tarafını koruma görevi aldığını ve bu görevi Kaechon hattında kalarak gerçekleştireceğini belirtmiştir. General Tahsin Yazıcı, taarruz etmek gerektiğini Albay'a bir türlü kabul ettirememiştir.³⁸⁰ Albay'ın telsizinden yararlanarak İkinci Amerikan tümenine yaptığı aynı öneriye de yanıt alamamıştır. General Tahsin Yazıcı, yaşadığı bu olumsuzluğu, anılarında şöyle anlatmaktadır: "Tümenlerinin, bu arada da kendi alayının emniyet ve selâmeti için çarpışan, o anda bir kısım kuvvetiyle tehlikeli bir duruma girmiş olan Türk birliğine karşı, dost bir alay komutanının geniş imkânları varken bu ilgisizliği, bizi en şiddetli bir teessüre uğratmıştı."³⁸¹

İkinci Amerikan tümeninden de yanıt alamayan General Tahsin Yazıcı, elindeki tek sağlam kuvvetle -depo bölüğü ile- taarruza karar vermiştir. Tugay komutanının başlattığı taarruz, beklenmeyen bir hızla gelişmiş; kuşatılmış olan İkinci tabur ve İkinci bölük de durumu görünce, sezince harekete geç-

³⁷⁹ **Cumhuriyet**, 30 Kasım 1950, s.1. Sekiz sütuna manşet / **Yeni Asır**, 30 Kasım 1950, s.1.

³⁸⁰ Tahsin Yazıcı, **Kore Birinci Türk Tugayında Hatıralarım**, İstanbul, 1963, s.190

³⁸¹ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında...*, s. 237.

miştir. İki buçuk saat gibi kısa bir sürede harekât tamamlanmış ve kuşatılmış birlikler kurtarılmıştır. Tam bu sırada General Tahsin Yazıcı'yı şaşkınlığa uğratan bir başka olay yaşanır. Albay People'ın ikinci darbesi... Amerikan takviye birliği, mevzilerini terk ederek Kunuri'ye doğru çekilmektedir. General Tahsin Yazıcı, kendisine iletilen habere inanamaz. Bir yanlışlık olduğunu ya da dil sorunu dolayısıyla bir anlaşmazlık olduğunu düşünür. Kuşatmadan kurtardıkları birliklerle Amerikan birliklerinin emin bir şekilde geriye çekilmeleri düşünülürken, Albay People'ın yaptığı anlaşılmas bir durumdur. Türk tugayının geri kalan kısmı, yeniden tehlikeli bir durum içinde bırakılmaktadır.³⁸² Amerikan birliklerini ve Amerikalı komutanları, erleri, defalarca kurtaran, dostlarını kurtarmak için gözünü bile kırpmayan Mehmetçiğin maruz kaldığı davranış biçimi budur. Amerikalı tank takım komutanı ve İkinci Amerikan tümeninin takviye birliğinin komutanı Albay People'ın tutumları arasında büyük bir paralellik bulunmakadır. General Tahsin Yazıcı, bu tutumun benzeri bir başka olayla Seul Savunması(19 Mayıs 1951) sırasında karşılaşmıştır. Önce bu olayın nasıl yaşandığını görelim: "19 Mayıs günü, davet üzerine tümen kargâhına gidildi. Tümen kumandanı sinirli ve soğuk bir tavırla karşıladı. O tavra uygun bir tavırla hareket edilerek konuşmaya başlandı. Değerli bir Türk yedek subayı olan tercümanımızın bana ilk tercümesi şu oldu. Tümen kumandanı soruyor: 'General Yazıcı bir yazıyla beni protesto etmiş, bunun sebebi ne idi?' Bu soru karşısında şaşırıp kaldım. Böyle bir davranışta bulunmamıştım. Bu soru, böyle bir şeyden haberdar olmadığım, Türk askerî terbiyesinin, bir astın bir üstü protesto etmesine izin vermediği, kırk senelik bir askerin bu terbiyeye sadakatle bağlı olduğu, bununla beraber sorunun açıklanması lâzım geldiği cevabıyla karşılandı. Tercüman, protestonun içeriğini tercüme etti. Meğerse protesto sanılan konunun 18 Mayıs günü, tugayın asıl muharebe hattı gerisine alınması hakkındaki yazılı önerisi olduğu anlaşıldı. Bununla ikinci bir hayrete düştüm. Cevap olarak 'Türk ordusunda böyle bir yazı konusuna protesto değil, öneri denir. Her ast, üstüne ağızdan veya yazılı olarak lüzum görünce öneri yapar. Üst makam öneriyi akla uygun, haklı bu-

³⁸² ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 241-242

lursa kabul eder, bulmazsa etmez. Bizim yaptığımız da tugayın ve tümenin içine düşebileceği tehlikeleri ileri sürerek tugayın asıl muharebe sahasına alınmasını istemekten ibaretti. Yazıda protestoya temas eden bir kelime yoktur. Generalin bu yazıyı protesto saymasının aslı ve esası nedir? Bunu bildirsinler.' denildi."³⁸³ Sonrasında anlaşmazlık giderilmiştir. Ancak burada dikkati çeken durum, Amerikalı tümgeneralin durumu tam anlayamamasına rağmen hesap sorma girişimidir. Hâlbuki Albay People da Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'nın astıdır; fakat üstünün kendisine verdiği emre itaat etmemiştir. Kore'de Türkler, ast-üst ilişkisine sonuna kadar riayet ederken; Amerikalılar, bu ilişkide durum kendi çıkarlarına nasıl uygun düşüyorsa, o şekilde hareket etmektedirler. Bir tank takımı komutanı ya da bir takviye birliği komutanı albay, kendisinden üst rütbedeki bir Türk komutanın emrini yerine getirmemektedir. Böyle bir davranışın açıklamasını yapmaya yönelik girişimi de yoktur. Türk birliğinin hangi amaçla ve hangi tehlikelere maruz kaldığı bilinmesine rağmen ellerinde yeterli ve güçlü araçlar olmasına rağmen Mehmetçici kurtarmak için kollarını bile kıpırdatmayı düşünmemişlerdir. Amerikalıların tavırlarındaki ölçsüzlük, yalnızca ast-üst ilişkisinde değil; tehlikeli görevler konusunda da kendini göstermiştir.

Başta tugay komutanı General Tahsin Yazıcı olmak üzere Türk tugayı, her türlü fedakârlığı yapmaktadır. Ancak aynı fedakârlığı müttefiklerinden - özellikle de Amerikalılardan- görememişlerdir. Türk tugayı gerek cepheye giderken gerekse cepheden dönerken kilometrelerce yürümüştür. Yaralılarını çoğu zaman sırtlarında taşımışlar. Zaman zaman müttefik kuvvetlerin kamyonlarına yaralılarını verebildiklerinde kendilerini, daha doğrusu arkadaşlarını şanslı saymışlardır. Kunuri boğazından çıkan dağınık Türk birlikleri, Sinnim-ni yakınlarında, sekiz on saat önce kendilerini bırakıp giden, taarruz etmeyi reddeden Albay People ile karşılaşmıştır. Birliği dağılmış, onu toplamaya çalışmaktadır. Albay People, Tugay Komutanı General Tahsin Yazıcı'ya 'Burada bir süre daha direnişe devam etme'yi önerir. Albay, bunu söylerken, kendi piyade taburunu yükleyip kaçırmaya hazır bir yığın GMC kamyonu biraz ileri-

³⁸³ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 275-276.

de, bir tepe ardında hazır bekletmektedir. Hâlbuki Türk piyade taburları her zamanki gibi yayadır ve araçsızdır. General Yazıcı, öneriyi biraz da sert bir şekilde reddeder.³⁸⁴

Tugay komutanı General Tahsin Yazıcı, erleriyle omuz omuza çarpışmalara katılmakta, onları yüreklendirmektedir. Hatta bir ara yaralandığı haberi yayınlanmıştır gazetelerde. "Birliğimiz göğüs göğse çarpışıyor. Çemberi yaran askerlerimiz yedi şehit, yirmi yaralı verdi. Amerikan bomba uçakları, komünist Çin zırhlı kuvvetlerini bombalıyorlar. Tugay Komutanı General Tahsin Yazıcı'nın yaralandığı bildiriliyor."³⁸⁵ biçimindeki haberler, hemen her gazetede yer almıştır.

Tugay Komutanı General Tahsin Yazıcı gerçekten de erleriyle beraber göğüs göğse çarpışmaktadır. Birlikleri dağıldığı, kendisinden pek haber alınamadığı için esir düştüğü, yaralandığı sanılır ve bu yolda haberler yapılır. Akşam gazetesinin bu konudaki haberleri şöyledir: "General Tahsin Yazıcı, sarılmış birliğin başında kahramanca dövüşüyor. Kore'deki birliğimiz destanlar yaratıyor. Çetin savaflara rağmen zayıyatımız çok hafif. Göğüs göğse çarpışmalardan sonra tugayımız Kunu şehrinin cenubunda tecemmu etti. Tugay komutanı General Tahsin Yazıcı'nın kuşatılan kıtalarla beraber olduğuna, yaralandığına dair de haberler var."³⁸⁶ Reuter Ajansı'ndan alınmış bir haber de aynen şöyle aktarılmıştır: "Tokchon ile Kunuri arasındaki stratejik cephayolu tutan 5000 mevcutlu Türk tugayı, bugün Sekizinci Ordu'nun sağ cephesine âdeta demirlemiş bir vaziyette iken Kuzey Koreli ve Komünist Çinliler, Birleşmiş Milletler askerlerini çevirmeye çalışıyorlardı. Yüksek dağların arasındaki geçidi kapatmış olan Türkler, mevzilerini katî bir şekilde müdafaa ediyorlardı. Dün ilk defa savaşa katılan Türkler, bütün gün boyunca karşıdan gelen şiddetli tazyike karşı koymuşlardır. Bu kuvvetli sızmalardan hiçbirisi Türkleri yerinden kımılatamamıştır. Türkler ilk kayıplara Kunuri'nin doğusunda cereyan eden şiddetli savaşlar esnasında uğramışlardır. Öğleden sonra komünistler Türk mevzilerini çevirerek tugay komutanlığıyla mevziler ara-

³⁸⁴ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 256.

³⁸⁵ Akşam, 30 Kasım 1950, s.1.

³⁸⁶ Akşam, 30 Kasım 1950, s.1.

sına yerleşmişlerdi. Bir posta eri kurulan pusuyu aşmaya muvaffak olduktan başka iki komünisti de öldürüp tugayın kumandanına, maiyetindeki küçük bir muhafız kıtası ile beraber bir Amerikan albayının etrafının sarıldığını bildirmiştir. Haberi alan General Tahsin Yazıcı, taburuna "Süngü tak!" emrini vermiştir. Bunun üzerine Türk taburu hücumla geçerek tugayın diğer kısımları arasına sızan komünistleri temizlemiştir. Etrafı sarılan Amerikan albayı, maiyetindeki küçük bir Türk muhafız kıtasıyla beraber kurtarılmıştır.³⁸⁷ Kurtarılan kişi, Amerikalı Albay Gumby'dir.

Savaşın en yoğun günlerinde Yeni Asır gazetesi şöyle bir haber vermektedir: "Kore'deki birliğimiz bir tuzağa mı düştü? Tugayımız ile ikinci Amerikan tümeni hakkında şayialar. Kahramanlarımız dün de cansiperane savaşlar verdi. Köpek ulumalarını andıran seslere karşı "Allah, Allah" nidaları. Çarpışma tarzımız bir örnek sayılıyor. Zayıyatımız, diğer Birleşmiş Milletler kayıplarına göre az görülüyor. Mehmetçiğin Kore'de tarihe yazdığı destan: General Tahsin Yazıcı ve yüksek rütbeli subaylarımız da ön safta çarpışıyorlar."³⁸⁸ Yeni Asır gazetesinin haberinde verilen "Zayıyatımız, diğer Birleşmiş Milletler kayıplarına göre az görülüyor." ifadesini, savaş hakkında yeterli bilgi alınamamasından kaynaklanan yanlışlık olarak değerlendirmek gerekmektedir. Çünkü daha sonra edinilen bilgiler bu ifadenin doğru olmadığını gösterecektir.

Şevket Bilgin, Mehmetçik Dünyanın Hayranlığını Topluyor başlıklı yazısında, Kore'de savaşan Türk birliğinin kahramanlıklarından duyduğu gururu dile getirmektedir. Mehmetçiğin gösterdiği kahramanlıkların bütün dünyanın ilgisini çektiğini, dünyanın her tarafından hayranlık seslerinin yükseldiğini, bu sayede kazanacağımız şeref ve itibarın sınırsız olacağını ifade etmektedir.³⁸⁹

Abidin Daver, Kunuri Savaşları döneminde Mehmetçiğin gösterdiği kahramanlıklar ve bu kahramanlığın dünya kamuoyunda yarattığı yankılarla ilgili görüşlerini dile getirdikten sonra Amerika'nın Türkiye'ye yaptığı yardımın

³⁸⁷ **Hürriyet**, 30 Kasım 1950, s.1.

³⁸⁸ **Yeni Asır**, 1 Aralık 1950, s. 1.

³⁸⁹ **Yeni Asır**, 1 Aralık 1950, s. 1.

yetersizliği üzerinde durmuştur.³⁹⁰ Abidin Daver, 4 Aralık 1950 tarihli makalesinde, Kunuri Savaşının ardından Amerikan gazetelerinin yayınladığı Türk birliğini övücü yazılar dolayısıyla Adnan Menderes hükümetinin Türkiye'yi Amerika'ya doğru anlatma fırsatı yarattığını belirtmekte ve takdir etmektedir.

Sedat Simavi, Kunuri Savaşlarının yapıldığı günlerde yazdığı yazıda, birçok şehit verdiğimizizi belirterek tüm dünyanın Mehmetçiğe ve onun kahramanlıklarına minnettar olduğunu dile getirmektedir. Kore'de kahramanca çarpışan Mehmetçiğin Avrupa ve Amerika'da takdirle karşılandığı dönemde olsun, yurt içinde partililik kavgalarının son bulması dileğini belirtmektedir. 19 Aralık 1950 tarihli makalesinde de Kore'de dökülen şehit kanının milletlerarası konferanslarda Türkiye'ye daha fazla söz hakkı tanıdığı, Türkiye'nin şeref ve haysiyetini yükselttiği, bu nedenle de masa başında hüküm verenlerle aynı seviyede olduğumuzu göstermenin zamanının geldiğini ifade etmektedir.³⁹¹

Bütün köşe yazarlarının -yukarıya yazısı alınmamış olan Necmeddin Sadak da dahil- hemfikir olduğu konu, Mehmetçiğin gösterdiği kahramanlığın dünya kamuoyunun ilgisini, dikkatini çektiği, takdir edildiği ve hayranlık uyandırdığıdır. Mehmetçiğin kazandığı bu ilgi, şeref ve haysiyet, ne yazık ki çok çabuk unutulur. Bu durumu gösteren en ilginç değerlendirme, 23 Ocak 1951 tarihinde Sedat Simavi'den gelir.

Sedat Simavi, Kore'de elde ettiğimiz büyük başarıdan sonra bu başarıyı siyasi alana taşıyamadığımızı, başka bir millet olsaydı dünya siyasetinde söz sahibi olmak için bu durumu çok iyi kullanacağını, bizim ise alçakgönüllülüğü çok ileri götürmemiz dolayısıyla artık sesimizin bile duyulmadığını ifade etmektedir. Hükümetin bu konuda hatalı olduğunu kabul etmek gerektiğini ileri sürmekte; bu başarıyı anlatmak için dünyanın dört bir yanına yabancı dil bilen elçiler göndermek varken, hükümetin yabancı dil bilmeyen bir bakanı önemsiz bir ticaret anlaşması için Avrupa'ya gönderdiğini, eldeki fırsatların kaçırılmasına üzüldüğünü belirtmektedir.

Sedat Simavi'nin yorumlarına katılmamak elde değildir. Ancak askerî alandaki başarının siyasî alana taşınamaması, aşırı alçakgönüllülükten mi, iş

³⁹⁰ **Cumhuriyet**, 3 Aralık 1950, s.1.

³⁹¹ **Hürriyet**, 10 Aralık 1950, s. 1.

bilmezlikten / beceriksizlikten mi; yoksa aşağılık duygusundan mı kaynaklanmaktadır? Bunların hariciyeci bakışıyla değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Yine askerî başarının önemini, yabancı dil bilen dışişleri elemanları aracılığıyla etkin biçimde anlatmak yerine, pek önemli olmayan bir ticaret anlaşmasına bakan gönderilmesi de başka bir anlamsızlıktır. Bu anlamsızlıklara yol açan durum, belki de Abidin Daver'in yukarıdaki makalesinde ifade ettiği beklentinin benzeri bir beklentiye hükümetin de sahip olmasıdır. Burada bileğin hakkıyla kazanılanın masa başında istenmesi yerine, büyük müttefiki kızdırmadan onun yardım etmesini beklemek, biçiminde ifade edilebilecek bir anlayış karşımıza çıkmaktadır. Bu anlayış ve psikoloji, hem Cumhuriyet gazetesi yazarı Abidin Daver'in, hem de Yeni Asır gazetesi yazarı Şevket Bilgin'in yazılarında görülmektedir.

Sedat Simavi, 24 Nisan 1951 tarihinde bu durumu şöyle ifade etmektedir: Amerika'ya avuç açan Türk dış politikası, eline verilen küçük yardımlarla oyalanmakta; aynı zamanda bu yolla Türkiye, Amerika'nın kuklası haline getirilmektedir. Hâlbuki Türk dış politikasının kendine yaraşır haysiyete kavuşturulması gerekir.³⁹²

Kunuri Savaşı sırasında, Amerikalı bir subayın Saturday Evening Post'ta yayınlanan yazısında dile getirdiği gibi, Türk tugayı dağılmış; üç ana gruba ayrılmıştır. Birinci grup: Üçüncü piyade taburunun büyük kısmı, topçu taburu, hava bölüğü, muhabere bölüğü, sıhhiye bölüğü Kunuri yoluna düşmüştür. İkinci grup: Yoldan çevrilen bir kısım asker ve tanksavar takımı, uçaksavar takımı, inzibat takımı gibi bazı birlikler. Üçüncü grup: Birinci ve İkinci piyade taburları Kaechon'un dört-beş kilometre kadar doğusunda Sinim-ni mevzilerinde kuşatılmış, düşmanla dövüşmektedir. Bu birliklerin birbirlerinden haberleri yoktur. Ayrıca Türk tugayının ne Dokuzuncu Amerikan kordusu ile ne de İkinci Amerikan piyade tümeni ile irtibatı bulunmaktadır. Tugayın bir jipli subayla gönderdiği, son durumu bildiren ve yardım isteyen haberine İkinci tümenden bir yanıt alınamamıştır. Bu konuda Dokuzuncu koldudan şikâyetçi olan ve İkinci tümenle daha iyi bağlantı kuracağını ve bazı

³⁹² **Hürriyet**, 24 Nisan 1951, s.1.

yardımlar göreceğini uman tugay komutanı General Tahsin Yazıcı, hayal kırıklığına uğramıştır. Anılarında 'Gelen gideni arattı.' diye üzüntüsünü belirterek şöyle demektedir: İkinci tümenin bu vurdumduymazlığı, kolorduya rahmet okuttu. Bu tümenden tek kelimelik bir emir alınamamış, yapılan bir iki teklife bile cevap verilmemişti. Tugay en sıkışık olduğu 29 Kasım günü yardımsız, kendi başına bırakılmıştı.³⁹³ Deyim yerindeyse, Türk tugayı kendi kaderine terk edilmiş; kuşatma altında yalnız bırakılarak neredeyse yok oluşuna göz yumulmuştur. Komuta karargâhının, harekât masasında Türk tugayının yerini bile silmesi, tugayın gözden çıkarıldığının bir başka göstergesi olsa gerektir.

1 Aralık tarihli gazetelerde yer alan aşağıdaki haberler, durumu bir gün sonrasından duyurmaktadır. "Kore'de Türk askerinin büyük zaferi. Kızılar tarafından sarılan birliğimiz süngü hücumuyla muhasara hattını yarı. "Allah, Allah" nidalarıyla hücum kalkan kahramanlarımız iki yüz esir alarak geri geldiler. Cephenin orta kesiminde vaziyet vahametini muhafaza ediyor. Düşmanın açtığı gediği kapatmak için Amerikalılar büyük gayretler sarf ediyorlar. Kore'deki kahraman birliğimiz tekrar sarıldı ve tekrar çemberi yarı. Birleşmiş Milletler kuvvetleri yeni hatlara çekildi. Resmi Amerikan sözcüleriyle Kore'deki yabancı harp muhabirleri, bu ricatın muvaffakiyetle yapılmasında Türklerin oynadıkları hayati rolü önemle belirtiyorlar."³⁹⁴ Bu savaşlar, bir gün öncesinde Kaeçhon-Kunuri bölgesinde gerçekleşmiştir. Çinlilerin tüm gayretine karşın, çekilen kuvvetler, yollarını zorlaya zorlaya açmışlardır.

Tugayımız, çetin savaşlardan sonra, yaraları ve ağırlıklarıyla beraber Pyonyang'a çekilmiştir. Müttefik kuvvetler, mevzilerini güçlendirirler.³⁹⁵ Aralık ayı başlarında kuşatmalardan kurtulan müttefik birlikleri ve Türk tugayı, yavaş yavaş toparlanmaya başlamıştır. Fakat bu toparlanma, dışarıdan sanıldığı kadar kolay bir toparlanma değildir. Hele Türk birlikleri için daha da zordur.

Kore Savaşı'yla ilgili haberlerin tümüne yakını yabancı haber ajanslarından edinilmektedir. Ancak bu durumun bir iki istisnası vardır: Hürriyet gazetesinin Kore'ye gönderdiği Hikmet Feridun Es ve Cumhuriyet gazetesinin

³⁹³ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 217-218.

³⁹⁴ Hürriyet, 29 Kasım 1950, s.1. / Cumhuriyet, 1 Aralık 1950, s.1. Sekiz sütuna manşet.

³⁹⁵ Akşam, 2 Aralık 1950, s.1.

muhabiri Faruk Fenik'tir. Bu iki muhabirin ilk ağızdan Kore haberleri geçmeleri, Türk basınının habercilik anlayışı bakımından önem taşımaktadır. Çünkü muhabirlerimiz, savaş hattında Türk askeriyle birlikte cephede yer almakta; olayları, çarpışmaları kendi gözlemlerinden aktarmaktadırlar. Her ne kadar Müttefik Kuvvetler karargâhından verilen haberleri gazetelerine aynen geçmek durumunda olsalar da -ki bu konuda yapabilecekleri başka bir şey de yoktur- gözlemledikleri olayları, çarpışmaları, ilk ağızdan yazmaları bizim için önemlidir. Muhabirlerimizin bizzat savaşın içinde yer almaları, Mehmetçiğimizin hangi koşullarda nasıl savaştıklarını da daha iyi anlamalarını sağlamaktadır. Aşağıdaki haberde de Hikmet Feridun Es, ateş çemberinin tam ortasından haber vermektedir. "Yirmi altıncı ve yirmi yedinci İngiliz birlikleri, kuvvetli düşman topluluklarıyla çevrili bulunan Türk kuvvetlerine bu sabah hareket ettiler. Havadan erzak ve cephane de atılmak üzeredir. Hâlâ Kore dağlarında 'Allah, Allah' sesleri uğultular halinde semalara yükseliyor. Dün geceyi geçirdiğimiz Kunuri (Kunu) şehri şimdi düşman işgali altındadır. Biz küçük bir konvoy halinde en son dakikada Kunuri'den ayrıldık. Yolda konvoyumuz şiddetli mitralyöz ateşi yedi. Türk askerlerinin kahramanlığı burada bir destan halinde anlatılmaktadır. Kunuri'de silâha sarılan Türk çocuğu düşmana emsali görülmemiş bir zayıat verdirmiştir. Düşman baskısı Kore harp tarihinin en kuvvetlisidir. Kunuri'nin şimalinde Tokçong şehrini almak için emir almıştık. Gece için umumî mola verdik. Kanlı muharebe burada oldu. Gece yarısından sonra başlayan bütün gün devam eden savaş sonunda etrafımızı tamamen sardılar. Bu esnada generalimizin cesareti görülecek şeydi. Bizzat ateşe iştirak ediyordu. Son anda tek gazeteci olarak yanında bulunan bana derhâl Kunu'ya çekilmemi tavsiye etti. Bana, kurşun yaraları içinde bir de ambulans verdi. Fakat düşman Kunuri'yi de çevirmişti. Biz Kunuri'ye doğru yola çıkarken Türk kuvvetleriyle ana kuvvetler arasındaki son koridor arkamızdan tamamen kapandı. Yeni cephenin bulunduğu Pyongyang şimaline geldiğimiz zaman gün ağarıyordu. Kuvvetlerimizden küçük bir grubu Pyongyang'da bul-

duk. Cephedeki bu hareket yalnız Türk kuvvetlerine ait değildir, umumî büyük çekilmedir. Bu satırları cepheden bildiriyorum. Hikmet.”³⁹⁶

Tugay komutanı General Tahsin Yazıcı, bir taraftan tugayının başında savaşmakta, bir yandan da kendisine Türk basınının emaneti olarak gördüğü Hikmet Feridun Es'i korumak için elinden gelen her şeyi yapmaktadır.

Hikmet Feridun Es'in, 'Kuvvetlerimizden küçük bir grubu Pyongyang' da bulduk.' ifadesi, kuşatmadan kurtulan Türk tugayının bazı birliklerinin farklı bölgelere gittiklerini göstermektedir. Bu durumun çeşitli nedenleri vardır. Bunlardan biri, araçlarımızın diğer milletlere ait araçları takip etmesidir: “Dönüş yolunda Türk araçları arasına Birleşmiş Milletlerden çeşitli birliklere ait araçlar da girer. Bizim araçlarımızdan bazıları, önlerinde giden bu araçları Türk birliğine ait sandıklarından onları takip eder, farklı istikametlere doğru gider ve yolların kaybederler.”³⁹⁷ Ayrıca zorlu çarpışmalar içinde kimse, soğukkanlılığını koruyarak plânlı hareket edecek durumda değildir. Bir diğer neden ise birlikler arasında haberleşmenin kesilmesi; başka biri ise birliklerin içinde yabancı dil bilen asker ya da çevirmenin bulunmayışıdır. Hikmet Feridun Es, 2 Aralık'taki yazısında da şunları belirtmektedir: “Yirmi altıncı ve yirmi yedinci İngiliz tugaylarının desteği ile muhasara hattını yararak kurtulduk. Birliklerimiz beş gün süren kanlı ve göğüs göğse savaşlardan sonra komünistlerin muhasara çemberini yararak Seul'e geldiler. Tugay komutan vekili Albay Celal Dora alay sancağını beline sararak elinde silâhı olduğu halde birliklerin başında dövüşmüş ve kahramanlarımızın cesaretini büsbütün artırmıştır. Birliğimizin tercümanlığını ben yaptım ve Albay Celal Dora'yı lâzım gelen kimselerle temas ettirdim. Düşmanın şimaldeki baskısı devam ediyor. Ağır havan topları kullanan düşmanın yeni hücumlarını önlemek için toplanan birliklerimiz, derhâl Pyongyang'a giderek yeni cephede yer alacaklar. Muhasara çemberini yarmamız bir destandır ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin maneviyatlarına her bakımdan büyük bir tesiri olmuştur.”³⁹⁸

³⁹⁶ **Hürriyet**, 1 Aralık 1950, s.1.

³⁹⁷ Mehmet Sedat Erkan, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Kore Savaşı, Önemi, Öncesi ve Sonrası ile İlgili Değerlendirme**, (Doktora Tezi) Ankara, 2009, s.101

³⁹⁸ **Hürriyet**, 2 Aralık 1950, s.1.

Müttefikler cepheye motorlu araçlarla intikal ederken; Türk tugayı, Wawon, Sinnim-ni, Kaecheon, Kunuri ve Sunchon yolunda elli kilometreden fazla gidiş, elli kilometreden fazla da dönüş olmak üzere yüz kilometreden fazla yürümektedir. Kore'deki ilk ve en çetin savaşlarını bu hatta veren bir grup Mehmetçik, geri çekilirken Amerikalı müttefiklerinden motorlu araçlardan yararlanma isteğini bildirmiştir. Amerikalılar, öyle bir tavır sergilemişlerdir ki bu tavır, Mehmetçiğin gururunu incitmiştir. Yüzbaşı Turan Ergüngör bu durumu şöyle anlatmaktadır: “Bize karşı gösterilen bu dostane olmayan harekete sebep ne idi? Türklerin kaç gündür ne yaptıkları, neler başardıkları, parça parça geliş sebepleri onlar tarafından tamamen bilinmiyordu. Lisan bilmediğimizden, cephe kaçkını ve bozguncu artığı olmadığımızı anlatmak mümkün olamıyordu. Daha üst makamlara başvurarak motorlu vasıtalarla binmek iznini almak belki mümkün olurdu; fakat artık onlara, buna çok ihtiyacımız olduğunu söylemeyi bir onur meselesi saydığımızdan söylemedik.” Yüzbaşı, erlerine durumu anlattıktan sonra birlikte bir karara varırlar. “Yürüyelim arkadaşlar, yürüyelim, diye yükselen seslerdeki erkekçe manayı ve Türk'ün millî onuru söz konusu olunca, apaçık tehlikeleri dahi küçümseyen ruh yüceliğinin o günkü hatırası, benim için bütün Kore muharebelerinin en heyecanlısıdır.”³⁹⁹ Bu savaşta Türk birliğinin eşsiz mukavemeti, tüm Müttefik kuvvetler tarafından takdir edilmektedir. “Kore’de Türk’ ün kahramanlığı sayesinde Birleşmiş Milletler yeni müdafaa hattı kuruldu. Mehmetçikler, cephanesiz, yiyeceksiz kaldıkları halde on misli düşmana karşı göğüs göğse kanlı muharebeler vererek gerideki müttefik kuvvetlere iltihak ettiler. Silâhlarını bırakmadılar, yaralılarını sırtlarında taşıdılar, elli mil yürüdüler, böylece Birleşmiş Milletlerin vaziyetini kurtardılar. Mehmetçikler kahramanca çarpıştığı halde geriye çekilmiş olmanın teessürü içinde ve yeniden teşkilâtlandıktan sonra Çinlilerle savaşmak azminde. Mehmetçik, Kore’de dört müttefik tümenini kurtardı. Türk hamaseti olmasaydı bu tümenler, tasavvurun fevkinde bozguna uğrayacaktı.”⁴⁰⁰ Bu haberde belirtildiği gibi Mehmetçiğin cephanesiz ve yiyeceksiz kaldığı gerçeğini savaş haberlerinin satır aralarından okuyarak teyit etmek de müm-

³⁹⁹ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 173.

⁴⁰⁰ **Yeni Asır**, 2 Aralık 1950, s.1.

kündür. Bu durumun en belirgin kanıtlarından biri, Türk birliğinin süngü hücumuyla kendini ve müttefik kuvvetleri büyük bir hezimetten kurtarmasıdır. Mehmetçiğin, silâhını – hafif piyade tüfeği ya da havan, obüs, top gibi ağır silâhların hangisi olursa olsun – asla bırakmadıkları ve bırakmayı da düşünmedikleri, hem gazetelerimizde hem de bu savaşa katılmış Amerikalı bir subayın Saturday Evening Post'ta yayınlanan yazısında dile getirilmektedir.

Türk askerinin Kunuri'deki kahramanlıkları yazıla yazıla bitirilemezken; savaşta kullandığı araç-gereç, silah, teçhizat, mühimmat gibi ihtiyaçlarından, bunların yeterli ve modern olup olmadığından, ihtiyaçlarının giderilip giderilmediğinden pek söz edilmemektedir. Daha çok, askerimizin yaptığı kahramanlıklar yazılmaktadır. Daha Kore'ye gönderilmeden gerekli biçimde donatılıp donatılmadığı da sorgulanmamıştır. Örneğin yabancı dil bilip bilmemesi hiç gündeme getirilmemiştir. Hâlbuki Türk askeri için bu, çok önemli bir sorundur. Köyden gelen Mehmet, Mehmetçik olarak doğrudan Kore'ye gönderilmektedir. Üç beş subay dışında, yabancı dil (İngilizce) bilen ne subay, ne de nefer vardır. Yabancı dil bilen daha fazla asker olması gerektiği belki de düşünülmemiş, bu üç beş subayın şimdilik yeterli olabileceği sanılmıştır. Yabancı dil eğitimi vermek için erlerimizin genel eğitim düzeyinin yeterli olmadığı bilinir; ancak diğer düzeylerdeki (subay gibi) askerimize yabancı dil eğitimi vermek için de süre yeterli değildir. Çünkü hükümet, Kore'ye acilen kuvvet gönderilmesinden yanadır.

Türk askerinin Kore'de dil sorunu yaşadığını Albay Celal Dora da anılarında şöyle dile getirmektedir: "Gece saat 23.30'da garnizonun doğusunda tel örgü civarında nöbet bekleyen bizim nöbetçimize doğru gecenin zifiri karanlığında yaklaşan; fakat kim oldukları anlaşılamayan iki kişiye nöbetçimiz DUR diye seslenmiş ve ne denildiğini anlamayan ve sonradan Koreli nöbetçileri kontrole geldiği anlaşılan bu iki kişi, dur emrine itaat etmeyerek yaklaşmaya devam etmişler ve üçüncü defa dur emrine uymadıklarından nöbetçinin açtığı ateşle birisi ağır surette yaralanarak düşmüş ve öbürü kaçarak kurtulmuştu. Ertesi gün bütün Koreli nöbetçiler kaldırılarak garnizonun bütün emniyet işleri tamamen bize bırakılmıştı. Birleşmiş Milletler ordusu içinde konuşulan resmi lisanın İngilizce olması dolayısıyla nöbetçilerimizin yapacakları uya-

rının herkes tarafından anlaşılabilmesi için 'DUR' yerine 'STOP' kelimesinin kullanılması, Amerikalı meslektaşlarımızın önerisi üzerine erlerimize 'STOP' kelimesi öğretilmiş ve bundan sonra DUR yerine STOP diye bağırılmışlardı."⁴⁰¹ Bu ve buna benzer anılar, Mehmetçiğin hangi durumda, özellikte, konumda Kore'ye gittiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Buna benzer başka bir anıyı da Hüseyin Çatalpınar, yazdığı Cepheden Sohbetler kitabında şöyle anlatır: "Yolda vasıtasının benzini bittiği için geri kalmış bir astsubayın nasıl ve nereden benzin bulduğunu sorduklarında, Amerikalıların yanına gittim, 'Ay em Türkîş, benzin finîş.' dedim, onlar da benzin bittiğini anladılar ve cipin deposunu doldurdular, demiş. Subay ve erlerimizin lisan bilmemeleri yüzünden çektikleri sıkıntıları ve buna benzer birçok hikâye, karikatürize edilmiş bir halde vardır. Lisan bilmemek yüzünden çekilen güçlükler sonuna kadar devam etmiş, anlaşmak zorluğu bazen bizi, tamiri mümkün olmayan hatalara düşürmüştü, bazen de lehimize neticelenecek çok uygun fırsatların kaçırılmasına sebep olmuştur. Bütün alayda miktarı dördü geçmeyen tercüman adedi, hiçbir zaman ihtiyacı karşılayamamış ve bu tercüman arkadaşlarımıza icabında tanklarla beraber yapılan keşif hareketlerinde Amerikalı tank birliklerine eşlik etmek gibi ağır görevler verilmek mecburiyetinde kalmıştır."⁴⁰²

Kunuri Muharebesi'nden sonra yabancı dil bilmemenin ne kadar önemli bir sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Kunuri'de, Türk birliğinin diğer tüm müttefik kuvvetleriyle iletişiminin kopması, bulundukları mevkiyi anlatacak ya da karargâha ulaşmalarını sağlayacak çok önemli bir araca (yabancı dile) sahip olmamaları sonucu (Askerimizin savaşa girdiği ilk anlarda Türkçe bilen Amerikalı tercümanlar da artık yanlarında değildir, onları da kaybetmişlerdir.) iletişim kuramamaları, Türk askerinin neredeyse düşmanın kucağına düşme tehlikesini yaratmıştır. Savaş alanından dönüşte, Güney Koreli köylülerle, diğer müttefik askerleriyle, müttefik kuvvetlerin inzibatıyla karşılaşmışlar; fakat ne içinde bulundukları durumu anlatabilmişler, ne de yol sorabilmişlerdir. Kunuri'de birbirinden ayrı noktalarda mevzilenen ve savaş sırasında birbirin-

⁴⁰¹ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 84.

⁴⁰² SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 85.

den kopan askerimiz, yine yukarıdaki gerekçeler dolayısıyla karargâha değişik zamanlarda ulaşmıştır. Askerimiz karargâha ulaşmadan önce, karargâh subayları, üst rütbeliler, Türk birliğinin tamamen yok edildiğini düşünmüş ve savaş haritası üzerinden Türk birliğinin adını dahi silmişlerdir. Nitekim bu savaştan sonra yabancı dil bilen on kişilik bir yedek subay grubu daha Kore'ye gönderilir. Cumhuriyet gazetesine göre irtibat subaylığı yapacak olan on yedek subay Kore'ye gider.⁴⁰³ Akşam gazetesine göre de Kore'deki savaş birliğimize tercümanlık vazifesi görmek üzere birkaç güne kadar onu muvazzaf, onu yedek subay olmak üzere yirmi subay Tokyo'ya müteveccihen hareket edecektir.⁴⁰⁴ Bu haberlerle 6 Ağustos 1950 tarihli Yeni Asır gazetesinin "Alay subaylarının hemen hepsi İngilizce biliyor."⁴⁰⁵ haberi birbirleriyle hiç uyuşmadığı gibi Kore'de yaşananlarla, Hikmet Feridun Es ve Albay Celal Dora'nın verdiği bilgilerle ve aynı konuyla ilgili diğer gazete haberleriyle büyük bir çelişki oluşturmaktadır.

Türk birliği, cepheye çok zor koşullarda hareket etmektedir. Doğa koşullarının çetinliğinin yanı sıra motorlu taşıt yoksunluğu, birliğimizin çektiği zorlukları bir kat daha artırmaktadır. "İlerde geçit yolundaki piyadeler, sık dizili dörtlü saflar halinde yürüyüşlerine devam başlamışlar, diğer kamyonlar ve toplar da sert dönemeçli dağ yolunda birinci vitesle bunları takip ediyorlar, bu vasıtalar bir taraftaki kayalar ile diğer taraftaki yar arasında ancak tek dizi halinde ilerleyebiliyorlardı."⁴⁰⁶

Bu bölümde anlatılanları teyit eden bir başka kişi de General Tahsin Yazıcı'dır. General, Kore anılarında durumu şöyle anlatmaktadır: "Yaya yürüyen piyade birlikleriyle motorlu araçların aynı kol içinde yürümesi çok sıkıcıydı. Yolun darlığı ve yanlarındaki hareket imkânsızlığı, yürüyüş düzenini karışık bir hale sokmuştu. Yürüyüş, motorlu araçlar sık sık durarak ağır bir kararla ve sükûnetle devam ediyordu. Zayıf takatli telsizlerin birlikler arasında muhabereye yetmediği, ilk olarak bu harekette öğrenilmiş oldu. Yolun yokuşlu kısmı, piyadelerde yorgunluğu gittikçe artırıyor ve yürüyüşü ağırlaştırıyordu.

⁴⁰³ Cumhuriyet, 22 Ocak 1951, s.1.

⁴⁰⁴ Akşam, 19 Ocak 1951, s.1.

⁴⁰⁵ Yeni Asır, 6 Ağustos 1950, s.1.

⁴⁰⁶ Cumhuriyet, 23 Mart 1951, Saturday Evening Post'tan

⁴⁰⁷ Burada yalnızca gazetelerimizde yer alan haber ve anlatılara değil; yabancı kaynaklarda yer alan anlatılara ve savaşta bizzat savaşan komutanlardan General Tahsin Yazıcı ve Albay Celal Dora'nın anılarına da yer verilmiştir. Kunuri Savaşı'nın gelişimi, çekilen sıkıntılar, zorluklar; müttefik askerleri arasındaki rekabet, dayanışma, yanlış anlama gibi ayrıntılar, bu metinler aracılığıyla daha somut olarak gösterilmiştir. Kunuri Savaşı'nın üzerinden birkaç ay geçtikten sonra, burada Türklerle birlikte savaşan bir Amerikalının, olayı sıcaklığına anlatımı önemlidir. Ayrıca daha önce de belirtildiği gibi bazı sorulara, bu anlatıdan yanıt bulunması bakımından da önem taşımaktadır. "Beş-altı bin kişilik Türk tugayı, iki ehemmiyetsiz Şimal Kore şehri olan Kaeçong'la Tokçon arasında ilerleyerek, savaşmak iştiağıyla geçen iki aylık üzücü bir bekleme devresinden sonra, nihayet muharebeye doğru yol alıyordu. Türkler, memnuniyetsizlik içinde, cenupta eğitime tabi tutulmuşlar ve beklemişler, beklemişlerdi."⁴⁰⁸ Bu yazıda, komünistlerle henüz karşılaşmamış olan Türk birliğinin psikolojik durumu çözümlenmeye çalışılırken, diğer yandan da içinde bulundukları ortam yansıtılmaktadır. Mehmetçiğin, komünistlerle savaşma isteği fark edilmiş ve bu durum da açıkça ifade edilmiştir. Yalnız bu yazıda, dikkat çekici bir başka durum daha vardır. Türk birliğinin sayısı beş-altı bin kişi olarak belirtilmektedir. Hâlbuki henüz savaşın başlarında Türk birliğinin sayısı 4500'dür. Bu tahminin nedeni, belki de Türk birliğinin adının tugay olarak telaffuz edilmesidir.

Güney Kore ordusunun dağılımı, Mehmetçiğin karşılaştığı durumu olduğu gibi anlatılardan biri yine General Tahsin Yazıcı'dır: "Başsız, perakende beşer onar kişilik Güney Koreli birkaç asker grubu görüldü. Bunların bir kısmı silahlı, bir kısmı silahsızdı. Yapılan sorgularında İkinci Güney Kore kolordusunun yedinci tümeninden olduklarını, büyük düşman kuvvetlerinin taarruzu karşısında tümenlerinin dağıldığını, Sunchon'da toplanacaklarını, düşman ve kolorduları hakkında bir bilgileri olmadığını söylediler. Aralarında subay olduğu anlaşılan birine, toplanmaları ve bizimle beraber düşmanla çarpışmaları için onları denemek maksadıyla yapılan öneriyi, subay âdeta

⁴⁰⁷ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 172.

⁴⁰⁸ *Cumhuriyet*, 23 Mart 1951, *Saturday Evening Post*'tan

dehşetle karşıladı. Bunu yapamayacaklarını korku ve heyecanla ifade ederken bizden uzaklaşmak için acele ediyordu. Bunlar görünüşleriyle maddeten ve manen bitkin bir halde idiler. Yakınımızda bulunmaları zararlı olabilirdi."⁴⁰⁹ Güney Kore kolordusunun ne halde olduğunu gözler önüne seren önemli bir saptamadır burada anlatılanlar. Ayrıca bir kolorduyu darmadağın eden komünist birlikler üzerine gönderilen takviye edilmiş Türk alayının, zor bir görev ve gönderildiğini göstermesi bakımından da ibret vericidir. Bu kuvvetler içinde görev alan Amerikalı bir askerin de aynı gözlemde bulunması, Türk birliğinin nasıl bir ateşin içine atıldığını çok net olarak göstermektedir. "Kaeçong'da Türkler tekrar bekletilmişlerdi. Fakat bu defa harbe son vermek üzere Kore yarımadasının hemen hemen ortasından yürüyerek düşmanı sürmekte olan bir kolordunun ihtiyat kuvvetleri olarak beklemişlerdi. İlerleyişin anî ve feci bir şekilde ters yüz edilişi -bir taarruzun bir gece içinde süratli bir geri çekilişi- Türklerin durumunu değiştiren bir hadise olmuştu. İkinci Amerikan tümeninin önündeki Cenup Kore kuvvetlerinin düşman karşısında, bu harbin başından beri âdeta yeknesak bir intizamla itiyat edindikleri gibi bozulup kaçmaları, kısacası tebahhur edivermeleri üzerine Türk tugayına, Kaeçong'dan kalkıp bin küsur metre irtifadaki bir dağ geçidinden aşır kırk kilometre ötede Tokçon'a ulaşarak Amerikan tümeninin kanadını korumak vazifesi verilmişti."⁴¹⁰ Bu anlatımda dikkati çeken unsurlar, Türk birliğinin hangi zorluklar altında savaştıklarını / savaşa gittiklerini göstermektedir. Kırk kilometreden fazla bir mesafeyi, neredeyse sürekli tırmanma şeklinde yürüyerek geçmektedirler. Amaç Amerikan kolordusunun sağ tarafını emniyet altına almaktır.

Savaşın tam ortasındaiken insanların hangi durumda olduklarını gösteren aşağıdaki anlatım oldukça önemlidir. "Bir muharebeden sonra, muharebede geçmiş olayları bütün ayrıntılarıyla aynen tespit etmeye ve anlatmaya imkân yoktur. Olayları anlatabilecek kimselerin bir kısmı artık ölmüştür, diğer kısmın anlattıkları da birbirinden farklıdır. Bu muharebeden sonra hangi emirleri kimin vermiş olduğu, bu emirlerin ne zaman verilmiş olduğu ve emri verenin aslında ne söylemiş olduğu hususlarında şiddetli bir anlaşmazlık olduğu

⁴⁰⁹ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 170- 171.

⁴¹⁰ *Cumhuriyet*, 23 Mart 1951, *Saturday Evening Post*'tan

aktarılmaktadır. Fakat geçitteki birliklere ulaşmış olan emir hususunda en ufak bir anlaşmazlık dahi yoktur. Buradaki Türk taburunun ana kısmına 'Şimdiki mevziinizi savununuz, araçları geriye çeviriniz.' yolunda bir emir ulaşmıştır. (Dönemin gazetelerine yansıyan haberlerde bundan daha fazlası yoktur.) 'Türk taburu, kanadında bir Güney Kore taburu olduğu halde düşmanla temasta idi. Türk yarbayı, kütle halinde cepheden gelen taarruzları defetmekle meşguldü. Güney Kore tümeninin geri çekilmekte olduğunu yarbay ilk defa olarak komünistler o taraftan taarruza geçtikleri zaman fark etmiş. Yarbay Nodik Poyragape, bu hadise hakkında kısaca: 'Koreliler kanadımda idi. Bir saat sonra – bana hiçbir haber gelmediği halde – Korelilerin yerinde komünistler vardı.' diyor. Türk bölükleri birbiri ardına gelen taarruzları savuşturdu. Fakat akabinde derhâl arkadan vuran Çinlilerle savaşmak zorunda kaldılar. Sonra gür ve pos bıyıklı, ufarak, yağız Türk erleri, Türklerin her zaman kullandıkları bir usule tevessül ettiler. Süngü takmaya lüzum yoktu. Süngüler esasen takılmıştı. Ufak tefek yapılı kaputlu Türk erleri, tek bir emirle mevzilerinden kalktılar ve süngü hücumuna geçtiler. O anda Türkler, Çin'i tanıyanların pek iyi bildikleri; fakat ordularımızın unutmış oldukları bir hakikati keşfettiler: Çinliler süngüden nefret ediyor, bu gibi çeliği görmeye tahammül edemiyorlardı. Bu hücum karşısında Çinliler ancak birkaç el ateş edebildiler. Sonra bu harpte ilk defa olarak ters dönüp kaçmaya başladılar."⁴¹¹ Kunuri Savaşı'nın üzerinden pek fazla zaman geçmeden yapılmış olan bu anlatım, hem Amerikalı bir subayın ağzından anlatılmakta, hem de olaylar, sıcağı sıcağına aktarılmaktadır.

Güney Koreliler de diğer müttefik askerleri de Mehmetçiğin gösterdiği özveriyi göstermemişlerdir. Mehmetçik, elindeki son kurşunu da harcadıktan sonra, düşman üzerine süngüyle saldırmıştır. İlkel denebilecek bir silahla düşman üzerine, ölüme gider; bunu yaparken de gözünü budaktan sakınmamıştır. Mehmetçiğin gösterdiği cesareti, özveriyi asıl göstermesi gerekenler, çareyi kaçmakta bulmuşlardır. "Türkler, yokuş yukarı tırmandıkları sırada, aksi istikamette aşağı doğru gelmekte olan binlerce kişilik dağınık kümeleri

⁴¹¹ Cumhuriyet, 23 Mart 1951, Saturday Evening Post'tan, s.2.

şüphelerle süzmüşlerdi. Güney Koreli askerler, siviller, sivil olduklarını iddia edenler, hiçbir şey söylemeden, başlarını kaldırmadan yürüyen kimseler hep Türklerin yanından gerilere doğru geçip gitmişlerdi. Türklerin bunlar karşısında besledikleri şüphelerde haklı oldukları anlaşıldı. Bütün bu dar ve ıssız yol boyunca yorgun argın görünen köylüler, şimdi sırtlarındaki pirinç çuvallarını yere atıyor, bunun içinden tüfeğini çıkararak ateşe başlıyordu. Güney Koreli üniforması giymiş askerler bir ara durup üstlerindeki üniformayı atıyor, bunun altından Çinli üniforması çıkıyordu. Karşılaşılan her köy bir tehlike gizliyordu. Karanlık bastırınca Çinli grupları feryat ve figanla her yönden hücum ediyorlardı. Bütün bunlara rağmen Türkler ağır ağır geriliyorlardı. Kırk kilometre yol yürüdükten sonra iki gün iki gece savaşmış asker, şimdi de gık demeden geriye doğru kırk kilometre yürüyordu."⁴¹² Daha önce Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'nın sözünü ettiği ve sorguladığı Güney Koreli askerlerin neden birlikte savaşmak istemedikleri, fal taşı gibi açılmış gözlerle bakmaları, bu ifadelerden sonra daha sağlıklı yorumlanabilir. Tahsin Yazıcı'nın sorguladığı kişiler, büyük olasılıkla kılık değiştirmiş komünist askerlerdir. İşte bu askerler, şimdi müttefiklerin ve özellikle de Mehmetçiğin baş belası olmuştur. Burada haber alma teşkilatlarının da yetersiz kaldığı, hazırlıksız yakalandığı gerçeğini kabul etmek gerekmektedir.

Mehmetçiğin araç yetersizliği, savaşa yürüyerek gidişi ve dönüşü, hemen her savaşta görülen mutlak gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. "İki milletin vasıtaları azap verici derecede ağırlıkla ilerleyebilen bir konvoy içinde kenetlenmiş, Amerikalıların dev gibi muazzam çekici vasıtaları, tank sürükleyicileri, yürüyen Türkler arasından yol açabilmek için canavar düdüklerini ötürüp duruyorlardı."⁴¹³

Türk birliğinin Kunuri'de karşı karşıya kaldığı tehlike çok büyüktür. "Başlangıçta beş altı Amerikan müşaviri bulunan Türklerin şimdi hiçbir müşaviri de kalmamıştı. Tugayın öz kısmı dahi, birçok derdine ilâveten dil derdiyle baş etmek zorunda kaldı. Gerekli ve doğru yol malûmatı elde edemeyince üç ayrı tabur, üç ayrı yola atılıverdi. Türkler nereye varacaklarını katî olarak bil-

⁴¹² **Cumhuriyet**, 23 Mart 1951, Saturday Evening Post'tan, s.2.

⁴¹³ **Cumhuriyet**, 23 Mart 1951, Saturday Evening Post'tan, s.2.

miyorlardı ve herhangi bir Amerikan karargâhına, nerede bulunduklarını bildirmek imkânına sahip değillerdi. Amerikalılara gelince onların kanaatine Türkler hemen tamamıyla ortadan kalkmışlar, altı bin kişiden bakiye kalan sonu gelmez, dağınık binlerce kişi arasında kaybolup gidivermişti."⁴¹⁴ Düşman, Kunuri'de Türk tugayını Sekizinci Ordu komutanının açıkladığı gibi altı tümenle dört bir yandan çevirmiştir. Yani Türk askeri kendi sayısının sekiz-on kat fazlası bir kuvvet tarafından çember içine alınmıştır. Dünya savaş tarihi, böyle bir durumdan kurtulabilmiş herhangi bir orduyu, böyle bir ordunun kahramanlığını yazmaz. Türklerin de bu durumdan sağ olarak kurtulmalarının imkânı yoktur. Ayrıca Amerikalıların kuşatma altına alınmış bulunan Türk birliklerine yardım göndermek gibi bir kaygılarının olmadığı, General Tahsin Yazıcı'nın daha önce yer verilen anılarından da öğrenilmiştir. Amerikan Dokuzuncu kolordu ve İkinci tümenin vurdumduymazlığı Amerikalı asker dışında diğer bütün kuvvetlere karşı mıdır, bilinmez; fakat Türk askerine karşı büyük bir vefasızlık örneği sergiledikleri çok açıktır. Aslında Amerikalıların bu davranış biçiminin bir açıklaması vardır. Amerikalı bir Tuğgeneral S. Marshall'ın 1953 yılında yayımladığı "The River And The Gauntlet" adlı eserinde verdiği bilgiler, Amerikalıların davranış biçimini yorumlamayı sağlamaktadır. Tuğgeneral eserinde şunları yazmaktadır: "26 Kasım 1950 günü Türk tugayı, Kunuri-Tokchon yoluyla Dokuzuncu kolordu tarafından İkinci Amerikan tümeninin sağına sevk edilmişti. Bu yolun elde bulunmasıyla İkinci Güney Kore kolordusunun bozgunu sonucu İkinci tümenin açılan sağ yanına yönelecek tehlikenin karşılanacağı ümit ediliyordu. Bu, bir aspirin tüpü tıpasıyla, taşan bir büyük bira fıçısının ağzının kapanmak istenmesine benziyordu. İkinci Güney Kore kolordusunun bölgesi boşalmıştı. Dokuzuncu kolordu, Türk kuvvetlerini böyle bir duruma karşı, emniyet kuvveti olarak sevk etmişti. Vazife, normal olarak Türk tugayının İkinci Amerikan tümenine bağlanmasını gerektiriyordu. Kendi sıkışık durumuyla fazla meşgul bulunan İkinci Tümen komutanı, kendi sağ yanındaki Türk tugayını ziyaret etmedi ve görmedi. Ne komutan yardımcısı S. Bradley, ne de yüksek rütbeli bir subay, bu ziyaret vazifesini

⁴¹⁴ **Cumhuriyet**, 23 Mart 1951, Saturday Evening Post'tan, s.2.

yapmaya memur edildi. Sonuç olarak Türk tugayı, Kore toprağındaki ilk muharebesinde bir kazanın ortasına atılarak ümitsiz ve karanlık bir vaziyette yalnız başına, dostsuz bırakılmıştı. Bunun sonuçları iyi olamazdı. Wawon'daki ilk muharebe, kahramanlık ve cesaretle dolu sonuçlanmasaydı bu, Türklerin hatası sayılmazdı. Kendilerine gösterilen hafif bir ışıkla, yapabileceklerini en iyi bir şekilde yapmışlardır."⁴¹⁵

Bu anlatımdan, Amerikalıların davranış biçimiyle ilgili olarak birkaç saptamada bulunmak gerekmektedir:

1. Bir kolordunun bozguna uğradığı cepheye bir tugayı -tugay bile değil, takviye edilmiş alayı- görevlendirmek, mantıklı, tutarlı bir davranış değildir.

2. Hava keşiflerinden edinilen bilgiye göre komünistlerin büyük bir yığınak yaptıkları anlaşılan bir cepheye, mekanize araçları bulunmayan, bulunsa bile hantal ve çok sınırlı sayıda bulunan bir birliği görevlendirmek, askerî bilgi ve tecrübeye aykırıdır.

3. Türk tugayının gönderildiği bölgedeki tehlikenin farkına 26 Kasım'ın akşam saatlerinde varıldıysa, Türk tugayının geri çağrılmaması bir sorundur. Diyelim ki geri çağrılması olanaksızdı ya da İkinci Amerikan tümenini koruması gerektiği için çağrılmadı. Bu durumda da takviye kuvvetler gönderilerek Türk tugayının görevlendirildiği cephe güçlendirilebilirdi.

4. Türk tugayının en sıkışık olduğu anda elindeki tank bölüğüyle cepheye giden 38. piyade alayının, Türklere de yardım etmesi gerekmektedir, kendi askerlerini alıp geri çekilmesi ittifak ruhuna aykırıdır.

5. Bir Amerikan albayının, rütbece kendisinden üstün olan bir Türk generalin isteğini geri çevirmesi de ittifakın birliğini bozacak hareketlerdendir.

6. Telsizle irtibat kurulan İkinci Amerikan tümeninin General Tahsin Yazıcı'nın 38. piyade alayının taarruza katılması isteğine olumlu ya da olumsuz yanıt vermemesi, Türk birliğinin ittifaka olan güvenini sarsmıştır.

⁴¹⁵ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 195-196.

7. İkinci tümen komutanının ya da diğer üst rütbeli subayların, Türk tugayının sayıca ve donanımca bu göreve uygun olup olmadığını araştırmamasının haklı nedenleri olamaz.

Tuğgeneral S. Marshall, yukarıdaki yazısında, gösterilen davranışların nedenlerini de zaman zaman vermektedir. Amerikalı komutanlar kendi kuvvetleri dışındaki kuvvetlerin durumuyla çok fazla alâkadar değillerdir. Türk tugayının cephede nasıl ve hangi koşullarda savaştıkları da onları pek ilgilendirmemektedir. Yeter ki kendi askerleri, herhangi bir tehlikeyle karşı karşıya kalmassın. Bir Türk generalinin, bir albay karşısında düştüğü durum da hiç umurlarında değildir. Güçlü olan onlardır ya verilecek kararlarda da rütbesi ne olursa olsun Amerikalılar inisiyatif sahibi olmalıdırlar. Yine generalin ifadesiyle 'Bir aspirin tıpasının, taşan bir bira fıçısının ağzını kapatması' ne kadar imkânsızsa, Türk tugayının da Kunuri cephesinde komünist ordularının önünde durması, onları engellemesi o kadar imkânsızdır. Amerikalılar, bu durumu çok iyi bilmelerine rağmen Türk tugayını neden bu cepheye gönderdiler? Çünkü önemli olan, Türk tugayının bu cepheyi savunması ya da yok olması değildir; İkinci Amerikan tümenine geri çekilmeleri için zaman kazandırmalarıdır. Aslında Nasuh Uslu'nun Türk – Amerikan ilişkileri konusunda yaptığı saptama, Amerikalı komutanların davranışını belli ölçülerde açıklamaktadır: "Amerikalılar, Türkiye'yle sürdürdükleri ilişkilerinde Amerikan çıkarlarının ne derece korunduğu ile daha fazla alakalı idiler."⁴¹⁶

Türk tugayı, müttefiklerinden neredeyse hiç yardım görmeden kendi kendine bir şeyler başarmıştır. Fakat başardığı şeyin ne olduğunu o anda kendisi de bilmemektedir. Hatta Türk basını dahi Mehmetçiğin başarısının büyüklüğünün farkında değildir. Çünkü Kunuri, Sinnim-ni, Kaechon civarında verilen savaşla ilgili yazdıkları, ayrıntılı haberler olmaktan uzaktır. Batılı ajansların müttefik karargâhından aldığı haberleri aynen geçen Türk basını, olayın vahametini, başarının büyüklüğünü yavaş yavaş anlayacaktır. Mehmetçiğin başarısının büyüklüğü, Mehmetçik tarafından ise Dokuzuncu koldu komutanının takdir ve teşekkürü sonrasında anlaşılmıştır. Çünkü Amerika-

⁴¹⁶ USLU, Türk Amerikan..., s. 20.

lılar Türk tugayının içine girdiği tehlikenin boyutlarını çok iyi bilmektedirler. Ne zamandan beri? 26 Kasım 1950 akşam saatlerinden beri. Çünkü Türk tugayı tam anlamıyla gözden çıkarılmıştır. Ordu karargâhının harekât plânından da hi çıkarılmışlardır. Nasıl olsa, tüm kuvvetleri kuşatılmış bir birliğin kendisinden sayıca sekiz-on kat büyük bir kuvvetin karşısında durabilmesi imkânsız bir şeydir. İşte tüm bunların farkında olan kolordu komutanı, tugayın, yaptığı savaşlarla düşmanın harekâtını üç gün geciktirdiği, bu sayede Amerikan ordusunun hiçbir tehlikeyle karşılaşmadan düzenli bir biçimde geri çekilmesini sağladığı için tugay komutanı General Tahsin Yazıcı'ya takdir ve teşekkürlerini sunmuştur. Hâlbuki aynı cephede, aynı safta çarpışan birliklerin koordineli olarak savaşmaları gerekmektedir. Zorunlu olduğu için geri çekilen birliğin, kendisinin çekilmesiyle tehlikeye düşebilecek diğer birliklerle koordinasyon sağlayarak birlikte çekilmeleri gerekirken, sadece kendi güvenliğini düşünerek yapılan harekât, diğer birlikleri büyük bir tehlike içine atmıştır. Nitekim Kaecheon'da 38. Piyade Alay Komutanı Albay People'in 29 Kasım 1950'de, daha sonra da 22 Nisan - 1 Mayıs 1951 tarihinde Çin taarruzu karşısında Amerikan alaylarının çekilişi, Türk tugayını Çin kuşatması içine itmiştir. Bu durum karşısında Türk tugayı da cepheden çekilmek zorunda kalmıştır. Bütün olanlara rağmen başta General Tahsin Yazıcı olmak üzere Türk tugayı; geri çekilmekten, bozguna uğramaktan, dağınık bir halde karargâha dönmekten müteessirdir. Bu savaşlarla ilgili ayrıntılı bilgiler, gazetelerimizde ancak aylar sonrasında -Hikmet Feridun Es'in cepheden sıcaklığına verdiği haberler dışında- gündeme gelmiştir.

Saturday Evening Post'ta yayınlanan aşağıdaki yazıda da değinildiği gibi Marshall Yardımı'na kadar Türk ordusunun elindeki silahlar, gerçekten de Alman malı silahlardır. Amerikan silahlarına pek aşina değildir ordumuz; Amerikan silahlarını ise daha yeni yeni tanımaktadır. "İkinci Cihan Harbi'nden evvel Türk ordusu esas itibarıyla Alman teçhizatı kullanmakta idi. Fakat Türkiye'den ayrılmazdan hemen biraz evvel bu teçhizat Amerikan silahlarıyla değiştirilmiş ve Türkler, bu yeni silahlarını birlikte Kore'ye getirmişlerdir. Kuzeye doğru ilerleyiş esnasında Türk tugayının bu kadar uzun bir müddet savaş dışında bırakılmasının bir sebebi de Amerikan subaylarının, Türklerin

henüz bu yeni silahlarla kâfi derecede alışkanlık etmemiş oldukları kanaatini ortaya çıkmış bulunmalarıdır."⁴¹⁷ Kore'ye gönderilen askerimiz de Amerikan silahlarıyla donatılmasına rağmen Türkiye'deyken bu silahları tanıyacak yeterli eğitimi almamıştır. Etimesgut Garnizonu'nda toplanan askerler, birliklerinden silahsız ve malzemesiz gönderilmiştir. Askerlerimiz Amerikan silahları ve giysileriyle donatılacaktır; fakat o günlerde Ankara'da Amerikan silahları mevcut değildir. Bu nedenle eğitimlerini eski silahlarıyla tamamlamışlardır. Tuhan Seçer de bu durumu şöyle özetlemektedir: "241. Piyade Alayı'nın eğitimi için o tarihlerde Çankırı Piyade Okulu'nda Amerikalı Yarbey Deliscu'nun öğretmenliğinde komando kursunda bulunan kırk Türk subayı görevlendirildi. Eğitimi bu subaylar yaptırırken, alayın esas subayları idarî işlerle uğraşıyorlardı. Bu arada Ankara'daki Amerikan irtibat heyetinden Albay Gumby başkanlığında beş Amerikalı subay, danışman olarak tugaya geldiler. Bu heyet marifetiyle Almanya'dan üç yüz adet M-1 piyade tüfeği ile bir miktar makineli tabanca, hafif ve ağır makineli tüfek, roketatar ile bu silahların mermileri getirildi. Ancak harekete bir hafta kalmıştı. O nedenle bu silahlarla çok az bir eğitim ve atış yapılabilirdi. Silahlar, birlikte gemiye götürülerek gemi yolculuğu süresince, eğitime gemide devam edildi."⁴¹⁸ Birliğimiz Kore'ye gittiğinde de Amerikalı uzmanlar atış yaptırmış; askerimizin, silahların özelliklerini tanıyıp tanımadıklarını öğrenmişlerdir. Türk askeri, Amerikan silahlarını iyi tanımamaktadır. Cepheye gönderilmeden önce bir uyum sürecinden geçirilmelidirler.⁴¹⁹ Bu nedenle atış eğitimi de dâhil, silahlarını tanıma, savaşa psikolojik olarak hazırlanma gibi gerekçelerle doğrudan cepheye gönderilmemişlerdir. Bu durumu destekleyen anlatımlardan birini de Hürriyet gazetesi muhabiri Hikmet Feridun Es, 28 Kasım 1950 tarihli Hürriyet gazetesinde yapmaktadır: "Yeni silahların dağıtımından sonra bir ere atış yaptırılır. Fakat eline aldığı yeni silahı ve özelliklerini tanımayan er, pek parlak olmayan atış sonucu elde eder. Er, o gece neredeyse hiç uyumaz; silahını keşfetmeye çalışır. Ertesi gün yapılan atış eğitiminde aynı er, ilk sırayı almak için komutanından istekte

⁴¹⁷ **Cumhuriyet**, 23 Mart 1951, Saturday Evening Post'tan s.2.

⁴¹⁸ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 38-39.

⁴¹⁹ **Cumhuriyet**, 30 Ekim 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 31 Ekim 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 31 Ekim 1950

bulunur. Er, verilen sekiz mermiyi tam on ikiye isabet ettirir. Daha sonra sekiz mermi daha verilir, yine aynı sonuç alınır. Bunun üzerine Amerikalılar, bu erin atışta gösterdiği başarıyı filme alırlar. Komutanı, ere bu işi nasıl başardığını sorduğunda er, kahrından sabaha kadar uyumadığını, silahını tanımak için uğraştığını anlatır.”⁴²⁰

Saturday Evening Post gazetesi Türk, Çin, Kore ve Amerikan piyadesini karşılaştırdığı bölümde bir yandan Mehmetçiğin dayanıklılığını ortaya koymakta, diğer yandan da olanaksızlıklar karşısında gösterdiği fedakârlığı yansıtmaktadır. "Kore'de Türkler, diğer yeni dertlerle karşılaşmışlardır. Türk piyadesi normal olarak gideceği yere yürüyerek gitmektedir. Bu durum, intikaller için Amerikan taktiğinin gerektirdiği standarttan bir hayli düşük bir sürat azamîsi tespit etmektedir. Buna karşılık her biri yürüyücü ordulara sahip bulunan Türkler veya Koreliler veya Çinliler, benzin mevcut olmadığı veya intikalin yol olmayan yerlere yapılacağı zamanlarda dahi bu azamî sürati idame ettirebilecek kabiliyettedirler. Bu hakikati ise Amerikalılar, kasımın feci son günlerinde, acı bir ders olarak öğrenmişlerdir.”⁴²¹

Mehmetçiğin gösterdiği kahramanlık, kararlılık, tüm müttefik askeri tarafından takdirle karşılanmaktadır. Mehmetçik en zor koşulda dahi silahını asla düşmana bırakmaz. Bu özelliği dolayısıyla da her zaman övgü dolu ifadelerle karşılaşır. "Bu Kore faciasında Türk anaları ağlamakta haklıdırlar; zira tugay kuvvesinin dörtte birinden fazlası daha şimdiden ölmüş, yaralanmış yahut kaybolmuştur. Türkler savaştan kaçmadılar, daha mühimi ölümlerini bıraktılar, hatta mecbur oldukça yaralılarını, kendi şahsî ağırlıklarını bıraktılar. Fakat yeniden savaşabilmek için daima vasıtalarını, toplarını, silâhlarını sürüye sürüye beraber geri getirdiler. Bittabi Türkler tekrar savaşacaklardır. Bugün ise artık herkes Türk ordusunun nerede olduğunu biliyor.”⁴²²

Kore Savaşı'ndan Türk ordusunun çıkardığı dersleri, emekli Piyade Kurmay Albay Turhan Seçer, Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri adlı eserinde ayrıntılı olarak incelemektedir. Türk birliğinin Kunuri'de irtibatsız kalışı ve ko-

⁴²⁰ **Hürriyet**, 28 Kasım 1950, s. 3.

⁴²¹ **Cumhuriyet**, 23 Mart 1951, Saturday Evening Post'tan, s.2.

⁴²² **Cumhuriyet**, 23 Mart 1951, Saturday... s.2.

ordinasyon eksikliğiyle ilgili olarak şunları saptamaktadır: "Kunuri Muharebelerinde Türk tugayı, Amerikan tümeni ile irtibatı sağlayan tek telsiz cihazının düşman eline geçmesi sonucunda tümen ve kolordu ile irtibat yapamamış, devamlı yalnız kalarak defalarca kuşatılmış ve her seferinde büyük zayıatlar vererek çemberi yarmak zorunda kalmıştır. Keza tugay kendi içinde de irtibatları sağlayamamış, Sinnim-ni'de çekilmeye karar veren Birinci Piyade Tabur Komutanı, telsiz irtibatı olmadığı için komşu tabur olan İkinci Piyade Taburu ile kendi bölüklerine haberci göndermiştir. Ancak haberci, İkinci Tabur ile kendi İkinci Piyade Bölüğüne ulaşamadığı için çekilmeden birlikler haberdar edilememiş, Birinci Tabur iki bölüğü ile çekilmiş, diğerleri ise kuşatılmış olarak savunmaya devam etmiştir.

Türk tugayının Kunuri'ye intikalinde aynı yolu kullanan Türk ve Amerikan konvoyları birbirine karışmış, öndeki aracı takip eden araçlar yanlış yere sapmışlar ve büyük karmaşa yaşanmıştır. Nedeni, planlama ve koordine noksanlığıdır. İntikal planları çok ayrıntılı yapılmalıdır. Aynı yolu kullanacak birliklerin intikal planları, bölgedeki en üst komutanlıkta koordine edilmelidir.

Kunuri bölgesinde kolordu ihtiyatı görevi alındığında ise görev yerine, ancak üç kademe halinde ve taarruz gününden iki gün sonra gidebilmiştir. Yaşanan bu olaylara rağmen piyade taburlarının motorlandırılması için gerekli girişimler ve koordineler yapılmamıştır. Bu nedenle de Amerikan birlikleri ile Türk tugayının birlikte hareketlerinde uyum sağlanamamış ve Türk tugayı, bütün muharebelerde yalnız kalmıştır. Günümüzde de Türk Silahlı Kuvvetleri, dünyanın çeşitli bölgelerinde NATO, Birleşmiş Milletler gibi çokuluslu orduların içinde görev almaktadır, alacaktır. Kore'den ders alarak böyle yurt dışı görevlere gitmeden önce, birlikte görev yapacağımız ülkelerle silah, araç, gereç, malzeme birliği için koordineler yapılmalı ve standart sağlayacak anlaşmalar ve yönergeler hazırlanmalıdır."⁴²³ Turhan Seçer'in anlatımı, Cumhuriyet gazetesinin Saturday Evening Post'tan aktardığı bilgilerle örtüşmektedir.

Amerikalıların yine bu Marshall Yardımı'yla borç, kiralama, hibe yoluyla verdiği askeri araçlar, Türk birliğiyle Kore'ye gönderilmiştir. Bu araçlar;

⁴²³ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 328-329.

hantal, eski, işe yaramaz kamyonlardır. “Türklerin ellerindeki nakil vasıtaları, bir buçuk ve iki buçuk tonluk Amerikan kamyonlarından mürekkepti.”⁴²⁴ Bu araçların kurallara uygun olarak kullanılması konusunda da yeterince eğitim verilmediği, yine Kunuri Savaşı öncesi ve sonrasında ortaya çıkmıştır. Aşağıdaki metin, Türk sürücülerinin kural tanımazlığını çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır. “Türk şoförleri Kore’ye ulaştıkları günden beri, rahatlarına geldiği zaman yolun sol tarafından vasıtalarını sürmek ve hemen her zaman yolun tam orta yerinde durarak iki taraftan da seyrüseferi kesmek itiyatlarıyla Amerikan askeri polisini deliye çevirmişlerdi.”⁴²⁵ Türk sürücü sorununu, Kore’de savaşmış Türk komutanları da anılarında dile getirmişlerdir. Albay Celal Dora’nın bu konuyla ilgili anılarını Turhan Seçer şu şekilde aktarmaktadır: “Bir diğer sorun da Türk şoförlerin sorunu idi. O yıllara Türkiye’deki motorlu araç sayısının azlığı nedeniyle şoför sayısı da azdı. Dolayısıyla da şoförlerin hemen hepsi askerî ehliyetli ve acemiydiler. O günlerde Tokyo’da yayımlanan ‘Star’ adlı ordu gazetesi, Türk şoförleri için aynen şunları yazıyordu: ‘Türk şoförleri Kore’ye ayak bastıkları andan itibaren, Korelileri ve Birleşmiş Milletler mensuplarını korku ve heyecana düşürmüşlerdir. Türk şoförleri trafik kaidelelerine kesinlikle uymaz, yolun daima ortasını takip eder, geriden gelip korna çalarak yol isteyenlere asla yol vermez, yollarda yazılı azamî hız koşuluna bağlı kalmaz ve aracını her yolda son süratle kullanmaktan zevk alır. İşte bu nedenle sık sık birçok kazaya sebebiyet verdiklerinden, üzerinde ay yıldız işareti olan aracı gören herkes, ya aracını durdurmalı veya bir kenara çekilip ona yol vermelidir.’ Nitekim bir GMC aracımızın Taegu’da yaptığı bir kazada iki çocuk ölmüş, üç Koreli yaralanmıştı. Albay Celal Dora, anılarında Kore’de verilen zayıyatımızın % 10’unun şoförlerimizin araç devirmesinden ileri geldiğini yazmaktadır.”⁴²⁶ Bir savaşta makul sayılan % 10’luk zayıyat oranı bizim birliklerimizde, ne yazık ki, sadece sürücü hatası dolayısıyla veriliyor.

Yeni Asır gazetesi 1950 yılının Aralık ayı başında, birliğimizin kaybının en az beş yüz şehit olduğunu bildirmiştir. “En aşağı beş yüz kayıp verdiğimiz

⁴²⁴ *Cumhuriyet*, 23 Mart 1951, Kunuri Destanı, *Saturday Evening Post*’tan, s.2.

⁴²⁵ *Cumhuriyet*, 23 Mart 1951, *Saturday Evening Post*’tan, s.2.

⁴²⁶ SEÇER, Kore Savaşı’nın..., s. 87.

bildiriliyor; fakat Türk süngüsü Birleşmiş Milletler'i büyük bir felaketten kurtardı. Üç bin kahramanımız BM hattı gerisinde yeniden teşkilatlanıyor. Yaralı Mehmetçiklerimiz, uçaklarla Tokyo'ya taşınıyor, bir müddet harbe giremeyeceklerine yanıyorlar."⁴²⁷ 13 Ocak 1951 tarihinde şehit sayımızın iki yüz kırk dört olduğu düzeltilmesini yapmıştır. "Kunuri'de iki yüz kırk dört şehit verdiğimiz tahakkuk etti. Aziz şehitlerimizin iki yüz elli çocuğunu devlet okutacak. Birleşmiş Milletler kuvvetleri Kore'de büyük tehlikeyi atlatmışa benziyorlar."⁴²⁸

Kunuri Savaşı'nda Türk tugayının kaybı, Kore'den ve Batılılardan edinilen bilgilere ve Akşam gazetesinin haberine göre şöyledir: "Subaylar 11 şehit, 22 yaralı, 6 kayıp / Askeri memur, 1 şehit / Sanatkâr aşçı 2 yaralı / Gedikli 7 şehit, 12 yaralı / Çavuş 15 şehit, 21 yaralı / Er 210 şehit, 320 yaralı / Kore zayıyatımız: 244 şehit, 377 yaralı, 6 kayıp "⁴²⁹

Zaman geçtikçe Türk birliğinin kaybının daha az olduğu anlaşılmıştır. Daha sonraki kesinleşmiş kayıtlara göre Türk tugayının Kunuri'deki kaybını Galip Baysan şöyle bildirmektedir: "Tugayın Kunuri muharebeleri neticesinde verdiği kayıplar (26 Kasım- 6 Aralık 1950 arası) harp tarihi kayıtlarına göre personel olarak % 15, malzeme olarak ise % 70'tir. Personel dökümü şöyledir: Şehit 218, kayıp 94, yaralı 455, toplam 767.

a) Şehitlerin 10'u subay, 7'si astsubay, 1'i askerî memur, 1'i sivil memur, 199'u erattır.

b) Mütarekeden sonra yapılan esir değişiminde, kayıpların esir düştükleri anlaşılmıştır. Bunların 7'si subay, 2'si astsubay, 85'i erdir.

c) Yaralıların 5'i subay, 10'u astsubay, 440'ı erdir."⁴³⁰

Kunuri Savaşı sonrasında alınan ilk bilgilere göre çok daha fazla ifade edilen şehit, yaralı sayısı, bir süre sonra, kayıpların birliklerine tek tek teslim olmasıyla daha da azalmıştır. Fakat yine de 1951 yılının Ocak ayında gazetelerde yer alan şehit, yaralı, kayıp sayısı ile çok sonraları saptananlar arasında, yukarıdaki verilerden de görüldüğü gibi oldukça fark vardır.

⁴²⁷ **Yeni Asır**, 4 Aralık 1950, s.1.

⁴²⁸ **Yeni Asır**, 13 Ocak 1951, s.1.

⁴²⁹ **Akşam**, 13 Ocak 1951, s.1. Aynı tarihli **Hürriyet** gazetesi, kayıplarımız hakkında şu bilgiyi verir: "Kunuri Savaşları'nda tugayımızın uğradığı kayıpların kati bilançosu. Milli Savunma Bakanlığı, zayıyatımızın 244 şehit, 377 yaralı ve 6 kayıptan ibaret olduğunu bildirdi."

⁴³⁰ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 172.

Hürriyet gazetesi, Türk kuvvetlerinin 1950 yılı Kore harekâtının bilançosunu vermekte; Türk tugayının Kore'ye ayak basışından itibaren gerçekleştirdiği önemli eylemleri aşama aşama aktarmaktadır. Gazete bu durumu aynen şöyle vermiştir:

1. 18 Kasım günü Kore'de ilk defa Pusan limanına çıktık.
2. İkinci merhale: Taegu... Pusan'dan trenle Taegu'ya gittik ve orada kamp gördük.
3. Büyük muharebeye karışmak üzere, tren ve otomobil konvoylarıyla şimale hareket ettik. Trenimize isabet eden iki kurşun burada iki çocuğumuzu bizden aldı.
4. Kaesong'a geldik. Meşhur 38.arz dairesinin hemen hemen üstündeyiz.
5. Nihayet 38'i aşarak kızılların merkezi Pyongyang'dan geçiyoruz.
6. Artık cepheleyiz. Meşhur Kunuri şehri.
7. Düşman tarafından zapt edilen ve tekrar kuvvetlerimiz tarafından istiradı istenen meşhur Tokchon şehri. Büyük muharebeyi verdiğimiz nokta. Kalabalık düşman çemberi arasında aslan gibi dövüştüğümüz, büyük zayıtımızı verdiğimiz Tokchon. (Tarih 28, 29, 30 Kasım) Sinnim-ni mıntıkası. (Kaya Aldoğan da burada şehit olmuştur. Türk elbiseleri giymiş esirleri burada aldık.)
8. Pyongyang'da nehrin güneyinde toplanıyoruz.
9. Yine 38'in üstündeyiz. Bütün Birleşmiş Milletler orduları, sel gibi gelen kızıl akını karşısında çekiliyor.
10. Seul civarında, Kimpo'da duruyoruz ve yeni vazifelerimizi bekliyoruz.⁴³¹

g) Kunuri Savaşı'nın Yankıları

Türk tugayının Kunuri'de gösterdiği başarı, özveri, direnç, savaş azmi tüm Batı dünyasında hayranlık uyandırmıştır. Bu başarı, müttefik kuvvetlere büyük bir moral destek olmuştur. Cephanesiz kaldığı anlarda bile teslim ol-

⁴³¹ Hürriyet, 7 Ocak 1951, s.8.

mayı düşünmeyen, tüfeklerine süngü takarak düşmana hücum eden Türk askeri, müttefiklerine çok önemli ve büyük bir örnek teşkil etmiştir. Türk tugayının başarısını öven açıklamalar, gazetelerimizde 2 Aralık 1950 tarihinden itibaren yer almaya başlamıştır. "Kore'de Türk süngüsünün yazdığı şehamet destanı. Kahraman tugayımız, çetin savaşımlardan sonra, yaraları ve ağırlıklarıyla beraber Pyongyang'a çekildi. Kore'de Türk'ün kahramanlığı sayesinde Birleşmiş Milletler yeni müdafaa hattı kuruldu. Mehmetçikler, cephanesiz, yiyeceksiz kaldıkları halde on misli düşmana karşı göğüs göğse kanlı muharebeler vererek gerideki müttefik kuvvetlere iltihak ettiler. Silahlarını bırakmadılar, yaralılarını sırtlarında taşıdılar. Birliğimizin gösterdiği kahramanlık bütün dünyada hayranlık yarattı. Türk birliğinin şecaati, dört tümeni hezimetten kurtardı. On bin düşmana karşı iki bin Türk'ün mucizesi. Kıtalarımız muhasarayı yarıdılar, geri çekilirlerken yeni ve takviyeli bir düşman hattına çarparak onu da parçaladılar."⁴³² Türk birliğinin, düşmanın sayıca üstünlüğüne rağmen çok önemli bir başarıya imza attığı, tüm yabancı ajanslar tarafından kabul ve takdir edilmektedir. Bizim basınımızın temel dış haber kaynağı bu dönemde yabancı haber ajansları olduğundan bu takdirlere yakından tanık olunmaktadır.

Övgüsüne en çok yer verilen devlet Amerika Birleşik Devletleri, yetkili olarak da General Mac Arthur'dur. Bu durumun temel nedenlerinden biri, Türkiye'nin güvenliğini garanti altına almasının yolunun Amerika'nın dostluğunu kazanmaktan geçtiği düşüncesine sahip olmaktır. "Amerikalılar 'Türkiye gibi cesur ve şayanı itimat bir müttefiki selamlıyorlar.' Birleşmiş Milletler'deki delegeler, hayranlık ve takdir duygularını belirtiyorlar. 'Türk şecaati karşısında şaşırmadım. Bunu babamdan da duymuştum. Mac Arthur, yiğit birliğimizi tebrik etti. General Mac Arthur, çünkü tebliğinde Türk birliğinin mucize göstererek düşmanın muvazenesini bozduğunu söylüyor. General Mac Arthur Kore birliğimiz için şöyle diyor: Onlar Kore'deki Birleşmiş Milletler birliklerine önderlik edeceklerdir. Cepheyi gezen General Mac Arthur, Türk birliklerinin Birleşmiş Milletler birliklerine örnek olduğunu söyledi. General Marshall, Kore tuga-

⁴³² **Akşam** 2 Aralık 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 2 Aralık 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 2 Aralık 1950, s.1. Sekiz sütuna manşet

yımızdan övgüyle bahsetti.⁴³³ Yalnız Kore'deki Amerikalı yetkililerin övgüleri-ne değil; aynı zamanda Amerika'da yayınlanan gazete haberlerine, devlet adamlarının açıklamalarına da yer verilmektedir. Türk askerinin kahramanlığına, gözüpekliğine değinen haberler de yer almasına karşın bu açıklamalar, özellikle Kunuri Savaşı ile ilgilidir. Bu haberlerde dikkati çeken bilgilerden biri de komünistlerin, Türk askerinden korktuğu ifadesidir ki, buna benzer haberler daha sonraları da sık sık yayımlanacaktır. "Türkler kızıl komünistleri korkutuyor. Türk'ün Kore'deki fedakârlığı Amerikan askeri tarafından asla unutulmayacak. Amerikan gazetelerinin bize dair takdirkârane neşriyatı devam ediyor. Türklerin kahramanlığı dünya tarihine geçecektir. Amerikan senatörü Lodge'un memleketimiz hakkında sarf ettiği gurur verici sözler. Claude Farere Kore'deki tugayımızın kahramanlığını övüyor. Kore tugayımızın kahramanlık destanı. Bevin, Türk tugayını tebrik etti."⁴³⁴ Birliğimizin başarıları karşısında İngiltere basını da takdirlerini, Moskova radyosunun tahrik edici tutumuna karşı Türkiye'nin kararlı duruşunu yansıtan haberler yayınlamaktadır: "Kore birliğimizin başarısı ve Moskova. Bir İngiliz dergisi, Moskova radyosunun tahriklerini kaydederek Türkiye'nin dürüst ve azimli durumunu belirtiyor."⁴³⁵ Böylesi haberler yayımlanmasının nedeni, Moskova'nın yayınladığı yalan haberlerdir. "İki birliğimizin imha edildiğine dair Moskova tarafından verilen haber tamamen yalan."⁴³⁶

Kunuri Savaşı'yla ilgili resmî nitelik taşıdığı söylenebilecek bir haber Hürriyet gazetesinde yayımlanmıştır. "Kore birliğimizin son harekâtına dair General Tahsin Yazıcı'dan tafsilatlı bir rapor geldi. Sekiz-on misli üstün düşmanla dört gün, geceli gündüzlü kahramanca savaştan birliğimiz, bütün muharebe nevilerini büyük bir maharetle tatbik etti."⁴³⁷ Bu haber, savaşın içinden ve yetkili bir komutanın dilinden kaleme alınması bakımından önem taşımaktadır. Haber, ikinci elden edinilmiş, yani bir yabancı haber ajansından elde

⁴³³ **Yeni Asır**, 4 Aralık 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 4 Aralık 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 28 Aralık 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 6 Ocak 1951, s.1. / **Akşam**, 12 Aralık 1950, s.1. / **Hürriyet**, 5 Ocak 1951, s.5.

⁴³⁴ **Yeni Asır**, 11 Aralık 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 8 Aralık 1950, s.3. / **Akşam** 30 Aralık 1950, s.3. / **Yeni Asır**, 29 Aralık 1950, s.1.

⁴³⁵ **Akşam**, 30 Aralık 1950, s.1.

⁴³⁶ **Yeni Asır**, 10 Aralık 1950, s.1.

⁴³⁷ **Hürriyet**, 8 Aralık 1950, s.1.

edilmiş haberlerden değildir. General Tahsin Yazıcı buna benzer ifadeleri daha sonra yayımlayacağı anılarında ayrıntılı olarak belirtecektir.

Birleşmiş Milletler genel karargâhı da Türk tugayının kahramanlığı ve fedakârlığı karşısında sessiz kalmamıştır. Bu, aynı zamanda Türk kahramanlığının uluslararası alanda teyit edilmesi demektir. “Tokyo’daki Birleşmiş Milletler genel karargâhı, tugayımızı öven bir emri-yevmî çıkardı.”⁴³⁸ Türk kahramanlığı, yalnızca Birleşmiş Milletler’in övgüsüyle kalmaz; dünya basını da bu kahramanlık karşısında kayıtsız değildir. “Dünya basını Türk cengâverliğini överek hayranlığını belirtiyor.” Sekizinci Ordu Komutanı General Walker, “Türk savaş birliği İkinci Tümenle birlikte bütün Sekizinci Ordunun çevrilmesini önlemek için lâzım gelen zamanı temin etmiştir.”⁴³⁹ der ve birliğimize, birliğimizin komutanı General Tahsin Yazıcı’ya savaş madalyası takar.

Türk tugayına minnettarlık duyan Kore hükümeti de tugay komutanı Tahsin Yazıcı’yı ziyaret ederek bu minnettarlıklarını dile getirmiştir. “Güney Kore kabinesi Tahsin Yazıcı’yı ziyaret etti. ‘Akıttığınız kanı ve Türk askerinin kahramanlığını unutmayacağız.’ dediler.”⁴⁴⁰ Güney Kore Cumhurbaşkanı Syngman Rhee, Türk tugayına gönderdiği 20 Aralık 1950 tarihli mesajında “Kunuri Muharebelerinizi dikkat ve heyecanla takip ettim. Sıkışık zamanlarınızda size yardım etmek için aranızda bulunmayı çok arzuladım. Bu mümkün olamazdı. Fakat kalbim ve dualarım sizinle beraberdi.”⁴⁴¹ diyerek takdirlerini belirtmiştir. Kore’de gösterdiği başarı ve fedakârlığı dolayısıyla Türk tugayına, Amerika’nın önemli nişanlarından biri verilir. “Kore’de bütün dünyanın hayranlığını üzerlerine çeken yiğit ve fedakâr Türk kahramanlarına nişan verildi. General Walker, General Yazıcı’ya “gümüş yıldız” nişanını bizzat taktı.”⁴⁴² Sekizinci Ordu Komutanı General Walker, bu törende şu konuşmayı yapar: “Kahraman Türk evlâtları, sizlere şahsım, ordum ve Amerikan milleti adına teşekkür etmek için geldim. Ordunun sağ yanı korumasız kalmıştı. Düşmanın o yöndeki büyük kuvvetleri, orduyu sağ yanından ve gerisinden kuşatmak ve

⁴³⁸ **Yeni Asır**, 13 Aralık 1950, s.1.

⁴³⁹ **Yeni Asır**, 15 Aralık 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 10 Aralık 1950, s.1.

⁴⁴⁰ **Yeni Asır**, 1 Ocak 1951, s.1.

⁴⁴¹ Nazım Dündar Sayılan, **Kore Harbinde Türklerle**, İstanbul, 1996, s. 85

⁴⁴² **Yeni Asır**, 15 Aralık 1950, s.1.

yok etmek amacıyla ilerlemekte idi. Elde başka kuvvet olmadığından o istikamete sizleri zorunlu olarak gönderdim. Sizin fedakârane ve kahramanca muharebe ve direnmeniz olması idi, ordum çok fena durumlarla karşılaşabilir, belki de yok edilebilirdi. Sekizinci Ordu, bu durumdan kurtuluşunu size borçludur. Sizi takdir ediyor ve ordumda varlığınızla gurur duyuyorum."⁴⁴³ Askerimizin gösterdiği kahramanlıklardan biri de Amerikalı askerleri (subay ya da er) canlarını tehlikeye atmak pahasına kurtarmalarıdır. Hürriyet gazetesinin bir fotoğraf altı haberi şöyledir: "Kore'deki birliğimizin kurtardığı Amerikalı albay. Kore'de Kızıl Çinlilerin eline esir düşmek üzere olan Amerikan albayı Bamgi'nin Türk tugayına mensup gönüllüler tarafından büyük fedakârlıklar bahasına kurtarıldığını Paris'te çıkan Le Figaro gazetesine atfen bildirmiştik. Resmimiz Türk savaş birliğinde müşavir olan albayı, savaş birliğimizin komutanı General Tahsin Yazıcı ile bir arada göstermektedir."⁴⁴⁴

Cumhuriyet gazetesinin Kore özel ekinde Kore'de Türk savaşının kısa bir tarihçesi başlığı altında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bu sayıda birliğimizin kahramanlık menkıbeleri anlatılmıştır.⁴⁴⁵ Gazete muhabiri Faruk Fenik, Kore'de Mehmetçiğin arasındadır. Onlardan dinlediği çeşitli savaş hikâyelerini, bu özel ekte anlatmak yoluyla Türk askerinin Kore'de çektiği sıkıntıları, Türk halkına ve Mehmetçiklerin akrabalarına duyurma görevini de üstlenmiş olur. Hatta Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeni Asır'daki bu özel eklerde Mehmetçikten ailelerine gönderilen açık mektupların yayımlanması yoluyla, Mehmetçikle ailesi arasında iletişim kurma işlevini yerine getirmektedir bu gazeteler.

Kore'de savaşan Mehmetçik, subayından gediklisine, neferine kadar, ekonomik olarak da ödüllendirilmeye çalışılmıştır. "Kore'deki kahramanlarımız için bir teklif: Terfi kıdemi ve üç misli fiili hizmet ilâvesi hakkında."⁴⁴⁶

Türk askerinin gözüpekliliğini, yiğitliğini, fedakârlığını General Tahsin Yazıcı, Kore'deki savaşlarda Mehmetçiğin psikolojisini şöyle anlatmaktadır: "Komutam altındaki kuvvetler, geri çekilmekten hoşlanmıyorlar, korkmuyorlar

⁴⁴³ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 181.

⁴⁴⁴ Hürriyet, 9 Aralık 1950, s.1.

⁴⁴⁵ Cumhuriyet, 17 Aralık 1950, Kore İlâvesi

⁴⁴⁶ Yeni Asır, 23 Aralık 1950, s.1.

ve dövüşmek istiyorlar.”⁴⁴⁷ Türk askeri, bu kararlılığını hemen hemen tüm savaşlarda göstermiştir. Örneğin Kunuri Savaşı’nda ‘Şu boğazı tutun.’ emri, belki de hiç kimse tarafından verilmemiştir. Ancak müttefiklerin büyük bir tehlike altında olduğunu düşünen Türk askeri, savaşmamayı ya da arkasını dönüp kaçmayı asla düşünmemiştir. Türk birliği içindeki Amerikalı müşavirler dahi o hengâmede ortadan kaybolurken Mehmetçik, ‘Bizi burada bırakıp kaçtılar, biz niye savaşıyoruz?’ dememiştir. Bu savaşta yolunu bulamadığı için kaybolan onlarca Mehmetçik’ten günler sonra haber alınır. “Şehit, kayıp ilân edilen kırk askerimiz sağdırlar. Kore’deki zayıyatımıza dair yanlış listeler. Şehit ve kayıp olarak bildirilenlerin bir kısmının daha hastanelerde bulunduğu meydana çıktı.”⁴⁴⁸ Şehit ilân edilen Mehmetçiklerin bir bölümünün Çinlilere esir düştükleri, esir alınan Çinli askerlerin üzerindeki Çin gazetelerinden öğrenilir. Ancak bu durum, Kunuri Savaşı’nın üzerinden aylarca sonra fark edilmiştir. “Kunuri’de kaybolan Mehmetçiklerin bir kısmının esir düştükleri anlaşıldı. Kore’de kayıp oldukları sanılan birçok kahramanımız kıtalarına iltihak ettiler.”⁴⁴⁹ Bu haber, Kunuri Savaşı’ndan yaklaşık beş ay sonra bile birliğimize katılan erlerimizin bulunduğunu göstermektedir. Bunların bir kısmını Çinliler propaganda amaçlı olarak serbest bırakır. Fakat gazetelerimizde bu konuyla ilgili herhangi bir haber yer almaz. Genelkurmayın çevirip derlediği bir kaynak, bu durumu ayrıntılarıyla yansıtmaktadır: “Çinli subay Smalley’e dönerek, sizin hakkınızda her şeyi biliyoruz, dedi. Hakikaten Smalley’in birliğine kadar bütün birlikleri ve komutanlarını sayıp döktü. Sonra da onu serbest bıraktı. Çinliler, Smalley gibi pek çok esiri muhtemelen propaganda nedeniyle salıverdiler. Ayak bileği burkulan Teğmen Turner’e Çin birliğinin komutanı, iyi bir İngilizceyle oturmasını söyledi. Birkaç dakika sonra da teğmenin ayak bileğinin kendi hatlarına yürümesine engel olup olmayacağını sordu. Çinliler teğmen-den izin alarak üzerini nazikçe aradılar. Bundan sonra Çinli komutan teğmeni serbest bıraktı. Çinliler batıya doğru koşanların kaçmasına kasten ve bilerek göz yummuşlardı. Hatta birçoğunu yakaladıktan sonra Amerikan hatlarının

⁴⁴⁷ **Akşam**, 29 Aralık 1950, s.1.

⁴⁴⁸ **Yeni Asır**, 29 Aralık 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 31 Aralık 1950, s.1.

⁴⁴⁹ **Yeni Asır**, 26 Mart 1951, s.1. / **Hürriyet**, 29 Nisan 1951, s.1.

yakınlarına götürüp bırakmışlardı.”⁴⁵⁰ Askerimizin bir kısmı da Çinlilerin elinde esir iken kaçarak kıtalarına katılmıştır. “Kızılların Türk askerlerine yaptıkları vahşiyane işkenceler. Kunuri Savaşı'ndan beri kayıp olan iki erimiz, kızılların elinden kaçıp kurtuldular. İki erimiz de Çinlilerin kendilerine fena muamele ettiklerini ve tırnaklarını söktüklerini anlattılar.”⁴⁵¹ Bu erlerden birinin (Mustafa Yılmaz) esir düşme ve esir kampından kaçma hikâyesini Hikmet Feridun Es, Hürriyet gazetesinde yayınlar. Kunuri Savaşı, Türk tugayı için hem bireysel hem de takım olarak kahramanlık destanıdır. Bu nedenle Mustafa Yılmaz'ın hikâyesini almakta yarar var. Ayrıca bu hikâye, komünistlerin savaş taktiklerini, esirlere karşı tutumunu göstermesi açısından da önem arz etmektedir: “Kızılların elinden kaçan Türk esiri ile konuşuyorum. Kunuri Savaşı'ndan beri aylarca kızılların elinde esir kaldıktan sonra kaçan, Mersin'in Silifke'sine bağlı Sabat köyünden Mustafa Yılmaz'ın demir perde gerisinde geçirdiği korkunç macerayı kendi ağzından dinliyoruz. Mustafa Yılmaz, kızılların çalışma tarzı hakkında şu enteresan malûmatı veriyor: “Çin ordusunun katî emri vardır. Gündüz mevzilerde ölünse, üzerinize yangın bombaları yağsa yerinizden kırmılamayacaksınız. Mevzileri de her tarafı kapalı, dört tarafında dört delik bulunan inler, mağaralar. Her küçük çukurda dört er, başlarında da bir teğmen veya üsteğmen bulunuyor. Biri öldü mü yerine başkası geliyor. Teğmen veya üsteğmen elinde tabanca bu erleri bekliyor. Geri dönmek veya kaçmak isterlerse onları vuruyor. Gündüz ne kadar hareketsiz kalıyorsa, gece de o kadar harekete geçiyorlar. Cephaneler gece taşınıyor, mevziler gece değiştiriliyor. Haberciler gece yola çıkarılıyor. Erzak, cephane ikmali gece yapılıyor. Yaralılar, ölümler gece naklediliyor. Mevzilerini çok iyi yapıyorlardı. Siperlerin üzerine sekiz kat iri çam kütüğü döşüyorlardı. Bunların üzerine düşen bomba bile tesir etmiyordu. Yalnız yangın bombasından çok korkuyorlardı.”⁴⁵²

Gerillalar, kendi taktikleri gereğince geceleri dövüşmektedir. Gündüz çok iyi kamuflej yaparak saklanmaktadırlar. Bu durumu Mustafa Yılmaz, göz-

⁴⁵⁰ **Kore:Kore’de Cereyan Eden Muharebelerden Alınacak Dersler**, (Çeviri ve Derleme), Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Bşk.Askerî Tarih Yayınları, Ankara 1979, s. 225. / s. 247. / s. 251.

⁴⁵¹ **Hürriyet**, 16 Mayıs 1951, s.1.

⁴⁵² **Hürriyet**, 16 Mayıs 1951, s.1-5.

leriyle görmüştür. Gündüzleri saklandıkları inlerin hava taarruzlarına, ağır bombardımanlara dayanıklı olduğunu açıkça ifade etmektedir. Aynı durumu destekleyen kişilerden biri de Pilot Yarbey Barnes Wykeham'dır: "Mücadele- nin patlak verdiği ilk üç ay içerisinde çok kuvvetli bir havacılıkla karşılaşılıyor- lardı. Komünistler, günün başlamasından bitimine kadar bu hava taarruzları- na tahammül etmek mecburiyetinde kalınca çok çabuk olarak kamuflaj kul- landılar. Ve bunu çok iyi başardılar. Günün ortalarında iyi kamuflaj yapmayan bir kimse, güneş batarken belki de ölmüş olacaktır. Bu husustaki maharetle- rini o kadar ileriye götürüyorlar ki, savaşçı zırhlı bir aracın kamuflesini mü- kemmelen yaptıkları biliniyor. Bazı hallerde oldukça yetersiz olarak gizlenmiş araçları gösteren fotoğraflar mevcut olduğu halde, yalnız bir halde bir kişi, bunun araç olduğunu anlayabilmiştir. Onlar kuvvetlerini, içerisinde ancak bir- kaç şehir bulunan birçok küçük köyden oluşan bir bütün olan bir memlekette, kıtalarını örtü altına, araçlarını evlere, tanklarını ahırlara koyabilecekleri köy- lerde ve hemen hemen iki-üç taburu da gözden saklayabilecek oldukça kü- çük köylerde belirsizleştirmek imkânına sahipti. Onları, saklandıkları bu yerden dışarıya çıkarmak, Kore'nin sivil halk ile meskûn bu yerlerinde belirsiz hasar yapmak lüzumunu gösteriyordu."⁴⁵³

Mustafa Yılmaz'ın gözlemleyerek edindiği en önemli bilgi de bu yön- dedir. Komünist Kuzey Kore ve Çin ordusunun gece harekâtı yaptığı düşünülürse; bu tür savaşa alışık olmayan Birleşmiş Milletler ordusunun nasıl bir belâyla karşı karşıya kaldığı daha iyi anlaşılmaktadır.

Kunuri, Kaecheon, Sinim-ni savaşlarında Türk birliğinin inatçı mukave- meti, Çinli ve Kuzey Korelilerin geri çekilmesine neden olur. Türk birliğinin direncini, savaşçılığını düşman da takdir etmektedir. "Bir gün Amerikan tay- yareleri geldi. Kâğıtlar atıldılar. Alıp okudular. 'Karşınızda Türkler var. Dayanın- sanız hepiniz öleceksiniz.' diye yazılı idi. O gece hemen emirler, telâşlar oldu. Zaten bir yerde Türklerle karşılaştıklarını anlayınca yardım istiyorlar. Tertipler yapıyorlar. Bizden çok korktuklarını her zaman anladım."⁴⁵⁴

⁴⁵³ WYKEHAM, "Kore Harbi'nde"..., s. 66-67.

⁴⁵⁴ **Hürriyet**, 16 Mayıs 1951, s.5.

Turhan Seçer, Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri adlı eserinin 'Esaret Yılları ve Esir Değişimi' bölümünde Amerikalıların yaptığı bir araştırmaya yer vermektedir. Yapılan araştırma, sonuçları itibarıyla oldukça önemlidir. Çünkü araştırma komünistlere esir düşmüş bulunan tüm esirlerle ilgilidir; özellikle de Mehmetçiğin dayanıklılığı, tutarlılığı, birbirine bağlılığı, disiplini gibi açılardan.

Amerikan Mc Call dergisinde bir Amerikalı araştırmacı yazar da şöyle yazmaktadır: "Anadolu bozkırının ortasında doğan, bin bir mahrumiyet içerisinde yetişen Türk çocukları, bizim her türlü imkân ve konforu vererek yetiştirdiğimiz çocuklarımızla aynı şartlar altında, aynı sınavdan geçtiler. Onlar muvaffak oldular. Tam gittiler, tam olarak geri dönmeyi becerdiler. Bizimkiler birbirlerine ellerini uzatmadılar, birbirlerini korumayı bilmediler. Yalnız kendileri için, bencillikle yaşamanın örneklerini verdiler. Bu yüzden kayıplar verdiler. Kızılardan daha sonraki dönemlerde de iyi muamele görünce gevşediler, çözüldüler. Onların rejimlerini beğendiler. Ailelerini, vatanlarını unutup oralar da kaldılar. Nedir bu Türk'ün çözölmeyen kuvveti, gücünün sebebi? Nedir bu bizim toplumumuzun zayıflığının, çüröklüğünün sebebi?"⁴⁵⁵

Amerikalıların sorusunun yanıtı da bu araştırma içinde saklıdır aslında. Türk insanının yaşama tarzı, azla yetinmeyi bilmesi, kibir ve hırstan arınmışlığı, dayanışma duygusu, emir-komuta zincirine bağlılığı, kültürü, ailede, toplumda aldığı eğitim, geçmişinden getirdiğı kişilik özellikleri, yani tarihsel kimliği, Mehmetçiğin dayanıklılığını sağlayan unsurlardan birkaçıdır. inlilere esir düşmüş Batılı askere üstönlüğü bu özelliklerinde saklıdır. Mehmetçik, iki lokma uğruna arkadaşını, komutanını ya da orada yeni tanıdığı müttefik yandaşlarını asla satmaz. Askerî disiplininden taviz vermez.

3. Türkiye'nin Kore Savaşı'na Katılmasının Dış Basındaki Yankıları

Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararının altında yatan nedenleri yabancı basın yayın organları da merak ve tahmin etmektedir. Bu nedenle

⁴⁵⁵ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s. 319.

konuyla ilgili görüşlerini hemen masaya yatırmışlardır. Türkiye'nin girişiminin stratejik ve taktik açıdan değerlendirmesini yapmışlardır.

Times gazetesi de Türkiye'nin Birleşmiş Milletler kararına uyarak asker gönderme kararı almasının, diğer milletlere örnek olması temennisini dile getirmiştir. Özellikle Amerikan gazeteleri bu karardan dolayı Türkiye'yi övücü yayınlar yapmaktadır. Hürriyet gazetesinde, AP ajansının yaptığı tefsirler alt başlığıyla verilen haberin bir bölümünde şu değerlendirme yer almaktadır: "Böyle bir hareket Türkiye ile Birleşik Amerika arasında mevcut sağlam birliğe tamamıyla uygundur. Bu birliğin temeli bilhassa askerî yardım programıdır. Ayrıca Türkiye sulha yardım için bu derecede süratle harekete geçmekle günün birinde kendisinin taarruza uğraması halinde derhal yardım görmeyi umabilir."⁴⁵⁶ Yine aynı günkü haberlerden biri "Kararımızın Amerikan Kongresindeki Akisleri" başlığı altında verilmiştir: "Birleşik Amerika Kongresi liderleri bugün, Türkiye ile Büyük Britanya'nın Kore'ye kara birlikleri göndermek hususundaki kararlarını büyük bir memnunlukla karşılamışlardır. Senatör Millard Tydings 'Türkiye ile Büyük Britanya'nın kararı şunu ispat etmektedir: Dünyanın büyük, hür devlet ve milletleri, Kore'deki istila hareketinin dünya sulhu için arz ettiği meydan okuma ve tehlikeye karşı tedricen bir araya toplanmaya başlamışlardır. Senatör William Penton da şunları söylemiştir: İngiltere'nin hareketi beni son derece sevindirdi; fakat Türklerin hareketi sembolik önem bakımından daha büyüktür."⁴⁵⁷

İngiliz gazeteleri ise özellikle savaşın başlangıç döneminde Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılımıyla ilgili değil; ama savaşın yayılmamasına yönelik sağduyulu çağrılar yapmaktadır. Örneğin aşağıdaki haber, Manchester Guardian'ın sağduyulu çağrı örneklerinden biridir: "Batı devletleriyle Sovyetler arasında yeni bir mesele daha: Kore'de bir Sovyet uçağının düşürülmesi her tarafta büyük akisler yaptı. Manchester Guardian 'Hadise, Rusya ile bozuşmak için sebep diye kullanılmamalıdır.' diyor."⁴⁵⁸ Bu sağduyulu yaklaşımın nedeni, savaşın ilerleyen dönemlerinde daha iyi anlaşılacaktır. Henüz sistem

⁴⁵⁶ Hürriyet, 27 Temmuz 1950, s.4.

⁴⁵⁷ Hürriyet, 27 Temmuz 1950, s.4.

⁴⁵⁸ Akşam, 6 Eylül 1950, s.1.

değişikliğini oturtamamış Komünist Çin'in, İngiltere'yle olan ticari ilişkileri sekteye uğramamıştır. İngiliz şirketlerinin Çin'deki yatırımlarının tehlikeye düşmesinden endişelenen İngiltere hükümeti, Komünist Çin'in Kore'ye asker sevk etmesine kadar Güney Kore'de çok aktif bir rol üstlenmediğini görmek gerekmektedir. Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararının değerlendirildiği Batılı gazetelerin haberleri, zaman zaman gazetelerimizde yer almıştır. Özellikle Türkiye'nin kararının desteklendiği yolundaki haberlere yer verilmiştir.

Türk birliğinin Kore'ye doğru hareketi hakkındaki bilgiler dahi yabancı - özellikle ABD - gazetelerden edinilmiştir. Deniz yoluyla Kore'ye giden birliğimizin gemide geçen günleri, bu gazetelerden alınan haberlerden aktarılmıştır.

Birliğimizin Kore'deki ilk günlerinde karşılaştıkları olaylar ve oryantasyon eğitimine tabi tutulmalarına yönelik haberler de bu ajanslardan edinilmektedir.

13 Eylül 1950 tarihli Cumhuriyet gazetesi, "Dünya Basınından ve Ajanslarından" başlığıyla Constellation gazetesinden aşağıdaki haberi aktarmaktadır:

"Kore'de İstihbarat Hataları

Kuzey Koreliler kadar Amerikalıları hayrete düşüren bir millet görülmemiştir. Hiçbir harpte istihbarat servislerinin bu kadar aldandığı işitilmiş değildir.

Harpten birkaç hafta evvel Kuzey Kore kuvvetlerine mensup son sistem bir avcı uçağı Güney hava alanlarından birine konmuş ve içinden çıkan havacı şu ifadeyi vermişti: 'Görülmemiş bir keşmekeşe sahne olan Kuzey ordularını terk ederek buraya iltica ediyorum. Keyfi hareketlerden bıktım.' Herkes bu sözlerin samimiyetine inanmıştı.

Güney Koreliler tarafından tevkif ve muhakeme edilmesi gazetelerde uzun uzadıya neşriyata vesile verdi. Birçokları ona Koreli Mata-Hari ismini taktılar. Mamafih Kim'in cüret ve cesareti, ismi romanlarda geçen bu kadınınkinden üstündü. Kim, en gizli vesikaları ele geçirmeye muvaffak olmuş ve komünistlere hareket serbestisi temin eden birçok askeri pasaport temin et-

mişti. Genelkurmay heyetinde olduğu gibi, bütün hükümet dairelerinde adamlar bulundurmakta idi. Bu kadının gösterdiği faaliyetin neticeleri, harbin daha başlangıcında hissedildi. Telefonla verilen yanlış emirler, lüzumsuz silah başı yapmalar, sabotajlar, gerilere sinsi hücumlar, trenlerin yoldan çıkması, hep onun eseri idi. Kim, bütün bunları ilham ve tanzim etmiş, felaketi yavaş yavaş hazırlamıştı."⁴⁵⁹ Bu haberde üzerinde önemle durulan nokta, müttefiklerin istihbarat konusundaki zaaflarıdır.

Kunuri Muharebesi ile ilgili sıcak haberler, yabancı ajanslarda, gazetelerde sık sık yer almaktadır. Kunuri bölgesindeki Türk tugayı ile ilgili ilk haberi, 27 Kasım 1950 tarihinde BBC radyosu vermiştir. BBC'nin değişik kaynaklardan aldığı haberlere göre "Türk tugayının düşman tarafından tamamen imha edilmesi" söz konusudur. Aynı günün akşamı Amerika'nın Sesi radyosu ise BBC'nin haberini yalanlayan haberler yapmaktadır. "Azgın dalgalar halinde gelen düşman kuvvetlerinin saldırısı karşısında Güney Kore kuvvetlerinin, ABD ve diğer birliklerin bozgun halinde çekilmekte oldukları" bildirildikten sonra "Bugünkü olayların ümit verici tek noktası, Türk tugayının komünist ağır topçusunun ateşi altında mevzilerini hâlâ muhafaza etmekte olmasıdır." demektedir.

3 Aralık 1950 tarihli Hürriyet gazetesinde 'Kore Zaferimizin Uyandırdığı Akisler' başlığıyla Amerikan gazetesi San Francisco Chronicle'ın haberlerine yer verilmiştir. Gazetenin "Türkiye ve Kore Harbi" başlıklı yazısında şöyle denmektedir: "Kore'de savaşmakta olan ve Amerikan olmayan kıtaların toplamı on dört bindir. Türkiye ise oraya beş bin kişi göndermiştir. Yani Kore'de Amerikan olmayan yabancı kuvvetlerin üçte biri, Türkiye tarafından temin edilmiştir. Türkiye gibi bir memleketin Kore'den bu kadar uzak olmasına rağmen bu kıtayı oraya göndermesi milletlerarası durumu gayet realist bir gözle takip ettiğine bir delildir.

San Francisco Chronicle gazetesi, 1945'te harp bittiğinden beri Türkiye üzerinde diplomatik baskının artmış olduğunu, Boğazları elinde tutan ve Rusya'nın Akdeniz'e ve petrol bölgelerine doğru inmesine bir mani teşkil

⁴⁵⁹ Cumhuriyet, 13 Eylül 1950, s.7.

eden Türkiye'nin, bu baskıya durmadan karşı gelmiş olduğunu belirtmekte ve demektedir ki: Böyle bir vaziyette iken Türkiye'nin Kore'ye bu şekilde yardımı, cesaretini ve iyi niyetini göstermeye yeter. Bu hareketi göz önünde bulunduran Birleşik Amerika hükümetinin Türkiye'ye mali, iktisadi ve askeri yardım programlarını yeniden gözden geçirmesi gerekmektedir. Rusya'nın yayılmasına mani olmak için yapılmakta olan geniş yardımlar çerçevesi dâhilinde en sağlam yatırım yeri muhakkak ki Türkiye'ye yardımdır.⁴⁶⁰

Chicago Tribune, Kunuri Savaşı sırasında yaşanan Albay Gumby'nin Türkler tarafından kurtarılışını "Türk tugayı Kore'de ateş hattına girer girmez kahramanca savaşmıştır. Türk tugayının komutanı general, Türklerin yanında irtibat subayı olarak vazife gören bir Amerikan albayını kurtarmak için yapılan süngü hücumunu şahsen idare etmiştir." biçiminde yansıtmıştır.

Türk tugayının başarı haberini veren ajanslardan biri de Sovyet haber ajansı TASS'tır. TASS spikeri, Amerikalılara hitaben "Sizi bu sefer Türkler kurtardı." der ve Kunuri Savaşı hakkında geniş bilgi vermiştir. Moskova radyosunun bu haberi, diğer ülkelerin radyo ve gazetelerinde de yer almıştır. Fransız Humanite gazetesi, ilk sayfasında büyük puntolarla aynı haberi vermektedir. Batılı gazetelerin çoğu "Eski Türk yine canlanıyor." diye yazmaktadır. Bir İngiliz gazetesi "Türkler, Kore'de süngünün konserve açma aleti olmadığını gösterdiler." biçiminde başlık atmıştır.

Türk tugayı ile birlikte en mühim savaş alanlarında bulunan İngiltere aktüalite birliği mümessili A.H. Patrick Kingham, Türk tugayı hakkında şunları yazmaktadır: "Kore'deki Türk erleri, dillere destan olan zaferlerini yeni yeni kahramanlıklarla takviye etmektedirler. Başlangıçta herkes 'Türkler ne zaman gelecekler?' yahut 'Kore harbi bitmeden gelecekler mi?' gibi sualler sormaktaydı. Bugün vaziyet tamamıyla başkadır. Herkes Amerikalılar, İngilizler, Güney Koreliler de dâhil olmak üzere, Türkleri methede ede bitiremiyorlar. Sanki Türkler beraberlerinde harp ilahını da taşıyorlar. Gelir gelmez tugay, trenle Seul'e nakledilirken 15 Ekim'de bir Kuzey Koreli grubu, trene hücum etti.

⁴⁶⁰ **Hürriyet**, 3 Aralık 1950, s.1.

Türkler derhal trenden inerek ve mevzi alarak düşmanı püskürttüler. Düşman böyle bir savleti ümit etmediği için şaşkına döndü.

Gene bir seferinde cepheye giden Türk kolunun arabalarından biri bozuldu. Tugay, yoluna devam etti. Arabayı tamir için dört kişi bırakılmıştı. Bu sırada 25 Kuzey Koreli arabayı ele geçirmeye teşebbüs etti. Ümitleri bu sefer de boşa çıktı. Dört Türk eri onlara muvaffakiyetle hücum etti ve geri püskürttü. General Yazıcı'ya bu vaka anlatıldığı zaman şunları söyledi: İyi, çok iyi, işte zaten bunu yapmaları lazımdı. Türk erleri kamplarına döner dönmez bütün vakitlerini silahlarını temizlemekle geçirmektedirler.⁴⁶¹

16 Ağustos 1950 tarihli Hürriyet gazetesi, 'Dünya Matbuatından İktibaslar' ana başlığı altında birbirinden farklı haberler yayınlamıştır. Federal Alman Abent Post gazetesinin görüşü ilginçtir. Gazete, "Kore muharebelerinin sürprizi Çinliler değil, Türkler oldular. Türklerin muharebelerde gösterdiği kahramanlığı anlatacak bir kelime bulmak, şu anda mümkün değildir."⁴⁶² diye yazmaktadır.

İspanyol Ariba gazetesi " Türk askeri süngü takarak en güç vaziyetlere karşı koyuyor. Bir avuç Türk piyadesi, çok zor durumda bulunduğu bir sırada nasıl harb edileceğini dünyaya öğretmiştir."⁴⁶³ biçiminde haberler vermektedir.

Amerikan gazeteleri de diğerlerinden aşağı kalmamaktadır. Washington Tribune "4500 asker, ateş hattının ortasında harikalar yaratmayı bilmiştir. Türklerin fedakârlıkları ebediyen akıllardan çıkmayacaktır." derken, başka bir Amerikan gazetesi Washington News "Türklerin İkinci Amerikan tümeninin çekilmesini korumak için cansiperane bir şekilde dövüşmeleri, yaralı ve ölülerini kilometrelerce sırtlarında taşıyarak götürmeleri eşsiz bir kahramanlık hareketidir."⁴⁶⁴ demektedir.

Chicago Tribune gazetesi de şunları yazmaktadır:"Türkiye Kore Savaşı'na yardım hususunda Birleşmiş Milletler'in talebine olumlu cevap veren nadir milletlerden biridir. Kendi kudretine nispetle, çok daha büyük milletler-

⁴⁶¹ Akşam, 23 Şubat 1951, s.1 ve 2.

⁴⁶² Hürriyet, 16 Ağustos 1950, s.2.

⁴⁶³ Hürriyet, 16 Ağustos 1950, s.2.

⁴⁶⁴ Hürriyet, 16 Ağustos 1950, s.2.

den daha üstün şekilde bu harbe iştirak etmiştir. Türkler, bizim en iyi müttefikimiz olarak kabul edilebilir. Birleşik Amerika, muvaffakiyetle savaşabilecek bu müttefikine minnettardır."⁴⁶⁵

2 Aralık 1950 tarihinde Amerikan radyo yorumcusu Türklerle ilgili görüşlerini şöyle dile getirmiştir: "Kore'de askeri durum bütün Amerikan halkı tarafından endişe ile takip edilmektedir. Fakat bu endişeli günlerde Türklerin gösterdiği kahramanlık, Amerikan milletine ümit vermiştir, cesaret aşılamıştır. Amerikan kamuoyu, Türk tugayının yaptığı hizmetin değerini tam olarak takdir etmekte ve onun sayesinde Sekizinci Amerikan Ordusu'nun bozulmadan geri çekildiğini bilmektedir. Kore'deki Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin, Türklerin gösterdiği kahramanlık sayesinde kuşatılmaktan ve komünistlerin eline düşmekten kurtulduklarını anlamaktadır."⁴⁶⁶

Akşam gazetesinde, Sovyet muhabirlerinin habercilik anlayışı sorgulanmıştır. Özellikle Batılı gazetelerde görülen türden bir habercilik olmadığı, nesnel habercilik yerine propaganda amaçlı habercilik olduğu belirtilmektedir. Savaşla ilgili haberleri doğrudan anlatmak yerine, menkıbeye dönüştürdükleri kahramanlık hikâyelerini anlatarak kamuoyunu yanıltmaya, yönlendirmeye yönelik bir habercilik anlayışına sahip oldukları dile getirilmiştir.

Diğer yabancı gazetelerde görülen Türk askerinin kahramanlığına duyulan hayranlık, Daily Telegraph'ta da görülmektedir. "Daily Telegraph, Kore birliğimizden büyük bir hayranlıkla bahsediyor. Bugünkü Daily Telegraph gazetesi, Kore'deki arkadaşlarını takviye edecek olan şanlı Türk askerlerinin gönüllü olarak derhal müracaat ederek hareket etmiş bulunmalarından sitayişle bahsetmektedir. Türk askerine yakışır bir civanmertlikle verilen emre cevap vermiş bulunan bu altı yüz kişinin daha binlerce gönüllünün arasından seçilmiş olmaları hususunun da göz önünden uzak tutulmaması icap eden bir keyfiyet olduğunu kaydetmektedir. Makalesini bitirirken muharrir Mac Arthur'un Türk tugayını teftiştan sonra Tokyo'da şunları söylediğini de yazısına ilave etmektedir: 'Savaş meydanlarında Türk askerlerini gördüm. Tokyo'da

⁴⁶⁵ **Hürriyet**, 16 Ağustos 1950, s.2.

⁴⁶⁶ **Hürriyet**, 16 Ağustos 1950, s.2.

bu kahraman birliğe B Birliği denmektedir. Yani kahramanların en kahramanı olan birlik.⁴⁶⁷

8 Mart 1952 tarihli Cumhuriyet gazetesinde İngiliz yazar Rene Cutforth'un Kore Röportajları adlı kitabından alıntılar yapılmıştır. Haberin bazı kısımlarında şunlar yer almaktadır: "1950 senesinin Aralık ayında Kore'ye gönderilen bu İngiliz gazetecisi, sekiz ay cephede kalmış ve Türk tugayının savaşlarını yakından takip etmiştir. Yeni neşredilmiş olan kitabında Rene Cutforth, Türk askerleri o şekilde savaşmışlardır ki, kahramanlıkları bir efsane halini almıştır, demektedir. BBC muharriri kitabında Türk birliklerinin Kore'de giriştikleri çarpışmaları tafsilatı ile vermektedir. BBC muharriri Türk tugayının kampını ziyaret ettiği zaman tam bir disiplinli hayatla karşılaştığını, kampın tertemiz olduğunu, General Tahsin Yazıcı'nın da sevimli bir otorite tesis ettiğini anlatmıştır: Kore'de gayet şiddetli savaşların cereyan etmiş olduğu bir kesimde 'Türk Bayırı denen bir yer de mevcuttur. Buraya Türk Bayırı denmesine sebep, Türk askerlerinin bu kesimde süngü hücumu ile düşman hatlarında muazzam bir gedik açmaları ve kısa bir zamanda sekiz yüz komünist er ve subayını süngüden geçirmiş olmalarıdır, der."⁴⁶⁸ Kısaca Batılı basın yayın organları, Mehmetçik'ten ve başarılarından yeri geldikçe söz etmekte, onu övmektedir. Ayrıca yukarıda da görüldüğü gibi kitaplara konu olmaktadır.

B. TÜRKİYE'NİN NATO'YA GİRMESİNDE MEHMETÇİĞİN ROLÜ VE TÜRK BASININA YANSIMALARI

1. Türk Birliğinin Kunuri Savaşında Gösterdiği Kahramanlıkların Yansımaları

Kunuri Savaşı'ndan sonra kısa bir süre karargâh civarında tutulan, böylece dinlendirilen Türk birliği, 1951 yılının ilk günlerinden itibaren yeniden sıcak çatışmanın içine girmiştir. Çünkü Kore'deki Birleşmiş Milletler kuvvetle-

⁴⁶⁷ **Hürriyet**, 1 Mart 1951, s.1.

⁴⁶⁸ **Cumhuriyet**, 8 Mart 1952, s. 3. Aynı haber 8 Mart 1952 tarihli **Hürriyet** gazetesinin 1. sayfasından şöyle duyurulur: Kore cephesinde Türk kahramanlıkları. BBC radyosunun bir muhabiri, efsane halini alan yiğitlik menkıbelerine dair bir kitap yazdı.

rinin sevk ve idaresinden sorumlu komutanlar, başta Mac Arthur olmak üzere, Türk askerinin cephedeki tutumunun, diğer Birleşmiş Milletler askerlerine moral destek verdiğinin farkındadırlar. Bu nedenle Mehmetçiği, cepheden fazla uzak tutmak istememişlerdir. “Kahraman Türk tugayı Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin nazik bir kesimini takviye amacıyla yeni savunma hatlarına sevk edilmiştir. Bu akşamdan itibaren Türk süngüsü yeniden cephede ve savaş halindedir. Mehmetçik, cephenin en nazik yerinde vazife aldı. Bugün fiilen harbe girmeleri muhtemel. Kore birliğimize ‘Şimal Yıldızı’ ismi verildi. General Mac Arthur, birliğimiz için şöyle diyor: Onlar Kore’deki Birleşmiş Milletler birliklerine önderlik edeceklerdir.”⁴⁶⁹ Mehmetçik savaşa katılır katılmaz kendisine duyulan güveni boşa çıkarmayacak bir başka kahramanlığa imza atmıştır. “Fedakâr tugayımız Birinci Amerikan kolordusunu tehlikeden kurtardı. Amerikan komutanı General Tahsin Yazıcı’ya teşekkür telgrafı gönderdi.”⁴⁷⁰ Türk tugayının Kore’de gerçekleştirdiği kahramanlıkları saymakla tükenecek gibi değildir. Yalnızca 29 Ocak 1951 tarihinden itibaren 1951 yılı sonuna kadar Hürriyet gazetesinde yer alan haberlere göre Türk tugayının kahramanlıklarından yirmi beş kez söz edilmiştir. Yine aynı gazetede, Türk birliğinden çeşitli rütbelerdeki askerlere aynı yıl içinde dört kez kahramanlık madalyası verildiği haberi yer almaktadır. Bu sayıya 1950 ve 1952 yılları dâhil değildir; bu sayı yalnızca 1951 yılı için saptanmıştır. 1951 yılı boyunca Akşam, Cumhuriyet, Yeni Asır gazetelerinde de birçok haber, Kore birliğimizin kahramanlıklarıyla ilgilidir. Bu haberlerin en çarpıcı olanları bize göre şunlardır:

Birleşik kuvvetler karargâhında yapılacak her türlü girişim plânlanmaktadır. Bu plânlama dâhilinde bir bölgeye yapılacak taarruzda birliklerin ne kadar zamanda bu bölgeyi ele geçireceği de bellidir. Ancak Türk tugayı, Birleşik kuvvetler karargâhını, komutanlarını, özellikle de Amerikalıları şaşırtmaya devam etmiştir. Hızlı, azimli, atak, becerikli eylemleriyle, savaş yetenekleriyle kendilerine verilen görevi zamanından önce başarmışlardır. “Birliğimiz, bir kasabayı vaktinden yirmi dört saat evvel işgal etti. Türk taktiği: Kızılar bulun-

⁴⁶⁹ Akşam, 3 Ocak 1951, s.1-2. / Yeni Asır, 4 Ocak 1951, s.1. / Yeni Asır, 6 Ocak 1951, s.1.

⁴⁷⁰ Yeni Asır, 22 Ocak 1951, s.1.

dukları yerde derhâl sarılıyor, sonra da temizlik yapılıyor.”⁴⁷¹ Hürriyet gazetesi de şu haberi vermektedir: “Kore’de öncülerimiz Seul’e yaklaştılar. İleri harekette yiğitlerimiz başta gidiyorlar. Tugayımız kızılara yine ağır kayıplar verdirdiler. Suvon civarında dört yüz kızıl, süngü ile öldürüldü.”⁴⁷² Bu haberde de görüldüğü üzere Türk tugayı, taarruza geçen Birleşik kuvvetler içinde diğer birliklere öncülük etme görevini terk etmek niyetinde olmadığını her fırsatta tekrar tekrar göstermektedir. Komünistlerin elinden kaçıp kurtulan Türk esirlerinin anlattıklarına göre komünistlerin karşılaşmaktan çekindikleri kuvvetler, Türk kuvvetleridir.

Akşam, Yeni Asır ve Hürriyet gazetelerinde yayınlanan bu haberler, aslında 25 Ocak 1951 tarihinde başlayan Kumyangjang-Ni Muharebesi 'ne ilişkin haberlerdir. Bu muharebelerde Türk Tugayı'na yıpratıcı taarruz görevi verilmiştir. Türk Tugayı bu tarihte iki koldan düşmana doğru harekâta başlamıştır. Çinli askerlerin büyük bir inat ve dirençle, bütün varlıklarını koyarak savundukları mevziler, Türk askerinin süngü hücumu ile bir bir ele geçirilmeye başlanmıştır. Ertesi gün saat 06.00'da düşman mevzileri tamamen ele geçirilmiştir. Amerikalılar, Türk Tugayı'nın bu muharebesini Kore Savaşı'nın “en kanlı piyade muharebesi” olarak tanımlamaktadırlar. Türk askeri, düşmana karşı kazandığı bu zaferle, düşmanın yenilebilir olduğunu göstermiş ve Çin ordusu karşısında sürekli geri çekilen Birleşmiş Milletler ordusunun moralini yükselterek düşmana karşı harekete geçmesini sağlamıştır. Bunun sonucu olarak, Birleşmiş Milletler kuvvetleri 29 Ocak 1951'de bütün cephelerde taarruza başlayarak düşmanı 38'inci paralelin kuzeyine sürmeyi başarmıştır. Bu muharebede; Türk Tugayı'ndan on iki asker şehit olmuş, otuz biri de yaralanmıştır. Düşman kaybı ise Birleşmiş Milletler kaynaklarınca bin yedi yüz otuz dört olarak tespit edilmiştir.

Ölü olarak ele geçirilen Çinli bir askerin üzerinde, Kunuri'de şehit düşen bir çavuşumuza ait not defteri bulunmuştur. Kunuri'de bize fazla kayıp verdiren Komünist Çin'in 38'inci ordusunun yüz ellinci tümeni, bu muharebede de Mehmetçiğin karşısına çıkmıştır. Bu karşılaşma, Türk Tugayı'nın bütün

⁴⁷¹ Akşam, 28 Ocak 1951, s.1.

⁴⁷² Hürriyet, 2 Şubat 1951, s.1.

personelinde öç alma hınç ve azmini yaratmıştır. Bu zafer ile Türk Tugay'ı, Kore'de ikinci kez düşmanı mağlûp ederek savaşın yönünü Birleşmiş Milletler lehine değiştirmiştir.

Mehmetçiğin gösterdiği kahramanlıklar bitmek bilmez. İşte onlardan birini daha Yeni Asır şöyle duyurmaktadır: “Kore’de dört kahramanımız, altmış iki komünisti yok etti. Amerikan birliğini baskından kurtaran kahramanlardan biri İzmirli. Kore’de düşman bataryasını susturan ileri gözetleyicimiz tayyarecimizin atış tanzimi talimatı ile İngiliz kruvazörü, bataryayı imha etti.”⁴⁷³ Bu haberde verilen, dört askerin altmış iki düşman askerini öldürmesi, olağandışı bir kahramanlık örneği olmasına rağmen Türk tugayı için neredeyse sıradan bir olaydır. Yine aynı haberde dikkati çeken özelliklerden biri, Türk askerinin Amerikalıları, tek tek ya da askeri birlik olarak kurtarmasıdır. Türk askeri, kendi canı pahasına, en önemli müttefiki olan Amerikalıların yardımına koşmayı kendine vazife bilmiştir sanki. Büyük yararlıklar gösteren Türk askeri, sadece piyade olarak değil, diğer sınıflarda da kendini göstermiştir. Hem topçular hem de havacılar için ileri gözetleyicilik yapan bir Türk askeri, müttefiklere verdiği koordinatlarla düşmanın topçu bataryasını yok ettirir. Bu da Türk ileri gözetleyicisinin işini bildiğinin ve iyi yaptığının göstergesidir.

Düşmanın cepheye sürdüğü dinamik, henüz yorulmamış; fakat savaş deneyimi olmayan yeni kuvvetler de Türk askerinin ilerlemesini durduramamıştır. “Mehmetçik yeni Çin esirleri aldı. Taze düşman askeri, aslanlarımızı durduramadı.”⁴⁷⁴

Daha önce bir birliğin kurtarılmasında Türk askerinin yaptığı kahramanlıklara bir yenisi daha eklenir. Bu kez Amerikalılar, bir tek Amerikalının kurtarılmasında rol oynayan Türk subayına madalya verirler. “Kore’de düşman ateşi altında yaralı bir Amerikan askerinin hayatını kurtarmaya muvaffak olan fedakâr bir Türk subayına gümüş yıldız nişanı verilecek.”⁴⁷⁵

1951 yılının Nisan ayında -Kunuri Savaşı'ndan yaklaşık beş ay sonra- Türk tugayı benzer bir durumla karşı karşıyadır. Ancak bu savaş, Kunuri Sa-

⁴⁷³ **Yeni Asır**, 5 Mart 1951, s.1.

⁴⁷⁴ **Yeni Asır**, 22 Mart 1951, s.1.

⁴⁷⁵ **Hürriyet**, 8 Nisan 1951, s.1.

vaşı kadar uzun süreli, çetin bir savaş değildir. Belki de Kore'de yaşadıkları onca güçlükten sonra edindikleri tecrübe sonucu, Kunuri'de yaşadıklarının benzerini yaşamazlar. Sorunların üstesinden daha çabuk gelebilirler. Dil sorununu halledilmiş, genel karargâhın emirlerine daha kolay uyum sağlanmış, trafik kurallarına bile alışılmıştır. Sonuçları itibarıyla Kunuri Savaşı Türk tugayına büyük bir ders vermiştir. Bu dönemde tugayımız, ön saflarda çarpışmaya devam eder. 12 Nisan 1951'deki taarruzlarda öncülük görevi üstlenen Türk kıtaları, düşmanı önemli bir tepeden atarlar. “Bir teğmenimizin komutasındaki erler on Çinliyi silah kullanmadan yakaladılar. Kore’de tugayımızın yeni muvaffakiyeti. Komünistlerin ‘Demir Müselles’ müdafaa bölgesi dün zapt edildi. Birliğimizin düşmanın yanlarına indirdiği darbeler bu iaşe merkezinin işgalinde önemli rol oynadı.”⁴⁷⁶ Daha önceki savaşlardan alınan dersler, Türk tugayının yeni mücadelelerinde daha başarılı olmalarını sağlamıştır. Komünistlerin en çetin savunma merkezinde dahi Türk tugayı, zorlanmadan taarruz yapmış, düşmanı darmadağın etmiştir.

Müttefik kuvvetler içinde savaşan diğer milletlere bağlı birlikler; 1951 Nisan'ının ortalarına kadarki zaferleri, korkusuzlukları, özverileri, başarıları dolayısıyla Türklere olan hayranlıklarını gizlememişlerdir. “Kore’de tugayımıza hayranlık: Diğer milletlere mensup birlikler tugayımıza “Errol Flynn Tugayı” adını taktılar. Kore’deki Türklerin fevkalâde savaş kabiliyetlerine hayran olan, diğer milletlere mensup arkadaşları Türk savaş birliğine (birçok filmde tarihi kahramanları canlandırdığından dolayı) Errol Flynn Tugayı” adını takmışlardır.”⁴⁷⁷ Birleşik kuvvetler içinde Türk tugayına duyulan hayranlığı anlatmak bakımından yukarıdaki adlandırmadan daha yerinde, daha romantik, daha duygulu bir anlatım bulmak pek zordur.

Kore Savaşı'nda sık karşılaşılan durumlardan biri, 28 Nisan 1951 tarihli gazetelerimizde yine karşımıza çıkmaktadır. “Bir bölüğümüz kızılara iki bin beş yüz zayıat verdirerek çemberden kurtuldu ve parlak bir destan yaz-

⁴⁷⁶ **Cumhuriyet**, 31 Mayıs 1951, s.1. / 11 Haziran 1951, s.1.

⁴⁷⁷ **Cumhuriyet**, 15 Nisan 1951, s.1.

dı.”⁴⁷⁸ Yine bir kuşatma, yine kuşatmayı yaran Türkler, yine düşmana verdiren büyük zayıatlar...

Savaş esiri olarak Çinlilerin elinde bulunan ve esaretten kaçan askerlerimizle daha sonra Çinlilerin serbest bıraktığı askerlerimizin birliklerine teslim olmalarıyla Türk tugayının savaş zayıatının biraz daha az olduğu saptanmıştır. Fakat bu, Türk birliğinin zayıat oranının çok düşük olduğu anlamında kullanılmamaktadır. “Kore’de esaretten kurtulan erlerimiz. Yiğitlerimizin bir kısmı, ana birliğe iltihaka muvaffak oldular. Yeni bir Kunuri destanı yaratan birliklerimiz, düşmanın inatçı mukavemetine rağmen çemberi yararak geri hatlara iltihak etmeyi başardılar. Albay Celal Dora ve Binbaşı Miktat Uluünlü, harikalar yaratarak Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin ricatlarını temin ettiler.”⁴⁷⁹ Türk birliği içinde hiçbir rütbeli subay -binbaşı, albay, general- savaşın dışında ya da uzağında kalmamıştır. Erleriyle omuz omuza çarpışmışlardır. Bu nedenle de sık sık ölüm tehlikesi atlatmışlar. Hatta bazıları şehit olmuştur. Yukarıdaki haberde adı geçen Binbaşı Lütfi Bilgin, Binbaşı Miktat Uluünlü ve değiştirme birliği alay komutanı Albay Nuri Pamir, bunlardan yalnızca birkaçıdır.

13–18 Mayıs 1951 tarihinde Taegyeovni-Sosari bölgesinde Seul Savunması yapılmıştır. Bu savaşta düşmanın amacı Seul’ü almaktır. Seul’ün kuzeydoğusunda, Taegyeovni bölgesinde mevzilenen Türk Tugayı, taarruz eden düşmanı her defasında püskürtmektedir. Türk tugayını mevzilerinden söküp atamayan düşman, ileri harekâtına devam ederek Seul’ü ele geçirme amacını gerçekleştirememiştir. Birleşmiş Milletler askerleri, Türk tugayının geçit vermeyen bu savunma mevzilerine “Türk Kalesi” adını vermişlerdir. “Kahraman birliğimiz yeni destan yazıyor. Kızılar büyük kuvvetlerle birliğimizi çevirmek ve cephede bir gedik açmak için yüklendiler; fakat teşebbüs ağır zayıatla akamete uğratıldı.”⁴⁸⁰ Birliğimiz her zaman olduğu gibi bu savaşta da eriyile, subayıyla cansiperane savaşarak bulunduğu mevziyi korumayı bilmiş-

⁴⁷⁸ **Akşam**, 28 Nisan 1951, s.1. Askerimizin yine kuşatma altında kaldığı ve bu kuşatmayı yararak, komünistlere büyük kayıplar verdirerek kurtuldukları haberi **Hürriyet** ve **Yeni Asır** gazetelerinde değişik ifadelerle yer alır. **Cumhuriyet** gazetesinde ise bu tarihte ya da yakın tarihlerde böyle bir haber yer almaz.

⁴⁷⁹ **Cumhuriyet**, 29 Nisan 1951, s.1. / **Hürriyet**, 29 Nisan 1951, s.1.

⁴⁸⁰ **Akşam**, 18 Mayıs 1951, s.1.

tir. Bu sırada subaylarımızdan birkaçı da şehit düşmüştür. Hürriyet gazetesinin bu konudaki haberi şöyledir: “Kore birliğimiz yine çetin savaşlar verdi. Kuşatıldıktan sonra ezan sesleri ve Allah, Allah nidaları arasında mukabil taarruza geçen altıncı bölüğümüz iki Kızıl Çin alayını tarumar etti. Üçüncü tabur komutanı Binbaşı Lütfi Bilgin ve İkinci bölük komutanı Yüzbaşı Halil Cihan, bir havan mermisiyle şehit düştüler.”⁴⁸¹ Mehmetçik, bu savunma sırasında gösterdiği kararlılık, gözüpeklik, ataklık özellikleri ve savunma becerisiyle “Silver Star” nişanını almaya hak kazanır. Ancak belki de bu özellikleri dolayısıyla Türk birliğinin Kore'deki kayıp oranı, diğer milletlerin kayıp oranından daha fazla olur. “Kore’de on yedi subay ve erimize daha “Silver Star” nişanı verildi. Nişan alanlar içinde, son çarpışmalar esnasında kahramanca şehit düşen üç subayımız da var.”⁴⁸²

Türk tugayı değiştirme birlikleriyle bir taraftan Kore'deki askeri varlığını devam ettirmekte, diğer taraftan yorulan, yaralanan gazilerin yerine yeni Mehmetçikler göndererek Türk ordusunun savaş tecrübesini artırmaktadır. Ancak bunu yaparken, deneyimli tüm askerleri alıp yerine deneyimsiz olanları cepheye sürme gafletinde bulunmamıştır. Deneyimlilerden bir grup, cephede bırakılarak yeni gelenlere öncülük, liderlik, öğreticilik etmeleri sağlanmıştır. “Kore savaş birliğimizin başarılı bir taarruzu. Yüzde sekseni yeni gelmiş subay ve erlerden teşekkür eden birliğimiz, mühim ilerlemeler kaydetti. / Kore’de yeni bir başarı. Tugayımız bir Çin taarruzunu püskürttü. İki saat devam eden çarpışmada komünistlere gayet ağır zayıat verildi. / Kore savaş birliğimiz bir zafer daha kazandı.”⁴⁸³ Birbirinden tam bir yıl arayla yayınlanan bu iki haber, Türk birliğinin cephede daima zaferler kazanan; bu zaferleri, yaptığı mücadelenin bir parçası olarak gören; neferleri, subayları, gediklileri değişse de niteliği değişmeyen bir ordu olduğunu göstermektedir. Gazetelerimizde bu haberlerin yüzlerce benzeri karşımıza çıkmaktadır. Hele Yeni Asır gazetesinin bazı haberleri sözcüğü sözcüğüne tekrarlanır. Gazetelerimiz, Türk birliğinin kahramanlıklarıyla ilgili haberlerin gerçek dışı olduğu izlenimi uyanmasın

⁴⁸¹ Hürriyet, 26 Mayıs 1951, s.1.

⁴⁸² Hürriyet, 8 Haziran 1951, s.1.

⁴⁸³ Hürriyet, 22 Ekim 1951, s.1. / Cumhuriyet, 16 Aralık 1951, s.1. / Hürriyet, 16 Aralık 1952, s.1.

diye, aynı konuyla ilgili yabancı gazetelerde yer alan haberlere de sık sık yer vermişlerdir.

Müttefik kuvvetlerin Kore'de komünistlerle savaştığı, Türk tugayının da her seferinde büyük yararlıklar gösterdiği cephelerden bazıları Vonju, Hoesong, Pangnim, 38. arz dairesi üzerindeki şehir ve kasabalar ile en başta da Seul cephesidir.

Sık karşılaşılan haberlerden biri de birliğimizin süngü hücumuna kalkışıdır. Birleşmiş Milletler'e ait kuvvetlerden diğerlerinin herhangi bir nedenle ya da herhangi bir zaman diliminde süngü hücumuna kalktıklarına ilişkin haberle karşılaşmamaktayız. Bu durumun tek istisnası "Yunan birlikleri de süngü hücumuyla Çinlileri perişan etti." ⁴⁸⁴ haberidir. "Tugayımız Kore'de yeni bir zafer daha kazandı. Süngü hücumuna kalkan Türkler, parlak bir galibiyet elde ettiler. Kunuri baskınından iki ay sonra aynı gün ve saatlerde tugayımız, kızılara yeni darbe indirdi. Süngü hücumuna kalkan kahramanlarımız, Kızıl Çinlilerin cesetleri üzerinden aşarak muharebe meydanında zaferden zafere koşuyorlar. Mehmetçikler Kore'de iki gün içinde üç süngü hücumu yaptılar. Mehmetçik müthiş bir süngü hücumu ile mühim bir tepeyi geri aldı. Kore'de çetin muharebeler oluyor. Kahraman tugayımız, Seul'ün kuzeydoğusunda göğüs göğse bir süngü muharebesi daha verdi. Çevrilen Türk tugayı süngü ile çemberi vardı. Bir Türk bölüğü bu çatışmada binden fazla Kızıl askerini süngüden geçirdi."⁴⁸⁵ Burada birkaç saptama yapmakta yarar var. Müttefik kuvvetlerden hiçbirisi süngü hücumu yapmamaktadır. -Yunanlılar hariç, o da bir kez habere konu olur.- Birliğimiz ise sık sık süngü hücumuna kalkmaktadır. 'Acaba askerimize yeteri kadar mühimmat verilmemekte midir?' sorusu akla gelmektedir. Ancak bu sorunun yanıtını Hürriyet gazetesi muhabiri Hikmet Feridun Es'in verdiği haberden kolayca öğrenmekteyiz: "Burada bize mermiyi yağıdırıyorlar. O kadar bol ki, bütün gün ateş etmekten âdeta parmaklarımız tutmaz oluyor, sağ elin işaret parmağı nasır tutuyor. Hepimiz birer keskin nişancı kesildik."⁴⁸⁶ Bu kez de askerimize yeteri kadar mühimmat verilmesine karşın mermisini

⁴⁸⁴ Hürriyet, 31 Ocak 1951, s.1.

⁴⁸⁵ Akşam, 28 Ocak 1951, s.1. / Hürriyet, 29 Ocak 1951, s.1. / Yeni Asır, 14 Nisan 1951, s.1. / Yeni Asır, 6 Şubat 1951, s.1. / Akşam, 26 Mart 1951, s.1. / Akşam, 26 Nisan 1951, s.1.

⁴⁸⁶ Hürriyet, 28 Kasım 1950, s.5.

kontROLSÜZ bir biçimde harcaması mı mühimmatsız kalmasına yol açmaktadır; yoksa çarpışmalar çok uzun süre devam ettiğinden mühimmat desteği mi alınamamaktadır, soruları akla gelmektedir. Gazetelerimizde Çinli askerlerin süngü hücumundan korktuğuna ilişkin haberler yer almaktadır. Birliğimiz belki de süngü hücumundan başarılı sonuç aldığı için böyle bir harekâta kalkışmaktadır. Süngü hücumuyla ilgili ilginç durumlardan biri de Albay Celal Dora'nın anılarında karşımıza çıkmaktadır: "Beş yüz elli rakımlı tepenin yüksek noktaları oldukça çıplaktı. Hücum sırasında tepemizde dolaşan Amerikan uçakları, hâlâ dost ve düşmanı ayıramadıklarından bu âna kadar hiçbir yardımda bulunamamışlardı. Beş yüz elli rakımlı tepelerde süngülerimizin parladığını gören Amerikalı pilotlar, kendiliklerinden bunların Türk ve karşısındakilerin de düşman olduğuna karar vererek orman içinde ve yol boyunda gördükleri düşman büyük kısmına bomba ve makineli tüfek ateşleriyle saldırarak bir hayli hırpalamışlar ve işlerini bitirdikten sonra kanat sallayarak başarıımızı tebrik edip ayrılmışlardı. Türk süngüsü burada da iki dost ve müttefik birlik mensupları arasında anlaşmak için en güzel bir sembol olmuştu. Türkler süngü hücumu yapıyorlar diyerek filo komutanının meydana dönmeden Dokuzuncu Amerikan kolordu komutanına telsizle verdiği rapor, beş yüz elli rakımlı tepeye yapılan ilk süngü hücumumuza aitti."⁴⁸⁷ Albay Celal Dora'nın anlattıkları, süngü hücumu ile Türklerin özdeşleştiğini -daha ilk süngü hücumundan itibaren- göstermektedir. Türk askeri en sıkışık olduğu zamanlarda süngü hücumuna kalkmaktadır. Süngü hücumuna ilişkin daha önce belirttiklerimize ek olarak akla şunlar da gelmektedir: Türk askeri katıldığı son savaşlarda -gerek Çanakkale Savaşları'nda, gerekse Kurtuluş Savaşı'nda- en sık başvurduğu yöntem olan süngü hücumuna belki de alışkanlığı dolayısıyla başvurmaktadır. Dolayısıyla bu hareket tarzı, psikolojik anlamda bilinçaltına işlemiş bir davranışın dışavurumu olabilir. Henüz yeni tanımaya başladığı modern silahları kullanma alışkanlık ve becerisini yeterince kazanamammasının sonucu da olabilir.

⁴⁸⁷ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 190-191.

Türk tugayının Kore Savaşı'nda gösterdiği son kahramanlık, 28–29 Mayıs 1953 tarihli Vegas Muharebesidir.

1953 yılına gelindiğinde ateşkes görüşmeleri uzayıp gider, bir sonuca ulaşılamaz. Görüşmelerin sık sık kesilmesi ve bir uzlaşma sağlanamaması, yeniden büyük askeri harekâtın başlaması ihtimallerini artırmıştır. Bu nedenle, taraflar savunma hatlarını kuvvetlendirir, muhtemel taarruzları karşılamaya hazır olarak, tetikte beklemektedirler. Komünistler, şanslarını bir kez daha silahla denemek için hazırlanmaya başlamışlardır. İki amaçları vardır. Ya Panmunjan ateşkes görüşmelerinde isteklerini kabul ettirecekler ya da Birleşmiş Milletler hatlarını yararak sonuca ulaşacaklardır.

“3 Mayıs 1953'te Seul'ün kuzeyinde savunma görevi alan Türk tugayı, asıl muharebe hattının bin-bin beş yüz metre ilerisinde manga, takım veya en çok bölük kuvvetiyle tutulan bazı muharebe ileri karakollarını ele geçirmek için zaman zaman gece taarruzlarına başladı. Sekiz saat süren bir gecelik çarpışmada Türk birliğinin sarf ettiği cephane miktarı şöyledir: Üç yüz binden fazla piyade mermisi, dokuz bin dört yüz havan topu mermisi, iki yüz seksen geri tepmesiz top mermisi, dört bin üç yüz el bombası, yüz elli beş tüfek bombası, iki bin ağır havan mermisi, beş bin yedi yüz otuz top mermisi. Komünistler de tahminen on bin beş yüz top ve havan mermisi harcamıştır.”⁴⁸⁸

Bu muharebede iki subay, üç astsubay, yüz kırk altı er şehit olmuş; sekiz subay, iki yüz otuz bir er yaralanmış; iki er de kaybolmuş, büyük ihtimalle esir düşmüştür.⁴⁸⁹ Bu saldırıda taarruz gücünü yitiren düşman, 38. paralel hattının güneyine geçememiştir. Türk tugayının üstün savaş yeteneği ile oluşan bu direniş nedeniyle Komünist Çin, ateşte umduğu avantajı elde edememiş ve “ateşkes” görüşmelerine yeniden başlanmıştır. 27 Temmuz 1953 tarihinde Ateşkes Anlaşması imzalanmıştır. Böylece bu muharebe, Kore Savaşı'nın son muharebesi olarak tarihe geçmiştir. Üçüncü Türk tugayı Vegas Muharebeleri dolayısıyla ABD Cumhurbaşkanlığınca; “Legion of Merit”

⁴⁸⁸ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 339-340..

⁴⁸⁹ SEÇER, Kore Savaşı'nın..., s.306.

nişanı ile onurlandırılır.⁴⁹⁰ Türk tugayının Kore'ye gidişi ve Kore Savaşı'nda katıldığı muharebeleri Hee-Chul Lee şöyle özetlemektedir:

"TARİH : AÇIKLAMA

25 Temmuz 1950: Türk hükümetinin bir Türk tugayının Kore'ye gönderilmesi için karar alması

17 Ekim 1950 : Birinci Türk tugayının Pusan Limanı'na varışı

26-28 Kasım 1950: Wawon (Dukchon) Muharebesi

26-30 Kasım 1950: Kunuri Muharebesi

29-30 Kasım 1950: Sillimni (Pyongyang'ın kuzeyinde bir yer) Muharebesi

12-13 Aralık 1950: Komünist Çinli askerlerin girişiminden dolayı Kyonggi eyaletinin Sosa'ya geri çekilmesi

12-14 Aralık 1950-3 Ocak 1951: Kimpo Muharebesi

26-30 Ocak 1951: Anyang şehri yanında Suri dağlarında muharebe

22-28 Nisan 1951: Cholwon yakınında Hantan nehri Muharebesi

13-20 Mayıs 1951: Toegyewon Muharebesi

7-19 Haziran 1951: Keumhwa Muharebesi

18 Temmuz- 4 Ağustos 1951: Cholwon Muharebesi

4 Ağustos-3 Ekim 1951: Hantan nehrindeki 'Komando' hareketine katılma

24 Şubat 1951-5 Temmuz 1952: Yanggu'nun kuzeydoğusunda 'Heartbreak Ridge' Muharebesi

3-28 Mayıs 1953: Panmunjom'da 'Nevada Complex' Muharebesi

27 Temmuz 1953: Eujongbu'da Birleşmiş Milletler Gücü'nün güvenlik görevini alması

9 Temmuz-10 Temmuz 1953: Türkiye'ye dönüş"⁴⁹¹

Kore Savaşı'nın sona ermesinden sonra Türk birliği, tugay seviyesinde 1960 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. 15 Haziran 1960'ta Kore'ye 258 mevcutlu bir bölük gönderilir. 26 Haziran 1966'dan 30 Haziran 1971'e kadar geçen sürede ise bir manga düzeyinde sembolik olarak varlığını korumuştur.

⁴⁹⁰ ARTUÇ, Kore Savaşlarında..., s. 346.

⁴⁹¹ LEE, Türkiye-Kore..., s. 55.

Böylece 1950 yılında başlayan Kore'deki Türk askerî varlığı, 21 yıl sonra, 1971 yılında, şeref kıtasının da dönüşüyle sona ermiştir.⁴⁹²

2. Kore Savaşı'na İlişkin Yoğun Haberler ve Özel Mektupların Yayımlandığı Özel Ekler

Yeni Asır, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerin özel eklerinde, Türk tugayının Kore'de geçirdiği günler, yaptığı savaşlar, çektiği sıkıntılar, yaşadığı sevinçler, dayanışma duygusu gibi yönleri üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur. Cumhuriyet gazetesinden Faruk Fenik ve Hürriyet gazetesinden Hikmet Feridun Es, zaman zaman Mehmetçiğin girdiği savaşlara katılmış; bu savaşları yakından takip etmişlerdir. Kimi zaman da Müttefik Kuvvetler Karargâhı, gazetecileri cepheden uzaklaştırdığı için Kore'de olup biteni Tokyo'dan takip etmişlerdir.

Bu özel eklerde, daha önce sözünü ettiğimiz ve hikâyesine yer verdiğimiz Silifkeli Mustafa Yılmaz'ın başından geçenlere benzer hikâyeler yer almıştır. Komünistlere esir düşen Mehmetçiğin yaşadığı olaylar anlatılır. Amerikalı bir subayı kurtaran herhangi bir Türk neferi ya da subayının yaşadıklarını, tek başına onlarca Çinliyi esir alan Mehmedi ve hikâyelerini yansıtmışlardır.

Tokyo'ya sevk edilen yaralı Türk askerlerine sevgilerinden, hayranlıklarından dolayı kan vermek için hastanelere akın eden Japonları; Türk cengâverliğini öven İngiliz Avam Kamarası'nı; Amerikan genelkurmay başkanının ve senatörlerden Lodge'un övgüsünü; Türk birliğinin Kore'de huzur, güven kaynağı olduğu gibi haberler de bu özel eklerde yer almaktadır.

Türk kahramanlığı, hem tugay, tabur, takım boyutunda hem de bireyler boyutunda ele alınmıştır. Bu kahramanlık hikâyeleri, "menkıbevi" nitelendirmesiyle yer almıştır özel eklerde. Çünkü anlatılanlar olağanüstü/olağandışı nitelik taşımaktadır. Bu olağan dışlıklar, kimi zaman gerçekten yaşanmışlığa dayanıyorsa, kimi zaman da insan hayal gücünün sonradan yarattığı, kurgu-

⁴⁹² Ahmet Tetik, **Kutup Yıldızı, Kore'de Türk Tugayı**, Ankara, 2007, s.87

ladığı, gerçekten olmamış olaylardır. Fakat bir savaş esnasında imanın yaptırabildiği olağandışı hareketler, güç kullanımı, Çanakkale Savaşı'ndaki Seyit Onbaşı örneğinde olduğu gibi, gerçek bir vakıadır.

Hikmet Feridun Es'in yazı dizisi Hürriyet'te 12 Kasım 1950'de, Faruk Fenik'in yazı dizisi de Cumhuriyet'te 8 Haziran 1951'de başlamıştır. Özel eklerde bu muhabirlerin gönderdiği yazılar, fotoğraflar ve röportajlar da yer almaktadır. Hikmet Feridun Es'in yazı dizisi 12 Kasım 1950'de şu haberle başlamıştır: "Hikmet Feridun Es, Kore'de Mehmetçik'i adım adım takip ediyor. 5000 çocuğumuz burada 5000 masal kahramanı."⁴⁹³ Hikmet Feridun Es, Kore'ye gitmeden önce Uzakdoğu ülkelerinde bulunmaktadır. Uzakdoğu'nun gizemli yönlerini anlattığı bir gezi yazısı yazmaktadır. Kore'ye intikal ettikten sonra Kunuri Savaşı'nı da bizzat yaşamıştır. Bu savaşta yaşadıklarını da bu özel ekte dile getirmiştir.

Faruk Fenik'in 'Kore birliğimizin diğer birliklere benzemeyen ve aksayan tarafları' başlıklı yazı dizisinde dile getirdiği ilginç bir saptama bulunmaktadır: Kore'de zayıtımız nispeti niçin bu kadar yüksek oluyor, diye sorduktan sonra şöyle der: "En çok zayıt veren Birleşmiş Milletler kuvvetleri Amerikalılar, sonra da Türklerdir. Amerikalıların fazla zayıt vermeleri Kore'de fazla kuvvet bulundurmalarından ileri gelmektedir. Türklerin kaybı ise Kore'ye takviye edilmiş bir alayla iştirak ettikleri halde, kendilerini tugay diye tanıtmalarından ve harplerde hisselerine tugay cephesi almalarından ileri gelmektedir. Amerikalıların 25. Tümenine bağlı olan birliğimiz, hep tugay cephesinde dövülmüş ve bu yüzden zayıtımız, beynelmilel harp zayıtı olan yüzde on nispetini aşmıştır. Kayıplarımızın bir kısmı da modern vasıtaları kullanamayışımızdan ileri gelmiştir."⁴⁹⁴ Faruk Fenik'in saptaması gerçekten ilginçtir. Öncelikle saptamanın birinci kısmı doğrudur. Türk ordusunun teşkilâtlanma yapısı gereği, bir piyade alayı mevcudu 2600 civarındadır. Tugay mevcudu ise bunun dört katı olmalıdır. Hâlbuki Kore'ye gönderilen Türk birliğinin mevcudu 4500' dür. Bu mevcut, tugay mevcudunun yarısı bile değildir. Faruk Fenik'in saptamasına çok benzer bir ifadeyi, Kore'de Türk tugayında altı yıl tercüman-

⁴⁹³ Hürriyet, 12 Kasım 1950, s.3.

⁴⁹⁴ Cumhuriyet, 9 Haziran 1951, s.1-3.

lık yapmış olan Güney Koreli Sang Ki Paik yapar: 'Türk tugayı takviyeli bir alaydı.'

Saptamanın ikinci kısmına gelince, Müttefik Kuvvetler karargâhının Birleşmiş Milletlerin çağrısına olumlu cevap veren milletlerin gönderdiği birlikleri, birlik adına göre mi görevlendirdiği, yoksa asker mevcuduna göre mi görevlendirdiği sorusu gelmektedir akla. Faruk Fenik'in saptamasına bakılırsa birlik adına bakarak görevlendirme yapılmaktadır ki, bu durumda Faruk Fenik'in saptamasının doğruluk payı yükselmektedir. Faruk Fenik, sözünü ettiğimiz bu yazı dizisinin 10 Haziran 1951'deki devamında, saptamasını "Kore birliğimizin diğer birliklere benzemeyen ve aksayan yanları" başlığıyla dile getirmektedir. Aynı günkü yazı dizisinin başka bir bölümünde de 'Türk gazetecilerinin nasıl çalıştıkları ve ne gibi müşküllerle karşılaştıkları' üzerinde durmaktadır. Faruk Fenik, yazı dizisinin devamında Türk askerine çok fazla güvenen Amerikan, İngiliz ve Fransız komutanlarının hikâyelerine yer vermekte; onlardan çeşitli anekdotlar aktarmakta, Türk birliğine duyulan güveni yansıtmaktadır.⁴⁹⁵

Faruk Fenik, bu savaşın değerlendirmesini yaparken bir başka ilginç noktaya daha temas etmektedir: "Kore Harbi yalnız Amerika için değil, modern Türk ordusunun yetiştirilmesi bakımından mektep vazifesini görmüştür. Yalnız bundan istifade etmek çaresine bakmalıyız. Bu mektep, bir asker yetiştirme mektebinden ziyade, bir kumandan yetiştirme mektebi olmalıdır. Harpler iyi kumandanlarla kazanılır. Amerikalılar bu harpte birçok kumandan tecrübe ettiler ve en kıymetli generallerini iş görmedikleri için feda etmekten çekinmediler. Kunuri baskınında Türk birliğini haberdar etmeden çekilen ikinci tümen kumandanı şu tebliğle geri alındı: 'Generalin hizmetleri unutulmayacak kadar çoktur. Değerli şahsiyetinden yurttan istifade edilmek üzere kendisi Washington Akademisi'ne tayin edilmiştir.' Amerikalı General Washington'a gitti. Fakat tesadüfe bakın, kendisinden sivil hayatta istifade edilmek istendi ki, emekliye sevk olundu. Kunuri baskınında bütün birlikler ricat ederken, Türk birliğini ileri süren ve böylece Amerikalıların ricat hatlarını emniyet altına

⁴⁹⁵ Cumhuriyet, 14 Haziran 1951, s.1-6.

alan General, Birleşmiş Milletler kuvvetlerini idare edemiyor diye geri alınmadı. Hem Amerikan prestiji korundu, hem de Birleşmiş Milletler'e itiraz kapısı açtırılmadı. Bu bir tecrübe idi. Amerikalı generalin değiştirilmesinden sonra vaziyet tamamen değişti. Birleşmiş Milletler kuvvetleri, üvey evlat muamelesinden kurtarıldı. O gün bugün adalet prensibi bütün birlikler için caridir. Ve her birlik, Birleşmiş Milletler kuvvetleri olarak müsavi hak sahibidir."⁴⁹⁶ Özellikle Kunuri Savaşı'nın değerlendirmesini yaparken sorguladığımız tümen komutanının davranışının yanlış olduğu, Amerikalı yöneticiler tarafından da görülmüş ve general görevden alınmıştır. Faruk Fenik'in buradaki saptamalarına da katılmakla birlikte başka birtakım değerlendirmelerin de yapılması gerekmektedir.

Gazetelerin özel eklerinde ayrıntılı bir biçimde yer alan Kore Savaşı haberleri, savaşın öteki yüzünü anlatması, bireysel kahramanlıkları ve acıları dile getirmesi bakımından oldukça aydınlatıcıdır. Gazete haberleri genellikle soğuktur, insanî duygudan yoksundur; acılara, kederlere, yalnızlıklara, korkulara, beklentilere, sevinçlere uzaktır. Ocaklara ateş düşer; fakat ateş düştüğü yeri yakar. İşte bu noktada özel ekler, gazete haberlerinin duygu eksikliğini gidermede önemli bir işlevi üstlenir. Ayrıca basınının öz kaynaklarından edindiği bilgileri içermesi bakımından da önemlidir. Basınıımızda yer alan Kore Savaşı haberleri, genel olarak aynı kaynaklardan beslendiği için aşağı yukarı birbirinin aynıdır. Tüm gazetelerin temel haber kaynakları Londra Radyosu, BBC, Nafen, AP gibi yabancı haber ajanslarıdır. Bu durumun iki istisnası vardır: Cumhuriyet gazetesinden Faruk Fenik, Hürriyet gazetesinden Hikmet Feridun Es. Ancak bunlar savaşın başladığı tarihte değil, Türk askerinin Kore'ye gönderildiği, Kore'de savaşa başladığı dönemde gitmişlerdir Kore'ye. Acil haber geçmek gereği duyduklarında telsiz kullanmışlar ve bu durum gazetelerde 'Hikmet Feridun Es/ Faruk Fenik telsizle bildiriyor.' biçiminde yer almıştır. Mektupla gönderilen haberler, daha ayrıntılı ve fotoğrafların da yer aldığı haberlerdir. Bu tür haberler, askerlerimizle yapılan röportajları da içermektedir. Genellikle komuta kademesinden alınan bilgiler yer almakla bera-

⁴⁹⁶ Cumhuriyet, 9 Haziran 1951, s.1-4.

ber, erlerin yaşam koşulları, savaşlarda yaşadıkları zorluklar, maceralar, düşmanla çarpışma, esir alma, çember yarma, süngü hücumu gibi hikâyeler de bu tür haberlerin en belirgin özellikleridir. Amerikan askerlerinin komünistler tarafından çevrildiği Kunuri Muharebesi, Türk kahramanlığını gösteren çok önemli olaylardan biridir. Türk askeri, bu muharebede komünist çemberini yararak hem kendini, hem de müttefik kuvvetlerden Amerikan askerlerini büyük bir tehlikeden -yok oluştan- kurtarmıştır. Fotoğraflı, röportajlı bu tür haberler, Yeni Asır gazetesinde de vardır. Fakat bu haberler, kendi muhabiri tarafından aktarılmaz; farklı haber ajanslarından alınma haber ve fotoğraflardır bunlar.

Savaşın tümünü gözlemleme olanağı elbette mümkün değildir. Bu nedenle cephede savaş muhabirliği yapan Hikmet Feridun Es ve Faruk Fenik daha çok Amerikan komuta kademesinin verdiği bilgileri kullanmışlardır. Çünkü basına savaşın seyri ile ilgili bilgi verme yetkisi, müttefik kuvvetler adına Mac Arthur'dadır. Onun izni ve bilgisi dâhilinde açıklamalar yapılır ya da doğrudan o açıklamalarda bulunmakta, bilgi vermektedir. Kimi zaman da basının savaşla ilgili bilgi vermesi yasaklanmıştır. Bu yasaklamanın da çeşitli gerekçeleri vardır. Öncelikle düşmana malzeme verilmemesi, askerin moralinin yüksek tutulması, gizli taarruz plânının düşmana sezdirilmemesi, anî baskınların etkisiz kalmasına neden olunmaması gibi nedenler sıralanabilir. Ayrıca düşmanın hareket kabiliyeti, hareket noktaları, girişimleri hakkında komünist ülkelerin basınında önemli sayılabilecek haberlere yer verilmemesi de müttefik kuvvetler karargâhının böylesi yasaklama kararları almasında etkilidir.

3. Türkiye'nin NATO'ya Girme İsteği, Girişimleri ve Kabulü

1948 yılında Amerikalı devlet adamları, savaş sırasında sanayisi ve altyapısı tahrip edilmiş bulunan Avrupa devletlerinin yeniden yapılanması için Avrupa İmar Programını başlatmışlardır. Bu program içinde Marshall Planı da uygulamaya konmuştur. Türkiye de bu plana dâhil olmak istediğini bildirmiştir. Fakat Türkiye'nin bu talebi, savaştan doğrudan etkilenmediği gerekçesiyle

reddedilmiştir. Bu tavır, Türk yöneticiler için Türkiye'nin Amerika ve Batılı devletler tarafından terk edilmesi biçiminde yorumlanmıştır. Türkiye ancak 4 Temmuz 1948 tarihinde yapılan anlaşma ile Marshall Planı'ndan yararlanmaya başlamıştır. Türkiye, NATO ittifakı kurulduğu andan itibaren -CHP iktidarının devam ettiği süreçte- NATO'ya girme taleplerini dile getirmiş, resmi başvuruda bulunmuştur. Türkiye'nin ABD ve öteki NATO üyelerinin sempatisini ve daha çok yardımını sağlayabilmek amacıyla 28 Mart 1949 tarihinde İsrail'i tanıyan ilk Müslüman ülke olmasından sonra Washington büyükelçimiz Feridun Cemal Erkin, ABD Dışişleri Bakanı Yardımcısı George Mc Ghee'ye, Türkiye'nin Atlantik Paketi'ne alınması için yardımcı olmasını istemiş; ancak CHP hükümetinin yaptığı bu başvurudan olumlu bir sonuç alınamamıştır.⁴⁹⁷ Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'nin NATO'ya alınmasına karşı olmadığı gibi bu ülkeye askerî ve ekonomik yardımın devamından yana görünüyordu. Ancak Türkiye'nin amacı NATO'ya girerek 'bu çelik güvenlik şemsiyesi'nin altında kendini daha güvenli hissedebilmektir. Bu amaçla 1950 genel seçimleri sonucunda iktidara gelen DP hükümetinin Başbakanı Menderes, NATO'ya girmek için adeta fırsat kollamıştı. Bu fırsatın Kore Savaşı sırasında ortaya çıktığına inanıldığı için de Hükümet, TBMM'ye bile danışma gereği görmeden Kore'ye dört bin beş yüz kişilik bir birlik gönderme kararının ardından 1 Ağustos 1950 tarihinde, NATO'ya girmek için on iki üye devlete başvuruda bulunmuş, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü de 7 Ağustos'ta Salzburg'da Fransız Dışişleri Bakanı ile bir hayli kulis yapmıştı.⁴⁹⁸ “Ancak Türkiye'nin NATO'ya üyelik başvurusu 1950 yılının Ağustos ayı başlarında yapılmış ve Türk basını da iktidarı ve muhalefeti ile ortak hareket ederek Türkiye'nin NATO'ya alınması gerektiği düşüncesini büyük bir hararetle işlemiştir. -Bundan sonra da aynı şevk ve heyecanla işlemeye devam edecektir.- İlk zamanlarda Türkiye'nin başvurusunu ABD, Fransa ve İngiltere, daha çok coğrafi nedenlerle reddetmişlerdir. Bu olumsuz sonuca karşın Türkiye, Birleşmiş Milletler'de elli üç oyla Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine kabul edilmiştir. NATO'ya alınmamasının küçük bir avunma ödülü gibi görünen bu durum, Türkiye'yi yeterince memnun etmemiş-

⁴⁹⁷ Feridun Cemal Erkin, **Dışişlerinde 34 Yıl-Anılar-Yorumlar**, Ankara, 1980, s.101

⁴⁹⁸ ALBAYRAK, Türk Siyasi Tarihinde..., s.419.

tir. Bu arada Amerikalı General Omar Bradley'in 'ABD'nin 1950'lerde Askerî Politikası' başlıklı makalesinde 'ülkesinin Türkiye'ye karşı politikasında değişiklik yaptığı' yolundaki görüşleri, Türk basınında ve kamuoyunda kızgınlığa yol açmıştır. Bradley, yazısında Türkiye'yi; İran, Afganistan, Irak, Kore, Siyam gibi ülkelerle aynı konumda gösterip bu ülkelerde bölgesel savaşların çıkma olasılığının daha fazla olduğunu ileri sürmüştü; ABD'nin, kendi güvenliği için bu tehlikeli bölgelerin dışında kalması gerektiği düşüncesini işlemiştir.⁴⁹⁹ Aslında Türkiye'nin NATO'ya girmesine en çok karşı çıkan ülke, bu sıralarda İngiltere'dir. İngiltere'nin karşı çıkışının altında yatan neden ise İngiltere'nin Süveyş ve Ortadoğu politikasıdır. İngiltere, bu kanaldaki egemenliğini sürdürebilmek için Türkiye ve Mısır'ı içine alan bir 'Ortadoğu Komutanlığı' kurulmasından yanadır. Ancak başta Mısır olmak üzere, öteki Arap devletlerinin İngiltere'yi desteklememeleri, bu politikanın iflası ile sonuçlanmış; İngiltere de bu politikanın iflasından sonra Türkiye'nin NATO'ya üyeliğinden yana tavır koymaya başlamıştır. Türkiye'nin NATO'ya üyeliğine karşı çıkan diğer üyelerden Belçika, Hollanda, Danimarka ve Norveç gibi ülkelerin karşı çıkış nedeni ise daha farklıdır. Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya üye olmasıyla ABD'nin kendilerine yaptığı askerî yardımın azalacağından kaygı duymaları nedeniyle bu iki ülkenin NATO'ya üyeliğine karşı çıkmaktadırlar.⁵⁰⁰

Türkiye'nin çok partili hayata geçmesinden sonra NATO'ya girme talepleri, bu kez de DP hükümeti tarafından dile getirilmiştir. "Atlantik Paketi'na Türkiye de alınmalıdır. Atlantik Paketi'na girmek istiyoruz. (sekiz sütuna manşet haber) Atlantik Paketi'na girmedikçe kendimizi emniyette sayamayız."⁵⁰¹ Türkiye'nin Atlantik Paketi'na alınması gerekliliği Birleşmiş Milletler baş temsilcisi Selim Sarper tarafından da 23 Ağustos 1950 tarihinde Birleşmiş Milletler'de dile getirilmiştir. "Birleşmiş Milletler nezdindeki Türkiye baş temsilcisi büyükelçi Selim Sarper, dün akşam Türkiye'nin Atlantik Paketi'na dâhil olduğu surette bu camiaya iki milyon kişilik bir ordu temin edebileceğini söylemiştir. Bu ordu, halen Avrupa'nın en büyük ordusunu teşkil edebilir, demiştir. Sar-

⁴⁹⁹ Hüseyin Bağcı, **Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası**, Ankara, 1990, s.31

⁵⁰⁰ ALBAYRAK, Türk Siyasi Tarihinde..., s. 420.

⁵⁰¹ **Yeni Asır**, 26 Temmuz 1950, s.1. / **Akşam**, 28 Temmuz 1950, s.1.

per, Türkiye'nin herhangi bir taraftan gelebilecek herhangi bir tehlikeye karşı kendini müdafaa edebileceğini belirttikten sonra Birleşmiş Milletler'den ya da Amerika'dan gelebilecek yardımları kabul edeceğini, bu sayede de daha uzun süre mukavemet edebileceğini söylemiştir.”⁵⁰²

Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusyası arasındaki ezeli düşmanlık; Kurtuluş Savaşı yıllarında yardımlaşmaya dönüşse de, Stalin'in İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Boğazlar üzerinde hak iddia etmesi, 1936 tarihli Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin gözden geçirilmesini istemesi, Kars, Artvin ve Ardahan'ı topraklarına katma emeli gütmesi, bunu da açıkça ifade etmesi nedenleriyle yeniden alevlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan galibiyetle çıkan ve sınır komşumuz olan Sovyetler Birliği'nin bu talepleri, Türkiye Cumhuriyeti devletini tehdit eden çok önemli bir unsur olmuştur. Bu tehdidin fiiliyata dönüşmemesi için acil önlemler almak gereklidir. Bu gücün karşısında, onunla baş edebilecek bir başka güçten yardım almak bir zorunluluktur. Bu güç de okyanus ötesindeki Amerika Birleşik Devletleri'dir. “Türk liderler SSCB'nin karşısında süper güç olarak ortaya çıkan Amerika'nın askerî ve diplomatik desteğini kazanmak için harekete geçtiler. Bu uğurda her türlü maliyeti ödemeye hazır olduklarını da Amerikalılara göstermekten çekinmediler.”⁵⁰³ Ayrıca Türk liderler, Türkiye'nin Amerika ve Batı Avrupa'yla ilişkilerini NATO'nun sağlayacağı sağlam bir temel üzerine oturtmayı amaçlamaktadırlar. NATO üyeliğinin, Türkiye'nin sosyo-ekonomik gelişmesini ve ordusunun modernleştirilmesi için gerekli olan Batı yardımını sistemli kılacağını düşünmektedirler. Kore Savaşı, NATO'ya girmede Türkiye için bulunmaz bir fırsattır. Bu fırsatı iyi değerlendirmek isteyen hükümet, Birleşmiş Milletler' in çağrısına acilen yanıt vermiştir.

Hükümetin bu kararı alışına etkide bulunan gelişmelerden biri, ABD'li senatör Harry Cain'in 25 Temmuz 1950 tarihli açıklamasıdır: "Eğer Türkiye, Atlantik Paketi'na tam üye olarak girmiş olsa, bütün ülkeler kendilerini daha etkin biçimde koruma olanağına sahip olacaklardır. Büyük bir denizin kıyıları'nın sadece yarısının korunması olanaksızdır. Eğer bu denizin tamamını ko-

⁵⁰² **Hürriyet**, 23 Ağustos 1950, s.1.

⁵⁰³ USLU, Türk Amerikan..., s. 18.

rumak zorunda ise Türkiye'nin NATO'ya dâhil edilmesi şarttır."⁵⁰⁴ Türkiye'yi NATO'ya girme konusunda cesaretlendiren olgulardan biri de dış basında, özellikle Amerikan basınında yayınlanan, Türkiye'nin içinde bulunduğu zor duruma yönelik haberler ve köşe yazılarıdır. Türkiye'nin NATO'ya giriş için başvurmasından bir süre önce Sun gazetesi, Türkiye'yi Batı dünyasının ileri karakolu olarak nitelendirir ve şu saptamalarda bulunmuştur: "Bulgarlar ve Sovyetler tarafından çevrilmiş olan Türkiye tehlikede bırakılmamalıdır. Rusların Kore'de yaptıkları gibi Doğu Avrupa'da, Balkanlarda ve Ortadoğu'da da tecavüze girişme ihtimali olan şu zamanda, Türkiye'nin bu bölgede demokrasinin bekçiliğini yapması, insanı bir dereceye kadar teselli etmektedir. Türkiye işgal ettiği mevki itibarıyla bu tehlike karşısında çok kıymetli bir ileri karakoldur."⁵⁰⁵ Batılıların Sovyet Rusya'yla ve komünizm belasıyla baş etmeye çalıştığı bu dönemde, Türkiye'nin NATO'ya girmek için çok ısrarcı olması, bu ısrarını açıkça belli etmesi, elindeki bütün kozları açık etmesi anlamına gelmektedir. Hâlbuki NATO'ya alma talebinin Batılılardan gelmesi, belki Türkiye'nin hem ekonomik hem de siyasal olarak rahatlamasını sağlayacak koşulları beraberinde getirecektir.

Türk yöneticilerinin gösterdiği Türkiye'nin NATO'ya girme isteği, daha yoğun bir biçimde gazetelerimizde görülmektedir. Öyle ki Türkiye'nin NATO'ya girişiyle ilgili her söylenti, her haber kırıntısı önemli sayılmış ve bunlar, gazetelerimizde ilk sayfalara, kimi zaman da manşetlere taşınmıştır. "Atlantik Paketi'ne girişimiz eylül ayında görüşülecek. Amerika Dışişleri Bakanı, Amerika'nın Pakt'a girişimizi memnuniyetle karşılayacağını söyledi. İngiltere, Fransa ve İtalya da talebimizi destekleyecekler."⁵⁰⁶ Burada haber yapılan durumun henüz gerçeklikle uzaktan yakından ilişkisi yoktur. Çünkü İngiltere ve Fransa, Türkiye'nin NATO'ya girmesine en çok zorluk çıkaran devletlerdir. İtalya'nın tavrı ise kesinlik kazanmış değildir. Akşam gazetesi, henüz gerçekleşmemiş bir olayı gerçekleşeceği kesin bir durum olarak vermekte bir sakınca görmemiştir.

⁵⁰⁴ ALBAYRAK, Türk Siyasi Tarihinde..., s. 411.

⁵⁰⁵ **Akşam**, 4 Ekim 1950, s.1.

⁵⁰⁶ **Akşam**, 3 Ağustos 1950, s.1.

Necmeddin Sadak, Türkiye'nin, Atlantik Pakti'na girmek için Kore'ye asker gönderdiği ya da Amerika'nın böyle bir koşul ileri sürdüğü yolunda Avrupa basınında çıkan haberlerin doğruyu yansıtmadığını belirtmiştir. Bu iki durumun ayrı ayrı meseleler olduğunu, Türkiye'nin daha önceki hükümet döneminde de Batı yanlısı politikalar izlediğini, Truman Doktrini ve Marshall Yardımı çerçevesinde Amerika'yla yakınlaşmasının yeni bir gelişme olmadığını da belirtmektedir.⁵⁰⁷ Necmeddin Sadak, Türkiye'nin Kore'ye fiilî bir yardımda bulunmasına, hele asker göndermesine tümünden karşıdır. Ancak bu yazısında gösterdiği gibi özellikle dış politika konusunda hükümetin desteklenmesi gerektiğini, uluslararası camiada Türkiye'nin itibarının ve çıkarlarının korunması için sorumlu davranılması gerektiğini göstermektedir. Hükümetin, Türkiye'nin dış politikasında köklü değişiklikler yapmadığını, Batı yanlısı politikasını devam ettirdiğini, asker gönderme kararının önceden Mecliste görüşülmesinin daha doğru olacağını; fakat artık yapılacak işin, hükümetin kararını Mecliste değiştirmek olmadığını ortaya koymaktadır. Böylece Necmeddin Sadak, politikacı değil, devlet adamı kimliği taşıdığını göstermiş olmaktadır.

Bazı haberler, nesnel bir durumu olduğu gibi yansıtmaktan uzaktır; haber, yorumuyla birlikte verilmektedir. "Türkiye'nin Atlantik Pakti'na kabulü Strazburg konferansında görüşülecek. Dışişleri Bakanımız geldi. Türkiye'nin Atlantik Pakti'na alınması sulh için zarurettir."⁵⁰⁸ Türkiye'nin Atlantik Pakti'na alınması sulh için zarurettir, cümlesi dışişleri bakanının görüşü gibi verilirken aslında gazetenin görüşü aktarılmaktadır. "Atlantik Pakti'na girmemize doğru: Kore meselesindeki azimli kararımız büyük bir amil oldu. Amerikan gazeteleri Pakt'a hemen alınmamızı istiyorlar. Bir Amerikan gazetesinin başmakale serlevhası: Türkiye hoş geldiniz."⁵⁰⁹ Herhangi bir Amerikan gazetesinin Türkiye lehine haber yapması, Amerikan yönetiminin görüşü gibi algılanmıştır. Hatta sadece Amerikan yönetiminin görüşü olarak da değil; Türkiye'nin Atlantik Pakti'na girmesi sanki kesindir. "Pakt'a alınacağımız muhakkak gibi... Atlan-

⁵⁰⁷ **Akşam**, 9 Ağustos 1950, s.1.

⁵⁰⁸ **Yeni Asır**, 4 Ağustos 1950, s.1. / **Hürriyet**, 16 Ağustos 1950, s.1.

⁵⁰⁹ **Yeni Asır**, 20 Ağustos 1950, s.1.

tik Paktı konseyinin buna karar vermesi bekleniyor.”⁵¹⁰ Bu haberlerden, var-sayıma dayanmayan, herhangi bir umut ya da umutsuzluk belirtmeyen, tahmin, temenni içermeyen ve en nesnel bilgiyi içeren haberi Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri vermektedir: “Üçler Konferansı dün akşam sona erdi. Bakanların Atlantik Paktı’na girmemize dair teklifi tasvip etmedikleri bildiriliyor. Buna mukabil Atlantik Paktı Askerî Planlaştırma Grubu ile Türkiye arasında özel askerî münasebetler kurulması istenmiş ve ilgililere talimat verilmiş.”⁵¹¹ Üçler Konferansı’nın toplanmasından önce de Cumhuriyet gazetesinde herhangi bir özne haber bulunmamaktadır. 13 Eylül 1950 tarihli Hürriyet gazetesinde Üçler Konferansı’nın başladığının duyurulduğu habere göre bir haber yer almıştır: “Yetkili bir diplomatik şahsiyet, üç büyükler dışişleri bakanlarının muhakkak surette Türkiye’nin Kuzey Atlantik Paktı teşkilatına girmek hususundaki müracaatını inceleyeceklerini söylemiştir. Yetkili kaynak şunları beyan etmiştir: Türkiye’nin emniyeti ve stratejik vaziyeti, Büyük Britanya, Fransa ve Birleşik Amerika dışişleri bakanlarının son derecede önem verdikleri bir meseledir. Bununla beraber Atlantik Paktı’nın emniyet teşkilatı olduğunu göz önünde tutmak lazımdır. Bu itibarla Pakt’ın şümulünü genişletip Atlantik memleketi olmayan devletlerin teşkilata kabulüne yol açabilecek bir karara varılması muhtemel değildir. Zira böyle bir karar, büyük teşkilat ve idari meseleler arz edeceği gibi Kuzey Atlantik camiası ideallerini sarsacak itirazlara da yol açabilir.”⁵¹² Bu haber, yetkili bir diplomata dayandırılmakta ve bu diplomatın ifadeleri herhangi bir şekilde yorum katılmadan aynen verilmektedir. Diplomatın NATO’ya kabul edilmemiz konusundaki öngörülerini ise çok yerinde ve mantıklı çözümlemeler içermektedir. Ayakları yere basan, Atlantik Paktı’nın hangi koşullarda, ne amaçla kurulduğunu bilen, boş hayallere kapılmayan bir yaklaşıma sahiptir. Olayları, gelişmeleri böylesine nesnellikle değerlendirebilen diplomatların bulunduğu bir ortamda, gazetelerimizin bunca boş hayale kapılmasına şaşılacak bir durumdur.

⁵¹⁰ **Yeni Asır**, 6 Eylül 1950, s.1.

⁵¹¹ **Cumhuriyet**, 15 Eylül 1950, s.1.

⁵¹² **Hürriyet**, 13 Eylül 1950, s.1.

Üçler Konferansı'ndan çıkan karar ise Türkiye-NATO ilişkilerinin henüz emekleme devresinde olduğunun ifadesidir. Öncelikle Türkiye'nin NATO'ya girmesi planı, kesin bir dille reddedilmiştir. Ancak Türk yetkililer ile NATO yetkilileri arasında en alt seviyeden olmak üzere bir ilişki kurulması kararı çıkmış ve bu yetkililere, yapacakları işle ilgili talimat verilmiştir.

Hükümet ve basın yayın organları, Atlantik Paketi'ne alınmak için yapılan başvurulardan öyle umutludur ki, olumsuz bir sonuç, kısa bir kırgınlık yaratmaktadır: "Pakta yine alınmadığımız anlaşılıyor."⁵¹³ Kısa bir süre sonra NATO ile ilgili herhangi bir haber, gelişme, yeni bir umut dalgası yaratır. Gazetelerimiz, Atlantik Paketi'ne alınmayacağımıza ilişkin haberleri yayımladıkları zamanlarda bile Atlantik Paketi'nin, Türkiye'nin güvenliğini sağlamaya yönelik garanti verdiği yolunda haberler vermekten de geri durmazlar. Ancak birkaç gün geçmeden, verdikleri bu haberlerin güvenilir kaynaklara dayanmadığını gösteren haberler yapmaktadırlar. Atlantik Paketi üyelerinin, Türkiye'nin herhangi bir saldırıya uğrarsa, Atlantik Paketi'nin yardım edeceğine ilişkin haberlerin ne onaylandığı, ne de reddedildiği yolunda haberler verilmiştir. Söylentilerin, bazı diplomatlardan çıktığı; fakat asıl kararın Atlantik Paketi Konseyi'nden çıkacağı, güvenilir olacak haberin Konseyce verileceği bildirilmektedir. Fakat haber kaynağı olarak diplomatları gösteren gazetelerin gerçekte pek ilgisi olmayan haberler yaptıkları görülmektedir. Yukarıda bir dışişleri diplomatının değerlendirmesine olduğu gibi yer verilmiştir. Bu diplomatın değerlendirmesi çerçevesinde, NATO'yla ya da dış ilişkilerle ilgili durumlarda diplomatlarımızın ne kadar nesnel olabildiğini de böylece görmüş olduk. Yukarıdaki örnek tek olmasına karşın yine de basınının genel tutumu göz önüne alındığında, bu haber kaynağının bir Türk diplomatı olma olasılığı düşüktür. Haber kaynağı belki de Amerikalı diplomatlardandır ve gazete de haberi o diplomatlara dayandırmış olabilir. Ancak gazete haberi, bu konuda pek açık değildir. Tüm bunlara karşın Amerika, Türkiye'nin güvenliğinin, kendi güvenliği demek olduğu yolundaki gayri resmi haberleri basına sızdırmaya devam etmiştir. Amerikalı diplomatlar, Türkiye'nin güvenlik endişesinin farkındadırlar.

⁵¹³ **Yeni Asır**, 17 Eylül 1950, s.1.

Bir yandan resmi olarak Türkiye'nin NATO'ya üye olmasının önü tıkanırken, diğer yandan da resmi olmayan yollardan Türkiye'ye umut vermektedirler. Bu durumu şöyle yorumlayabiliriz: Amerikalılar, Türkiye'nin Batı'ya yönelmesinden, NATO üyesi olma kararından memnunluk duymaktadırlar. Coğrafi konumu bakımından, stratejik ortaklık kuracağı bir devletin kendisinden, Batı dünyasından uzaklaşıp komünistlere yakınlaşmasını asla istememektedir. Ancak Türkiye'nin isteklerine hiçbir zorluk çıkarmadan olumlu yanıt vermek de ulusal çıkarları açısından doğru görülmemektedir. Türkiye'nin zaaflarından yararlanmak, Türkiye'den daha fazla taviz koparmak için diplomatik oyunlara başvurumaktadırlar. Eşit koşullara sahip olmayan Türkiye, bu oyunda kimi kozlarını bilerek, isteyerek Amerika'ya teslim etmektedir belki de.

Kısa bir suskunluktan sonra gazetelerimizde tekrar Atlantik Paktı ile ilgili haberler yer almaya başlamıştır. Türkiye, Atlantik Paktı'nın askeri komisyonuna davet edilmiştir. Hükümet, aynı gün kararını telgrafla bildirir. Genelkurmaydan yetkili subaylar Atlantik Paktı genelkurmayı ile görüşmelere başlamak üzere Washington'a hareket ederler. Bir süre sonra Türkiye'ye yeni bir teklif yapılır: NATO'nun Akdeniz kanadına katılma. Fakat Türk hükümeti bu teklife hiçbir zaman olumlu bakmamıştır. "Ankara'da mühim siyasi görüşmeler var. Türkiye, Atlantik Paktı ve Güvenlik Konseyi. İngiliz ve Amerikan elçileriyle son görüşmeler büyük alaka uyandırdı. Büyük Batılı devletlerin Türkiye'ye yaptığı teklif: Atlantik konseyi, Türkiye'yi Akdeniz grubu devletlerine iltihaka davet etti."⁵¹⁴ İngiltere, Fransa ve Amerika'nın Türkiye'yi Akdeniz Paktı'na yönlendirmesinin gerçek nedeni gazetelerimizde yer almaz. Ancak bu istemin nedenleri olmalıdır:

- Akla ilk gelen nedenlerden biri, bu üç devletin kendi savunmalarını öncelikli tutmakta olduklarıdır.
- Diğer devletlerin güvenliklerinin, kendi güvenliklerinden sonra geldiğini düşünmektedirler.

⁵¹⁴ **Yeni Asır**, 28 Eylül 1950, s.1. / **Yeni Asır**, 29 Eylül 1950, s.3.

- Silah, araç gereç, teçhizat bakımından daha ilkel olanaklara sahip Türkiye gibi devletlerin ordusunun modernizasyonu, bu üç devlete fazladan bir ekonomik yük getirebilir.
- Akdeniz bölgesi ülkelerinin oluşturacağı bir güvenlik paktı, pakt ülkelerine yönelebilecek herhangi bir saldırının şok etkisini emecektir.
- Bölge ülkeleri kendi savunmaları için öz kaynaklarını kullanacak, İngiltere, Fransa ve Amerika'ya fazla yük oluşturmayacaktır.

"Akdeniz Paktı'na girmek istemiyoruz."⁵¹⁵ NATO'nun Amerika dışındaki diğer üyelerinin Türkiye'nin NATO'ya üyeliğine pek sıcak bakmamaları nedeniyle Türkiye'ye aralıklı olarak Akdeniz grubuna katılması teklifleri yapılmıştır. Örneğin 29 Eylül 1950 tarihli gazete haberi ile şimdi vereceğimiz gazete haberinin arasında on aylık zaman farkı vardır. Yani Türkiye'ye on ay önce yapılan bir teklif, on ay sonra yeniden yapılmaktadır. "Amerika, pakt üyelerini konferansa çağırarak. 8 Amerikan Ayan üyesi, Türkiye, Yunanistan ve İspanya ile müzakerelere girişilerek bir Akdeniz müşterek savunma paktı yapılmasını istediler."⁵¹⁶ İngiltere ve Fransa da kurulacak bir Akdeniz Paktı'na dâhil edilmemiz gerektiğini ileri sürmektedir. "Fransa bir Akdeniz Paktı'na taraftar. Atlantik Paktı'nın genişletilmesine dair Fransız görüşü yakında açıklanacak. Kuzey Atlantik Paktına iştirakimiz ve İngiltere. İngiliz kabinesi dün yaptığı toplantıda Türkiye ile Yunanistan'ın Pakt'a iştirakleri meselesini inceledi. Londra'da yetkili çevreler, Atlantik Paktı'na alınmamız için yüzde elli ihtimal olduğunu ve İngiltere'nin de bizi desteklemeye meyyal(eğilimli) göründüğünü söylüyorlar."⁵¹⁷ Yetkili çevreler ve basınımız, İngiltere'nin desteğini almak konusunda çok umutludur. Ancak bir gün sonraki gelişmeler Türk hükümetinin de hayal kırıklığı yaşamasına neden olmaktadır. "Kuzey Atlantik Paktı ve Türkiye'ye karşı engeller. İngiltere'nin hareket tarzı Ankara'da hayret uyandırdı. Fransız görüşü de sarıh görülmedi. Times, Türkiye-Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paktı'na alınmasından ziyade bu devletleri Doğu Akdeniz mü-

⁵¹⁵ **Hürriyet**, 25 Nisan 1951, s.1.

⁵¹⁶ **Akşam**, 6 Haziran 1951, s.1.

⁵¹⁷ **Cumhuriyet**, 21-23 Mayıs 1951, s.1.

dafaasına iştirak ettirecek bir pakt tavsiye etmektedir."⁵¹⁸ Türkiye ise İngiltere ve Fransa'nın realist bir politika takip etmediklerini belirtmiştir. Resmî makamlar, Türkiye'nin NATO'ya alınması konusunda çıkarılan engeller karşısında soğukkanlılığını korumaktadır. Ölçülü, temkinli aynı zamanda ısrarcı tutumunu sürdürmeye devam etmektedir. Ancak basın bu konuda hükümetin gösterdiği basireti, soğukkanlılığı gösterememiştir. Basın, duygusal yaklaşımını hemen her yazısında göstermeye devam eder. Her ne kadar Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri, hükümetin gösterdiği basireti gösteriyorsa da diğer gazetelerin hepsinde bir acelecilik, heyecan, umut ve beklenti bulunmaktadır. 1951 yılının Mayıs ayı sonlarında dahi Atlantik Paketi'ne alınmamız şüphelidir. Amerika'nın bütün tavsiye ve ısrarına rağmen pakta alınmamıza Batı Avrupa'nın muhalefeti devam etmektedir. Ancak Birleşik Amerika'nın, Türk askerinin Kore'de gösterdiği kahramanlıktan etkilendiği, özellikle Türkiye'nin NATO'ya girmesini sağlayacak politik desteği 1951 yılının ilk yarısından itibaren vermeye başladığını söylemek mümkündür. Amerika Dışişleri Bakanı Dean Acheson, yaptığı açıklamalarla bu desteği açıkça göstermiştir. "Türkiye'nin Kore Savaşı sırasında gösterdiği duyarlılık, Amerika'yı çok mutlu etmiş olmalı ki, Dışişleri Bakanı Dean Acheson yaptığı açıklamada; Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya'nın Güneydoğu Avrupa'nın askerî dengesinin önemli öğeleri olduğunu belirterek bu ülkeleri, Atlantik Paketi ile ilgilerini göz önüne alarak 'bulundukları bölgenin savunma müzakerelerine iştirake davet ettiklerini' söylemişti. Aynı günlerde ABD Havacılık Bakanı Thomas Finletter, Türkiye'nin barışçı çabalarından övgü ile söz ederken, Donanma Harekât Başkanı Amiral Forrest Sherman da Türk Kara Ordusu'nun barışa önemli katkılarda bulunabileceğine dikkat çekmişti. Türkiye'yi 22 Şubat'ta ziyaret eden ABD Altıncı Filosu'na mensup Oramiral J.Ballentin komutasındaki beş savaş gemisi, İstanbul'da çok sıcak bir şekilde karşılanmıştı. Aynı gün Türkiye'yi ziyaret eden İngiltere'nin Ortadoğu Başkomutanı General Sir Brian Robertson da Türk askerî gücünden övgüyle söz etmişti. Bu diplomasi trafiği, NATO'ya giden yolların yavaş yavaş Türkiye'ye açıldığının ilk işaretleri olmuştu. Bu umudu ilk dile

⁵¹⁸ Cumhuriyet, 24 Mayıs 1951, s.1.

getirenlerden biri, muhalefetin ileri gelenlerinden Nihat Erim olacaktı. Erim, Ulus'taki ' Türkiye ve Atlantik Pakti' başlıklı yazısında Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve İspanya'nın NATO'ya girmeleri olasılığının güçlendiğini belirterek Le Monde gazetesi Washington muhabirinin bir haberine gönderme yaparak ABD senatosunda Türkiye ve Yunanistan'ın Pakt'a alınmasını isteyen üyelerin giderek arttığını ileri sürmüştü. Erim'in gönderme yaptığı yazıya göre ABD Hava Kuvvetleri'nin bu iki devletin üye olmasından en büyük beklentileri şunlardı:

1. Ege Denizi'ni elde tutmak,
2. Mümkün olduğu kadar uzun bir müddet Boğaz sahillerini muhafaza etmek,
3. Anadolu'daki hava meydanlarını Sovyet saldırıları başlar başlamaz kullanabilmek,
4. Yugoslavya'nın güney ve doğu yakalarını korumak,
5. Ruslarla peyklerinin Arnavutluk ve Avlonya üslerini fiilen ele geçirmelerini önlemek... 'ti. "519

Türkiye'nin NATO'ya girme taleplerine henüz olumlu bir cevap verilmemesi Batı basınında dahi kaygıyla karşılanmaktadır. New York Herald Tribune muharriri Anne Mc Cormick, Türklerin Amerika'yla ittifakına menfi bir cevabın uyandıracığı tepkileri tahlil etmiştir. Özellikle Kuzey Atlantik Pakti'na girme konusunda Türkiye'nin olumsuz bir cevap karşısında daha dikkatli adım atacağını, Amerika'nın Rusya'ya karşı Akdeniz'de girişeceği bir savaşta Türkiye'nin desteğini rahatlıkla alamayacağını, bu durumda bunun bir fiyatının olacağını belirterek Türk yöneticilerinin İkinci Dünya Savaşı'nda izledikleri politikayı devam ettireceklerini ifade eder.⁵²⁰ Aslında Amerikan basınının temel kaygısı, Amerika'nın ileride daha büyük zararlara uğrayacağı kaygısıdır. Türkiye'nin desteklenmesi gibi bir izlenim bırakmasına rağmen gerçekte, Amerika'nın uzun vadeli çıkarlarının düşünülmesinden başka bir biçimde yorumlanması zor bir durumdur bu.

Gazetelerimizde Kore'ye takviye birlik istendiği ve bu birliğin yakında gönderileceğine ilişkin haberler yayınlanmıştır. Bu tür haberlerin yayınlandığı

⁵¹⁹ ALBAYRAK, Türk Siyasi Tarihinde..., s. 420 – 421.

⁵²⁰ Cumhuriyet, 4 Mayıs 1951, s.1.

ilk günlerde haberler, hükümet sözcüsü tarafından yalanlanır. Ancak çok geçmeden gönderilecek takviye birliklerin hazırlıkları hakkında bilgiler verilmeye başlanır.

Türk askerinin Kore'deki başarısı, kahramanlığı, Amerikalı generallerin ve yöneticilerin dikkatinden kaçmamıştır. Bu askeri güç, olası bir Rus saldırısında Sovyet Rusya'yı durdurmak bakımından etkili olacaktır. NATO'ya alınacak bir Türkiye, modernize edilmiş askeri gücüyle önemli bir savunma merkezi özelliğine kavuşacaktır. Bu yararlanma isteği de Amerika'nın, Türkiye'yi NATO'ya kabul ettirecek kararı desteklemesindeki etkenlerden biridir.

Abidin Daver, 25 Mayıs 1951 tarihli makalesinde özetle şunları belirtmektedir: Kore Savaşı başlamadan önce Amerika. Türkiye ve Yunanistan'ın Atlantik Paktına alınmasına taraftar değildi. Ancak savaşın başlamasından sonra Avrupalı müttefiklerin yan çizmesi, Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesi, Mehmetçiğin Amerikan askerini esaretten ve hezimetten kurtarması, Amerika'nın Türkiye'ye olan güvenini artırdı. Atlantik Paktı'na alınmadığımız için üzölmek yerine Amerika'yla karşılıklı ittifak kurulmasını temin etmek, daha önemli bir kazanç sağlayacaktır.⁵²¹

Sedat Simavi, İngilizlerle Fransızların Türkiye'yi bir çeşit çıban başı, savaşın sorumlusu olarak gördükleri için Atlantik Paktına yanaştırmadıklarını, bu durumu gören hükümetin restleşmesi gerektiği halde hâlâ aralarına girmeye çalışmamızın milli gururumuzu düşünmemek olduğunu belirtmektedir.⁵²²

Abidin Daver, Amerika'nın Türkiye'yle bir güvensizlik sorunu olduğunu da böylece satır arasında belirtmiş olmaktadır. Bu güvensizlik, Kurtuluş Savaşı yıllarında başlamış, İkinci Dünya Savaşı sürecinde de artmıştır. Güvensizlik, Amerika'yla da sınırlı değildir. Simavi'nin de değindiği gibi İngilizlerle Fransızların da böyle bir yaklaşımları söz konusudur. Daver'e göre yaptığımız fedakârlıkların karşılığı Amerikan dostluğuna nail olmaktadır ve bu durum çok önemlidir. Bunu da Kore'ye asker göndermekle ve Mehmetçiğin kahramanlıklarıyla, Amerikalıları canı pahasına kurtarmasıyla kat kat hak etmiş

⁵²¹ **Cumhuriyet** 25 Mayıs 1951, s.1.

⁵²² **Hürriyet**, 15 Haziran 1951, s.1.

bulunmaktayız. Atlantik Paktı'na alınmasak ne gam, Amerika'yla ittifak kurduk mu tüm sorunlarımızı halletmiş olacağız nasıl olsa (!) Sedat Simavi'nin Kore Savaşı, Atlantik Paktı, Amerika'yla dostluk ilişkisi gibi konulara yaklaşımı, Abidin Daver 'in yaklaşımından çok çok farklıdır. Ona göre Atlantik Paktı'na bizi layık görmeyenlere yanaşmaya çalışmamızın anlamı yoktur. Simavi'ye göre hükümetin bu konuda tavrı daha sert, millî politikaları öne çıkaracak yöntemler içermesi gerekmektedir.

Türkiye'nin Atlantik Paktı'na alınmasından bir sene öncesinde dahi Pakt'a alındığı izlenimi bırakan haberler yayınlanmıştır gazetelerimizde. Bunun bir nedeni, Türk basınının Atlantik Paktı'na alınmamıza kesin gözüyle bakmasıdır. Atlantik Paktı'na girişle ilgili görüşmelere ancak yetkililer katılmaktadır; basın da yetkililerin yaptığı açıklamalara dayanarak kimi zaman olmasını istedikleri şeyleri haber yapmaktadır. "Türkiye nihayet Atlantik Paktı'na alınıyor. Bunun mühim amillerinden biri de Kore kahramanlarımız."⁵²³ Yeni Asır ve Akşam gazeteleri 1951 yılı başından itibaren Atlantik Paktı'na kesinlikle alınacağımızı yazmaya başlamışlardır. Fakat Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri önce de olduğu gibi nesnel yaklaşımlarını sürdürmektedirler. Cumhuriyet gazetesi "Atlantik Paktı'na kabul edilmemiz için tetkikler. Washington'dan gelen haberlerde bu hususta yakında bir karara varılacağı bildiriliyor. Acheson, dünkü demecinde Türkiye ve Yunanistan'ın Pakt'a kabul edilmeleri meselesinin tetkik edilmekte olduğunu söyledi. Fakat fazla izahat vermekten istinkâf etti."⁵²⁴ derken, Yeni Asır gazetesi "Atlantik Pakta artık alınıyoruz." biçiminde vermektedir haberi. Aynı dönemdeki gelişmeler için Akşam gazetesi ise durumu "Atlantik Konseyi, Pakta girmemizi tasvip etti. Acheson, ayrıca yapılan müdafaa anlaşmasının önemini belirtti."⁵²⁵ biçiminde ifade eder. Hürriyet gazetesi yazarı Şükrü Kaya, "Türkiye'nin Atlantik Paktı'na Alınması Güçleştiriliyor" başlıklı yazısında özellikle İngiltere'nin, Türkiye'nin ve Yunanistan'ın üyeliğine karşı gibi görünmediğini; ancak çeşitli bahaneler

⁵²³ **Yeni Asır**, 18 Şubat 1951, s.1.

⁵²⁴ **Cumhuriyet**, 10 Mayıs 1951, s.1.

⁵²⁵ **Yeni Asır**, 19 Temmuz 1951, s.1. / **Akşam**, 21 Eylül 1951, s.1.

öne sürdüğünü yazmaktadır. Pakt'a giriş konusunda kendilerinden başka memleketlerin de olduğu bahanesi en önemli bahaneleridir⁵²⁶ demektedir.

Şevket Bilgin, köşesinde Türkiye ile İsveç'in dış politikadaki farklı tutumlarına değinen La Sülse gazetesinin yorumuna yer vererek bu konuda kendi yorumlarını dile getirmektedir. La Sülse gazetesi, Türkiye'nin Atlantik Pakti'na girmek için sıra beklediğini, İsveç'in ise bu pakta ısrarla davet edilmesine karşın girmek istemediğine değinmiştir.⁵²⁷

Sedat Simavi, Atlantik adlı yeni bir paktın peşinde olduğumuzu, zarar hanesi çok kalabalık olan bu pakta girerken iyi düşünmemiz gerektiğini, akli başında devlet yöneticilerinin böyle bir pakta davet edilse de girmesinin doğru olmadığını İsveçli devlet adamlarının elçilerimize söyledikleri ifadelerden örneklerle açıklamaktadır.⁵²⁸

Sedat Simavi, Atlantik Pakti'na girme konusunda İsveç gazetelerinin yorumlarını aktaran Şevket Bilgin'den farklı düşünmektedir. Bilgin, İsveçli gazetecilerin görüşlerine, Türkiye'nin niçin Pakt'a alınması gerektiğini göstermek amacıyla; Sedat Simavi ise İsveç gibi Türkiye'nin de kendi ayakları üzerinde durması gerektiğini kanıtlamak üzere yer vermiştir.

Türkiye'nin Atlantik Pakti'na alınmasına yönelik en belirgin ve kesin tavır Amerika'ya aittir. Amerika, Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesinden bir süre sonra Atlantik Pakti'na Türkiye'yi de alma taraftarı olduğunu açık bir dille ifade etmeye başlamıştır. Ancak Pakt üyesi diğer devletlerin aynı tavrı sergilediğini söylemek mümkün değildir. İngiltere ve Fransa, Türkiye'nin Pakt'a alınmasına pek sıcak bakmazlar. Hatta kimi zaman oyalama taktiği güderler. Gerek İngiltere gerekse Fransa, görüşlerini açıkça beyan etmekten kaçınır. "Atlantik Pakti'na iştirakimize dair İngiltere görüşünü henüz açıklamadı. Bütün üyelerin muvafakati lazım olduğu için İngiltere kendi fikrini New York'taki Konsey toplantısında bildirecek. Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik Pakti'na kabulü hususunda Fransa'nın hiçbir müspet veya menfi kanaatinin bulunmadığı açıklandı. Türkiye ve Atlantik Pakti: Amerika, diğer üye memleketlerle

⁵²⁶ **Hürriyet**, 22 Temmuz 1951, s.1.

⁵²⁷ **Yeni Asır**, 25 Nisan 1951, s.1.

⁵²⁸ **Hürriyet**, 19 Haziran 1951, s.1.

temaslara başladı."⁵²⁹ Amerika, Türkiye ve Yunanistan'ın Atlantik Pakti'na alınması için birçok girişimde bulunmuştur. Özellikle Pakt içinde güçlü konumdaki İngiltere ve Fransa'yı ikna edebilmek için uğraş vermiştir. Çünkü bu devletlerin onay vermesi, diğer üye devletlerin de herhangi bir zorluk çıkarmaması anlamına gelecektir. Zaten diğer üye devletleri ikna eden, en güçlü devlet konumundaki Amerika'nın bu konudaki tutumudur. "Atlantik Pakti'na dair Amerika'nın teşebbüsleri. Pakta dâhil olan üye devletler nezdindeki ayrı ayrı zeminin yoklanmasına başlandı. İngiltere hükümeti Dışişleri Bakanı Morrison, Almanya'dan döndükten sonra meseleyi incelemeye başlayacak. Fransa da bu mevzu ile yakından ilgileniyor."⁵³⁰ Atlantik Pakti'na yeni üye girişinin en önemli zorluğu Pakt'a üye bütün devletlerin onayının alınması mecburiyetidir. Bu nedenle Türk dışişleri, aylarca hatta yıllarca, yılmadan ve ısrarla Atlantik Pakti'na girme kararlılığını göstermiştir. 31 Aralık 1951 tarihinde Kanada parlamentosu Türkiye'nin Atlantik Pakti'na girişini onaylamıştır. "İtalya, Türkiye ve Yunanistan'ın Atlantik Pakti'na alınmasını istedi. Kuzey Atlantik Pakti'na girmemiz ihtimalleri. Fransa'da da namzetliğimizi desteklemek için kuvvetli bir cereyan belirdi. Mc Ghee: 'Biz Türkiye'yi en sağlam müttefiklerimizden biri telakki addediyoruz.' diyor."⁵³¹

Atlantik Pakti'nın bütün toplantıları dikkatle ve titizlikle takip edilmiş. Bu toplantılardan çıkacak karar büyük bir merakla beklenmiştir. Henüz Pakt'a üye olmayan Türkiye'nin, Atlantik Pakti konferanslarına davet edilmesi beklentisi de görülmektedir. "Atlantik Pakti konferansı 16 Şubat'ta Lizbon'da toplanacak. Tasdik formaliteleri o zamana kadar biterse, konferansa hükümetimiz de davet edilecek."⁵³²

1951 yılı ortalarına gelindiğinde Türkiye'nin NATO'ya üyeliğine karşı çıkan devletlerin sayısı giderek azalmıştır. Amerika'nın direktmelerine en çok karşı çıkan İngiltere ve Fransa da 1951 Temmuz'unda karar değiştirirler. "Pakta alınmamız yolundaki gayretler arttı. Türkiye'nin pakta alınmasına üye-

⁵²⁹ **Hürriyet** 10 Ağustos 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 13 Eylül 1950, s.1. / **Akşam**, 19 Şubat 1951, s.1.

⁵³⁰ **Cumhuriyet**, 17 Mayıs 1951, s.1.

⁵³¹ **Akşam**, 24 Aralık 1950, s.1. / **Cumhuriyet**, 11 Temmuz 1951, s.1.

⁵³² **Hürriyet**, 17 Ocak 1952, s.1.

lerden beş-altı devlet itiraz etti.”⁵³³, “İngiltere’nin kararı resmen açıklandı: Türkiye ve Yunanistan’ın Atlantik Paketi’na alınmaları en mükemmel hal şeklidir. Ayrıca bir Akdeniz komutanlığı kurulacak. İngiltere’nin teklif ettiği son formülü Amerika’nın da kabul ettiği bildiriliyor. Atlantik Paketi’na girmemize Fransa da taraftar. Atlantik Paketi ve Türkiye: Fransa da taraftar olduğunu bildirdi. Pakta alındıktan sonra, Türkiye’nin Yakın Şark’ta bir sulh unsuru olarak rol oynayacağına Fransa’da büyük bir ehemmiyet atfedilmektedir.”⁵³⁴

Necmeddin Sadak, Türkiye – Atlantik Paketi ve Son Günlerin Hadiseleri başlıklı yazısında, Avrupa, Asya, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu’daki gelişmelere değinmekte; özellikle Komünist Çin’in Kore Savaşı’na karışması sonrasında bu bölgelerle ilgili Amerikan politikasının değiştiğini anlatmaktadır. Altı ay önce Türkiye ve Yunanistan’ın Atlantik Paketi’na alınmasına karşı olan devletlerin şimdi bu görüşe sıcak baktığını ifade etmektedir. Bir gün sonraki yazısında da Türkiye’nin ve Ortadoğu’nun güvenlik ve savunmasına daha fazla önem verilmeye başlandığına değinmektedir.⁵³⁵

Necmeddin Sadak, baştan beri Türkiye’nin Atlantik Paketi’na girmesi gerektiğini belirtmektedir. Amerika, Fransa ve İngiltere’nin yaklaşımlarının değişmesinden duyduğu memnuniyeti de sezdirmektedir. Türkiye’nin, savunmasını yapabilmesi için Atlantik Paketi’na girmesinin zorunluluk oluşturduğu düşüncesine sahiptir. Bu nedenle Atlantik Paketi’na girmek için attığı adımlarda hükümetle hemfikirdir.

Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, çeşitli zamanlarda Atlantik Paketi’na alınmamız için görüşmeler yapmaktadır. Köprülü, Paket’a üye devletlerin dışişleri bakanları ile ikili görüşmeler yapmaktan, kulis faaliyetleri yapmaktan asla vazgeçmemiştir. Bunlardan birini de 2 Ağustos 1951’de Strasbourg’ta İngiltere Dışişleri Bakanı Morrison ile yapar. Feridun Cemal Erkin de Mc Ghee ile görüşür. Türkiye ve Yunanistan’ın Paket’a alınmalarına dair herhangi bir muhalefetin bulunmadığı, zeminin müsait olduğu izlenimini edinirler. Dışişleri

⁵³³ **Akşam**, 6 Haziran 1951, s.1.

⁵³⁴ **Akşam**, 19 Temmuz 1951, s.1. / **Akşam**, 17 Ağustos 1951, s.1.

⁵³⁵ **Akşam**, 23 Şubat 1951, s.1.

Bakanı Fuat Köprülü'nün ikili görüşmeleri Türkiye'nin Atlantik Paketi'ne alınmasında önemli bir rol oynamıştır.

Atlanmaması gereken önemli bir husus da Türkiye'nin NATO'ya üyelik başvurusunun NATO devletleri tarafından hiçbir zaman tek başına ele alınmamasıdır. Daima Yunanistan'ın üyeliğiyle birlikte ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Ayrıca hem Türkiye'nin hem Yunanistan'ın NATO'ya üyeliğiyle birlikte genişleyen ittifakın savunacağı alan da genişlediğinden NATO içinde yeni bir komutanlık kurulması zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle NATO devletleri tarafından Ortadoğu komutanlığı kurulması kararı da alınmıştır. "Atlantik Paketi Ortadoğu Komutanlığı kuruluyor. Paktin ileri gelen üyeleri bu mevzuda en müsait imkânları tespit ediyorlar. Karargâhın Türkiye'de kurulması muhtemel. Türkiye ve Yunanistan'ın pakta alınması mevzuunda oy birliği için hayli terakki kaydedildiği bildiriliyor."⁵³⁶ Tüm bu gelişmelerin yanı sıra Avrupa orduları başkomutanı Eisenhower, Avrupa savunmasında Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve İspanya'nın Batı savunmasına iştirak ettirilmesi gerektiğini açıkça beyan etmiştir. Eisenhower'ın açıklaması da NATO üyesi devletler üzerinde olumlu etki yapmıştır. Türkiye'nin, NATO'nun güney kanadını güçlendireceğini düşünen Amerikalılar, diğer Batı devletlerinin şiddetli muhalefetine rağmen Türkiye'nin NATO'ya üyelik başvurusunu desteklemeye devam etmişlerdir.

Yeni Asır gazetesi, "Atlantik Paketi'ne kabulümüzden sonra iktisadi bünyelere göre ayarlama kararına uyulacağından savunma masraflarımızın hafifleyeceği umuluyor."⁵³⁷ biçiminde bir tahminde bulunur. Yapılan tahmin, daha önce verilen haberlere ve o günün (22 Eylül 1951) koşullarına pek uygun düşmemektedir. Rusya'yla bir barış anlaşması yapılsa dahi Amerika'nın silahlanmaya devam edeceği bildirilmektedir. Örneğin şu haber 22 Eylül tarihli Yeni Asır gazetesinin ilk sayfasında yer almaktadır: "Amerika-Rusya anlaşması muhtemel. Bu takdirde Amerika silahlarını artırmaya devam edecek."⁵³⁸ Amerika'nın silahlanmaya devam etmesi, müttefiklerinin de silahlan-

⁵³⁶ **Akşam**, 9 Ağustos 1951, s.1.

⁵³⁷ **Yeni Asır**, 22 Eylül 1951, s.1.

⁵³⁸ **Yeni Asır**, 22 Eylül 1951, s.1.

maya devam etmesi -Türkiye de dâhil- silah harcamalarının artması demektir. Bu arada Sovyet Rusya'nın silahlanması olgusunun göz ardı edilmemesi, müttefiklerin olası bir Sovyet saldırısından daima çekinmelerinin, bu realiteyi doğurduğunun gözden kaçırılmaması gerekmektedir. Türkiye'nin silahlanmaya harcayacağı yeterli parası olmadığından bu silahlanmayı Amerika'ya borçlanarak gerçekleştirecektir.

1951 yılı Ağustos, Eylül aylarında Atlantik Paktı'na alınışımıza dair yorumlar, değerlendirmeler yoğunlaşmıştır. Gerek Nadir Nadi, gerek Abidin Daver, gerekse Cumhuriyet gazetesi adına belirtilen görüşler, daha çok bu sürecin değerlendirilmesine yöneliktir.

21 Eylül 1951 tarihinde Atlantik Paktı konseyi, adaylığımızı onaylamıştır. "Ottava Beyannamesi" adı altında yayımlanan tebliğ, üye devletlerin hürriyetleri korunacaktır, demektir. Pak't'a iştirakimizi tavsiye eden karar, on iki devletin parlamentoları tarafından onaylanacak ve Roma Konferansı'nda resmi davetiyeler gönderilecektir. Başbakan Adnan Menderes, demokrasilerde tesanüd ve birliğin temini bakımından Pak't'a iştirakimizin mühim bir adım teşkil etmekte olduğunu söyler. Hükümet, Kuzey Atlantik Pak'tı'na kabulümüze dair muhalefet partilerinin görüşlerini almıştır. Bu konuda ileri sürülen düşünceler, meclis görüşmeleri sırasında açıklanmıştır. Muhalefetin Kore'ye asker gönderme kararının alınış şekline olan itirazı, hükümet tarafından dikkate alınmıştır. İkinci kez benzeri bir çatışmayla uğraşmamak için NATO konusunun meclis gündemine getirilmesi gerektiğini düşünürler ve düşündüklerini de gerçekleştirmişlerdir.

Türkiye'nin Atlantik Pak'tı'na adaylığının kabulünden sonra Amerika başkanı Truman, Türkiye ile derhal işbirliği istemiştir. Başkan, özel danışmanları Harriman ile General Bradley'i görevlendirmiştir. Türkiye'nin aday olarak kabul edilmesi de büyük bir gelişmedir. Birleşik Amerika ile İngiltere, böyle gelişme kaydetmişken sıcağı sıcağına Türkiye ve Yunanistan'ın üyeliğini sağlayabilmek için çalışmalarına hız vermişlerdir. Bu konuda askeri görüşmelere de başlanması için harekete geçerler.⁵³⁹ Çok geçmeden de sonuca ulaşırlar.

⁵³⁹ Cumhuriyet, 23 Eylül 1951, s.1.

On iki Atlantik devletinin dışişleri bakan yardımcılarının Atlantik Pakti'na girişimizle ilgili protokolü 23 Eylül 1951 tarihinde imzalamasıyla süreç tamamlanmıştır. Türkiye'nin Atlantik Pakti'na alınmasına ilişkin konsey kararı açıklandıktan sonra kararın tam metni gazetelerimizde yayınlanmıştır. Başbakan Adnan Menderes, kararla ilgili görüşlerini açıklamıştır. Açıklama, gazetelerde "Pakta alınmamız hakkında konseyce verilen tarihi kararın metni ve başbakan Adnan Menderes'in beyanatı."⁵⁴⁰ biçiminde yer almıştır. Muhalefet de NATO'ya üyelik kararını desteklemektedir. Çünkü CHP hükümetleri zamanında da NATO'ya üyelik başvurusu yapılmıştır. "Atlantik Pakti'na girişimizi muhalefet (İsmet İnönü) de olumlu karşılamaktadır."⁵⁴¹ Muhalefet lideri İnönü, karardan memnurluk duyduğunu belirterek basına yaptığı açıklamada şunları söyler: "Memleketimizin emniyeti, milletlerarası büyük bir teşekkülün kader birliğine katılmış olmak bakımından siyaseten artmıştır denebilir. Bundan sonra dünya sulhu bakımından vazifelerimiz de artmış oluyor. Eşit haklarla milletimizin kendisine teveccüh edecek vazifeyi en iyi şekilde ifa edeceğine şüphe yoktur."⁵⁴² Ancak İnönü'nün bu açıklaması, Başbakan Menderes tarafından yeterince beğenilmemiş olmalıdır ki, Menderes, İnönü'nün bu konuşması ile 'Türkiye'nin NATO'ya eşit şartlarla alındığı konusunda kuşku yarattığını' iddia ederek muhalefet liderini eleştirmiştir.

Cumhuriyet gazetesi adına 24 Eylül 1951 tarihli köşe yazısında Türkiye ve Yunanistan'ın Atlantik Pakti'na alınması konusunun da görüşüldüğü Ottawa Konferansındaki gelişmelerle ilgili olarak gazetenin görüşü dile getirilir. Amerika'nın desteği dolayısıyla üyeliğimizin güçlendiği, Danimarka, Hollanda, Norveç gibi ülkelerin ikna edilmesi için Amerikalı yetkililerin çabalarının ve verdikleri sözlerin ne anlama geldiğinin yorumlanması yapılmıştır. 25 Eylül tarihinde ise Nadir Nadi, geline aşamada Demokrat Parti hükümetinin başarısının görmezden gelinmemesi gerektiğini, yapılan çalışmayı takdir etmek gerektiğini belirtmektedir. 26 Eylül tarihli yazısında ise Pakt'a üyeliğin Batı'yla ilişkileri geliştireceği, Atatürk'ün gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma

⁵⁴⁰ **Yeni Asır**, 22 Eylül 1951, s. 1.

⁵⁴¹ **Akşam**, 23 Eylül 1951, s.1.

⁵⁴² **Hürriyet**, 23 Eylül 1951, s.1.

çabasında önemli bir adımın atıldığı, laik cumhuriyetin Batı dünyasının değerleriyle uyum içinde gelişme yolunda yürüdüğü ifade edilmiştir.

13 Ekim 1951 tarihinde NATO üyeliğiyle ilgili ayrıntılı görüşmelere başlanmıştır. Tarafların birbirinden istekleri, uygulamada çıkacak sorunlarla bağlantılı kaygılar dile getirilir. Aslında bu süreç, Türkiye'nin başvurusunun kabul edilmesi sürecidir. NATO'ya tam üyelik için görüşmelerin yapılması, taraflar arasında sorumluluklar ve yükümlülükler konusunda bir pürüzün kalmaması için zorunluluktur. Görüşmeler de 1952 yılının şubat ayına kadar devam etmiştir. “Ankara’da müzakereye bugün başlandı. Müzakerelerden evvel Türk görüşünü belirten otuz sayfalık rapor misafir komutanlara tevdi edildi. Başlıca mevzu: Pakta girmemizin askeri tatbikat sahasında doğuracağı meseleler. General Bradley beyanatta bulundu. Görüşmeler pazar akşamı sona erecek ve misafirler bir basın toplantısı yapacaklar.”⁵⁴³ Türkiye’nin, NATO’ya alınması konusundaki karar, Kanada, ABD, Portekiz, Fransız, İngiliz parlamentolarında görüşülerek kabul edilmiştir. “Kanada senatosundan sonra parlamento da Atlantik Pakti’na Türkiye’nin iştirakini tasvip etti.”⁵⁴⁴ Anlaşmaya ilişkin yasa tasarısı 17 Şubat 1952 tarihinde TBMM’de görüşülmüştür. Tasarı hakkındaki görüşünü hükümet adına Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü belirtmiş; ana muhalefet partisi adına CHP grup başkan vekili Faik Ahmet Barutçu söz almıştır. Tasarı hakkında olumlu görüşlerin bildirilmesinin ardından oylamaya geçilir. Oylamaya katılan beş yüz milletvekilinin dört yüz doksan dokuzu olumlu, biri çekimser oy kullanılmış ve tasarı TBMM’de kabul edilmiştir.

Türkiye’nin, NATO’ya resmen katılmasını sağlayan gerekli formaliteler tamamlandıktan sonra 1 Mart 1952 tarihinde Atlantik Karargâhı’na törenle Türk bayrağı çekilmiştir. Amerikan havacılık bakanı, bu gelişmelerden hemen sonra Türkiye’ye tepkili uçaklar verileceğini ve hava üsleri kurulacağını belirtmiştir. Ayrıca Amerika, askerî yardımı bir misli artırmış, İngiltere de Türkiye’ye askeri malzeme yardımı yapma kararı almıştır. Amerika’nın Türk ordusuna yaptığı yardım, Amerika açısından çeşitli amaçlara yöneliktir:

⁵⁴³ **Akşam**, 13 Ekim 1951, s.1.

⁵⁴⁴ **Hürriyet**, 31 Aralık 1951, s.1.

1. Muhtemel bir komünist saldırısında Batı'nın savunmasını güçlendirecek tedbirler almak,
2. Elindeki silah stoklarını eritmek,
3. Eski teknoloji ürünü silahların satılmasıyla yeni ürünlerin geliştirilmesine olanak sağlamak,
4. Yeni pazarlara silah satışı yoluyla ekonomiyi canlı tutmak,(üretim ve istihdam artışı vb yollarla)
5. Hibe yoluyla yapılan yardımlarda ise yedek parça bağımlılığı yaratmak yoluyla ekonomik çıkar elde etmek,
6. Uzun vadede, savunma sanayii bakımından kendisine bağımlı pazar yaratmak,
7. Ayrıca Türkiye'ye açacağı NATO üsleri aracılığıyla bir taraftan Ortadoğu coğrafyasını, petrol yataklarını kontrol edecek askeri gücü elinin altında tutmak, diğer taraftan Sovyetlere karşı bir savunma kalkanı oluşturmak.

Türkiye'nin NATO'ya üyeliği, Sovyetler Birliği'ni tedirgin etmiştir. Çünkü güney sınırında NATO üslerinin, Amerikan hava üslerinin inşa edilmesini bir tehdit unsuru olarak görmektedir. Bu nedenle Sovyetler Birliği, Türkiye'ye nota verir. "Sovyetler yeni bir nota verdi. Rusya, askeri hava üsleri inşasını ve Atlantik Paketi'ne iltihakımızı tecavüzi mahiyette görüyor. Türkiye'nin ne niyetle olduğu soruluyor. Bakanlar kurulu mühim bir toplantı yaptı. Başbakan, gece Çankaya köşküne giderek cumhurbaşkanı Celal Bayar'la notaya verilecek cevap hakkında görüştü."⁵⁴⁵ Türkiye ve Batılı müttefikleri, Sovyet Rusya'yı başlı başına bir tehdit unsuru olarak görürken Rusya, Türkiye'nin üyeliğini ve Türkiye'de kurulacak NATO ve ABD üslerini tehdit unsuru olarak algılamaktadır. Yani aslında taraflar, birbirinin hemen her hareketini kendine yönelik saldırı planı olarak değerlendirmeye eğilimlidir.

Sovyetlerin Türkiye'ye saldırma olasılığı, Türkiye'nin Kore'ye asker gönderen ikinci ülke, asker sayısı bakımından da üçüncü ülke olması, Türkiye'nin NATO'ya üyeliği konusunda Amerikalı ve Türk devlet adamlarının işlerini kolaylaştırmıştır. "Türkiye'nin, NATO'nun güney kanadını güçlendireceğini

⁵⁴⁵ **Akşam**, 4 Kasım 1951, s. 1.

düşünen Amerikalılar, diğer Batı devletlerinin şiddetli muhalefetine rağmen Türkiye'nin NATO'ya üyelik başvurusunu desteklediler ve Şubat 1952'de üye olmasını sağladılar. 1950'lerin başlarında Ankara'daki Amerikan büyükelçiliğinde çalışmış olan Amerikan diplomatı M. Stearns'ın belirttiğine göre Kore krizi sırasında Sovyetlerin Türkiye'ye saldırma olasılığının yüksekliği, Batı liderlerinin Türkiye'nin NATO üyeliğini kabul etmesinde önemli rol oynamıştı. Stearns'ın ifade ettiğine göre Kore Savaşı sırasında SSCB'nin Türkiye'ye saldırma olasılığı o derece yüksekti ki, Türkiye'deki Amerikalıların ülke dışına çıkarılması için bir plan hazırlanmış ve Sovyet işgali durumunda hangi Amerikan görevlilerinin geride kalacağı, hangilerinin Türkiye'den ayrılacağı belirlenmişti." ⁵⁴⁶

Türkiye'nin NATO'ya üye olmasını çeşitli araştırmacılar, farklı açılardan değerlendirmektedir: "Türkiye'nin NATO'ya üye olması, NATO ülkeleri ve özellikle ABD için şöylesi yararları beraberinde getirecektir: Türkiye'nin NATO'ya katılmasıyla NATO'nun güneydoğu kanadı düşman güçlere karşı korunmuş, Sovyet saldırganlığı ve yayılcılığı, bu bölgede sınırlandırılmış olacaktır. NATO'nun caydırıcılık gücünü artıran yirmi iki Türk birliğinin maliyeti, diğer orduların maliyetinden oldukça düşüktür. Türkiye ile Sovyetler birliğinin sınırdaş olması, NATO'ya bağlı Türk birliklerinin Sovyetlerin güneyine, güneydoğusuna ve güneybatısına yerleştirilmesi, Orta Avrupa'daki Sovyet birliklerinin önemli bir kısmının buradan güneye, güneydoğuya ve güneybatıya kaydırılması avantajı sağlayacaktır. Petrol kaynaklarının yoğun olarak yer aldığı Ortadoğu bölgesinin Sovyet nüfuzu altına girmesi, Batı için büyük bir tehdit olacağı için bu bölgede Sovyet nüfuzunun genişlemesine engel olacak bir NATO üyesi, büyük bir tehlikeyi bertaraf edecektir. Çünkü Türkiye'nin, Ortadoğu coğrafyasındaki Müslüman devletlerle en azından dinî bağı mevcuttur. Ayrıca Türkiye, Karadeniz'den Akdeniz'e, Süveyş Kanalı'na, Mısır'a kadar uzanan bir su yolunu kontrol etmekte ve korumaktadır." ⁵⁴⁷

Türkiye'nin NATO'ya girmesiyle birlikte Türkiye ve Amerika arasındaki bütün ilişkiler öncelikle bu zemin üzerine kurulmuştur. Türkiye'nin askeri yapı-

⁵⁴⁶ USLU, Türk Amerikan..., s. 99.

⁵⁴⁷ USLU, Türk Amerikan..., s. 99.

lanmaları, NATO'ya göre düzenlenmiş, bu düzenlemeyi yapmakta da Amerikalılar görevlendirilmiştir. Bu görevliler, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonunu sağlama görevini de üstlenmişlerdir. "Türkiye'nin, NATO'ya alınmasında en çok etkili olan nedenler şunlardır:

1. Sovyet Rusya'nın komünizm ideolojisini Türkiye, Balkanlar ve Ortadoğu'da yayma amacının, ABD ve İngiltere'nin ekonomik ve siyaset çıkarlarına zarar vereceği inancı. Çünkü Batılılar, petrol gereksinimlerinin % 63'lük bir bölümünü o yıllarda Ortadoğu'dan karşılıyorlardı ve bu bölgenin dünyanın en zengin petrol rezervlerine sahip olduğu biliniyordu.
2. Türkiye ve İran üzerindeki Sovyet tehdidinin giderek artması. Türkiye'nin, NATO'ya alınması durumunda, bölgede istikrara yardımcı olacağı ve bunu engellemek için iyi bir güç oluşturacağı inancı.
3. Akdeniz'in güvenliğinin Türkiye olmadan sağlanamayacağı,
4. Türkiye'nin demokratik-laik düzeni benimsemiş tek Müslüman ülke olması nedeniyle, öteki Müslüman ülkelerle, Batı arasında köprü olacağı inancı. Nitekim Bağdat Paketi da işte bu düşüncenin ürünü olacaktı.
5. Türkiye'nin, liberal ekonomik sistemi benimsemiş olmasının, başta Amerika olmak üzere, Batılı ülkelere ve bu ülkelerin yatırımcılarına yardım sağlayacağı düşüncesi
6. NATO'nun Avrupa'daki gücüne, Türkiye'nin sağlayacağı destek. Çünkü o yıllarda Avrupa'da NATO'nun on dört tümenine karşılık, Sovyetlerin iki yüz on tümeni bulunuyor ve bu ezici güç, Avrupalıları çok korkutuyordu.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, NATO üyelerinden ABD ve İngiltere'nin çıkarları ve Türkiye'nin gereksinimi, bu örgütte yer almasını gerektiriyordu. Bu dış politik başarının DP döneminde sağlanması, iktidara önemli ölçüde puan kazandırırken Türkiye de güvenliğini daha güvenilir bir duruma getirmiş oluyordu.”⁵⁴⁸

⁵⁴⁸ ALBAYRAK, Türk Siyasi Tarihinde..., s. 423 – 424

SONUÇ

Kore Savaşı, Amerika ve Batı dünyası için farklı, Türkiye için farklı bir öneme sahiptir. Sovyet sistemi, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batılıların hiç istemediği bir biçimde yayılmış; Batı Avrupa'da ve Amerika'da bir huzursuzluk doğurmuştur. Bunun için Amerika ve Batı dünyası, Sovyetlerin daha fazla yayılmasını önlemenin yollarını aramaya başlamıştır. Soğuk Savaş dönemi de yukarıda sözü edilen rahatsızlıklar sonucu ortaya çıkan bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu olgu, Sovyetlerin daha geniş coğrafyada ve daha çok ülkede etkili olmasını engellemeye yönelik politikanın doğmasına yol açmıştır. Sovyetleri kendi sınırları içine hapsetme, yayılmasını engelleme, Batıların yanında yer alabilecek diğer devletleri kendi yanına çekme politikaları, uzun bir dönem uygulanacaktır.

Kore sorununun bir savaşa dönüşmesi, belki de Çin'de bir komünist rejimin kurulmasına Batı'nın sessiz kalacağı yönündeki tahmindir. Çünkü çok geniş bir coğrafyaya, insan kaynağına, yer altı ve yer üstü zenginliklerine rağmen Çin, komünist rejimi benimsemiş; iç savaşta Mao başarıya ulaşmıştır. Böylesi büyük bir ülkenin komünist yönetimin eline geçmesine seyirci kalan Batı, Kore için de ses çıkarmayacaktır. Ayrıca komünistleri cesaretlendiren olgulardan bir başkası, Amerikan yöneticilerinin Kore'yi birinci derecede önemsemedikleri yönündeki basın açıklaması olsa gerektir. Böylesi açıklamaların yanında Amerikan askerî varlığının önemli ölçüde geri çekilmiş olması da komünistler tarafından bir fırsat olarak değerlendirilmiş olabilir. Nedenleri ne olursa olsun, Kuzey Kore 25 Haziran 1950'de Güney Kore'ye saldırdı ve Kore Savaşı başlamış oldu.

Gazetelerimizde konuyla ilgili ilk haber 26 Haziran'da yayınlanmıştır. Bu tarihten itibaren bir ay boyunca Kore Savaşı'yla ilgili haberler, kimi zaman ilk sayfadan, kimi zaman iç sayfadan olmak üzere değişik boyutlarda yer almıştır.

Gelişmeler karşısında Amerika, Birleşmiş Milletler'i acil toplantıya çağırılmış ve Kore'ye yardım kararı aldırılmıştır. Amerikan yönetimi, bu yolla uluslararası toplumun desteğini alarak Kore'ye askerî müdahalede bulundu. Kore sorunu, önce Güvenlik Konseyi'nde değil; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda görüşülmüş; daha sonra Sovyetlerin Birleşmiş Milletler'i boykot ettiği dönemde de Güvenlik Konseyi'nde görüşülerek karar alınmıştır. Alınan kararlar; Sovyetler, Çin, Kuzey Kore gibi komünist ülkeler tarafından hiçbir zaman kabul edilmemiştir.

Amerikan devlet adamları, daha birkaç ay önce Amerikan güvenliğini ilgilendirmedigini ileri sürdükleri bir ülkeye askerî kuvvet gönderme kararını alırken, yaptıkları açıklamanın ne kadar yersiz olduğunu, komünistleri ne kadar cesaretlendirdiğini geç de olsa anlamışlardır. Ayrıca Kore'nin tamamının komünistlerin eline geçmesi, hem Avrupa'nın hem Japonya'nın güvenliğinin tehdit altında kalmasını beraberinde getirecektir. Bu da komünizm tehlikesinin tüm dünyada egemenliği ele alması olacaktır. Çünkü komünizmi durduracak en önemli güç Amerika ve Avrupa'dır; bu güçlerden birinin elden çıkması, komünizmin dünyaya hükmetmesini beraberinde getirecektir.

Bir savaşta üstünlüğü ele geçirebilmek için düşmanı, mevzilerini, taktiklerini, muhtemel taarruz hedeflerini iyi saptamak gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmenin yollarından biri, iyi istihbarat, diğeri de hava keşfidir. Müttefikler, Kore Savaşı'nda istihbarat konusunda oldukça yetersiz kalırlar. Hava keşfi ise komünistlerin mükemmel kamufajları dolayısıyla etkisiz kalır. Öyle ki komünistler, havadan görüş alanı içindeyken bile toprak kazmaya devam etmişler ve görünmemişlerdir. Hava keşiflerinden azami verimi elde edebilmek için karadan yapılacak yakın keşiflerle düşman hakkında yeterli bilgi edinilmesi gerekmektedir. Çünkü savaş, hava taarruzlarıyla değil, kara savaşlarıyla kazanılmaktadır.

Gazetelerimizdeki yazı dizilerinden ve haberlerden çıkarılan yargılardan biri de gerilla taktiğiyle savaşan düşman karşısında müttefiklerin kullandığı teçhizatın ve gördüğü eğitimin yetersiz olduğudur. Her ne kadar, orduların bir savaşta tam bir uygunluk sağlaması imkânsız olsa da müttefik ordusu ve Türk ordusu, gerilla savaşına uygun olarak eğitilmemiştir. Düzenli ordula-

rın gerçekleştirdiği, çeşitli taktiklerin uygulandığı, cephe savaşlarına uygun olarak eğitilen müttefik ordusu, düşmanın taktikleri karşısında büyük güçlükler yaşamıştır. Sarp dağların, sık ormanların bulunduğu bir coğrafyada düzenli orduların tuzağa düşürülmesi tehlikesiyle karşılaşmışlardır. Yine bu engebeli arazide ağır silah, araç ve gereçlerini taşıma zorluğu, Kore koşullarına uygun olmayan teçhizattan kaynaklanmaktadır. Kunuri-Tokchon yolunda ağır kamyonların sıkışması, dar yollarda manevra yapamaması, tankların bazı yollarda sıkışıp kalması, uygun teçhizat kullanmayışın örneklerindendir. Komünist gerillaların, siviller arasına karışarak müttefik kuvvetleri arkadan vurmaları, iki ateş arasına almaları da söz konusu olmuştur. Gerillalar, daha çok gece harekâtı yaparak müttefik ordularını zor durumda bırakmışlardır. Müttefik ordularına sadece gündüz harekâtına uygun eğitim verilmesi de yetersizdir denebilir.

Birleşmiş Milletler'in çağrısı doğrultusunda uluslararası toplumdan Güney Kore'ye çeşitli yardımlar gönderilmiştir. Türkiye de savaşın başlamasından bir ay sonra -25 Temmuz 1950 tarihinde- Kore'ye askerî yardım kararı almıştır. Türkiye'nin Kore'ye 4500 asker gönderme kararının açıklanmasından sonra gazetelerimizin Kore Savaşı'na olan ilgisi daha da artmış. Bundan sonra Türk birliğinin nasıl oluşturulacağı, ne zaman ve kim komutasında Kore'ye hareket edeceği tartışılmaya başlanmıştır. Ama aynı zamanda tartışılan bir konu daha vardır ki bu da Kore'ye asker gönderme kararının alınış şeklidir. Muhalefet, Kore'ye asker gönderilmesine karşı değildir; fakat kararın alınış şekline itiraz etmektedir. Çünkü 'Böyle bir kararı ancak Türkiye Büyük Millet Meclis'i verebilir.' demektedirler. Bu konuda sert tartışmalar olur. Hatta muhalefet, hükümetin bu kararı dolayısıyla hükümet hakkında gensoru önergesi verir. Bu önerge 11 Aralık 1950 tarihinde görüşülür, hükümet güvenoyu alır; aynı zamanda Kore'ye asker gönderme kararı da onaylanmış olur.

Deniz yoluyla Kore'ye gönderilen birlik, 18 Ekim 1950'de Kore'ye ulaşır. Daha yolda iken baskına uğrayan birlik, iki asker kaybetmiştir.

Kore'de bir uyum sürecine tabi tutulan Türk tugayı -takviye edilmiş alayı- Amerikan silahlarına alışmak amacıyla atış eğitimi de yapar. Türk askeri bir süre Seul yakınlarında, sıcak çatışmadan uzak bir bölgede alışma devre-

sini tamamlarlar. Çünkü askerimizin kullandığı silahlar, Kore'ye gidinceye kadar Alman silahlarıdır. Kimi gazete muhabirleri askerimizin deniz yolculuğu sırasında gemide de atış eğitimi yaptığını bildirse de yapılan eğitim yetersizdir. Hatta Harp Tarihi Dairesi'nin verilerine göre birliğimizi Kore'ye götüren gemi silahsızdır, savaş gemisi değildir. O halde Mehmetçik Amerikan silahlarıyla ilk kez Kore'de karşılaşmıştır denebilir.

Türk birliği, ilk savaşını, baskına uğradığı Kunuri bölgesinde yapmış. Bu bölgede hem kendini hem de Amerikan kuvvetlerini büyük bir hezimetten kurtarmıştır. Bu savaşta gösterdiği kahramanlık, özveri ve kararlılıkla Türk birliği, müttefiklere moral destek vermiş olur. Kunuri Savaşı'nda birliğimiz önemli denebilecek ölçüde kayıp vermiştir. Ancak bu savaş, askerimizin Kore'deki diğer savaşları için çok önemli bir ders olmuştur. Bunlardan biri, başka milletlerle ittifak kurularak yapılan bir savaşta iletişimin, yabancı dil bilmenin ne kadar önemli olduğunun öğrenilmesidir.

Türk birliğinin bu ilk savaşta edindiği deneyimlerden biri de sürücülerin eğitilmiş olması gerekliliğidir. Çünkü Türk birliklerinin Kore'deki kayıplarının önemli bir kısmı trafik kazaları dolayısıyladır. Özellikle de kullanım hatası dolayısıyla devrilen araçlar, yaralanmalı, ölümlü sonuçlar doğurmaktadır. Motorlu araçların ülkemizde henüz yeni yeni kullanılmaya başlandığı, sınırlı sayıda insanın otomobil sürdüğü bir dönemde, daha önce hiç araba kullanmamış askerimizin sürücülük eğitimini kıtada görmesi, trafik kurallarını özümsemesini engelleyen nedenlerdendir.

Bu ilk önemli savaştan sonra Türk birliği, müttefiklerin gerçekleştirdiği taarruzlarda önemli görevler üstlenir. Özellikle diğer müttefik birliklerinin hemen hiç başvurmadığı bir yola başvurarak düşmanı şaşkınlığa uğratırlar. bunların başında süngü hücumu gelmektedir. Bu tür hücumun çeşitli nedenleri olabilir. Akla ilk gelen nedenlerden biri, yeterli cephanesinin olmayışıdır. Yeterli miktarda cephane olsa bile düşmanla çok uzun zaman savaşma sonucu eldeki cephanenin tükenmesi, geriden de herhangi bir lojistik destek gelme imkânının olmaması, Mehmetçiğin süngü kullanmasını zorunlu kılmıştır denebilir. Belki henüz Amerikan silahlarına alışamamanın, eski alışkanlıkları devam ettirmenin getirdiği bir durumdur. Nedeni her ne olursa olsun, ga-

zetelerden edinilen izlenime göre, Çinliler karşısında süngü hücumu işe yaramıştır. Türk birliği, savaşın her aşamasında, Kore'de gösterdiği kahramanlık dolayısıyla Amerikan komutanlığından da Güney Kore Cumhurbaşkanlığından da kahramanlık madalyaları alır. Birleşik kuvvetler askeri içinde en gözüpek, en özverili, en dayanıklı olanı Türk askeridir. Bu özellikleriyle müttefik kuvvetlere moral vermenin yanı sıra, en çaresiz durumlarda da umut aşılamıştır.

Kore Savaşı'yla ilgili haberler, savaşın başladığı ilk günlerde, birinci sayfadan ve manşetten duyurulmuştur. Uzunca bir süre -özellikle Türk askerinin savaşa gönderilmesi ve savaşa katılmasıyla birlikte- manşetlerden düşmez. Önemlilik derecesini aşağı yukarı bir yıl korur. 1951 yılının Ekim ayından sonra, savaş sanki yavaşlatılmıştır. Hem müttefikler, hem de komünistler savaşıma isteklerini kaybetmiş gibidirler. Bu durum 1952 yılında daha belirgin olarak gazete haberlerine yansımıştır denebilir. 1952 yılının ilk günlerinden itibaren gazetelerimizde daha çok ateşkes, barış antlaşması görüşmeleri, Türkiye'nin NATO'ya katılımı, Kore'deki Birleşmiş Milletler ve komünistlerin genel kayıpları, Amerika ve Batı dünyasının komünizm karşısında alacakları önlemler; yerel seçimler, hükümetin istifası, bakanlar kurulunun yeniden oluşturulması, dünya savaşı tehlikesinin sezilmesi gibi konular, haber konusu olarak yer almaktadır. Savaş haberleri önceleri daima birinci sayfa haberi olarak verilirken, 1952 yılında ikinci, üçüncü, hatta dördüncü ve beşinci sayfalarda verilmeye başlanır. Sürekli benzer haberlerin verilmesi, verilen haberlerin kanıksanması, barış görüşmelerinin bir sonuç vermemesi, haber değerinin azalması gibi nedenler yanında savaşan tarafların savaşıma azminin azalması da savaş haberlerinin iç sayfalara taşınmasında etkili olmuş olabilir. Savaş haberlerinin 1952 yılında gittikçe azaldığı, şu şekilde somutlaştırılabilir: 1952 yılının Ocak ayında Cumhuriyet ve Yeni Asır gazetelerinde üçer, Akşam gazetesinde iki olmak üzere toplam sekiz savaş haberi yer almaktadır. Hürriyet gazetesi ise bu ay savaş haberlerine hiç yer vermemiştir. 1952 yılında savaşın ara ara şiddetlendiği görülse de savaşla ilgili haber ortalaması bu sayının biraz üstünde ya da bu sayı ölçüsünde yer almaya devam etmiştir.

Türk basınının savaş haberlerini edindiği kaynakların önemli bir kısmı yabancı ajanslardır. Bu ajanslarda yer alan haberlere, Türk insanının duygusal yaklaşımı da katılarak bunlar, manşetlere taşınmıştır. Örneğin 'kızıl' sözcüğünün Türkiye'de çağrıştırdığı olumsuz duygu değeri -bilerek veya bilmeden- bu haberlere eklenir. Batılılar söz konusu olduğunda 'müttefik kuvvetler, Birleşmiş Milletler kuvvetleri' ifadeleri kullanılırken, karşı taraf için 'komünistler, kızılar' gibi kavramlar kullanılır. Ancak 'komünist' kavramının karşıtı olarak algılanabilecek 'kapitalist' kavramı, Batılılar için hiç kullanılmaz. Kuzey Kore için Komünist Kore, Güney Kore için Demokrat Kore nitelemesi kullanılır ki bunlar, birbirinin karşıtı kavramlar olmaktan uzaktır.

Basınıımızdaki haberlerin genel içeriğine göre savaşın başlamasından ve sürmesinden yalnızca komünistler sorumludur. Neredeyse hiç kimsenin aklına "Ortada bir sorun varsa, bu sorunu yaratanlar karşıt görüşte olan taraflardır. Her iki tarafın da sorumluluğu vardır; ama göreceli olarak birinin sorumluluğu diğerine göre daha fazla / az'dır." biçiminde bir düşünce gelmez. Ancak çok az da olsa bazı köşe yazarları olaya daha geniş açıdan bakmaktadırlar. Haberlerin genelinde ise çok yönlülük yoktur.

Yine bu haberlerde, sorunun asıl muhatabı durumunda bulunan Kuzey ve Güney Kore kuvvetlerinden, bunların savaşındaki konumlarından dolayı olarak söz edilmiştir. Öncelikle bir tarafta 'Amerika, Birleşmiş Milletler ve müttefik' söylemleri yer almıştır. Güney Korelilerden bahseden ya da Güney Kore kuvvetleri söylemini kullanan haberler tek tüktür. Müttefikler denince akla gelen ilk devlet de Amerika'dır. İngiliz kuvvetlerinden de -Amerikalılar kadar olmasa da - söz edilir. Ancak diğer devletlerin askerî girişimlerinden, başarı ya da başarısızlığından pek söz edilmez. Aynı durum Kuzey Kore için de görülmektedir. Fakat küçük bir fark vardır. Savaşın ilk zamanlarında 'komünistler' söyleminin yanında Kuzeyliler, Kuzey Koreliler ifadelerine de sık sık yer verilir. Sovyet Rusya'nın taraf olarak algılandığı dönemdeki 'komünistler', 'Sovyetlerin peyki', 'Sovyet Rusya'nın kışkırttığı Kuzeyliler' ifadeleri, özellikle Çin'in savaşta taraf olmasından sonra değişir: 'Kızıl Çin, Komünist Çin, daha çok da Kızılar' ifadeleri bütün düşman kuvvetleri için kullanılır. Sanki savaş, Amerika ve Sovyet Rusya arasında olmaktadır.

Türk birliğinin Kore'de savaştığı dönemde Türk hükümeti, NATO'ya üye olmak için çeşitli zamanlarda başvuru yapmıştır. Zaten Türkiye'nin Kore Savaşı'na giriş nedenlerinden biri, ulusal güvenliğini sağlayacak bir koruma kalkanı olarak NATO'yu görmesidir. Türkiye, NATO'ya üye olamazsa, Sovyetler Birliği'nin herhangi bir saldırısına tek başına karşı koyabilecek güçte olmadığını düşünmektedir. Bu düşünce; iktidarın ve muhalefetin kabul ettiği ulusal politika niteliğindedir. NATO'ya üyelik başvurusu ilk kez Kore Savaşı sırasında Demokrat Parti iktidarı tarafından yapılmış değildir. Cumhuriyet Halk Partisi de henüz NATO'nun kurulduğu ilk zamanlarda üyelik başvurusu yapmış; fakat bu başvuruyu üye devletler kabul etmemiştir.

Bu dönemde -Kore Savaşı sırasında- NATO'ya her başvuru, basınının en önemli haberi olarak ilk sayfadan ve manşetten verilmiştir. Gerek Demokrat Parti hükümeti, gerekse basın, Türkiye'nin NATO'ya üye olacağından o kadar umutludur ki, her başvuruda 'Bu kez üyeyiz, hiçbir şey NATO'ya üye olmamızı engelleyemez.' anlayışındadırlar. Her reddediliş bir hayal kırıklığı yaratır; ancak yeniden başvurma kararlılığını da engelleyemez. Reddediliş, hemen her zaman Türkiye'ye yapılan bir haksızlık olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda Türkiye'nin, Avrupa'nın savunması için çok önemli bir askerî güce sahip olduğu, Türkiye'nin NATO'ya üyeliğinden en fazla kazanç sağlayacak olanın Batı dünyası olacağı da sık sık vurgulanmaktadır. NATO'ya başvuru dönemlerinde yayımlanan başmakalelerde bu konu, enine boyuna incelenmekte, Türkiye'nin NATO'ya kabul edilmemesinin Batı açısından yaratacağı sıkıntılar dile getirilmektedir.

Türkiye'nin NATO'ya üyeliğini en çok destekleyen Amerika Birleşik Devletleri'dir. Amerika Birleşik Devletleri, diğer üye devletleri Türkiye'yi desteklemeleri konusunda etkiler, onların olumsuz oylarını olumlu yönde değiştirmiştir. Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nin bütün gayretlerine rağmen en olumsuz tavrı gösteren iki ülke İngiltere ve Fransa olur. Son aşamaya gelindiğinde İngiltere ikna edilmişken dahi Fransa, Türkiye'nin NATO'ya üyeliğine tek başına karşı çıkmaya devam etmiştir. Nihayet dönemin Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün azmi, Amerika'nın da desteğiyle 1 Mart 1952 tarihinde Türkiye, NATO'ya resmen üye olarak kabul edilir.

KAYNAKÇA

- AHMAD, Feroz; **Demokrasi Sürecinde Türkiye** (1945-1980), İstanbul, 2007
- AKALIN Cüneyt, **Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1, Olaylar Belgeler** (1945-1952), İstanbul, 2003
- ALBAYRAK, Mustafa; **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti** (1946-1960), Ankara, 2004
- ARMAOĞLU, Fahir; **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi**, Ankara, 1992
- ARTUÇ, İbrahim; **Kore Savaşlarında Mehmetçik**, İstanbul, 1990
- BAĞCI, Hüseyin; **Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası**, Ankara, 1990
- ÇAKMAK, Haydar; **Uluslararası İlişkiler**, Ankara, 2007
- DORA, Celal; **Kore Savaşı'nda Türkler**, 1950-1951, İstanbul, 1963
- EKİNCİKLİ, Mustafa; **İnönü-Bayar Dönemleri Türk Dış Siyaseti**, Ankara, 2002
- ERKAN, Mehmet Sedat, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Kore Savaşı, Önemi, Öncesi ve Sonrası ile İlgili Değerlendirme**, (Doktora Tezi) Ankara, 2009
- ERKİN, Feridun Cemal; **Dışişlerinde 34 Yıl-Anılar-Yorumlar**, Ankara, 1980
- EROĞLU, Hamza; **Türk Devrim Tarihi**, Ankara, 1983
- GÖKMEN, Ertan; **Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma Kore Savaşı**, Ankara, 2008
- GÖNLÜBOL Mehmet, **Milletlerarası Siyasî Teşkilatlanma- Milletlerarası Siyasî Teşekküllerin Tarihi Gelişimi ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı**, Ankara, 1964
- GÜRÜN, Kamuran; **Türk – Sovyet İlişkileri** (1923-1953), Ankara, 1991
- HASGÜLER, Mehmet; - ULUDAĞ, Mehmet B.; **Uluslararası Örgütler**, Ankara, 2007

- KISSINGER, Henry; **Diplomasi**, (Çeviren:İbrahim H. Kurt), İstanbul, 2008
- Kore, Kore'de Cereyan Eden Muharebelerden Alınacak Dersler**, (Çeviri ve Derleme), Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Askerî Tarih Yayınları, Ankara, 1979
- KÜRKÇÜOĞLU, Ömer E.; **Kore Savaşı'nın Nedenleri ve Sonuçları**, Ankara, 1974
- LEE, Hee-Chul; **Türkiye-Kore İlişkileri**, Ankara, 2007
- LEWIS, Bernard; **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2004
- McNEIL, William H. **Dünya Tarihi**, (Çeviren: Alaeddin Şenel), Ankara, 1994
- MUTLU,N. - TUNCER, Ş. - URAZ T.; **Avrupa'nın Yeni Kimliği**, İstanbul, 1993
- ORAN, Baskın, "vd", **Türk Dış Politikası**, Cilt 1, İstanbul, 2002
- ÖZTÜRK, Kazım; **Cumhurbaşkanlarının TBMM Açış Nutukları**, İstanbul 1969
- SAYILAN, Nazım Dünder; **Kore Harbinde Türklerle**, İstanbul, 1996
- SEÇER, Turhan; **Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri**, İstanbul, 2008
- SHAW, Stanford; - SHAW, Ezel Kural; **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, 2. Cilt, İstanbul, 1983
- SÖNMEZOĞLU, Faruk; **Uluslararası İlişkiler Sözlüğü**, İstanbul, 2000
- TETİK, Ahmet; **Kutup Yıldızı, Kore'de Türk Tugayı**, Ankara, 2007
- TURAN, İlter; **NATO İttifakının Stratejik ve Siyasi Sorunları**, İstanbul, 1971
- UÇAROL, Rifat; **Siyasi Tarih (1789-2001)**, İstanbul, 2008
- USLU, Nasuh; **Türk Amerikan İlişkileri**, Ankara, 2000
- YALMAN, Ahmet Emin; **Yakın Tarihte Gördüklerim, Geçirdiklerim**, İstanbul, 1971
- YAZICI, Tahsin; **Kore Birinci Türk Tugayında Hatıralarım**, İstanbul, 1963

DERGİLER

BARNES, Wykeham; **Kore Harbi'nde Bilhassa Hava Gücümüzün Kullanılması ile İlgili Güçlükler**, (Çeviren: Tufan Akkoç), Askeri Hava Dergisi, Eskişehir, Haziran 1952

BAYSAN, Galip; **Kore Harbi ve Türk Tugayının Muharebeleri Konferans Notları**, s. 21

ÇELİK, Edip **Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası**, Temmuz-Ağustos 1950, sayı 22-23

Kore Harbin'de Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Muharebeleri, Harp Tarihi Dairesi Yayınları, Ankara 1959

SELEN, Hamit Sadi; **İktisadi Coğrafya: Kore Yarımadası**, İktisadî Uyanış dergisi, 5.sayı, Haziran 1952

ÜLMAN, Haluk – SANDER, Oral; **Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler**, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, cilt 27, sayı 1, 1972

GAZETELER

Akşam, 1950 Haziran ayının tüm sayıları

Akşam, 1950 Temmuz ayının tüm sayıları

Akşam, 1950 Ağustos ayının tüm sayıları

Akşam, 1950 Eylül ayının tüm sayıları

Akşam, 1950 Ekim ayının tüm sayıları

Akşam, 1950 Kasım ayının tüm sayıları

Akşam, 1950 Aralık ayının tüm sayıları

Akşam, 1951 Ocak ayının tüm sayıları

Akşam, 1951 Şubat ayının tüm sayıları

Akşam, 1951 Mart ayının tüm sayıları

Akşam, 1951 Nisan ayının tüm sayıları

Akşam, 1951 Mayıs ayının tüm sayıları

Akşam, 1951 Haziran ayının tüm sayıları

Akşam, 1951 Temmuz ayının tüm sayıları

Akşam, 1951 Ağustos ayının tüm sayıları
 Akşam, 1951 Eylül ayının tüm sayıları
 Akşam, 1951 Ekim ayının tüm sayıları
 Akşam, 1951 Kasım ayının tüm sayıları
 Akşam, 1951 Aralık ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Ocak ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Şubat ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Mart ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Nisan ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Mayıs ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Haziran ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Temmuz ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Ağustos ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Eylül ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Ekim ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Kasım ayının tüm sayıları
 Akşam, 1952 Aralık ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1950 Haziran ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1950 Temmuz ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1950 Ağustos ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1950 Eylül ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1950 Ekim ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1950 Kasım ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1950 Aralık ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Ocak ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Şubat ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Mart ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Nisan ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Mayıs ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Haziran ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Temmuz ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Ağustos ayının tüm sayıları

Cumhuriyet, 1951 Eylül ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Ekim ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Kasım ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1951 Aralık ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Ocak ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Şubat ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Mart ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Nisan ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Mayıs ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Haziran ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Temmuz ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Ağustos ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Eylül ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Ekim ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Kasım ayının tüm sayıları
 Cumhuriyet, 1952 Aralık ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1950 Haziran ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1950 Temmuz ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1950 Ağustos ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1950 Eylül ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1950 Ekim ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1950 Kasım ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1950 Aralık ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Ocak ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Şubat ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Mart ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Nisan ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Mayıs ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Haziran ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Temmuz ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Ağustos ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Eylül ayının tüm sayıları

Hürriyet, 1951 Ekim ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Kasım ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1951 Aralık ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Ocak ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Şubat ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Mart ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Nisan ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Mayıs ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Haziran ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Temmuz ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Ağustos ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Eylül ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Ekim ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Kasım ayının tüm sayıları
 Hürriyet, 1952 Aralık ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1950 Haziran ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1950 Temmuz ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1950 Ağustos ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1950 Eylül ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1950 Ekim ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1950 Kasım ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1950 Aralık ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Ocak ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Şubat ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Mart ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Nisan ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Mayıs ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Haziran ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Temmuz ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Ağustos ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Eylül ayının tüm sayıları
 Yeni Asır, 1951 Ekim ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1951 Kasım ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1951 Aralık ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Ocak ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Şubat ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Mart ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Nisan ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Mayıs ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Haziran ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Temmuz ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Ağustos ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Eylül ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Ekim ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Kasım ayının tüm sayıları

Yeni Asır, 1952 Aralık ayının tüm sayıları

ÖZET

25 Haziran 1950'de Kuzey Korelilerin Güney Kore'ye saldırdığı haberi, 26 Haziran tarihli Akşam, Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeni Asır gazetelerinde ilk haber olarak verilir. Gazetelerimiz bir komünist yayılcılığın tüm dünyayı tehdit ederken Türkiye'nin de aynı tehlide açık olduğu sık sık vurgulanır. Komünizmi Asya'da özellikle de Avrupa'da durdurabilecek tek güç olarak Amerika Birleşik Devletleri görülmektedir. Türkiye de Sovyet Rusya'nın sınır komşusu olması, Boğazları kontrol altında tutması, Rusya'nın petrol bölgelerine inmesi ve sıcak denizlere açılmasına engel oluşturması bakımından potansiyel tehdit altındadır.

Türkiye, tek başına Sovyet Rusya ile mücadele edecek güçte değildir. İkinci Dünya Savaşı'na girmemesi askerî açıdan kısmen rahat olmasını sağlarken, diğer taraftan ordusunun elindeki silahların eskiliği bakımından Sovyetlerin karşısında tutunabilecek bir güce de sahip olmadığı kesindir. O halde Kore'de ortaya çıkan bu gelişmeden yararlanmak gerekir. Böyle bir durumda Güney Kore'nin savunmasına yardım etmek, Amerika'nın yanında yer almak, onun desteğini almakta etkili olabilecektir. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, bu fırsatı iyi değerlendirmek gerektiğini, fazla gecikince ulaşmak istedikleri hedefe ulaşamama sorununun gündeme gelebileceğini düşünürler. Meclise getirmeden Kore'ye asker gönderme kararını Bakanlar Kurulu'nda alırlar. Muhalefet de usule dair eleştirilerde bulunur.

Güney Kore'ye gönderilen 4500 kişilik takviye edilmiş alay, Kore'de gösterdiği kahramanlık, başarı ve fedakârlıklarla başta Amerikalıların olmak üzere müttefik askerlerinin hayranlığını kazanır.

Birliğimizin başarılarından sonra NATO'ya başvurular artmaya başlar. Bu başvurular, büyük umutlarla, beklentilerle gerçekleşir. Alınan her olumsuz yanıt, hayal kırıklığı yaratsa da asla umutsuzluk doğurmaz.

Bir yandan Kore'deki Mehmetçiğin başarıları, kahramanlıkları, aldığı madalyalar dile getirilirken, diğer yandan da NATO umutları sürekli tazelenerek gündeme getirilmeye devam eder. Dışişleri bakanı Fuat Köprülü'nün yo-

ğun çalışmaları, kararlılığı, azmi ve ısrarcılığıyla NATO'ya girme hakkı elde edilir.

Gazetelerimizin Kore'yle ilgili savaş haberleri, en çok karşılaşılan haberler olmasına karşın Türkiye'nin NATO'ya başvurusu ve üyeliğe kabul edilişi de önemli bir yer tutmaktadır.

Kore'den verilen savaş haberleri 1952 yılında önemini yitirmeye başlar. Gazetelerimizin nc sayfalarında yer bulur.

Anahtar Szckler

1. Kore
2. Mehmetçik
3. Kunuri
4. Amerika
5. NATO

ABSTRACT

On 25 th June 1950, the news that North Korea attacked South Korea, was given as the headline of the newspapers Cumhuriyet, Hurriyet and yeni Asir newspapers dated 26th June. In our newspapers, it was underlined that Turkey is open to the communist threat which also threatens the whole world. USA was seen as the only force which can stop communism in Asia and especially in Europe. Turkey was also under potential threat because of being a neighbouring country to soviet Russia ; controlling the straits and for blocking Russia to touch down the Oil area and to open out the hot seas.

Turkey was not powerful enough to struggle against Soviet Russia alone. On one hand, Turkey was relaxed for not participating the Second World War, but on the other hand, it was certain that the oldness of the Army's weapons made it really hard for Turkey to struggle against Soviet Russia. So, Turkey should benefit from the things happening in Korea. In this situation, To help the defence of South Korea, to stay on the same side with and to get the support of USA will be effective. President Celal Bayar, Prime Minister Adnan Menderes and the minister of Foreign Affairs Fuat Köprülü were thinking to waive this chance efficiently and also they thought that if there was a delay , there would be some problems for reaching the targets they wanted to reach. They got the decision of sending troops to Korea in cabinet without bringing the draft to the Assembly.

The consolidated troop of 4500 soldier which was sent to South Korea was admired by especially Americans and the other allied soldiers because of their bravery, success and extreme devotion.

After our troops success, applications to NATO were began to made. These applications were made with great hopes and expectations. Each refusal turned out a frost but never created despair.

The success, bravery, and the medals of "Mehmetcik" were said on one side, on the other side the hopes of being a member of NATO were refreshed and kept on the agenda. With the great efforts, studies,

determination, and the insistence of the foreign affair minister Fuat Köprülü, the right to be a member of NATO was taken.

Although the news about the war in Korea was very popular, the application and being accepted to NATO was also popular too. The war news which were given from Korea began to lose importance in 1952. They were published on the third page.

KEY WORDS

1. Korea
2. Mehmetçik
3. Kunuri
4. America
5. NATO